

VĚDECKÝ ČASOPIS ÚVTI

LESNICKÝ ČASOPIS

Za další rozvoj myslivosti v ČSSR

5

ROČNÍK 11 (XXXVIII)

PRAHA,

KVĚTEN 1965

CENA 12 Kčs

ÚSTAV
VĚDECKOTECHNICKÝCH
INFORMACÍ MZLVH

Vědecký časopis ÚVTI

LESNICKÝ ČASOPIS

Rídí redakční rada

Člen korespondent ČSAV prof. dr. inž. Miroslav Vyskot, DSc. (předseda), inž. Vladimír Bortel, František Drozen, dr. inž. Ján Halaj, DSc., inž. Ladislav Hruzík, inž. Jan Jindra, CSc., člen korespondent ČSAV prof. dr. inž. Augustin Kalandra, DSc., prof. dr. inž. Václav Korf, DSc., doc. inž. Adolf Priesol, CSc., doc. inž. Dušan Zachar, CSc., prof. inž. Vítězslav Zásměta, Gérard Žarnovičan.

Vedoucí redaktorka inž. Milena Staňková

© Ústav vědeckotechnických informací MZLVH, Praha 1965

LESNICKÝ ČASOPIS uveřejňuje vědecká pojednání o vyřešených výzkumných úkolech ze všech oborů lesnické vědy, studie a rozborů. Vydává Ústav vědeckotechnických informací ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství. Vychází měsíčně. Redakce: Praha 2, Mánesova 75, telefon 274551-8. Celoroční předplatné Kčs 144,—

LESNICKÝ ČASOPIS публикует научные статьи о разрешенных заданиях по научному исследованию в области лесохозяйственной науки, обзоры и анализы. Издаёт Институт научно-технической информации Министерства сельского, лесного и водного хозяйства. Выходит в свет ежемесячно. Редакция Прага 2, Манесова 75.

LESNICKÝ ČASOPIS publishes scientific treatises about the solved research tasks in the line of silvicultural science, studies and analyses. Published by the Institute of Scientific and Technical Information of the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management. Issued monthly. Editorial office Prague 2, Mánesova 75.

LESNICKÝ ČASOPIS veröffentlicht wissenschaftliche Abhandlungen über die gelösten Forschungsaufgaben auf dem Gebiete der Forstwirtschaftswissenschaft, Studien und Analysen. Herausgegeben vom Institut für wissenschaftlich-technische Informationen des Ministeriums für Land-, Forst- und Wasserwirtschaft. Erscheint monatlich. Redaktion Praha 2, Mánesova 75.

LESNICKÝ ČASOPIS publie les traités scientifiques concernant les tâches de recherches résous dans le domaine de science silvicole, études et analyses. Publié par l'Institut des renseignements scientifiques et techniques du Ministère de l'agriculture, des eaux et des forêts. Paraît une fois par mois. Rédaction Praha 2, Mánesova 75.

Za další rozvoj myslivosti v ČSSR

V roce 1965, kdy slavíme dvacáté výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou, stojíme i před zásadními změnami v řízení národního hospodářství. Plenární zasedání Ústředního výboru KSČ, konané ve dnech 27. až 29. ledna 1965, přijalo usnesení o hlavních směrech zdokonalení plánovitého řízení národního hospodářství a o práci strany. Toto usnesení stanoví především hlavní zásady nové soustavy národního hospodářství a týká se všech odvětví našeho národního hospodářství, tedy i myslivosti, která je odvětvím zemědělské a lesní výroby.

Myslivost má v našem socialistickém hospodářství své významné místo jako činitel, s nímž je nutno počítat a který přináší národnímu hospodářství značné hodnoty, jež dosud nedovedeme plně docenit. V uplynulých letech bylo v ČSSR na úseku myslivosti dosaženo některých dobrých výsledků i přes nedostatky, které se ještě dosud vyskytují. Naše myslivost je zejména v zahraničí řazena na přední místo na světě. Nejde jen o světoznámé československé bažantnictví, ale i o výsledky chovu trofejové zvěře, zejména spárkaté. Návštěvy zahraničních lovců se u nás stávají stále častějšími a ti, kteří jednou v Československu lovili, se rádi vracejí zpět, aby zde znovu prožili chvíle, na něž pak budou doma ještě dlouho vzpomínat.

Přes některé dosažené dobré výsledky se však dosud v myslivosti vyskytuje řada vážných nedostatků, které je nutno odstranit. Jde především o nutnost podstatného zvýšení úrovně řízení myslivosti a vhodné uplatnění principů a zásad nové soustavy řízení národního hospodářství i na tomto úseku. Při řešení tohoto problému bude třeba se opírat o vypracovanou a schválenou koncepci rozvoje myslivosti a usnesení daná V. sjezdem Československého mysliveckého svazu. V této souvislosti bude nutno dorešit nevyjasněné problémy postavení a forem hospodaření v mysliveckých sdruženích, zejména se zřetelem k posílení hmotné zainteresovanosti mysliveckých sdružení a jejich členů na dalším rozvoji myslivosti.

Vážné problémy se rovněž vyskytují při rozpracování a realizaci stanovené koncepce rozvoje myslivosti, zejména v určení vhodných, vědecky zdůvodněných cest při zvyšování stavů koroptví a zkvalitňování chovů ostatních druhů naší louné zvěře. Těžiště rozvoje československé myslivosti se musí přesunout především na drobnou zvěř, přičemž ovšem i ostatním druhům zvěře musí být věnována plná pozornost a péče. Všechna tato opatření nesmí být řešena odděleně, ale v jednom, vzájemně se doplňujícím komplexu. To znamená, že je nutno soustavně zlepšovat podmínky pro chov zvěře v honitbách,

podstatně zintenzívnit ochranu myslivosti před nepříznivými činiteli a důsledně propagovat význam myslivosti mezi občanstvem.

Významnou úlohu při řešení těchto problémů musí mít Československý myslivecký svaz jako dobrovolná společenská organizace, v níž se sdružují všichni českoslovenští občané, kteří vykonávají právo myslivosti. ČSMS má k tomu vytvořeny potřebné předpoklady a musí svou činnost prohlubovat ve smyslu usnesení ÚV KSČ z ledna letošního roku o zvýšení úlohy společenských organizací. ČSMS se musí stát iniciátorem nových pokrokových opatření v myslivosti a účinně napomáhat k jejich urychlené a kvalitní realizaci.

Úspěšné zajišťování dalšího rozvoje československé myslivosti nezbytně vyžaduje neustálé zvyšování politické a odborné úrovně našich myslivců. Situace je na tomto úseku proti jiným odvětvím národního hospodářství o to těžší, že v převážné většině nejde o pracovníky, jejichž trvalým zaměstnáním je myslivost, ale občany, kteří se dobrovolně, ve svém volném čase věnují tomu, aby v souladu se svými zájmy vytvářeli pro socialistickou společnost nové hodnoty. Z tohoto hlediska je nutno vycházet při zajišťování jejich dalšího politického a odborného růstu. Péči o tento růst převzal a organizačně ji zajišťuje ČSMS, který k tomu vytváří potřebné předpoklady. Jedním z nich je péče o zajištění dostatečného množství odborné literatury, která myslivcům umožňuje soustavně se seznamovat s novými pokrokovými zásadami podmiňujícími další rozvoj myslivosti a nejnovějšími výsledky vědy a výzkumu.

K plnění uvedených cílů chce přispět i toto tematické číslo Lesnického časopisu, které naše myslivce podrobně seznamuje s rozpracováním usnesení kolegia ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství k současnému stavu a perspektivám rozvoje myslivosti v ČSSR. Jednotlivé články jsou voleny tak, aby ukázaly perspektivy rozvoje jednotlivých hlavních druhů naší lovné zvěře, osvětlily některé problémy ekonomiky a řízení myslivosti v ČSSR a účast ČSMS při zajišťování jejího dalšího rozvoje. Jde především o to, aby každému myslivci bylo jasno v základních otázkách plánovitého rozvoje myslivosti a úkolech, které naši myslivost do budoucna čekají. Toto tematické číslo Lesnického časopisu se jistě dostane do rukou velké většiny našich myslivců a bude dobrým pomocníkem nejen při zvyšování jejich odborné úrovně, ale i při zajišťování velkých úkolů, které naši socialistickou myslivost čekají do budoucna.

Prof. inž. Vítězslav Zásměta

Lesnická fakulta VSZ, Brno

■ Myslivost v ČSSR se stala důležitým odvětvím zemědělské a lesní výroby, která zajišťuje podle potřeb společnosti a v souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství řádný chov, zušlechťování, ochranu a lov zvěře, jakož i hospodářské zužitkování ulovené zvěře. Péče o plánovitě zvelebování myslivosti je v zájmu celé naší společnosti.

Z hospodářského hlediska je hlavní význam myslivosti především v produkci zvěřiny, které se podle údajů statistického výkaznictví vyprodukuje u nás cca 5000 tun ročně. Myslivost přispívá k obohacení naší výživy dietetickou a biologicky hodnotnou zvěřinou.

Vedle zvěřiny dává myslivost našemu národnímu hospodářství další cenné suroviny, jako kůže, kožky a kožišiny v nákupní hodnotě cca 10 miliónů Kčs, tuky, parohy a jiné suroviny.

Důležitým přínosem pro národní hospodářství je odchyt živé zvěře, zejména drobné (zajíců, bažantů a koroptví), dosahující v tomto období téměř 11 miliónů Kčs. Živá zvěř je v současné době hledaným zbožím, zejména v západních zemích, a téměř veškerá odchytaná zvěř je předmětem exportu.

V posledních letech se stále více projevuje zájem zahraničních lovců o lovy v ČSSR a i při dosavadním nedostatečném využívání daných možností přinášejí poplatkové odstřely značné prostředky, nehledě k tomu, že se v souvislosti s lovem zvyšuje i turistický ruch zahraničních návštěvníků.

Nemalý a dosud nevyčíslený a nutno konstatovat i nedoceněný je význam myslivosti jako biologického činitele v ochraně přírody a v zemědělské rostlinné výrobě. Koroptve, bažanti a ostatní pernatá zvěř pohubí mnoho škodlivého hmyzu i drobných obratlovců a zničí velké množství semen plevelů. Podle propočtů výzkumných ústavů pohubí a zničí koroptve a bažanti v našich zemích asi 2900 vagónů škodlivého hmyzu a semen plevelů ročně.

Myslivost dává značné možnosti účelné a výhodné zaměstnanosti v průmyslové výrobě ze surovin, které poskytuje. Přitom je nutno konstatovat, že ve zpracování kůže, kůží a kožišin, ve zpracování paroží na kvalitní výrobky a v bezztrátovém zpracování a zužitkování zvěřiny jsou ještě velké rezervy. Současně však dává myslivost zaměstnání i v průmyslových odvětvích, která vyrábějí pro potřebu provozu myslivosti, jako je výroba zbraní, střeliva a různých speciálních výrobků. Ročně se např. v ČSSR spotřebuje pro potřebu myslivosti střelivo v hodnotě cca 16 miliónů Kčs.

Nelze opomenout ani příjmy státních orgánů ze správních poplatků za vydávání loveckých lístků ve výši 5 miliónů Kčs a příjmy z daní, které činí cca 12,5 miliónu Kčs.

Myslivost je třeba posuzovat i z vyššího hlediska kulturního, etického a estetického. Zvěř je nedílnou součástí živé přírody, je ozdobou našich lesů a polí. Od nepaměti inspirovala k lidové tvořivosti a dala vznik uměleckým dílům a hodnotám.

Vysoko je hodnocena myslivost jako představitel zdravé rekreace, přístupné všem pracujícím, zprostředkující sblížení obyvatel měst a venkova.

Hodnotíme-li klady a přínosy myslivosti pro národní hospodářství, je třeba současně poukázat i na mnohdy velké škody působené zvěří v zemědělském a lesním hospodářství. Tyto škody jsou převážně způsobeny narušením biologické rovnováhy v důsledku nežádoucího přemnožení některých druhů zvěře a snížení úživnosti prostředí, opomenutím povinné ochrany a péče o zvěř, nedodržováním agrotechnických lhůt apod.

Stále více se projevuje nutnost sladení dalšího rozvoje myslivosti s celospolečenskými zájmy, zejména však s rozvojem zemědělské a lesní výroby, a plánovitě usměrnit činnost na úseku myslivosti tak, aby byly vytvořeny předpoklady dalšího rozvoje myslivosti při respektování zájmů rozvoje zemědělské a lesní výroby.

K zajištění těchto úkolů rozvoje myslivosti vypracovalo MZLVH plán rozvoje myslivosti do roku 1970, který byl schválen kolegiem ministra a V. celostátním sjezdem Československého mysliveckého svazu byl přijat jako základní směrnice pro činnost všech myslivců ČSSR.

TVOŘENÍ HONITEB, JEJICH ZAŘAZENÍ DO JAKOSTNÍCH TŘÍD A OBHOSPODAŘOVÁNÍ

Nový zákon o myslivosti č. 23/1962 Sb. znamenal podstatné změny pro další rozvoj myslivosti. Zákon odpoutal právo myslivosti od vlastnictví půdy a přiznává právo myslivosti jen socialistickým organizacím, které mají ve správě nebo v užívání největší výměru honebních pozemků v honitbě uznané okresním národním výborem. Současně zvýšením nejnižší přístupné výměry honitby na 500 ha se sleduje vytváření co nejvhodnějších podmínek pro chov zvěře. Zesílil se vliv státních orgánů, zejména národních výborů, na řízení myslivosti a dodržování socialistické zákonnosti. Na výkonu práva myslivosti se mohou podílet pracující, kteří za účelem společného výkonu tohoto práva vytvářejí myslivecká sdružení. Zvyšuje se účast pracujících na řízení myslivosti prostřednictvím Československého mysliveckého svazu a sleduje se posílení svazku dělníků a rolníků uplatňováním zásady, aby myslivecká sdružení byla složena z pracujících měst a venkova.

Dnem 1. ledna 1963 vešla v platnost rozhodnutí ONV o schválení nových honiteb. Je nutno poznamenat, že při tvoření nových honiteb došlo k mnoha nedostatkům zaviněným malou odborností některých pracovníků na ONV a nedostatečnou spoluprací s orgány ČSMS, zejména však vlivem neukázněného prosazování osobních zájmů jednotlivců nebo skupin myslivců ve snaze získat výhodnější podmínky hospodaření na úkor jiných.

Případy, kdy došlo následkem těchto nedostatků k porušení zákonných předpisů, je nutno urychleně odstranit a dále sledovat, jak vytvoření honiteb přispívá k řádnému mysliveckému hospodaření, aby bylo možno nedostatky postupně odstraňovat, zejména při obnovách smluv o pronájmu honiteb.

Stav honební plochy v ČSSR a počet honiteb je patrný z přehledu v tabulce I.

	Výměra honební plochy v ha	Z toho lesní půdy v ha	Počet honiteb
ČSSR	11 450 200	4 205 200	11 198
České kraje	7 243 160	2 509 700	8 692
Slovenské kraje	4 207 040	1 695 500	2 506

Z celkového počtu honiteb vykonávají právo myslivosti myslivecká sdružení na 9640 honitbách a ostatní jsou obhospodařovány Státními lesy, Správou vojenských lesů a statků, Státními statky a jinými organizacemi státního socialistického sektoru.

V ČSSR bylo v roce 1963 124 037 myslivců, z toho 101 681 v českých krajích a 22 356 na Slovensku. Na jednoho myslivce připadá tedy průměrně 92 ha honební plochy, z toho 71 ha v českých krajích a 188 ha na Slovensku. Ukazuje se, že na Slovensku připadá podstatně větší výměra honiteb na jednoho myslivce než v českých krajích. Největší vliv zde má malý počet myslivců ve Východoslovenském kraji, kde na jednoho myslivce připadá průměrně 242 ha honební plochy. Ukazuje se přitom, že malý počet myslivců, obzvláště v tomto kraji, nepříznivě ovlivňuje intenzitu mysliveckého hospodaření a vyvíjí se snaha získat pro aktivní myslivost další myslivce, zejména v oblastech, kde připadá na jednoho myslivce nepřiměřeně velká honební plocha.

Podle platných předpisů jsou všechny honitby zařazeny do jakostních tříd, a to zvláště pro každý z pěti hlavních druhů zvěře (jelení, srnčí, zajíc, koroptev, bažant). Hlavním ukazatelem pro určování jakostní třídy je úživnost honitby a přihlíží se i k ostatním činitelům, kteří ovlivňují a vytvářejí životní podmínky zvěře. Stanovení jakostní třídy je zároveň určeno s ohledem na zájmy zemědělské a lesní výroby.

Ukazatelé klasifikace honiteb jsou podkladem pro myslivecké plánování.

STAV A VÝHLED ZASTOUPENÍ HLAVNÍCH DRUHŮ ZVĚŘE V ČSSR

Stavy jelení zvěře jsou v současné době neúnosně vysoké, zejména v českých krajích. Proti normovanému stavu 28 900 ks bylo v roce 1964 zjištěno při jarním sčítání 39 700 ks. Příčiny jsou zejména v nedostatečném odstřelu laní, neboť byl vždy větší zájem o odstřel jelenů, kdežto laně i v nově osídlených oblastech zůstávaly a dále zvyšovaly stav. Zvýšení stavu vyplývá též ze změny životního prostředí v souvislosti se zavedením velkoplošného zemědělského hospodaření, kdy na některých rozsáhlých plochách zemědělských kultur vzniká dostačující kryt a dočasně vyhovující prostředí pro tuto zvěř. Další příčinou bylo nesprávné zjišťování poměru jelenů a laní, stavy laní byly podhodnocovány a počítalo se s nižším přírůstkem než skutečně byl. Přitom odstřel laní nebyl každoročně splněn a projevoval se další nedostatek v tom, že počet ulovených kolouchů byl podstatně nižší, než by odpovídalo odstřelu laní. Např. v roce 1961 bylo uloveno 6594 laní a pouze 3308 kolouchů.

Při neúnosně vysokém stavu jelení zvěře nebyla zajištěna dostatečná péče o tuto zvěř, zejména v zimním období, a dochází proto k neúnosným škodám na lesních kulturách, porostech i na zemědělských plodinách.

Vysoký stav laní a v důsledku toho i nadbytek mladé zvěře tvoří z mysliveckého hlediska neproduktivní, ale z hlediska vzniku škod velmi závažnou složku stavu zvěře. V zájmu snížení škod i v zájmu dobrých výsledků mysliveckého chovu bude chov zaměřen daleko více na kvalitu než na kvantitu.

Předpokládá se snížení stavů na stavy normované s vyloučením myslivecky neproduktivních složek stavů a zlepšením vnitřní skladby, zejména zvýšením relativního zastoupení kvalitních dospělých jelenů. Pro usměrnění řádného chovu jelení zvěře byly určeny tzv. jelení oblasti, v nichž sčítání zvěře i sestavení plánu odstřelu provádějí odborníci za celou oblast a plán je pak rozdělován do jednotlivých honiteb z hlediska potřeb celé oblasti. Při plánování odstřelu vychází se ze zásady, aby na jeden samčí kus byl plánován k odstřelu minimálně jeden samičí kus a příslušný počet mláďat podle výše přírůstku (s výjimkou oblastí, kde se plánuje zvýšení stavu). Z jelenů plánovaných k odstřelu musí být přitom nejméně polovina I. věkové třídy (s výjimkou oblastí, kde vlivem drsného prostředí jsou malé přírůstky mladé zvěře) a nejvýše jedna třetina III. věkové třídy. V povolenosti k odstřelu jelenů bude nutno vyznačit věkovou třídu jelena. Ve státních honitbách bude nutno zvýšit zainteresovanost na splnění plánu odstřelu holé zvěře a za úpravu početních stavů na normovanou výši.

U srnčí zvěře je o 9000 ks nižší stav, než je normovaný stav 241 500 ks, a projevuje se nadbytek srn. Přitom jsou některé oblasti hluboko pod normovaným stavem a jiné oblasti, kde normovaný stav je ve skutečnosti značně překročen. Ukazuje se obzvláště v přezvěřených honitbách značný podíl kusů špatné kvality, často nezdravých, což se zvláště v silnějších zimách projevuje hromadným úhynem představujícím značné národohospodářské ztráty.

Statistické údaje o stavech a odstřelu jsou velice nepřesné. Proto bude nutno vyřešit tuto otázku zjištění skutečného stavu zvěře a zajistit dosažení normovaných stavů jak co do počtu, tak i v poměru pohlaví a věkové skladbě stavu srnců. Bude třeba vydat pokyny pro plánování odstřelu a jeho schvalování, zajistit, aby byl odstřel dospělých srn prováděn v přiměřeném množství, a usměrnit odstřel na průběrný odstřel srnčat a mladých srnců, který se všeobecně zanedbává.

Možnosti chovu daňčí zvěře nejsou dosud plně využity a je možno uvažovat o jejím zavedení v některých oblastech, v nichž bude omezována zvěř jelení. Zvláštní pozornost této zvěři je nutno věnovat při oborním chovu.

U mufloní zvěře je nutno považovat dosavadní stavy zvěře za maximální a zvěř zkvalitňovat. Také u této zvěře je třeba věnovat pozornost vhodné skladbě stavu a otázce přírůstků, neboť dosavadní statisticky vykazovaná produkce je neúměrně nízká v porovnání s kmenovými stavy.

Opatření pro zdárný chov daňčí a mufloní zvěře jsou obdobná jako u zvěře jelení a srnčí.

U černé zvěře bude třeba v českých krajích vymezit oblasti, kde se s ní bude počítat jako se zvěří stálou. V těchto oblastech je nutno zajistit řádné hospodaření s touto zvěří, zejména zajistit potřebné příkrmování tak, aby nezpůsobovala škody v zemědělské výrobě. V oblastech, kde černá zvěř působí nadměrné škody, přikročit zejména v zimním období k podstatné redukci početních stavů.

Kmenové stavy drobné zvěře podléhají v průběhu let výkyvům způsobeným řadou činitelů. Značné výkyvy jsou patrné zejména u zaičů, divokých králíků a z pernaté zvěře hlavně u koroptví a bažantů. Hospodářské důsledky těchto

výkyvů ve stavech zvěře jsou velmi citelné, protože drobná zvěř je hlavní složkou čs. myslivosti.

Ze zvěře pernaté je nejdůležitější koroptev, bažant a divoká kachna, ze zvěře srstnaté zajíc.

Přirovnáme-li dnešní stavy zvěře se stavy před poslední světovou válkou, získáme přehled uvedený v tabulce II.

II.

Druh zvěře	Kmenový stav v tis. ks	
	1935	1963
Koroptev	6000—7000	810
Bažant	500	660
Divoká kachna	200	60
Zajíc	1800	920
Divoký králík	400	20

Nejvážnější problém se projevuje u koroptve, kde proti stavu cca 6 miliónů v roce 1935 byl stav počátkem roku 1964 pouze 567 000 ks. Příčiny poklesu stavu koroptví spatřujeme zejména ve změně prostředí, zvláště ve sloučení drobných pozemků ve velké lány, v nedostatku vhodných krytů odstraněním mezí a křovin, v nepříznivých klimatických vlivech v posledních 10 letech, v rozmachu mechanizace zemědělských prací, zejména při kosení píce traktory, při nočních zemědělských pracích a používání moderních rychlých zemědělských strojů, v používání toxických insekticidů, herbicidů a dalších chemikálií v zemědělství, ve zvýšení stavu biotických a abiotických nepřátel koroptve a v nesprávném a extenzivním chovu koroptve.

Koroptev je nejlevnější a nejpřirozenější biologickou ochranou zemědělských kultur. V mládí se živí převážně hmyzí potravou, později přechází na potravu rostlinnou. Rostlinná potrava je u vyspělé koroptve zastoupena podle prostředí a věku 54—72 %. Jsou v ní obsažena hlavně semena plevelů, zejména chrpy, rdesna, kamejky, ohnice, lebedy aj.; v živočišné potravě je zastoupen hlavně škodlivý hmyz, zejména nosatci, kovařici, mšice, dřepčici apod. Spotřeba potravy u koroptve je dosti značná, denně spotřebuje koroptev průměrně 40 g potravy. Proto se tam, kde poklesl stav koroptví, rozmnožil škodlivý hmyz a obtížný plevel. Poněvadž se koroptev živí převážně semeny různých plevelů a škodlivým hmyzem, lze oprávněně tvrdit, „že šetřením koroptví hubíme škodlivý hmyz a plevel“. Koroptev se tak projevuje jako velmi závažný činitel v biologickém boji proti četným škůdcům zemědělských plodin. V rámci biologizace zemědělské velkovýroby je velmi žádoucí uvažovat o širším využití koroptve v tomto směru.

Odstřel koroptve je v ČSSR zakázán a přikračuje se k cílevědomému zavádění této užitečné zvěře do všech produkčních oblastí. Počítá se se zvýšením stavu koroptví na 2,5 mil. kusů do roku 1970. Ke zlepšení stavu koroptví bude omezen i jejich odchyt na nejnutnější míru.

Podle zkušeností získaných z polodivokého chovu bažantů a podle zkušeností z chovu koroptví v zahraničí se přikračuje k vybudování chovatelských středisek, v nichž bude prováděno líhnutí a odchov koroptví a jejich chov za

účelem získání zvýšené produkce koroptvích vajíček. Bude též přikročeno k vytvoření a ověření „koroptvích hospodářství“, u nichž bude odchovna navázána na honitbu. Přitom budou hledány cesty k dosažení souladu zájmů zemědělské pokrokové velkovýroby a pěstování koroptví. Chovatelská střediska však bude potřeba budovat plánovitě, po získání a ověření všech podkladů a předpokladů k úspěšnému provozu v jednotlivých střediscích a v souladu se zajištěním finančních a materiálních zdrojů pro budování a provoz středisek.

Základním předpokladem pro zvýšení stavu koroptví však bude snížení ztrát, které v současné době vznikají hlavně používáním chemikálií a rozvojem mechanizace zemědělských prací, i zlepšení práce myslivců při záchraně hnízd před vysečením, v tlumení škodné zvěře, ve vytváření vhodných krytů v honitbách a v zimní péči o koroptve. K zajištění těchto základních úkolů bude nutno zaměřit činnost všech myslivců, zemědělských závodů, výzkumu i řídicích orgánů všech stupňů.

Bažantí zvěř vykazuje trvale vzestupnou tendenci, i když proti normovanému stavu 987 000 bažantů bylo na jaře roku 1964 dosaženo 737 000 ks. Tato zlepšující se tendence trvá i přes to, že vysoce produktivním metodám chovu bažanta, zejména polodivokému chovu, nebyla dosud věnována náležitá pozornost. Plánuje se proto širší uplatnění metod polodivokého chovu bažantů, a tím zvýšení produktivity bažantnic. Na vhodných místech bude třeba obnovit staré bažantnice, popř. založit nové. Plocha intenzivně obhospodařovaných bažantnic by měla v roce 1970 činit nejméně 100 000 ha, kde by mělo být chováno 300 000 bažantů s roční produkcí cca 800 000 kusů. Na zbývajících honebních plochách by mohlo být chováno cca 500 000 bažantů.

Nejdůležitější drobnou zvěří srstnatou v ČSSR je zajíc. Kmenový stav roku 1964 1 098 000 zajíců se plánuje rozšířit cca na 1 500 000 ks za příznivých podmínek. Nedostatkem dcsavadního chovu byla malá ochrana této zvěře proti škodné a malá péče v zimním přikrmování. Bude třeba přikročit k intenzivnější péči a ochraně, abychom dosáhli vyšší produkce z kmenových stavů, tj. aby produkce dosáhla cca 2 mil. zajíců ročně.

Vážný problém je u stěhované zvěře, zejména u divokých kachen, kde se každoročně snižují stavy. Ukazuje se, že přísná opatření v ČSSR v porovnání s ostatními státy, pokud jde o lov této zvěře, přinášejí jenom nepatrné výsledky. Stále více se objevuje nutnost mezinárodního projednání a usměrnění chovu a lovu stěhovavé zvěře, aby nedošlo k jejímu katastrofálnímu úbytku.

DALŠÍ OPATŘENÍ K ZAJIŠTĚNÍ ROZVOJE MYSLIVOSTI

Plán rozvoje myslivosti je vypracován tak, že další rozvoj myslivosti není řešen izolovaně na úkor zemědělské a lesní výroby, ale tak, aby byly vytvářeny podmínky pro rozvoj všech těchto úseků jako dialektického celku. Jde tedy jednak o soustavné zvyšování úživnosti honiteb a další zlepšování podmínek pro chov zvěře v nich, jednak o takovou úpravu kmenových stavů, zejména u spárkaté zvěře, která bude v souladu se zařazením honiteb do jakostních tříd. Těžiště budoucího rozvoje je zaměřeno na drobnou zvěř, a to hlavně na koroptev.

Je třeba plně využít myslivosti jako biologického činitele, zvláště z hlediska chovu drobné užitkové zvěře pernaté, která je důležitým článkem zemědělské velkovýroby. Současně pečovat o zvyšování úživnosti honiteb. Ke zlepšování podmínek v honitbách je třeba plánovitě zakládat přirozené kryty, jako jsou remízy pro zvěř, vhodné zemědělské kultury (kukuřice, slunečnice apod.). K za-

kládání dočasných i trvalých remízku využít půdy nevhodné pro zemědělskou výrobu, která byla prověřkou půdního fondu konanou podle usnesení předsednictva ÚV KSČ vyčleněna ze zemědělského půdního fondu. Půjde převážně o půdy určené k zalesnění. Je tedy třeba, aby se myslivecká sdružení spojila s lesními závody, které zalesňují nelesní půdy a s nimi dohodla projekt zalesnění, zaměřený rovněž na zlepšování podmínek v honitbách. Založené remízky musí převzít do socialistické péče myslivecká sdružení, která v nich budou vykonávat ochranu a ošetření kultur tak, aby v nejkratší době mohly plnit svůj účel. V zimním období je nutno budovat dostatečné množství umělých krytů, zejména pro záchranu koroptví.

Zvláštní pozornost je nutno věnovat do budoucna vývoji a používání chemických přípravků v zemědělství a lesním hospodářství. Požádat ministerstvo chemického průmyslu, aby byly vyvinuty, popř. dováženy ze zahraničí a používány jen takové chemické přípravky, které nebudou škodlivě působit na lovnou zvěř, a zajistit, aby zemědělské závody přesně dodržovaly dávkování předepsané k použití jednotlivých chemických přípravků.

Je též třeba zajistit, aby n. p. Agrostroj Pelhřimov měl ve spolupráci s Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti ve Zbraslavi-Strnadlech zařazen do plánu technického rozvoje úkol „Vývoj ochranných zařízení na záchranu zvěře před vysečením“, na němž myslivci-zlepšovatelé tohoto podniku již pracují, a aby Výzkumný ústav zemědělské techniky ve spolupráci s VÚLHM vyvíjel jednoduché a účinné adaptéry na zemědělské stroje, které by podstatně snížily škody způsobené zejména na drobné zvěři.

Zásadního obratu je třeba dosáhnout při tlumení škodné, zejména vrány šedivky, straky apod. Zajistit používání zákonem povolených a osvědčených metod trávení škodné zvěře, zajistit výrobu a používání zákonem povolených chytacích zařízení k tlumení škodné.

V současné době obhospodařují Státní lesy celkem 31 obor o celkové rozloze 28 933 ha. V těchto oborách je chována zvěř jelení, daňčí, mufloní a černá. V zájmu rozšíření možností poplatkových odstřelů v těchto oborách je v nich třeba podstatně zlepšit hospodaření. Pro každou oboru je třeba vypracovat výhledový plán mysliveckého hospodaření a lovů s cílem dosáhnout maximálního množství trofejově kvalitní, zdravé zvěře. Z uvedených důvodů si MZLVH vyhradilo výkon práva myslivosti ve všech oborách pro účely poplatkových odstřelů prováděných zahraničními hosty.

Je třeba též rozšířit počet vyhrazených honiteb Státních statků se zaměřením na zvýšení odchvtu živé zvěře a zavádění pokrokových forem zejména farmářského chovu koroptve.

Při zazvěřování honiteb přísně dodržovat veterinárně zdravotní opatření, a tak zabránit rozšiřování chorob zvěře. Ve spolupráci s veterinární službou zajišťovat účinnou zdravotní prevenci. To si vyžádá úzké spolupráce mysliveckého provozu s veterinární službou, zejména při zdolávání ohnisek tularémie, moru drůbeže, vztekliny a jiných nemocí.

Na úseku myslivecké kynologie bude cílem dosáhnout do roku 1970 potřebného počtu lovecky upotřebitelných psů, o čemž je podrobně pojednáno v samostatném článku. Budou současně hledány možnosti prodeje loveckých psů zahraničním zájemcům.

Na úseku řízení myslivosti bude potřeba podstatně zlepšit plánování a statistiku jako základní předpoklad pro objektivní zjišťování skutečných stavů zvěře, a tím i možnost sestavení řádného výhledu hospodaření v honitbách. Budou

organizována školení mysliveckých hospodářů, aby byli seznámeni s předpisy a nejnovějšími poznatky na rozhodujících úsecích mysliveckého hospodaření.

Národní výbory spolu s orgány ČSMS musí sehrát rozhodující úlohu při zajišťování a kontrole plnění úkolů plánovaného rozvoje myslivosti. Při této práci bude důležitá nejužší spolupráce národních výborů s orgány ČSMS a využívání aktivu dobrovolných pracovníků při zajišťování výše uvedených úkolů. Zvláštní pozornost je třeba věnovat tomu, aby zájmy jednotlivců nebo skupin jednotlivců nebyly nadřazovány nad zájmy celospolečenské, a to především tam, kde půjde o zajišťování možnosti získání devizových prostředků pro národní hospodářství.

Řešení rozvoje myslivosti bude vyžadovat propracování některých ekonomických problémů. Půjde zejména o dořešení otázek finančního hospodaření, o správné usměrnění cen a finanční pomoci, aby řešení výrobních úkolů bylo v souladu s ekonomikou hospodaření.

K zajištění zvýšených úkolů odchyty zvěře pro export bude nutno za současného nízkého stavu koroptví zaměřit pozornost v souladu s poptávkou zejména na odchyt zajců a bažantů. Zvláště u zajců lze zlepšenou péčí o zvýšení jejich stavů v honitbách vytvořit předpoklady pro zvýšení odchyty. Půjde však i o hledání nových levnějších metod odchyty a zejména o snížení ztrát vznikajících mezi odchytem a dodáním zvěře odběratelům. Bude nutno dobudovat odchytové a komorovací zařízení k zajištění zvýšených úkolů odchyty. Odchyt a export koroptví bude řešen v souladu se zájmy zvýšení jejich stavu v honitbách tak, aby poptávka byla co možno nejvíce pokryta.

Nedílnou součástí rozvoje myslivosti bude i zajišťování zvýšeného odstřelu zvěře zahraničními lovci. Dosavadní možnosti, zejména u odstřelu spárkaté zvěře, nejsou ještě dostatečně využity a nejsou ani využity možnosti odstřelu drobné zvěře. U drobné zvěře budou vytvořeny zvýšené možnosti poplatkového odstřelu zintenzívněním hospodaření v dnešních bažantnicích a vytvořením nových bažantnic ve vhodných podmínkách. Bude zlepšena a odborně zkvalitněna náborová práce, doprovod lovců a zlepšeny ubytovací možnosti úpravou a novou výstavbou loveckých chat a zařízení a jejich řádným a účelným vybavením.

Při realizaci výhledového plánu rozvoje myslivosti připadne důležitý úkol mysliveckému výzkumu. Myslivecký výzkum v ČSSR je z převážné části řešen Výzkumným ústavem lesního hospodářství a myslivosti ve Zbraslavi-Strnadlech, tedy společně s výzkumem lesního hospodářství. Kromě VÚLHM řeší některé výzkumné problémy z úseku myslivosti i další instituce. Hlavním nedostatkem výzkumu na úseku myslivosti bylo dosud to, že nebyl zaměřen na rozhodující úseky rozvoje myslivosti a nebyl řádně koordinován tak, aby nejdůležitější úkoly byly řešeny komplexně. Z těchto důvodů nebyly výsledky mysliveckého výzkumu vždy uspokojivé, myslivecký výzkum neměl dostatečný předstih před potřebami myslivecké praxe a tak nepomáhal v potřebné míře rozvoji myslivosti. Zavádění vyřešených výzkumných úkolů do praxe probíhalo pomalu a nebyla dostatečná spolupráce mezi mysliveckým výzkumem a mysliveckou praxí.

Z těchto důvodů přistoupilo MZLVH v roce 1963 v úzké spolupráci s ČSMS k přehodnocení dosavadního zaměření mysliveckého výzkumu tak, aby řešil rozhodující úkoly v myslivosti, a to:

- intenzívní chov koroptví, farmářský chov a komorování koroptví;
- zvýšení efektivnosti chovu bažanta, zejména z hlediska vyřešení porostní úpravy bažantnic;

- snižování ztrát drobné zvěře vlivem mechanizace a chemizace v zemědělství;
- metodika plánování produkce hlavních druhů zvěře;
- studium zákonitosti populační dynamiky drobné zvěře;
- ochrana lesních a zemědělských kultur před škodami zvěří;
- ochrana lesních porostů před loupáním zvěří;
- výživa spárkaté zvěře z hlediska ochrany lesních dřevin;
- ochrana zemědělských sítí před škodami pernatou zvěří;
- zdokonalení metod komorování zvěře, zejména z hlediska typizace komorovacích zařízení a technologií provozu, dlouhodobého komorování zajců, použití trankvilizačních látek před přepravou lovné zvěře;
- výzkum chorob zvěře a preventivních opatření.

Vyřešením těchto základních úkolů a zavedením nových pokrokových metod do praxe bude možno zvýšit úroveň mysliveckého hospodaření. Výzkumná pracoviště musí být v neustálém styku s praxí, musí vyhledávat a ověřovat nové metody a pomáhat při jejich zavádění do praxe, neboť realizace perspektivního plánu bude vyžadovat zvýšené znalosti a plné uplatnění všech poznatků v každodenní práci.

SOUHRN

Myslivost v ČSSR se stala důležitým odvětvím zemědělské a lesní výroby. Na 11 450 200 ha honební plochy se produkuje cca 5000 tun zvěřiny a další cenné suroviny. Značným přínosem pro národní hospodářství jsou i výsledky odchytu živé zvěře pro export a poplatky za odstřel zahraničními lovci. Drobná pernatá zvěř je důležitým činitelem biologické ochrany zemědělských kultur. Nevhodným hospodařením došlo však k přemnožení spárkaté zvěře s nežádoucím poměrem pohlaví a věkového složení, což způsobuje značné ztráty na zemědělských a lesních kulturách; stavy a produkce drobné zvěře, zejména koroptví, jsou však velmi nízké.

Plán rozvoje myslivosti byl stanoven tak, aby byl zajištěn soulad myslivosti s rozvojem zemědělské a lesní výroby. Hlavním úkolem je zvýšení stavů drobné zvěře a zvýšení roční produkce drobné zvěře ze zimních kmenových stavů. U spárkaté zvěře je cílem snížení stavů na normovanou výši odpovídající úživnosti honiteb a zaměření chovu k získání kvalitní zvěře se silnou trofejí.

Předpokládá se zintenzívnění chovu zvěře, zlepšení ochrany a péče o zvěř. Plán stanoví opatření ke snížení ztrát působených používáním chemických prostředků a používáním moderních rychlých mechanismů v zemědělské výrobě.

Zaměření výzkumných úkolů na hlavní problémy myslivosti a na realizaci vytyčených opatření přispěje k tomu, aby myslivost přispěla ještě více k rozvoji národního hospodářství.

Современное положение и перспективы развития охотничьего хозяйства в ЧССР

Охотничье хозяйство в ЧССР стало важной отраслью сельскохозяйственного и лесного производства. На 11 450 200 га охотничьих угодий производится приблизительно 5 000 тонн мяса дичи и другого ценного сырья. Значительным вкладом в народное хозяйство являются также и результаты отлова живого зверя и дичи для экспорта и плата за отстрел дичи иностранными охотниками. Мелкая пернатая дичь — это важный фак-

тор биологической защиты сельскохозяйственных культур. В результате неправильного ведения хозяйства чрезмерно размножился копытный зверь с нежелательным соотношением полов и возрастного состава, что причиняет значительный вред сельскохозяйственным и лесным культурам. С другой стороны, поголовье и производство мелкой дичи, в частности куропаток, остаются очень низкими.

План развития охотничьего хозяйства был установлен так, чтобы было обеспечено правильное сочетание охотничьего хозяйства с развитием сельскохозяйственного и лесного производства. Основной задачей является повышение поголовья мелкого зверя и повышение ежегодной продукции мелкой дичи из зимнего маточного поголовья. У копытного зверя нашей целью является сократить поголовье до нормальной высоты, отвечающей способности охотничьих угодий прокормить зверя, и направить разведение на получение качественного зверя с мощным трофеем.

Предполагается повысить интенсивность разведения зверя и улучшить его защиту и уход за ним. План устанавливает мероприятия по снижению потерь, причиняемых применением химических средств и современных быстрых механизмов в сельскохозяйственном производстве.

Направление научно-исследовательских заданий на основные проблемы охотничьего хозяйства и на реализацию запланированных мероприятий будут содействовать тому, чтобы охотничье хозяйство в еще большей мере содействовало развитию народного хозяйства.

The Present-Day Conditions and Perspectives for the Development of Hunting in ČSSR

The hunting craft in ČSSR has become an important branch of agricultural and forest production. On 11,450,200 hectares of hunting ground some 5,000 tons of game and other valuable raw materials are being produced. A considerable acquisition for the national economy are also the results of catch of live game for export and fees for shooting licences of foreign sportsmen. Small wild-fowl is an important factor in the biological protection of agricultural plantations. Owing to improper economy, gradation of hoofed game with an undesirable sex ratio and age composition, set in, which is the cause of considerable losses in the agricultural and forest plantations; on the other hand, however, stocks and production of small game, especially those of partridges, are rather low.

The development plans of hunting were so arranged as to secure harmony of hunting with the development of agricultural and forest production. The main task now consists in raising the stocks of small game and extending the yearly production of small game from the hibernating populations. As regards the hoofed game the aim is to lower the stocks down to a standard, corresponding to the feeding capacity of the hunting area and adjustment of breeding in order to obtain a high-quality game possessing portly trophies.

A more intensive game breeding is planned together with improvement in the preservation and care of the game. The plan postulates measures for lowering the losses caused by the use of chemicals and employment of the fast moving machines in agricultural production. The direction of the research task to the main problems of the hunting craft and to the materialization of the asserted measures will contribute to the hunting craft enhancing still more the development of national economy.

Gegenwärtiger Stand und Entwicklungsperspektiven des Jagdwesens in der ČSSR

Das Jagdwesen ist in der ČSSR zu einem wichtigen Zweig der Land- und Forstproduktion geworden. Auf 11 450 200 ha Jagdfläche werden annähernd 5000 t Wildbret und andere wertvolle Rohstoffe produziert. Einen bedeutenden volkswirtschaftlichen Beitrag stellen auch die Wildfangergebnisse für die Ausfuhr und die Abschußgebühren dar, die von ausländischen Jägern zu zahlen sind. Das Federkleinwild ist ein wichtiger Faktor des biologischen Schutzes der landwirtschaftlichen Kulturen. Durch unzweckmäßige Bewirtschaftung entstand jedoch eine Massenvermehrung des Schalenwildes bei unerwünschtem Verhältnis der Geschlechter und Altersklassen, wodurch fühlbare Verluste an Land- und Forstkulturen verschuldet werden; der Stand und die Produktion des Kleinwildes, besonders der Rebhühner, sind jedoch sehr niedrig.

Der Entwicklungsplan des Jagdwesens ist in einer Weise aufgestellt worden, um eine Übereinstimmung des Jagdwesens mit der land- und forstwirtschaftlichen Entwicklung zu garantieren. Die Hauptaufgabe stellt die Erhöhung der Kleinwildbestände und der Jahresproduktion des Kleinwildes aus den winterlichen Stammbeständen dar. Beim Schalenwild soll der Stand auf die normierte Höhe herabgesetzt werden, die dem Ernährungsvermögen der Reviere entspricht und die Wildhaltung soll sich auf die Gewinnung von Qualitätswild mit starken Trophäen konzentrieren.

Es wird eine Intensivierung der Wildhaltung und Verbesserung des Wildschutzes und der Wildpflege vorausgesetzt. Der Plan sieht Maßnahmen zur Minderung der durch die Anwendung chemischer Mittel und schnelfahrender Mechanismen in der landwirtschaftlichen Produktion verursachten Verluste vor.

Die Ausrichtung der Forschungsaufgaben und Realisierung der gesteckten Maßnahmen werden zu einer weiteren Entfaltung der Volkswirtschaft beitragen.

Etat présent et perspectives de l'évolution de la cynégétique en ČSSR

La cynégétique en ČSSR est devenue une branche importante de la production agricole et forestière. Sur une surface de 11 450 200 hectares de terrains de chasse on produit environ 5000 tonnes de gibier et d'autres matières premières de qualité. Même des résultats de la capture du gibier vif pour les besoins de l'exportation et les taxes de tir payées par les chasseurs étrangers continuent un apport considérable à l'économie nationale. Le menu gibier à plume joue un rôle important dans la protection biologique des cultures agricoles. C'est faute d'exploitation rationnelle que se produisit la pullulation du gros gibier avec une proportion indésirable en ce qui concerne le sexe et la structure d'âge, ce qui a pour conséquence des pertes considérables sur les cultures agricoles et forestières; les effectifs et la production du menu gibier, en particulier des perdrix, sont cependant très bas.

Le plan du développement cynégétique fut établi de manière à assurer l'harmonie de la cynégétique avec l'évolution de la production agricole et forestière. La tâche principale consiste dans l'augmentation des effectifs en menu gibier et dans l'augmentation de la production annuelle de menu gibier à partir des effectifs de

souche d'hiver. Quant au gros gibier, le but à atteindre consiste à abaisser les effectifs au niveau fixé par les normes, répondant à la capacité d'alimentation et à l'orientation de l'élevage vers l'obtention du gibier de qualité à trophée fort.

On envisage l'augmentation de l'intensité de l'élevage du gibier, l'amélioration de la protection et des soins donnés au gibier. On planifie l'établissement des mesures ayant pour but d'abaisser les pertes dues à l'emploi des moyens chimiques et à l'utilisation des mécanismes modernes rapides dans la production agricole.

L'orientation des problèmes de recherche sur les problèmes principaux de la cynégétique et la réalisation des mesures prévues, contribuera au fait suivi, à savoir que l'apport de la cynégétique à l'économie nationale soit encore plus important.

Inž. František Sýkora

Státní péče o lesy a myslivost MZLVH,
Praha

■ Zákon č. 23/1962 Sb. ze dne 23. února 1962, o myslivosti, velmi přesně a jasně určuje úkoly Československého mysliveckého svazu (ČSMS) jako jedině celostátní dobrovolné společenské organizace, člena NF Čechů a Slováků, sdružující všechny občany, kteří vykonávají právo myslivosti. Proti zákonu č. 225/1947 Sb., o myslivosti, je postavení ČSMS v novém zákoně podstatně rozšířenější a významnější.

ČSMS nejen vychovává a prověřuje znalosti nových myslivců prováděním zkoušek z myslivosti podmiňujících vydání prvního loveckého lístku, ale přímo se účastní na řízení myslivosti podle ustanovení zákona.

Ministerstvo zemědělství, lesního a vodního hospodářství jako orgán řídící myslivost v ČSSR jej může kromě toho pověřit dalšími celostátními úkoly na úseku myslivosti.

Největší význam pro postavení ČSMS má ustanovení § 4 zákona č. 23/1962 Sb., neboť jej pověřuje i vykonáváním dozoru nad hospodařením mysliveckých sdružení, zejména kontrolou plnění plánu mysliveckého hospodaření a lovu. Tím je zaručen přímý vliv ČSMS na organizace vykonávající v plném rozsahu právo myslivosti.

Podrobněji jsou úkoly ČSMS určeny ve stanovách navazujících na zákon a schválených ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství. Podle nich pečuje ČSMS o povznesení myslivosti jako odvětví zemědělské a lesní výroby, kterou zajišťuje podle potřeb socialistické společnosti, v souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství. Tyto úkoly plní ČSMS zejména tím, že pečuje a podporuje snahu o zvelebení myslivosti a lidového výzkumnictví, spolupracuje při stanovení plánu mysliveckého hospodaření a lovu, spolupůsobí při jeho zajišťování, plnění a propaguje mezi členy myslivecké soutěžení. ČSMS podporuje zřizování vzorných honiteb, pečuje o chov a výcvik čistokrevných psů loveckých plemen, bez nichž není možný řádný výkon práva myslivosti. Pečuje též o chov a ochranu užitkové zvěře, podporuje zazvěřování honiteb, zajišťuje odchyt, nákup, komorování a odbyt zvěře. ČSMS je si plně vědom důvěry, které se mu zakotvením těchto skutečností v zákoně o myslivosti dostalo, jakož i velké odpovědnosti, která z těchto ustanovení vyplývá. Přistupuje proto k plnění svých úkolů s plnou vážností a snaží se podle možností co nejvíce přispět k rozvoji myslivosti v ČSSR.

ČSMS plnil a dosud plní i některé další úkoly, které pro něho přímo ze zákona nevyplývají. Jsou to zejména úkoly dané směrnicemi MZLVH, kdy se

v úzké spolupráci podílí na vytváření nových honiteb, jejich zařazování do jakostních tříd, na sestavování plánu mysliveckého hospodaření a lovu a shromažďování mysliveckého výkaznictví. Je také pověřen vedením plemenné knihy pro všechna plemena loveckých psů v ČSSR.

Jedním z hlavních podnětů k tomu, aby se ČSMS zabýval ještě hlouběji svým podílem na dalším rozvoji myslivosti v ČSSR, bylo jednání a usnesení XII. sjezdu KSČ rozpracované ústředním výborem ČSMS do tezí zaměřených na myslivost.

Tyto teze rozpracované orgány ČSMS vždy pro obvod jejich působnosti vycházejí především ze snahy uvést do souladu myslivost s hlavní zemědělskou výrobou, zavádět nové formy mysliveckého hospodaření, a tím zvyšovat mysliveckou produkci, věnovat se proto nejproduktivnějším druhům zvěře, tj. podpoře chovu drobné zvěře a soustavně zvyšovat především péči o zachování a zvyšování stavů koroptví. Současně tím rozšířit uspokojování veřejného zásobování zvěřinou a zvýšit devizový zisk odchylem zvěře pro vývoz a pečovat o zřizování bažantnic s vysokou produkcí pro účely devizových poplatkových odstřelů.

Otázce pomoci celému našemu národnímu hospodářství byla v těchto tezích věnována ještě větší pozornost při zaměření se na vlastní krmivovou základnu mysliveckých sdružení pro zimní přikrmování zvěře tak, aby postupně, pokud to bude možné, byly odstraňovány nároky myslivců na státní krmivové fondy. Teze pamatovaly i na zaměření investiční výstavby, především na výstavbu chovatelských zařízení, jako koroptvích lhní, odchoven, komorovacích středisek apod. Konečně poukázaly na nedostatky v mysliveckém výzkumu, přičemž vycházely z požadavků denní praxe, upozorňovaly na hlavní směry, kterými by se měl ubírat. Z tezí vyplynul rovněž požadavek na zpřesnění, zkvalitnění a zjednodušení mysliveckého plánování a výkaznictví.

Byla v nich věnována pozornost i zapojení ČSMS do mezinárodních mysliveckých organizací, především do CIC, což by mělo nesporně velký význam nejen pro získání zahraničních zkušeností, pro koordinaci dob lovů druhů zvěře patřících mezi tažné ptáky (kachny, husy, sluky aj.), ale také pro další propagaci našeho socialistického společenského zřízení prostřednictvím myslivosti jako jedné z nejpřitažlivějších činností.

Tyto teze aplikující usnesení XII. sjezdu KSČ na myslivost byly nakonec v plném souladu s rozбором současného stavu a perspektivy dalšího rozvoje myslivosti v ČSSR projednány a odsouhlaseny kolegiem ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství i zasedáním ústředního výboru ČSMS. Tento rozbor byl rozeslán všem orgánům ČSMS k připomínkám jako podklad pro jednání V. sjezdu ČSMS, který se konal v květnu roku 1964. Z tohoto rozboru vycházela i zpráva přednesená na sjezdu. Podpořená diskusními příspěvky stala se základem pro sjezdové usnesení, které ústřední výbor ČSMS pak rozpracoval a podle něhož se nyní při zajišťování dalšího rozvoje myslivosti v ČSSR postupuje.

ČSMS vědom si toho, že zájem hlavní zemědělské a lesní výroby musí stát daleko před zájmy myslivosti, vede své členy zapojené do mysliveckých sdružení k tomu, aby např. dalším zvyšováním úživnosti honiteb a ve spolupráci se Státními lesy byly podstatně snižovány škody spárkaté zvěře na lesních kulturách. Jde však o to, aby myslivecká sdružení i Státní lesy, zejména vykonávající právo myslivosti na svůj účet, se více zabývaly novými způsoby přikrmování, a to především tam, kde dochází k větší koncentraci zvěře. Je rovněž

nutno připravit řádným sčítáním zvěře dokonalé podklady pro dosažení plánovaných stavů tak, aby odpovídaly účelnosti honiteb. Ústřední výbor bude proto dbát, aby při celostátních, krajských i okresních aktivech a shromážděních myslivců bylo o tomto problému hovořeno, neboť škody zvěří je nutno omezovat a odstraňovat, aby tak současně bylo plněno vládní usnesení číslo 775/1961 Sb.

V souvislosti s chovem spárkaté zvěře bude nutno skoncovat se samovolným zazvěřováním honiteb muflonů zvěří bez náležitého průzkumu a bez vědomí a dobrozdání výzkumných ústavů.

Ke zkvalitňování chovu trofeje zvěře přispívají nemalou měrou i povinné přehlídky trofejí srnčí zvěře pořádané okresními výbory ČSMS a trofejí jelení zvěře pořádané v jednotlivých jeleních oblastech. Dobře připravené přehlídky, doprovázené instruktáží chovatelů-odborníků, jsou dobrým školením myslivců hospodařících v honitbách se spárkatou zvěří. Celostátní výstava mysliveckých trofejí, která se uskuteční letos v červnu v Brně nám dá dobrý přehled o současné kvalitě naší trofeje zvěře. Kapitální trofejová zvěř je jedním z předpokladů pro zefektivnění devizového poplatkového odstřelu.

U bažantů nám jde vedle rozšíření dnešních — jak samostatných (ve správě Státních lesů), tak uznaných — bažantnic o zvýšení jejich počtu. ČSMS se dotýká především otázka uznaných bažantnic mysliveckých sdružení s intenzívními chovy bažantů, abychom i zde, vedle produkce zvěřiny pro konzum a zvěře pro vývoz, mohli plně uspokojovat požadavky odstřelu zahraničními lovci. Stejně tak jako u koroptve, o které budeme hovořit později, půjde zde o zvýšení počtu lihářských zařízení a odchoven, jakož i odborně vyspělých myslivců-chovatelů. S otázkou bažantnictví, které má u nás bohatou tradici, souvisí nakonec i koncentrace této zvěře do bažantnic a honiteb, v nichž jsou předpoklady pro chov bažantů, neboť je nutno skoncovat s jejich chovy v honitbách, v nichž pro to nejsou předpoklady, tj. v honitbách vyložené polních, kde se bažant rozšířil často na úkor koroptve.

V popředí zájmu ČSMS stojí především zachování a rozšíření stavu koroptví, u nichž bychom chtěli mj. (právě tak jako u bažanta) prokázat jejich absolutní užitečnost a prospěšnost jako neúčinnějšího biologického ochránce zemědělských kultur před škodlivým hmyzem a plevelem. Pro zajištění průkaznosti užitekosti koroptve bude ministerstvu zemědělství, lesního a vodního hospodářství doporučeno zabývat se otázkou zřízení koroptvích oblastí. V rámci tohoto opatření pak uzpůsobení některého státního statku nebo JZD, kde by byly na základě vědeckých poznatků a pod odborným vedením usměrňovány agrotechnické lhůty a používání mechanizace a chemizace současně se zřízením dokonale vybavené „koroptví farmy“ tak, aby mohl být sledován vliv koroptve na stav škůdců zemědělských plodin. Zajímavé bude potom porovnání hektarových výnosů, kvality zemědělských rostlinných produktů a nákladů na jejich výrobu s hospodářstvím v obdobných podmínkách, kde by však koroptve pro intenzívní ochranu zemědělských plodin nebylo použito. MZLVH by se touto otázkou mělo zabývat co nejdříve. Jiná instituce tuto akci konat nemůže, neboť nemá přímý vliv jak na rostlinnou zemědělskou výrobu, tak i na myslivost.

Velmi dobře se rozvíjí při ČSMS činnost koroptvářských aktivů a budování středisek pro polodivoký a krotký chov koroptví, což je jednou z hlavních cest jak zachovat a zvýšit stavy této zvěře. Zatím se odchov koroptví setká-

vá s řadou potíží, z nichž nejpodstatnější se snad podaří odstranit po projednání s ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství a s Výzkumným ústavem krmivářským, tj. zajištění krmné směsi pro odchov kuřátek tak, aby co do skladby i kvality tomuto účelu plně vyhovovala.

V současné době jsou rovněž vypracovávány směrnice pro provoz odchovných středisek koroptví a po řádné kalkulaci stanoveny ceny kuřátek, vajíček a desetitýdenních koroptvíček.

Otázkou koroptví se budou soustavně zabývat celostátní koroptvářské aktivity. Mimo to se bude snažit ÚV ČSMS o svolání mezinárodního symposia o otázkách zvýšení stavů koroptví a spolupracovat při jeho organizačním zajišťování. Pochopitelně i nadále budou využívány doposud získané zahraniční zkušenosti s chovem koroptví.

Přísné kritice bude nutno podrobit dosavadní systém výkupu zvěře a zvěřiny, zejména přebírání zajíců výkupními podniky, které pod nejrůznějšími zámkami často jejich převzetí odmítají.

Při výkupu zaječích kůže je nutno, aby si Sběrné suroviny uvědomily, že nejcennější částí zaječí kůže je srst sloužící k výrobě speciální plsti a že tedy nelze hodnotit při výkupu zaječí kůže kůži, která je pro výrobu odpadem. Rovněž tak je nutno podrobit revizi otázku myslivecké statistiky a evidence s tím, že orgány ČSMS by se podílely mnohem účinněji na její kontrole. S tím úzce souvisí i posouzení vhodnosti a účelnosti současné metodiky mysliveckého plánování, které zatím rozhodně není pobídkou pro další zvyšování produkce.

S lepším přístupem lesníků a zemědělců k myslivosti souvisí i zkvalitnění výuky myslivosti na lesnických školách a její zavedení i na zemědělských školách, o což ÚV ČSMS usiluje.

Aby všechny tyto úkoly sloužící přímo dalšímu rozvoji myslivosti mohly být splněny, budou všichni funkcionáři orgánů ČSMS všech stupňů soustavně vedeni k plnému a aktivnímu zapojení do práce ve Svazu. Politické i odborné vzdělání všech členů ČSMS musí být soustavně rozšiřováno a prohlubováno. Obzvláštní péče bude pochopitelně věnována kursům, praxi a zkouškám kandidátů myslivosti.

Zkvalitňování i zvyšování myslivecké produkce napomáhá socialistické soutěžení, a proto je vypracován návrh jednotné socialistické soutěže mezi mysliveckými sdruženími.

Jak jsme již konstatovali, není řádný výkon práva myslivosti možný bez dostatečného počtu lovecky upotřebitelných psů. Je proto věnována péče nejen chovu dostatečného počtu čistokrevných lovecky upotřebitelných psů, ale i školení vůdců loveckých psů.

Nelze opomenout ani význam loveckého střelectví, neboť dokonalé ovládnutí zachraňuje ročně velké množství zvěřiny. Špatnou střelbou postřelená zvěř se obtížně dohledává a hyne, aniž by z ní byl jakýkoliv užitek. Nedokonalá střelba často znehodnocuje zvěřinu, nehledě k etickému vztahu ke zvěři, která postřelena často zbytečně trpí. Vypracováním návrhu na organizaci sportovní střelby brokovnicí pomůže ČSMS vychovat vyspělé instruktory pro výuku střelby.

Máme-li dnes v myslivosti značné bohatství, může být v budoucnosti mnohem větší, nalezne-li tato činnost u příslušných institucí dostatečné pochopení a zájem. Stále se zlepšující práce ČSMS bude jedním z důležitých činitelů při zajišťování dalšího rozvoje československé myslivosti. Proto záleží na každém myslivci, aby svou prací co nejvíce přispěl k zajištění tohoto úkolu.

Задачи Чехословацкого охотничьего союза при обеспечении развития охотничьего хозяйства в ЧССР

Новый закон об охотничьем хозяйстве № 23/1962 Сб. весьма существенно укрепил значение и положение Чехословацкого охотничьего союза (ЧСОС), в особенности в отношении надзора над ведением охотничьего хозяйства и осуществлением охотничьих мероприятий у охотничьих объединений.

Устав ЧСОС, утвержденный Министерством сельского, лесного и водного хозяйства, позволяет выполнять определенные задания, которые в некоторых случаях должны были бы решаться самим министерством.

Задачи ЧСОС проявляются прежде всего в улучшении охотничьего хозяйства, народного исследовательского дела, разведения охотничьего зверя и дичи, разведения и обучения чистокровных охотничьих собак, охотничьего стрелкового спорта, отлова, передержки и сбыта живого зверя и дичи. Систематически ведутся наблюдения за воспитательным и специальным развитием всех членов и работников аппарата ЧСОС как в районах, так и в областях.

В съезд ЧСОС, состоявшийся в прошлом году, рассмотрел анализ современного положения и перспектив дальнейшего развития охотничьего хозяйства в ЧССР, который был утвержден Коллегией министра сельского, лесного и водного хозяйства и таким образом стал общегосударственной директивой для дальнейшей работы Чехословацкого охотничьего союза.

ЧСОС — сознавая, что интересы сельскохозяйственного и лесного производства стоят на переднем плане интересов всей нашей общественности — ведет своих членов к тому, чтобы причиняемый сельскохозяйственным и лесным культурам вред был возможно меньше, и таким образом обеспечивает выполнение правительственного постановления № 775/1961 Сб. о вреде, наносимом зверем и дичью.

Показателем разведения трофейного зверя является обязательный осмотр трофеев козуль, а в оленеводческих областях и оленей, который производится ежегодно в весенний период. Мощный трофейный зверь — одна из предпосылок повышения эффективности платного отстрела за иностранную валюту.

При повышении поголовья мелкой дичи, в особенности фазанов, необходимо расширить площади установленных фазанников и повысить их число, а именно для того, чтобы наряду с продукцией ценной фазанины для отечественного потребления можно было удовлетворить и требования охотников из заграницы. В настоящее время на переднем плане стоит вопрос сохранения и повышения поголовья куропаток как наиболее эффективного биологического защитника сельскохозяйственных культур. ЧСОС созвал уже три общегосударственных актива для оценки полудикого и вольерного разведения куропаток, что представляет собой один из путей, как привлечь широкий круг заинтересованных к охране и улучшению разведения этой дичи.

Разведению и обучению охотничьих собак ЧСОС уделяет повышенное внимание и заботу, так как охотничья собака спасает высокий процент подранков. Также охотничьему стрелковому спорту уделяется большое внимание, так как плохой стрельбой мясо дичи иногда настолько обесценивается, что его приходится выбраковать, невзирая на то, что подраненная дичь перед смертью долго страдает.

Tasks of the Czechoslovak Hunting Association in Securing the Development of Hunting in ČSSR

The new Czechoslovak hunting law (No. 23/1962 Sb.) has essentially consolidated the significance and status of the Czechoslovak Hunting Association (ČSMS), especially from the point of view of superintending the economy and enforcement of hunting rights of the hunting bodies.

The statute of the ČSMS, approved by the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy permits securing certain targets that in some cases ought to be decided by the Ministry.

The tasks of the ČSMS consist, especially, in fostering the hunting craft, popular research, game breeding, breeding and training of pedigree hunting dogs, game

shooting, catching, chambering and disposal of the game. The educational and technical part of all the members and workers of the ČSMS organization, both in the districts and the regions, are systematically kept in mind.

The Fifth ČSMS Conference held in the previous year discussed the analysis of the present-day conditions and the perspective of further development of hunting in ČSSR, that were approved by the minister and his council, which thus became a national directive for further activities of the Association.

The ČSMS, aware of the interest in agricultural and forest production being in the fore of all public activities, induced their members to see to it that any damage on agricultural and forest plantations is as little as possible, whereby also the Government Decree No. 775/1961 Sb. regarding damage caused by game is being vindicated.

As an indicator of the state of trophy-game there have been introduced obligatory displays of trophies from roe deer, and in the red deer districts those of red deer, the displays being held in the spring season every year. The capital trophy-game is one of the prerequisites for fixing the foreign exchange fee to secure a shooting licence.

In augmenting the stocks of small game, especially those of preasants, certified pheasant preserves will have to be enlarged and their number raised, since, apart from the production of game for the domestic market, also the demand of the foreign sportsmen may be satisfied. At the present time the question that is standing in the fore concerns the conservation and augmentation of partridge stocks as the most efficacious biological protector of agricultural plantations. The ČSMS has so far convened three national conferences to discuss the semi-natural and natural breeding of partridges, which is one way how to get a wide circle of sportmen interested in safeguarding and improving the breeding of this game.

Increased attention and care to breeding and training hunting dogs is being devoted by the ČSMS, since the hunting dog saves a high percentage of crippled game. Equally great attention is paid to shooting, because by tailoring the game may get impaired to such an extent, that it is necessary to cull it, apart from the crippled game suffering pain for a considerable time, before it expires.

Aufgaben des Tschechoslowakischen Jägerverbandes bei der Sicherung der Entfaltung des Jagdwesens in der ČSSR

Das neue Gesetz über das Jagdwesen Nr. 23/1962 Smlg. hat die Bedeutung und Lage des Tschechoslowakischen Jägerverbandes (ČSMS) besonders vom Gesichtspunkt der Aufsicht über das Jagdwesen und über die Exekutive des Jagdrechtes durch die Jägervereinigungen wesentlich gefestigt.

Die ČSMS-Satzungen, die seitens des Ministeriums für Land-, Forst- und Wasserwirtschaft genehmigt sind, erlauben es, bestimmte Aufgaben, die in einigen Fällen vom Ministerium selbst geregelt werden müssen, auf eine andere Weise sicherzustellen.

Die Aufgaben des ČSMS-Verbandes kommen besonders bei der Förderung des Jagdwesens, der Volksforschung, Wildhaltung, ferner bei der Haltung und Dressur von Rassenjagdhunden, beim Jagdschießwesen, sowie beim Wildfang, Kammerhaltung und Absatz des Wildes, zum Vorschein. Systematisch wird die Erziehung und fachliche Bildung aller Mitglieder und Mitarbeiter des ČSMS-Apparates sowohl in Kreisen als auch Bezirken verfolgt.

Der V. ČSMS-Kongreß hat im vorigen Jahre den gegenwärtigen Stand und die Perspektiven der weiteren Entfaltung des Jagdwesens in der Tschechoslowakei analysiert. Der diesbezügliche Bericht wurde vom Kollegium des Land-, Forst- und Wasserwirtschaftsministers genehmigt und zu einer für den ganzen Staat verbindlichen Richtlinie der weiteren Arbeit des Verbandes erhoben. Der ČSMS-Verband weist im Bewußtsein dessen, daß das Interesse der land- und forstwirtschaftlichen Produktion im Vordergrund des Interesses unserer ganzen Öffentlichkeit steht, seine Mitglieder an, die an den Land- und Forstkulturen entstehenden Schäden möglichst

niedrig zu halten und dadurch den Regierungsbeschuß Nr. 775/1961 Smlg. über die Wildschäden zu erfüllen.

Als Kontrolle der Trophäenwildhaltung werden Pflichtschaustellungen der Rehwildtrophäen in den Hochwildgebieten im Frühjahr eines jeden Jahres veranstaltet. Das Kapitalthrophäenwild stellt eine der Voraussetzungen für die Effektivierung der Devisenabgabe für den Abschluß dar.

Bei der Erhöhung des Kleinwildstandes, besonders der Fasanen, wird es sich um die Vergrößerung anerkannter Fasanerien und eine Vermehrung ihrer Zahl handeln, und zwar aus dem Grunde, damit wir außer der Wildbretproduktion für den heimischen Konsum auch die Ansprüche der ausländischen Jäger befriedigen können. Gegenwärtig steht die Frage der Erhaltung und Verbreitung der Rebhühnerstände als des wirksamsten biologischen Schutzmittels der landwirtschaftlichen Kulturen im Vordergrund. Der ČSMS-Verband hat bereits drei gesamtstaatliche Aktive zwecks Begutachtung der halbwilden und zahmen Rebhühnerhaltung einberufen, was eines der Mittel ist, mit dem ein breiter Interessentenkreis für die Rettung und Förderung dieses Wildes gewonnen werden kann.

Der Haltung und Dressur der Jagdhunde widmet der ČSMS-Verband erhöhte Aufmerksamkeit und Fürsorge, weil der Jagdhund einen hohen Prozentsatz des angeschossenen Wildes rettet. Auch dem Jagdschießwesen wird eine intensive Aufmerksamkeit zuteil, weil durch unsachgemäßes Schießen das Wild oft sehr entwertet ist und ausrangiert werden muß. Die angeschossenen Tiere müssen außerdem oft noch lange leiden.

Tâches de l'Union tchécoslovaque cynégétique devant assurer le développement de la cynégétique en ČSSR

La nouvelle loi sur la cynégétique No 23/1962, Recueil des lois et décrets a consolidé sensiblement l'importance et la position de l'Union cynégétique tchécoslovaque (UCT), en particulier du point de vue de l'inspection concernant l'exploitation et l'exercice du droit cynégétique des associations cynégétiques.

Les Statuts de l'Union, approuvés par le ministère de l'agriculture, des eaux et forêts, permettent d'assurer certaines tâches qui autrement devraient être soumises, dans certains cas, à la décision du ministère.

Les tâches de l'Union se manifestent notamment dans l'amélioration de la cynégétique, de la recherche populaire, de l'élevage du gibier, de l'élevage et du dressage des chiens de chasse pur sang, du tir cynégétique, de la capture et de l'élevage du gibier en remises et de sa vente. On suit systématiquement le côté éducatif et professionnel de tous les membres et travailleurs de l'administration de l'Union, aussi bien dans les districts que dans les régions.

Le Ve Congrès de l'Union a effectué l'analyse de l'état présent et des perspectives du développement ultérieur de la cynégétique en Tchécoslovaquie; les résultats de ses délibérations, tant approuvés par le collège du ministère de l'agriculture, des eaux et forêts, sont devenus ainsi la directive nationale pour le travail ultérieur de l'Union.

L'Union, se rendant bien compte que c'est l'intérêt de la production agricole et forestière qui est au premier plan des délibérations de notre société entière, édifie ses membres à ce qu'ils veillent que les dégâts sur les cultures agricoles et forestières soient minimales, ce qui répond également à l'objectif de l'ordonnance gouvernementale No 775/1961 du Recueil, sur les dégâts dus au gibier.

Les revues obligatoires des trophées de chevreuil, respectivement de cerf dans les zones à cerfs, qui ont lieu chaque année dans la période de printemps, deviennent l'indice de l'élevage du gibier à trophée (ramure). Le gibier à trophée capital constitue une des conditions pour rendre plus efficace le tir payé en devises étrangères.

En augmentant les effectifs en menu gibier, particulièrement des faisans, il s'agira de l'élargissement des faisanderies reconnues et de l'augmentation de leur nombre, de manière à ce qu'elles puissent satisfaire, de leur production en gibier, non seulement le marché indigène, mais aussi les exigences des chasseurs étrangers. A l'époque actuelle c'est la question de conservation et d'augmentation des effectifs en perdrix, protectrices biologiques les plus efficaces des cultures agricoles, qui est au premier plan. L'Union cynégétique tchécoslovaque a convoqué déjà trois réunions de ses cadres à l'échelle nationale pour délibérer sur la possibilité de l'élevage

demi-sauvage et apprivoisé des perdrix, ce qui représente un des moyens comment intéresser le grand public des membres à la sauvegarde et à l'amélioration des élevages du gibier en question.

L'Union prête une attention augmentée à l'élevage et au dressage des chiens de chasse, parce que le chien de chasse sauve un pourcentage élevé du gibier blessé. C'est également au tir cynégétique qu'on prête une grande attention, car par le mauvais tir on déprécie souvent le gibier jusqu'au point qu'on est obligé de l'éliminer, sans compter que le gibier blessé souffre longtemps.

Ladislav Hrubý

Ceskoslovenský myslivecký svaz, Praha

■ V lednu letošního roku bylo na plenárním zasedání ÚV KSČ přijato usnesení o hlavních směrech zdokonalení plánovitého řízení národního hospodářství a o práci strany. Usnesení zajišťuje úkoly dané XII. sjezdem KSČ pro další postup naší společnosti na cestě ke komunismu, a to především orientovat ekonomiku na intenzivní rozvoj a zvědečtit řízení naší společnosti, zejména národního hospodářství. Lednové zasedání ÚV KSČ konkretizovalo úkoly takto: „Ústřední výbor vytyčuje pro zdokonalování metod socialistického řízení našeho národního hospodářství tyto směry:

- vytvořit nejpříznivější podmínky pro neustálý růst národního hospodářství cestou zvyšování společenské produktivity práce a rentability výroby na základě nejširšího využití vědy a techniky a důsledného uplatnění hmotné zainteresovanosti a odpovědnosti všech pracujících za výsledky práce;

- rozvíjet a lépe využívat předností ústředního řízení ekonomického rozvoje;

- usilovat o organické sepětí celospolečenského plánování a využití socialistických zbožně peněžních vztahů;

- rozšířit pravomoc a odpovědnost podniků a rozvíjet iniciativu pracujících a podnikových kolektivů.

Soustava řízení musí odpovídat dosaženému stupni rozvoje socialistické společnosti a změnám, které probíhají ve výrobních silách a výrobních vztazích, neustále obnovovat soulad mezi celospolečenským zájmem, podnikovými a individuálními zájmy.“

Zajištění lednového usnesení ÚV KSČ je nejdůležitějším úkolem všech občanů našeho státu. Usnesení se dotýká všech odvětví našeho národního hospodářství, tedy i zemědělství a lesního hospodářství. Půjde o to, aby i v těchto odvětvích byly navrženy nejvhodnější způsoby uplatnění principů nové soustavy. Je proto samozřejmé, že i myslivost jako odvětví zemědělské a lesní výroby musí z nových principů vycházet a jejich vhodným uplatněním dosáhnout rozhodujícího obratu ve svém dalším rozvoji. Problematice řízení myslivosti nebyla dosud věnována potřebná pozornost a aplikace nových zásad na tomto úseku bude vzhledem ke specifickým podmínkám značně obtížná a složitá. Přesto však současná situace v myslivosti nezbytně vyžaduje řešení, zejména uplatnění nových prvků řízení, a to především důsledného uplatnění hmotné zainteresovanosti členů mysliveckých sdružení na výsledcích práce.

Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, charakterizuje myslivost jako odvětví zemědělské a lesní výroby a stanoví, že péče o její plánovitě zvelebování je v zájmu celé naší společnosti. Posláním myslivosti je zajišťovat podle potřeb socialistické společnosti, a to v souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství, řádný chov, zušlechťování, ochranu a lov zvěře, jakož i hospodářské zužitkování ulovené zvěře. Zákon tedy jasně stanoví, že rozvoj myslivosti se nemůže dít odděleně nebo dokonce na úkor jiných odvětví národního hospodářství, zejména zemědělství a lesního hospodářství, ale musí být vždy v souladu s potřebami socialistické společnosti a státním plánem rozvoje národního hospodářství. Myslivost jako odvětví zemědělské a lesní výroby se proto musí rozvíjet plánovitě.

Přínos myslivosti pro socialistickou společnost není možno hodnotit jen podle podílu na národním důchodu, ale i podle ostatních, mnohdy velmi těžko číselně vyjádřitelných užitečných vlivů, které přináší. Nejde tedy jen o produkci zvěřiny, o kůži, tuk, srst, parohy, rohy, ale i o dosud nedoceněný vliv drobné pernaté zvěře, zejména koroptve a bažanta, na zemědělskou výrobu. Koroptev a bažant jsou jedním z nejdůležitějších činitelů v biologickém boji proti škůdcům zemědělských plodin, semenům plevelu a jejich přínos můžeme hodnotit stamilionovými částkami. Rovněž škodná zvěř pernatá i srstnatá pohubí ročně milióny myši a hrabošů. Myslivost má také velký význam kulturní, estetický, etický, rekreační a branný. Velmi významný je hospodářský přínos, který našemu národnímu hospodářství přináší export živé zvěře do zahraničí a poplatkový odstřel zvěře prováděný každoročně zahraničními lovci.

Jesliže se však myslivost nerozvíjí v souladu se státním plánem rozvoje národního hospodářství a vytváří se disproporce mezi zemědělstvím a lesním hospodářstvím, jsou způsobovány na zemědělských kulturách a lesních porostech mnohdy i značné škody. Zvláště důležitá je tato otázka v lesním hospodářství, kde jde o odvětví materiální výroby se specifickými podmínkami a dlouhou výrobní dobou. V lesním hospodářství jsou to především škody způsobené okusem, ohryzem, vytloukáním a loupáním.

Zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, v části o škodách způsobených výkonem práva myslivosti a zvěří stanoví, že se poškozený a uživatel honitby mají o úhradě škody dohodnout. Nedohodnou-li se, rozhodne o povinnosti k náhradě škody tříčlenná rozhodčí komise. Nedojde-li ani v rozhodčí komisi k dohodě, musí být nárok na úhradu škody uplatňován v občansko-právním řízení u soudu. Skutečná škoda způsobená zvěří je tedy ta, na níž se poškozený a uživatel honitby dohodli nebo která byla stanovena rozhodnutím objektivního orgánu (rozhodčí komise nebo soudu).

Ve skutečnosti nemáme každoročně k dispozici na výše uvedených zásadách sestavený přehled o škodách způsobených zvěří v celostátním měřítku a ani v rámci nižších jednotek. Naopak se však setkáváme s tím, že přehledy o škodách zvěří, které jsou mnohdy podkladem jednání vrcholných orgánů, jsou sestavovány naprosto nepravdělně, obvykle po zvlášť nepříznivém zimním období, a to na základě jednostranného a často hrubého a neodborného odhadu uživatelů honebních pozemků, kteří se v některých případech snaží tímto způsobem zdůvodnit nepříznivé výsledky hospodaření způsobené mnohdy zcela jinými činiteli, než je zvěř. K tomu, abychom mohli vypočítat přínos myslivosti našemu národnímu hospodářství a hodnotit škody způsobené každoročně zvěří v zemědělství a lesním hospodářství, nám dosud chybí objektivně a na

základě jednotné metodiky zjištěné údaje a hlavně přehled o náhradách škod, které byly během roku vyplaceny.

Z výše uvedeného je patrné, že není možno zjednodušit ekonomický efekt myslivosti na pouhou kalkulaci všech kladných a často nesprávně zjištěných záporných prvků, které výkon práva myslivosti přináší. Nelze proto porovnávat hodnotu škod způsobených zvěří, náklady na ochranu a ošetření lesních porostů a jiných kultur proti škodám zvěří, popř. ztrátu v myslivosti, pokud jde o režijní honitby Státních lesů, s výnosy získanými ze zpeněžení zvěřiny za nákupní ceny a ostatními výnosy. Takto provedené vyčíslení počítá pouze s cenou, kterou obdrží socialistická organizace od nákupního podniku, ale která nevyjadřuje skutečnou hodnotu, kterou zvěřina pro národní hospodářství po dodání spotřebiteli znamená. Skutečný podíl myslivosti na národním důchodu nedovedeme tedy dosud objektivně zjistit a číselně vyjádřit.

ZVLÁŠTNÍ CHARAKTER MYSLIVECKÉ VÝROBY

Myslivost bývá někdy přirovnávána k živočišné výrobě v zemědělství. Výrobní proces v myslivosti však probíhá za zcela odlišných podmínek, než je tomu u živočišné výroby, má řadu zvláštností, kterými se liší nejen od ostatních výrobních odvětví národního hospodářství, ale v mnohém i od zemědělství. Jde zejména o tyto hlavní zvláštnosti:

1. Základním výrobním prostředkem v socialistické myslivosti jsou stavy zvěře, která žije buď úplně volně v přírodě, nebo v oborách. U převážné většiny druhů lovné zvěře jde o stavy normované. Myslivecká výroba je ovlivňována řadou dalších činitelů, zejména přírodních vlivů, kterým se myslivec snaží plánovitými opatřeními čelit nebo jich využívat.

2. Myslivecká výroba se uskutečňuje na stejném výrobním prostředku jako zemědělská rostlinná výroba a výroba lesní, a proto spolu tvoří jeden dialektický celek. Rozvoj těchto odvětví a myslivosti musí být jednotně plánován, a to tak, aby byly především zajišťovány celospolečenské zájmy a nebyla vytvářena disproporce, která by znamenala vznik národohospodářských ztrát.

3. Při myslivecké výrobě je využíváno zdrojů, které by jinak přišly nazmar a nepřinesli žádný užitek naší společnosti (semena trav, vypadané obilí, lesní plody, hmyz apod.) nebo jsou dokonce zemědělské a lesní výrobě škodlivé (semena plevelů, škodlivý hmyz).

Zemědělská a lesní výroba a myslivost na sebe vzájemně působí. V zájmu dosažení souladu mezi myslivostí a zemědělskou i lesní výrobou bylo nutno zařadit honitby do jakostních tříd (podle jejich úživnosti a jiných podmínek). Početní stavy některých druhů zvěře, zejména spárkaté, bylo nutno v důsledku toho upravit na normované stavy. Zemědělská a lesní výroba může tedy ovlivnit mysliveckou výrobu v kladném směru, jsou-li vytvářeny vhodné podmínky pro chov zvěře na honebních pozemcích, ale v mnohých případech může působit i záporně. Tak např. se nepříznivě projevilo u některých druhů zvěře, především koroptve, zavádění pokrokových, velkovýrobních forem hospodaření v zemědělství (velké scelené lány, mechanizace, chemizace apod.). V některých lesních honitbách si vyžádala přeměna jehličnatých monokultur na lesy smíšené a převody pařezin zařazení honiteb do nejnižších jakostních tříd. Naproti tomu byly některé lesy, kde převládají zájmy myslivosti nad ostatními užitečnými funkcemi lesa, prohlášeny za lesy účelové (obory, uznané a samo-

statné bažantnice nebo jejich části). Jde převážně o ty honitby, v nichž jsou zaváděny intenzivní formy mysliveckého hospodaření.

5. Výkon práva myslivosti je v převážné většině honiteb zajišťován mysliveckými sdruženími jako socialistickými organizacemi vytvářenými pracujícími měst a venkova, kteří mají platné lovecké listky, za účelem společného výkonu práva myslivosti v honitbách. Hospodaření v honitbách není tedy v rozhodující většině honiteb zajišťováno pracujícími, kteří by byli v námezdním poměru se socialistickou organizací vykonávající právo myslivosti v honitbě, ale jde o pracující z měst a venkova, kteří tuto činnost vykonávají mimo svou normální pracovní dobu dobrovolně, ze své vlastní iniciativy. V menší části honiteb je pak výkon práva myslivosti prováděn státními socialistickými organizacemi, zejména Státními lesy.

Všechny tyto a další zvláštnosti myslivecké výroby musíme brát v úvahu, zejména při aplikaci nových zásad zdokonalení plánovitého řízení národního hospodářství v myslivosti, a z nich při všech nových úpravách vycházet.

SOUČASNÉ FORMY ŘÍZENÍ MYSLIVOSTI

Současné formy řízení myslivosti nevytvářejí potřebné předpoklady pro plánovitý rozvoj myslivosti, ale jsou často brzdou iniciativy myslivců a mysliveckých sdružení. Dosavadní systém plánování není účinným nástrojem řízení rozvoje myslivosti, neboť setrvává na starých, novými výrobními vztahy a rozvojem výrobních sil v národním hospodářství již překonaných formách. Ústřední řízení plánem se prakticky omezuje na pouhé direktivní stanovení úkolů dodávek zvěřiny a odchytu živé zvěře, a to často na základě neobjektivních a neúplných informací o skutečném stavu a produkčních možnostech jednotek, na něž je úkol plánu direktivně rozepisován.

Při ústředním řízení myslivosti není vůbec využíváno cenové politiky tak, aby napomáhala rozvoji výroby v myslivosti, ale dosavadní cenová politika naopak umožňuje, aby se na výsledcích práce mysliveckých sdružení a státních socialistických organizací podíleli ti, kteří na nich nemají žádnou zásluhu. Tuto skutečnost si můžeme nejlépe dokumentovat na příkladu Lesního závodu Židlochovice, kde se tyto nesprávnosti vzhledem k intenzitě mysliveckého hospodaření jasně projevují.

Na Lesním závodě Židlochovice byly náklady na myslivost a výnosy v myslivosti v posledních letech:

rok	náklady v Kčs	výnosy v Kčs
1961	1 517 276	481 000
1962	1 222 000	377 000
1963	1 603 277	447 000

Mimo výše uvedené činí dále tržby za používání zámku zahraničními lovci cca 60 000 Kčs a tvoří součást tržeb z myslivosti. Celkem můžeme říci, že tržby po připočtení této částky činí ročně v průměru 500 000 Kčs. To znamená, že myslivecké hospodaření Lesního závodu Židlochovice je ročně pasivní v průměru jedním miliónem Kčs. Jde tu však o ztrátu jen z hlediska lesního závodu, neboť z celospolečenského hlediska je přínos myslivosti, dosažený na Lesním závodě Židlochovice, pro národní hospodářství podstatně jiný. Tak jen obrátová daň při prodeji zvěřiny spotřebitelům činí ročně 500 000 Kčs. Podstatné rozdíly se projevují i u poplatkového odstřelu zvěře, zejména drobné, zahraničními lovci. Lesní závod získává za každý ulovený kus na poplatcích za odstře-

drobné zvěře cca 10 Kčs, stát různým způsobem 57,40 Kčs. Jen u drobné zvěře jde tedy o další výnosy nejméně 800 000 Kčs. Rozdíl se rovněž projevuje při odstřelu srnčí zvěře v průměru částkou 1000 Kčs za jeden kus, u muflonů 3000—5000 Kčs za jeden kus apod. Připočteme-li tedy k tržbám z myslivosti jen částku obrátové daně a částku 800 000 Kčs za drobnou zvěř, je myslivecké hospodaření na Lesním závodě Židlochovice z celospolečenského hlediska aktivní, ale na výsledcích se nepodílí organizace, která se o dosažení dobrých výsledků zasloužila, ale složky jiné. Takový způsob řízení je v naprostém rozporu s novými zásadami plánovitého řízení národního hospodářství a je brzdou iniciativy pracujících v myslivosti.*)

Ceny zvěřiny, stanovené vyhláškou ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství, nebyly sestaveny na základě vědecky zdůvodněného ekonomického rozboru výrobních podmínek v myslivosti, nerespektují společensky nutné náklady na výrobu, jsou neúměrně nízké a nevytvářejí podmínky pro rentabilitu mysliveckého hospodaření. Nákupní ceny zvěřiny dodávané do nákupních organizací nepodporují iniciativu mysliveckých sdružení a státních socialistických organizací na zvyšování dodávek nákupním organizacím, ale naopak. Čím více zvěřiny totiž uživatel honitby dodá nákupní organizaci, tím více se výsledek jeho hospodaření zhoršuje. Tato okolnost vede zejména myslivecká sdružení k tomu, aby se snažila jednáním s okresním národním výborem dosáhnout co nejnižších úkolů v dodávkách zvěřiny.

Podle dosavadní plánovací metodiky koná se v září každého roku tzv. rebilance plánu, jejímž úkolem je upřesnit, na základě stavů zvěře zjištěných v září, plány lovu drobné zvěře a spolu s nimi pak i stanovené úkoly v odstřelu a odchytu této zvěře. V důsledku výše uvedeného nepříznivého působení nákupních cen zvěřiny dochází k tomu, že myslivecká sdružení zatajují skutečné stavy zvěře z obavy, že převážná část zvýšeného plánu odstřelu bude určena jako dodávka pro nákupní organizaci. Další brzdou je dnes i povinnost stanovená vyhláškou ministerstva financí, že organizace, která požádá okresní národní výbor o povolení mimořádného odstřelu zvěře, je povinna zaplatit poměrně značný poplatek za jeden kus v nadplánu povoleného odstřelu a veškerá z těchto odstřelů získaná zvěřina musí být dodána nákupní organizaci na nízké, nevyhovující ceny. Důsledkem všech výše uvedených nesprávných předpisů je to, že namísto iniciativního zvyšování dodávek pro nákupní organizace dochází k zatajování skutečných odstřelů a tím k ochuzení veřejného zásobování i ke zkreslování přehledu o skutečné produkci, dosahované v jednotlivých honitbách. Dosavadní systém bonitace honiteb, plánování myslivosti a evidence výsledků mysliveckého hospodaření již zastaral, je v rozporu s rozvojem výrobních sil a výrobními vztahy a stal se brzdou dalšího rozvoje myslivosti.

Rozhodujícím činitelem při zajišťování mysliveckého hospodaření a dalšího rozvoje myslivosti jsou myslivecká sdružení, která hospodaří v převážné části honiteb. Nový zákon o myslivosti stanovil, že myslivecká sdružení jsou socialistickými organizacemi. Myslivecká sdružení však již trvají více než dva roky, ale jejich postavení, práva a povinnosti, zejména pokud jde o vlastní hospodaření a řada dalších problémů, nebyly dosud vyřešeny. Pro myslivecká sdružení byly sice vydány pokyny pro hospodaření a vedení hospodářské evidence, avšak vlastní provoz probíhá dosud podle starých, vžitých způsobů.

*) V současné době se již tento problém řeší novým způsobem.

Proto se často setkáváme s dotazy, zda mají myslivecká sdružení právo dávat zvěřinu honcům místo úplaty, odměny psovodům za zachráněnou zvěř rovněž ve zvěřině, ponechat si zvěřinu bez úplaty pro potřebu členů mysliveckých sdružení, platit lovecké lístky a členství v ČSMS z prostředků sdružení apod. Tyto a mnoho dalších problémů zůstává dosud nevyjasněno, čímž se vytváří stav právní nejistoty. Všechny uvedené problémy měly být vyjasněny již před vydáním nového zákona o myslivosti a v něm popř. zakotveny odlišnosti této socialistické organizace, odpovídající zvláštnímu charakteru výroby v myslivosti. Není možné, abychom mlčky přihlíželi k tomu, že hospodaření v mysliveckých sdruženích probíhá podle toho, jak si orgány jednotlivých sdružení znění stanov, svá práva a povinnosti samovolně vykládají.

Dosavadní systém řízení myslivosti, a tím i hospodaření v mysliveckých sdruženích, nevyužívá ekonomických nástrojů řízení, zejména nepodporuje iniciativu mysliveckých sdružení a jejich členů na zlepšování hospodaření a dosahování vyšší produkce. Jaké výhody má člen mysliveckého sdružení, který se svým členským podílem, příspěvky a dobrovolnou brigádnickou prací iniciativně podílí na dosažení dobrých výsledků hospodaření mysliveckého sdružení, proti myslivci, který není členem mysliveckého sdružení, ale je zván jako lovecký host na hony na drobnou zvěř, popř. k odstřelu spárkaté zvěře? Člen mysliveckého sdružení je na tom prakticky hůře než lovecký host, neboť při striktním výkladu znění vzorových stanov mysliveckých sdružení a ostatních právních předpisů, upravujících právní poměry socialistických organizací, není oprávněn ponechat si zvěřinu bez úplaty nebo za sníženou cenu pro vlastní potřebu apod. Člen mysliveckého sdružení nedostává tedy za svou práci, kterou vykonává navíc ke svému pracovnímu úvazku ve svém normálním povolání, žádnou odměnu, která by ho hmotně na zlepšování hospodaření zainteresovala. Takové chápání a výklad vzorových stanov by nutně vedl k tomu, že by si členové mysliveckých sdružení každou i sebemenší práci, kterou až dosud vykonávali dobrovolně bez úplaty, dali mysliveckým sdružením zaplatit. Tento způsob by však při velké náročnosti, kterou si zajišťování řádného mysliveckého hospodaření v honitbách vyžaduje, nutně vedl, vzhledem k omezenému rozsahu finančních prostředků převážně části mysliveckých sdružení, k neplnění plánovaných úkolů a k podvázání iniciativy členů mysliveckých sdružení. Musíme si znovu totiž uvědomit, že jde o práci, kterou člen mysliveckého sdružení až dosud vykonával dobrovolně a bez jakékoli úplaty. Současný stav právní nejistoty v mysliveckých sdruženích nepřispívá k jejich konsolidaci a je brzdou řádného hospodaření.

Podle zákona o myslivosti řídí myslivost v krajích a okresích krajské a okresní národní výbory. Současná situace je však taková, že na KNV a ONV nejsou k tomu vytvořeny potřebné předpoklady, zejména pokud jde o kádrové vybavení těchto orgánů. Význam myslivosti není často národními výbory doceněn a její zajišťování je ukládáno navíc k agendě pracovníkům, kteří jsou již více než na sto procent vytížení a mnozí z nich nemají potřebné kvalifikační předpoklady k vykonávání této odpovědné funkce. Tím se stává, že mnohé národní výbory nezajišťují plánovitě rozvoj myslivosti ve svěřeném obvodu, ale vyřizují pouze naléhavé termínované úkoly a stížnosti pracujících, což se nepříznivě projevuje na celkové úrovni mysliveckého hospodaření ve svěřeném obvodu. I tuto důležitou otázku je proto nutno řešit.

Československému mysliveckému svazu byla v zákoně o myslivosti vymezena velká pravomoc účastnit se na zařízení myslivosti, vykonávat dozor na

hospodaření mysliveckých sdružení, zejména pak na plnění plánu mysliveckého hospodaření a lovu. Účast ČSMS na řízení myslivosti však není ještě na potřebné výši, neboť není dosud v dostatečné míře uplatňována v rozhodujícím článku — v mysliveckých sdruženích. Rozhodující úlohu na tomto úseku musí sehrát orgány ČSMS, zejména jednoty. Mnohé OV ČSMS se dosud nenaučily jednoty řídit a jejich prostřednictvím uplatňovat potřebný vliv na hospodaření mysliveckých sdružení a jeho kontrolu. Některé OV ČSMS obcházejí jednoty namísto toho, aby usilovaly o zlepšení jejich práce. Takové metody práce podvazují iniciativu základního organizačního článku ČSMS a projevují se nepříznivě na úrovni práce jednot, mysliveckých sdružení a neumožňují aktivní účast co nejširšího počtu myslivců na řízení myslivosti v rámci svěřeného obvodu.

Nepříznivý vliv na zajišťování úkolů v myslivosti mají mnohde i nevyřešené a neujasněné vzájemné vztahy mezi národními výbory a příslušnými orgány ČSMS. V případech, kdy činnost obou orgánů je nekoordinována, kdy ČSMS aktivně nepomáhá národnímu výboru při řízení myslivosti, dochází často k rozporům a jednostranným rozhodnutím, které jsou mnohdy předmětem oprávněných stížností mysliveckých sdružení a myslivců. Tím se značné úsilí myslivců nezaměřuje k jejich hlavnímu poslání, kterým je péče o zvelebení a další rozvoj myslivosti, ale k řešení vzájemných rozporů, které jsou v některých případech v příkrém rozporu s celospolečenskými zájmy na úseku myslivosti.

NĚKTERÉ NÁMĚTY K UPLATNĚNÍ ZÁSAD NOVÉ SOUSTAVY ŘÍZENÍ NÁRODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ V MYSLIVOSTI

Při řešení otázek plánovitého řízení a rozvoje myslivosti nutno vycházet ze zásady, že myslivost je odvětvím zemědělské a lesní výroby a že má na rozdíl od ostatních odvětví národního hospodářství svůj zvláštní charakter, z něhož bude třeba při stanovení jejího rozvoje a rozvoje národního hospodářství, zejména zemědělství a lesního hospodářství, vycházet. Půjde o vědeckou analýzu významu myslivosti pro naše národní hospodářství na základě poznání kladných i záporných vlivů, které myslivost národnímu hospodářství a socialistické společnosti přináší. V plánech rozvoje národního hospodářství je pak nutno i myslivosti vymezit místo, které jí přísluší, jako odvětví zemědělské a lesní výroby, s komplexním dořešením vzájemných vztahů mezi zemědělskou a lesní výrobou a myslivostí. Je pochopitelné, že není možno rozvíjet myslivost na úkor zemědělství a lesního hospodářství, ale není ani možno rozvíjet obě tato odvětví bez znalosti toho, jaký vliv budou mít plánovaná opatření na myslivost. Ve vědecky podložených plánech rozvoje národního hospodářství a při stanovení nejvhodnějších forem hospodářské politiky bude třeba dát myslivosti místo, které jí z celospolečenského hlediska přísluší.

Ústředně bude nutno rozhodnout i o cenách zvěřiny, živé zvěře a ostatních produktů, které myslivost poskytuje. Ceny by měly být upraveny tak, aby zajišťovaly maximální efektivnost myslivecké výroby, respektovaly společensky nutné náklady na výrobu a tak umožňovaly vytváření hmotných podnětů u těch organizací, které se na dosažených výsledcích práce nejvíce zasloužily. Rovněž v myslivosti je nutno při tvorbě cen zvýhodňovat ceny těch druhů živé zvěře nebo zvěřiny, na nichž má socialistická společnost největší zájem buď vzhle-

dem k výhodnosti exportu živé zvěře nebo zvěřiny, nebo vzhledem k výhodnosti a prospěšnosti těchto druhů zvěře pro zemědělskou výrobu (zejména koroptev a bažant).

Zvláštní pozornost bude nutno věnovat zvyšování zájmu mysliveckých sdružení a státních socialistických organizací na exportu živé zvěře a poplatkových odstřelech zahraničními lovci, tím že se budou daleko výrazněji podílet na výnosech z této činnosti. Bude správné znovu prověřit poplatky za odstřel zvěře zahraničními lovci u nás. Tyto poplatky jsou neúměrně nízké v porovnání k tomu jaké náklady by musel zahraniční lovec vynaložit, kdyby si měl doma pronajmout honitbu a v ní dosáhnout odstřelu zvěře, kterou u nás za poplatky loví. Podle kalkulace nákladů za pronájem honitby a za chov zvěře, jak vyplývá ze zahraničního tisku, činí výše poplatku za odstřel zvěře u nás jen cca 10 % nákladů, které by musel na její vyprodukování ve své vlasti vynaložit. ČSSR má proto velmi nízké poplatky za odstřel zvěře zahraničními lovci i v porovnání s ostatními socialistickými státy. V poplatkových odstřelech jsou v ČSSR velké rezervy, neboť např. skutečnost tržeb dosažených v roce 1964 činí pouze 20 % reálně kalkulovaných možností odstřelu, které můžeme zahraničním lovcům nabídnout. Zásadního obratu je nutno dosáhnout i v tom, že se nesmíme zaměřovat na množství ulovené trofejové zvěře, ale na to, aby byly prodávány trofejově nejhodnotnější kusy, cenově velmi výhodné a ne mladé nadějně kusy za relativně nízké ceny, které by během několika málo let dosáhly vysoké trofejové hodnoty, a tím i vysokého devizového přínosu. Myslivost poskytuje značný devizový přínos našemu národnímu hospodářství. Bylo by jistě správné, aby i myslivost se podílela na devizovém výnosu určitou částkou, která by umožňovala nákup některých nezbytných potřeb důležitých pro intenzifikaci myslivecké výroby v zahraničí.

Základním nástrojem řízení se i v myslivosti musí stát národohospodářský plán. Nejdůležitějším předpokladem správného rozvoje myslivosti je vypracování dlouhodobé koncepce, v níž by byly zájmy dalšího rozvoje myslivosti sladěny se zájmy ostatních odvětví. Tato koncepce rozvoje myslivosti, i když není plně postavena na vědeckých základech, byla vypracována v roce 1963 a schválena kolegiem ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství a V. sjezdem ČSMS v roce 1964. Tím byla dána linie perspektivního rozvoje myslivosti v souladu s rozvojem zemědělství a lesního hospodářství. Vypracováním tohoto materiálu však nebyla práce ukončena, ale je nutno dále na vědeckém základě propracovávat dlouhodobou koncepci rozvoje myslivosti v ČSSR.

Výhled rozvoje myslivosti v ČSSR je nutno v současné etapě dále rozpracovat na jednotlivých úsecích. V materiálu je např. stanoveno, že hlavní těžiště práce má být zaměřeno na drobnou zvěř, zejména na koroptev. Přesto však až dosud nebyla otázka chovu koroptve ve změněných podmínkách komplexně rozpracována a řádně zajištěna. Po technické stránce sice víme jakým způsobem koroptev chovat v polodivokých nebo voliérových chovech, ale provozní a ekonomická stránka těchto chovů není dosud vyřešena, což je brzdou rozvinutí celé akce. Musíme proto v nejbližší době vyjasnit hlavní zaměření chovu koroptve (biologický boj proti škůdcům zemědělských plodin a plevelům, export živé zvěře apod.), cenu za odchovanou koroptev a další problémy ekonomiky chovu koroptve. Velkou důležitostí bude jistě hrát význam koroptve v biologickém boji proti škodlivým činitelům v zemědělství. Bude proto nutno zajistit, aby MZLVH, které ročně vynakládá

mnohamiliónové částky na chemický boj proti těmto škodlivým činitelům, poskytovalo i potřebnou částku na zvyšování stavů koroptví, jako jednoho z velmi významných činitelů biologické ochrany našeho zemědělství. K tomu účelu je též nutno zavést formou experimentu velkochovy koroptví ve vymezených oblastech, kde by byly výzkumně všechny tyto vlivy sledovány a po prověření aplikovány i do dalších honiteb v našem státě. Stejným způsobem je nutno propracovat i další úseky myslivecké výroby tak, aby každému myslivci byl jasný cíl jeho činnosti a aby znal všechny prostředky, které mu splnění tohoto cíle umožní.

K zásadním opatřením nutno přistoupit na úseku plánování, bonitace a evidence výsledků mysliveckého hospodaření a odstranit všechny prvky, které již zastaraly a jsou další brzdou rozvoje myslivosti. Jihomoravský krajský výbor ČSMS v Brně vypracoval a po široké diskusi s myslivci v okresech a projednání na plenárním zasedání JKV ČSMS v Brně předložil ÚV ČSMS a MZLVH návrh na úpravu způsobu bonitace, plánování a evidence výsledků mysliveckého hospodaření. Věřím, že po dalším projednání a úpravě podle podmínek ostatních krajů a ústředních orgánů, bude dobrým přínosem pro posílení významu základního nástroje řízení, kterým je i na úseku myslivosti plán.

Chceme-li dosáhnout zásadního obratu v rozvoji myslivosti, musíme vytvořit takový systém, který bude zainteresovávat členy mysliveckých sdružení na výsledcích hospodaření. Tento systém je nutno propracovat za použití i některých dobrých zkušeností ze socialistických států. Tak např. v Polské lidové republice je stanovena pro lovecká kola (obdoba našich mysliveckých sdružení) povinná dodávka ve výši 60 % odstřelu. Tržby za tuto zvěřinu tvoří základní finanční prostředky loveckého kola, se kterými toto hospodaří. Zbývajících 40 % odstřelu patří členům loveckého kola. Tím se dosahuje toho, že členové loveckého kola mají trvale zájem na zvyšování produkce zvěřiny v honitbě, neboť se zvýšenými výřady roste i podíl pro členy loveckého kola, a tím jsou hmotně zainteresováni na soustavném zlepšování hospodaření v honitbě. U nás pochopitelně nepůjde o to kopírovat tento systém hmotné zainteresovanosti, ale využít dobrých poznatků a zkušeností k tomu, aby i myslivecká sdružení a jejich členové byli hmotně na výsledcích práce zainteresováni. Bez nadšené a iniciativní práce členů mysliveckých sdružení není totiž plné rozvinutí myslivecké výroby vůbec možné.

V souvislosti s celým novým systémem je nutno řešit i otázku náhrady škod způsobených na zemědělských kulturách a lesních porostech zvěří. Tento problém vzniká u každého i sebe lépe hospodařícího mysliveckého sdružení. Stačí totiž jeden krajně klimaticky nepříznivý rok a myslivecké sdružení je postaveno před otázkou placení často i několikatisícových náhrad škod způsobených zvěří i při dobrém krmení a péči o zvěř. I tuto velmi závažnou otázku bychom měli řešit z jiného pohledu. Myslivecké sdružení se stalo uživatelem honitby za určitých podmínek stanovených smlouvou schválenou okresním národním výborem. Za honitbu s určitými podmínkami pro chov zvěře platí úplatu za postoupení výkonu práva myslivosti ve stanovené výši. Nedělitelnou součástí této smlouvy, ovlivňující přímo výši úplaty, je zařazení honitby do jakostní třídy. Zařazení honitby do jakostní třídy pro jednotlivé druhy zvěře má být provedeno tak, aby byly stanoveny takové normované stavy, které nejsou v rozporu s rozvojem zemědělské a lesní výroby. Vyskytnou-li se tedy v letech s normálními klimatickými podmínkami, při dodržování normovaných stavů, plnění plánu odstřelu, správné péči o zvěř, zejména dostatečným a vhod-

ným krmením v době strádání zvěře, škody, nejde tedy v převážné většině o vinu mysliveckého sdružení, ale o nesprávné stanovení normovaných stavů nebo jiné vlivy, které mohou být často zapříčiněny i uživatelem honebních pozemků. Z tohoto stanoviska není správné vymáhat náhradu škody na mysliveckém sdružení, které při řádném hospodaření škody nezavinilo, ale přistoupit, pokud vznikají zemědělství a lesnímu hospodářství neúnosné škody, k novému přehodnocení zařazení honitby do příslušné jakostní třídy. Vzniknou-li škody zvěři např. po extrémních zimách nebo jiných klimatických výkyvech, přičemž byla v honitbě prokazatelně vyvinuta maximální péče o zvěř, jde tu vlastně o jakýsi druh živelní pohromy, jako jsou např. škody mrazem na ovocném stromoví, vymrzání ozimů, krupobití apod., které také dotyčné organizaci nikdo nehradí. Nová úprava by měla být taková, že náhradu škod způsobených zvěří by měla platit pouze ta myslivecká sdružení, která správně nehospodaří, tj. zatajují skutečné stavy zvěře, neplní plány odstřelu, nepečují v době strádání o zvěř apod.

Zájem na zlepšování hospodaření je nutno hmotně podnítit i uvnitř mysliveckých sdružení. Máme totiž různé členy mysliveckých sdružení. Jedni z nich věnují každou volnou chvíli práci v honitbě a svou iniciativou jsou hybnou pákou rozvoje mysliveckých sdružení a dobrých výsledků práce a naproti tomu druzí se podílejí na zajišťování úkolů z různých důvodů mnohem méně. Tím se stává, že každý člen mysliveckého sdružení se na vytváření hodnot v myslivosti podílí jinak. Proto bude i do budoucna nutno vypracovat takové zásady hmotné zainteresovanosti mysliveckého sdružení, které by umožňovaly diferenciaci odměny každého člena podle jeho skutečné zásluhy.

V souvislosti s uplatněním nových zásad v myslivosti je nutno vyřešit otázku kontroly a soustavu informací v myslivosti. Je nutno podstatně zvýšit účast ČSMS na řízení myslivosti a její kontrole, zejména na hospodaření mysliveckých sdružení. I tuto účast ČSMS je třeba na základě nových zásad propracovat a vyřešit tak, aby byla maximálně účinná. Úlohu ČSMS jako společenské organizace je třeba ve smyslu usnesení ÚV KSČ zvyšovat. Současný stav informací sloužících k řízení myslivosti nevyhovuje a bude nutno jednoduchou formou propracovat i tento úsek, zejména získat informace o výsledcích hospodaření mysliveckých sdružení a každoročně přehled i o vyplacených náhradách škod působených zvěří v zemědělství a lesním hospodářství. V souvislosti s rozбором výsledků hospodaření je možno prověřit, popř. nově upravit, i vyhlášku o úplatě za postoupení výkonu práva myslivosti v honitbách.

Významnou úlohu při řízení myslivosti musí sehrát národní výbory, zejména krajské a okresní. Jejich úkoly formuloval předseda vlády ČSSR Jozef Lenárt ve dnech 29. a 30. října 1964 na celostátní poradě tajemníků krajských a okresních výborů strany a předsedů krajských a okresních národních výborů takto: „Národní výbory jsou — obrazně řečeno — „tlumočníky“ společenských potřeb a hospodářů s místní iniciativou a materiálními prostředky, jsou koordinátory a strážci společenských zájmů a požadavků v okruhu své působnosti. Správně a pravdivě vystižení celospolečenských potřeb, vyjadřovaných naší jednotnou hospodářskou, školskou i kulturní politikou, nabývá v jejich činnosti stále větší význam.“ Z těchto zásad bude nutno na národních výborech vycházet i při řízení myslivosti a zajišťování úkolů. Je nutno dorešit kádrové vybavení národních výborů politicky zdatnými a odborně kvalifikovanými pracovníky, kteří by spolu se širokým aktivem dobrovolných pracovníků, sdružených v ČSMS, vytvořili předpoklady k podstatnému zvýšení úrovně řízení myslivosti ze strany národních výborů.

Československá myslivost musí při svém dalším rozvoji plně vycházet ze zásad stanovených usnesením ÚV KSČ o hlavních směrech zdokonalení plánovitého řízení národního hospodářství a o práci strany. V souvislosti s tím by bylo třeba vypracovat konkrétní návrh aplikace hlavních zásad nové soustavy řízení národního hospodářství na podmínky myslivecké výroby ještě v roce 1965. Po projednání a schválení návrhu ústředními orgány vyzkoušet tento návrh v jednom kraji formou experimentu již od 1. 1. 1966 a po získání zkušeností uplatnit v celostátním měřítku. Jen tak se nám podaří držet krok s rychlým tempem ostatních odvětví, a tím maximálně přispívat k budování rozvinuté socialistické společnosti.

Československá myslivost je odvětvím zemědělské a lesní výroby a jako taková je ústředně řízena ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství. V krajích a okresech ji řídí krajské a okresní národní výbory. Na řízení, vykonávaném těmito orgány, se účinně podílí Československý myslivecký svaz.

Myslivost jako odvětví zemědělské a lesní výroby má specifické podmínky, z nichž je nutno vycházet. Myslivost přináší socialistické společnosti velké, dosud úplně nedocenené hodnoty, které zatím nedovedenme ani plně vyčíslit. Jde především o hodnoty, které přináší zemědělské výrobě drobná zvěř, zejména koroptev a bažant, o produkci zvěřiny, export živé zvěře do zahraničí, poplatkový odstřel prováděný zahraničními lovci apod. Rozvoj myslivosti je však možný pouze v úzkém souladu se zemědělskou a lesní výrobou, jejichž zájmy nesmí být ohrožovány. Jakékoliv porušení této zásady vede k disproporcím, při nichž často vznikají zbytečné a velké škody v zemědělství a lesní výrobě. I když bylo v myslivosti v posledních letech dosaženo některých dobrých výsledků, není dosud úroveň řízení myslivosti na potřebné výši. Zásadně je třeba zlepšit její řízení krajskými a okresními národními výbory a podstatně prohloubit a zintenzívnit účast ČSMS na jejím řízení.

Zásadní linie pro rozvoj myslivosti v ČSSR byla dána vypracováním koncepce rozvoje myslivosti schválené ministrem zemědělství, lesního a vodního hospodářství a V. sjezdem ČSMS v roce 1964. Zásady obsažené v této perspektivě je nutno podrobně rozpracovat a postupně realizovat.

V převážné části honiteb zajišťují hospodaření myslivecká sdružení, kterým byl výkon práva myslivosti v honitbách postoupen. Nový zákon o myslivosti stanovil, že myslivecká sdružení jsou socialistickými organizacemi, avšak dosud nebyl propracován takový systém řízení mysliveckého hospodaření, který by účinně napomáhal dalšímu rozvoji myslivosti. Proto je v myslivosti nezbytně nutné aplikovat usnesení ÚV KSČ o hlavních směrech zdokonalení plánovitého řízení národního hospodářství a o práci strany. Hlavní úkolem bude najít cestu, jak hmotně zainteresovat členy mysliveckých sdružení na výsledcích hospodaření v myslivosti, a tím zajistit rychlý rozvoj myslivosti podle zásad stanovených v perspektivní koncepci jejího rozvoje.

Некоторые вопросы экономики и руководства охотничьим хозяйством в ЧССР

Чехословацкое охотничье хозяйство является отраслью сельскохозяйственного и лесного производства и как таковое находится под центральным управлением Министерства сельского, лесного и водного хозяйства. В областях и районах охотничьим хозяйством руководят областные и районные национальные комитеты. В руководстве, осуществляемом этими органами, активно участвует Чехословацкий охотничий союз.

Охотничье хозяйство как отрасль сельскохозяйственного и лесного производства имеет свои специфические условия, из которых нужно исходить. Охотничье хозяйство приносит социалистическому обществу большую, до сих пор полностью недооцененную пользу, которую мы пока что даже не умеем исчислить. Прежде всего речь идет о пользе, приносимой сельскому хозяйству мелкой дичью, в особенности куропаткой и фазаном, о продукции дичины, об экспорте живой дичи за границу, о платном остреле, проводимом иностранными охотниками и т. п. Развитие охотничьего хозяйства возможно, однако, только в тесной увязке с сельскохозяйственным и лесным производством, интересы которых не должны находиться под угрозой. Любое нарушение этого принципа ведет к диспропорциям, при которых часто возникают лишние и большие потери в сельскохозяйственном и лесном производстве. Даже несмотря на то, что за последние годы в охотничьем хозяйстве были достигнуты некоторые хорошие результаты, уровень руководства охотничьим хозяйством не находится еще на должной высоте. В принципе нужно улучшить его руководство со стороны областных и районных национальных комитетов и существенно углубить и интенсифицировать участие Чехословацкого охотничьего союза в руководстве охотничьим хозяйством.

Основная линия развития охотничьего хозяйства была дана разработкой концепции развития охотничьего хозяйства, утвержденной министром сельского, лесного и водного хозяйства и V съездом ЧСОО в 1964 г. Содержащиеся в этой перспективе принципы необходимо подробно разработать и постепенно реализовать.

В преобладающем большинстве охотничьих угодий хозяйствование обеспечивают охотничьи объединения, которым было передано право осуществления охотничьих мероприятий в угодьях. Новый закон об охотничьем хозяйстве установил, что охотничьи объединения являются социалистическими организациями, однако до сих пор не была разработана такая система руководства охотничьим хозяйством, которая эффективно содействовала бы дальнейшему его развитию. Поэтому в охотничьем хозяйстве особо необходимо выполнять постановления ЦК КПЧ о главных направлениях улучшения планового руководства народным хозяйством и о работе партии. Главная задача будет заключаться в том, чтобы найти путь, как материально заинтересовать членов охотничьих объединений в результатах охотничьего хозяйства, и тем самым обеспечить его быстрое развитие по принципам, установленным в перспективной концепции его развития.

Einige Fragen der Ökonomik und Verbreitung des Jagdwesens in der ČSSR

Das tschechoslowakische Jagdwesen ist ein Zweig der land- und forstwirtschaftlichen Produktion und wird als solcher durch das Ministerium für Land-, Forst- und Wasserwirtschaft zentral verwaltet. In den Bezirken und Kreisen sind mit der Leitung die einschlägigen Nationalausschüsse betraut. An der Leitung durch diese Organe ist auch der Tschechoslowakische Jägerverband aktiv beteiligt.

Das Jagdwesen als Zweig der Land- und Forstproduktion weist spezifische Bedingungen auf, von denen man ausgehen muß. Das Jagdwesen bringt der sozialistischen Gesellschaft große und bisher nicht voll eingeschätzte Werte, die wir vorläufig nicht einmal zahlenmäßig ausdrücken können. Es sind Werte, die das Kleinwild, wie Rebhuhn und Fasan, der landwirtschaftlichen Produktion einbringt, ferner die Wildbretproduktion, Export lebenden Wildes, Abschußgebühren seitens der ausländischen Jäger usw. Die Entwicklung des Jagdwesens kann jedoch nur mit der Land- und Forstproduktion einhergehen, deren Interessen nicht bedroht werden dürfen. Jedwede Nichtbeachtung dieses Grundsatzes führt zu Disproportionen, durch welche oft überflüssig große Schäden der Land- und Forstwirtschaft zugefügt werden. Obwohl im Laufe der letzten Jahre einige gute Resultate auf dem Gebiet des Jagdwesens erzielt worden sind, so steht die Leitung des Jagdwesens noch nicht auf erwünschtem Niveau. Grundsätzlich muß die Leitung des Jagdwesens durch die Bezirks- und Kreis-Nationalausschüsse verbessert und wesentlich vertieft werden und der Anteil des Tschechoslowakischen Jägerverbandes an der Leitung ist zu intensivieren.

Quelques questions concernant l'économie et la gestion de la cynégétique en ČSSR

La cynégétique tchécoslovaque est une branche de la production agricole et forestière, étant dirigée en cette qualité par l'organe central, à savoir le ministère de l'agriculture, des eaux et forêts. Dans les régions et les districts sa gestion incombe

aux comités nationaux de région, respectivement de district. À la gestion, effectuée par les organes mentionnés, participe efficacement l'Union cynégétique tchécoslovaque.

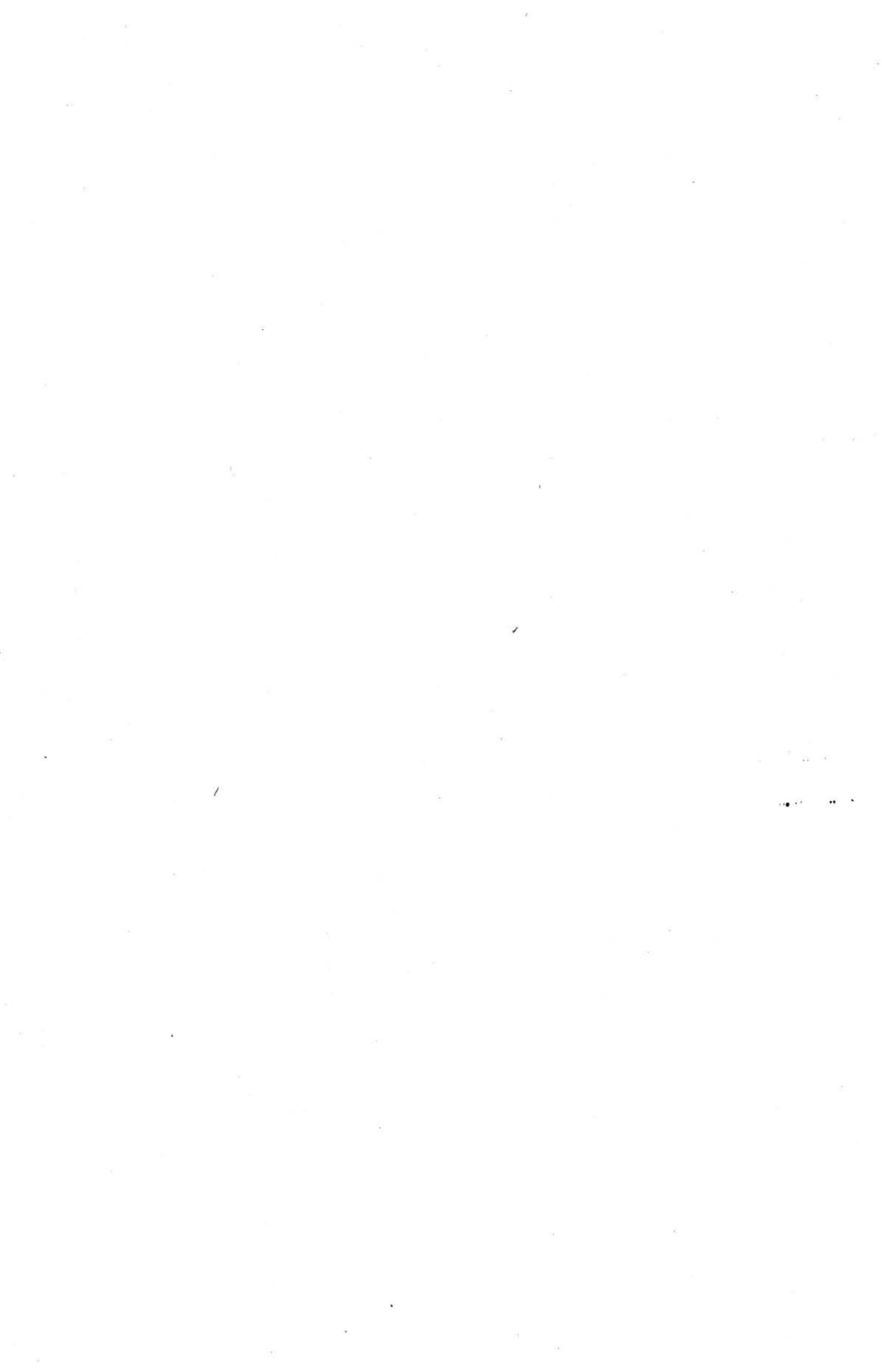
La cynégétique comme branche de la production agricole et forestière a des conditions spécifiques qu'il faut bien prendre en considération. La cynégétique apporte à la société socialiste des valeurs considérables, pas tout à fait appréciées encore à leur juste prix et que nous ne sommes pas encore en état d'évaluer en chiffres. Il s'agit notamment des valeurs qu'apporte à la production agricole le menu gibier, notamment la perdrix et le faisan, c'est-à-dire de la production du gibier, de l'exportation du gibier vivant à l'étranger, du tir taxé, effectuée par les chasseurs étrangers et ainsi de suite. Le développement et la cynégétique n'est cependant possible qu'en étroite harmonie avec la production agricole et forestière, dont les intérêts ne doivent pas être menacés. Toute infraction à ce principe a pour conséquence des disproportions, entraînant souvent des dommages considérables, mais pas nécessaires, dans la production agricole et forestière. Bien que la cynégétique puisse se vanter d'avoir atteint dans les dernières années quelques bons résultats, il est néanmoins vrai que le niveau de gestion de la cynégétique n'est pas encore tout à fait satisfaisant. Principalement il est nécessaire d'améliorer la gestion de la cynégétique, confiée aux comités nationaux de région et de district et d'approfondir et d'intensifier essentiellement la participation de l'Union cynégétique tchécoslovaque à cette gestion.

L'orientation générale pour le développement de la cynégétique en Tchécoslovaquie fut donnée dans le document, concernant l'évolution de la cynégétique, approuvé par le ministre de l'agriculture, des eaux et forêts et le Ve congrès de l'Union cynégétique tchécoslovaque en 1964. Les principes compris dans cette perspective, il faut les analyser en détail et appliquer successivement en pratique.

Dans la plupart des chasses l'exploitation est assurée par les associations de chasse, auxquelles on a confié l'exercice du droit de chasse, dans les chasses particulières. La nouvelle loi sur la cynégétique a statué que les associations de chasse sont des organisations socialistes, mais on n'a pas élaboré jusqu'ici un tel système de gestion de l'exploitation cynégétique qui pût aider efficacement le développement cynégétique ultérieur. C'est pourquoi il devient nécessaire d'appliquer dans la cynégétique la décision du comité central du Parti communiste de Tchécoslovaquie, concernant l'orientation générale en ce qui concerne l'amélioration de la direction planifiée de l'économie nationale et le travail du parti. La tâche principale c'est de trouver le moyen d'intéresser matériellement les membres des associations de chasse aux résultats de l'exploitation cynégétique, assurant ainsi le développement rapide de la cynégétique, suivant les principes fixés dans le document perspectif sur son évolution.

Prof. inž. Vítězslav Zásměta

Lesnická fakulta VŠZ, Brno

■ V dosavadních způsobech mysliveckého hospodaření převládaly malovýrobní formy a z nich vyplývající hospodaření bylo vesměs spíše extenzivní. Jedním z hlavních cílů naší myslivosti je však zvýšení produkce, čímž ale nesmí být nijak dotčeny zájmy hlavní zemědělské a lesní výroby. Nelze proto pojem zvyšování myslivecké produkce ztotožňovat s paušálním zvyšováním stavů produktivních, tj. plánovaných druhů zvěře bez ohledu na zmíněné zájmy hlavních odvětví zemědělství. Pozornost je třeba zaměřit především na takovou zvěř, která jednak má předpoklady pro maximální zvyšování produkce, tedy dobré reprodukční schopnosti i dostatečnou biologickou přizpůsobivost intenzivním způsobům chovu, jednak ani v době zimního nedostatku přirozené potravy vážně neohrožuje zemědělské nebo lesní kultury.

Oběma uvedeným základním požadavkům z veškeré naší zvěře nejlépe vyhovuje koroptev a bažant. Důvodem přitom není jen produkce zvěřiny, nýbrž i zájem zahraničního obchodu o živé koroptve a bažanty a v neposlední řadě pak i závažnost vlivu koroptvích a bažantích populací na snižování stavu hmyzích i rostlinných škůdců zemědělských kultur. Zdá se, že v budoucnu bude musit funkce koroptve a bažanta jako biologického činitele v ochraně zemědělských rostlin vystoupit daleko více do popředí, než tomu bylo dosud. Problém užívání chemických pesticidů ve světle nových poznatků a obecný směr postupující biologizace zemědělské výroby si toho s největší pravděpodobností vyžadají.

Konečně nutno ještě uvážit, že základem vlastní produkce u koroptve i bažanta, jejichž přírůstky se prakticky loví v témže roce, kdy se vylíhly, je využití přírodních krmivových zdrojů, které nelze pro jejich těžkou dostupnost a rozptýlenost jinak účelně zužitkovat. Tohoroční, na podzim ulovený bažant např. dosáhne průměrné váhy 1,1 kg, přičemž za dobu svého života spotřebuje přibližně 6–7 kg potravy. Touto potravou jsou různé bobule, plevle, buřeň, a to jak semena, tak i zelené části, dále obiloviny (převážně sebrané na povrchu půdy) a konečně hmyz, měkkýši i drobní obratlovci. Tuto potravu, většinou v přírodě odsouzenou ke každoročně se opakujícímu zániku, zvěř přeměňuje v hodnotnou zvěřinu.

SOUČASNÁ SITUACE VE STAVECH KOROPTVÍ A BAŽANTŮ

Zatímco u koroptve se již po několik let projevuje silný pokles početnosti, stavy bažantů ve srovnání s dřívějšími obdobími vcelku stoupají. Představu o této skutečnosti poskytuje tabulka I.

I. Množství ulovených koroptví a bažantů na území ČSSR

Rok	Koroptev		Bažant	
	počet	kg	počet	kg
1933	2 404 477	601 120	440 009	484 010
1934	2 181 805	545 451	310 998	342 098
1935	2 562 376	640 594	380 443	418 488
1936	2 201 092	550 273	367 964	404 760
1949	647 558	161 890	158 235	174 058
1950	670 916	167 729	207 869	228 655
1951	750 666	187 666	250 651	275 715
1952	742 440	185 610	221 984	244 182
1953	542 270	135 568	203 547	223 902
1954	141	35	204 158	224 574
1955	287 315	71 829	222 013	244 214
1956	32 751	8 188	233 128	256 441
1957	188 002	47 001	251 741	276 915
1958	150 538	37 635	281 327	309 460
1961	214 439	53 610	484 136	532 549
1962	2 795	689	344 342	377 835
1963	436	109	450 898	495 988

Situaci v početních stavech koroptví a bažantů v posledních letech dokreslují údaje o nahlášených kmenových stavech této zvěře vždy k 1. březnu. I když nelze brát tato nahlášená čísla zcela bez výhrad, přece je možno učinit si z nich představu o pohybu početnosti koroptví i bažantů za poslední pětiletí. Přehled ukazuje tabulka II.

Ještě více pak vyniknou tyto změny (zvláště u koroptve) porovnáním současného stavu s údaji z let před druhou světovou válkou. V této době sice nebyly kmenové stavy zvěře celostátně nahlášovány jako dnes, avšak podle od-

II. Změny početnosti kmenových stavů koroptví a bažantů v posledních letech na území ČSSR

Rok	Koroptev		Bažant	
	počet	% normovaného stavu	počet	% normovaného stavu
1961	1 371 482	80,1	665 309	92,8
1962	1 360 097	87,8	803 833	103,7
1963	813 918	52,0	663 202	77,4
1964	546 186	31,5	737 173	74,7

hadů tehdejšího Státního výzkumného ústavu pro myslivost v Praze činily v roce 1935 kmenové stavy koroptví asi 6 miliónů kusů a kmenové stavy bažantů asi půl miliónu kusů.

Problémy úbytku koroptví a současná neutěšená situace v jejich stavech se staly předmětem řady šetření a jednání na různé úrovni i tématem mnoha diskusí přímo v myslivecké praxi. Jedním z mnoha důvodů byla i okolnost, že početnost koroptve doznala největšího poklesu právě v těch oblastech, kde byla v dřívějších letech nejhojnějším druhem zvěře. Jde tedy o ty známé produkční oblasti našich řepařsko-obilnářských oblastí, kde byly a dosud jsou klimatické podmínky, jež byly dlouho považovány za rozhodující pro život a rozvoj koroptví, vůbec nepříznivější.

Příčiny úbytku koroptve, který je zejména v posledním desetiletí katastrofální, představuje komplex podmínek a činitelů, jež na sebe vzájemně navazují, navzájem se podmiňují a vcelku pak zhoubně působí na životní cyklus koroptvích populací. Těžko lze tedy odtrhávat jednu příčinu od druhé. Z těch nejpodstatnějších možno jmenovat:

- a) Změnu prostředí, kdy po sloučení drobných pozemků ve velké hospodářské celky došlo k zániku většiny zimních krytů v podobě malých remízků, ojedinělých křovisek, zarostlých okrajů cest a mezí a kdy poslední zbytky těchto útočišť koroptve se ničí vypalováním a vysekáváním;
- b) nepříznivé klimatické podmínky jednak v době líhnutí a výchovy kuřat, jednak koncem zimního období, jež se v posledních deseti letech několikrát opakovaly;
- c) rozvoj mechanizace v zemědělské rostlinné výrobě, kdy zejména při kosení pícnin a nočních polních pracích vznikají vysoké ztráty vajíček, kuřat i dospělé zvěře;
- d) rozvoj chemizace v zemědělské rostlinné výrobě, zvláště pak používání pesticidních látek na ochranu kulturních rostlin před škodlivým hmyzem, plevely, houbami, i drobnými hlodavci, kdy dochází jak k přímému ohrožení zvěře některými druhy přípravků, tak k nepříznivým ekologickým účinkům vyplývajícím jednak z odpudivého působení některých prostředků, jednak z podstatného snížení úživné základny zvěře, zvláště mladé (hmyz pro kuřata);
- e) zastaralé, vesměs extenzivní a novým poměrům neodpovídající metody myslivecké péče o koroptve;
- f) zvýšený stav škodné, zvláště krkavcovitých ptáků a toulavých koček.

K uvedeným příčinám by bylo možno ovšem uvést ještě další, vyplývající vesměs z místních podmínek honiteb. Patří sem zejména hustota komunikační sítě, zvláště pak hustá síť elektrického a telefonního vedení a konečně i automobilový provoz.

Naproti tomu ve světle moderních poznatků z biologie koroptve neobstojí řada názorů mezi myslivci dosud často tradovaných. Jsou to např. úvahy, že koroptví ubývá hlavně proto, že koroptví populace stárnou, že se snižuje jejich rozmnožovací potenciál a že degenerují. Bývá uváděno, že mezi koroptvemi dochází k příbuzenské plemenitbě v hejnkách, a tím k postupující degeneraci projevující se snížením přírůstku a „jalovostí“ párků. Podle jiných názorů zůstává v honitbě mnoho přestárklých slípek, které nesou buď málo, nebo vůbec

ne a které kromě toho ruší hnízdění mladých slípek. Další domněnkou je, že v honitbách zůstává nadměrný počet lichých kohoutků, kteří ruší hnízdění, a tím rovněž přispívají ke snižování přírůstku. Hlavní vina je pak dávana zákazu odstřelu a odchyту koroptví, jelikož prý je při odchyту převážně chycena zvěř mladá, méně zkušená, takže v honitbě zůstává nadbytek starých koroptví, jejichž plodnost je nízká. Někdy je vyslovován názor, že tzv. staré koroptve je nutno vystřelovat, aby se předešlo jejich jalovosti, a hejnska důkladně „rozstřelovat“, aby se koroptve v honitbě „promíchaly“ a nedocházelo k jejich degeneraci.

K takovým a podobným názorům nutno především namítnout, že běžná praxe dosud neznala a nepoužívala vhodného a dostatečně spolehlivého způsobu rozlišování např. dvouleté koroptve od tříleté apod., a to ani u zvěře ulovené, kterou lze pitvat, natož pak u koroptví živých, volně se pohybujících v honitbě. Dosavadní rozlišování věku koroptví se omezuje jen na určení jedinců mladých, tj. do stáří 1 roku, a starých, tj. starších jednoho roku. Již z tohoto jednoduchého příkladu vyplývá, že veškerá tvrzení o snižování plodnosti, vysokém zastoupení a nesnášenlivosti „přestárých“ koroptví jsou pouhými ničím nepodloženými dohady. Teprve vyřešení otázky na větší vzdálenost rozeznatelného značkování koroptví, a tím i metody sledování jejich ekologie přímo v terénu na základě individuálních pozorování přesně poznaných jedinců, dalo odpověď na řadu otázek a vneslo světlo do mnoha záhad v ekologii koroptve. Uvedené značkování koroptví je prováděno asi od roku 1949 v Anglii a počínaje rokem 1956 bylo použito k ekologickému výzkumu koroptve i u nás. Metoda záleží v tom, že odchycené koroptve jsou opatřeny barevnými očíslovanými štítky z umělé hmoty, upevněnými na zádech a s těmito značkami pak vypuštěny do honitby.

Pomocí silnějšího dalekohledu je možno v honitbě sledovat aktivitu, přesuny a vůbec denní rytmus i celý životní cyklus každé jednotlivé štítkem označené koroptve. Tímto způsobem bylo např. zjištěno, že koroptve — sourozenci — z téhož rodinného hejnska se spolu navzájem nikdy nespárují; kohoutci si hledají slípky vždy u cizích hejnek. Nemůže tedy dojít k degeneraci zásluhou blízké příbuzenské plemenitby, neboť tato prakticky neexistuje. Konečně dokladem toho je i poměrně značná vzácnost albínů a vůbec barevných odchylek u koroptví. Dále bylo zjištěno, že plodnost jednoleté, dvouleté a tříleté koroptví slípky ve volné přírodě a dokonce i v zajetí při krotkém chovu nevykazuje podstatných změn. Naopak dvouleté slípky mají průměrně o 1 až 2 vejce vyšší snášku než jednoleté a tříleté koroptve zase při stejné početnosti vajec mají snášku ranější než jednoleté slípky, nehledě ke skutečnosti, že starší slípka dává vzhledem ke zkušenostem záruku většího množství úspěšně odchovaných kuřat. Konečně velmi podobné poměry jsou známy i u domácích slepic. Jak ukázaly výsledky značkování štítky i kroužkování, je však zastoupení tříletých a starších slípek v populaci velmi nízké. Při hnízdění jsou totiž ztráty u slípek mnohem vyšší než u kohoutků, kteří se dožívají průměrně vyššího věku. Bylo však zjištěno, že ani starý, dokonce až šestiletý kohoutek není v době párování agresivnější než kohoutek mladý a jeho plodnost je plně zachována. Liší kohoutci znepokojují koroptví párek prakticky jen do doby zasednutí slípky na hnízdo. Od této doby se totiž ztrácí optický činitel, slípka, který nutil lichého kohoutka k agresivním výpadům. Lze proto předpokládat, že vliv lichých kohoutků na výši přírůstků koroptví populace je velmi nepatrný a zanedbatelný.

Koroptví hejnko je až do doby párkování útvarem poměrně velmi stabilním. V hejnu je patrna hierarchie, určitý řád založený na principu nadřazenosti a podřízenosti členů hejnu, což se projevuje především při získávání potravy. Členové za normálních okolností své hejnko neopouštějí. Bylo zjištěno, že vždy, když se z hejnu ztratil některý člen, bylo to zaviněno jeho uhynutím. Liší kohoutci a rovněž párky, které z různých důvodů nevyvedly kuřata, se někdy sdružují v samostatná malá hejna, někdy se přidávají k rodinným hejnům a setrvávají s nimi až do doby párkování, kdy se hejna rozstipují. Někdy se také zdánlivě spojují hejna ve velké houfy. Toto spojení je však dočasné, vždy v něm zůstává zachována původní soudržnost jednotlivých hejnek, a objevuje se zpravidla na úživných plochách při omezených zdrojích potravy. Tyto velké houfy koroptví pak obvykle migrují, a to někdy hodně daleko. Důvodem těchto migrací ovšem není stěhovací pud probuzený tím, že se koroptve „srazily“ do velkých hejn. Příčina je především v nedostatku potravy a celkovém zhoršení podmínek životního prostředí, které dosáhlo takového rozsahu, že již není schopno dát koroptví poulaci ani nutné existenční minimum. Pud sebezáchovy pak vede koroptve k vyhledávání vhodnějších podmínek, takže druh normálně nestěhovavý a žijící velmi usedlým způsobem života na poměrně omezeném území najednou daleko migruje. Je to také jedna z příčin soustavného odlivu koroptví z našich nížinných honiteb a jejich výskytu v pahorkatinách až podhůří, kde polní prostředí nedoznalo tak rozsáhlých změn a zůstalo zachováno více přirozených krytů. Pochopitelně vlivem drsnějších povětrnostních poměrů, častějších invazí dravců apod. redukují se během zimy dále stavy i těchto „přistěhovačů“ koroptví. Tedy nikoli rozstřelování hejn, ale jen vhodná úprava prostředí může preventivně omezit každoroční ztráty, k nimž dochází při podzimních a zimních migracích koroptví.

Několik poznatků z ekologie koroptve bylo nutno zdůraznit proto, aby důvody ubývání koroptví nebyly některými myslivci hledány v mylných, někde dosud přetrvávajících domněnkách, ale aby byly spatřovány v dnešních reálných příčinách. Je to nanejvýš důležité z hlediska opatření, která pro záchranu koroptve uplatňujeme.

Situace v chovu bažantů je podstatně odlišná od problému koroptve. U bažanta totiž není problém zvýšení kmenových stavů, ale především zvýšení produktivity chovu. Srovnáme-li totiž údaje o jarních kmenových stavech s výsledky odstřelu i odchvtu bažantů, zjistíme, že v poslední době činí takto vypočítaný koeficient produkce necelých 0,6. Znamená to, že ročně produkujeme jen o něco více bažantů, než činí poloviční početnost kmenových stavů. Tato situace vlastně odpovídá IV. jakostní třídě, kde je pro honitby mimo bažantnice stanoven koeficient očekávané produkce v rozmezí 0,3 až 0,9. Pro celostátní průměr je to však příliš málo.

Chov bažantů u nás je velmi starého data. První bažanti byli chováni podobně jako domácí drůbež v malých obůrkách. Později pak s rozšiřováním chovu bylo využíváno menších hájů, které byly postupně přizpůsobovány, až konečně vznikly vzorné bažantnice podobného typu, jaký známe ještě dnes. Zlatý věk bažantnic spadá do 17. a 18. století, kdy jenom v Čechách bylo evidováno 410 vzorně zařízených a dobře odborně vedených bažantnic. Dnešní bažantnice jsou vlastně jen zbytky někdejších soustředěných a velmi produktivních chovů. Většina dnešních bažantnic, pokud nebyly již zcela zlikvidovány, je přestarlá a často i zanedbaná, neboť po řadu let o jejich udržování a obnovu prakticky nikdo nepečoval. Porostní skladba a účelové rozdělení

těchto bažantnic, zdaleka neodpovídá vlastnímu poslání bažantnic a potřebám intenzivního chovu bažantů. Chybí porostní patra, zvláště křovinné spodní patro, okrajové pláště z hustých a trnitých keřů, není obnovován systém lapacích zařízení a pěšinek, obvykle není dostatečný ochranný pás kolem bažantnic a chybí i systém záchytných remízků. Kolem vodotečí v bažantnicích bývaly vždy založené a dobře udržované prutníky i rákosové porosty. Uvnitř bažantnic i v jejich blízkém okolí byla zákládána a vhodně obhospodařována políčka.

Jedna z dalších a snad také největších závad dnešního bažantnictví je nedostatek odborně školených a zkušených bažantníků, s nimiž by při odchovu kuřat spolupracovaly i jejich manželky. S tím také do značné míry souvisí i poměrný úpadek polodivokých a krotkých chovů bažanta. Polodivoký chov se přitom obvykle omezuje jen na dolíhnutí vajec ze zničených hnízd a odchov takto získaných bažantů kuřat. Produktivita je pak pochopitelně velmi nízká. Odhadujeme, že v dnešních bažantnicích je asi ze 40 % prováděn jen divoký chov, přibližně z 58 % polodivoký chov, omezující se na záchranu vysečených hnízd, a pouze asi ze 2 % je provozován krotký chov. Tato situace ovšem neodpovídá požadavkům intenzivního chovu, pro který jsou bažantnice vlastně určeny. V takových poměrech je pak uživatel bažantnice ve snaze dosáhnout alespoň částečně uspokojivého výřadu veden k rozšiřování honební plochy bažantnice. Relativní hektarová produkce ovšem zůstává stále nízká.

Zatímco se dříve chov bažantů soustřeďoval jen na bažantnice a o chov v odlehlejších polních honitbách nikdo nepečoval, je dnes právě naopak maximum kmenových stavů bažantů v honitbách mimo bažantnice. Tato situace nastala vlastně až v posledních dvaceti letech, kdy bylo zavedeno plánované hospodaření a ochrana bažantů slepic. V této době bažant proniká stále více do polních honiteb a myslivci se i v těchto honitbách začínají věnovat jeho chovu. K postupujícímu rozšiřování bažanta značně přispívá i velké množství vajec sebraných z hnízd vysečených v pícninách a uměle vylíhlých. Konečně pak nutno vzít v úvahu i velkou přizpůsobivost bažanta lidskému hospodaření. Dalo by se téměř říci, že bažant je ptákem technofilním. Modernizace zemědělství mu nejen nevádí, ale s ním spojená změna prostředí mu dokonce vyhovuje. Rozsáhlé zcelené pozemky poskytují bažantu více klidu a velké plochy porostů kukuřice, slunečnice i okopanin velmi dobré životní podmínky.

Předností bažanta proti koroptvi z hlediska myslivecko-chovatelského je jeho polygamní způsob života. Při značné potenci kohoutů je možno v intenzivních chovech připustit i velmi široký poměr pohlaví — až 1 : 8, což dovoluje rychlejší množení, a tím tedy zvyšování koeficientu přírůstku.

Naproti tomu má bažant i některé chovatelsky nepříznivé vlastnosti. Jednou z nich je poměrně větší akční radius, sklon k toulavosti, migracím. Tato vlastnost je však do značné míry vyprovokována nedostatkem potravy na podzim a v zimě, a konečně i nedostatkem vhodného krytu, který bažant vyžaduje po celý rok. Je to známý „zlovyk“ bažantů, kteří žijí od jara do podzimu na polích, že jen zmizí poslední úroda a objeví se holé polní lány, bažanti se rázem stáhnou do nejbližších lesních porostů. Naneštěstí je to obvykle právě před začátkem odstřelu a les patří již do sousední honitby.

Další nepříznivou stránkou bažantů je malá opatrnost slepic při hnízdění a proti koroptvi vůbec značný nezájem o potomstvo. Je to zejména pověstné roztrušování vajíček slepicemi po honitbě, snášení několika slepic do jednoho hnízda nebo zanášení do úplně cizích hnízd, zvláště koroptvích, a konečně i malá péče o kuřata. Podobným nedostatkem je i malá opatrnost

slepici vůči různým nepřítelům, zejména škodné. Proti koroptvi je také bažant více náchylný k různým chorobám, a to jak parazitárním, tak infekčním. V izolovaných, soustředěných chovech je pak nutno počítat i s nebezpečím degenerace plynoucí z blízké příbuzenské plemenitby. Důkazem jsou různé barevné odchylky, zvláště časté v hustě zazyvěřených bažantnicích.

PERSPEKTIVA CHOVU KOROPTVÍ A BAŽANTŮ

Podle klasifikace honiteb konané v letech 1962 až 1963 činí normované stavy celostátně 1 700 842 koroptví a 947 136 bažantů. Na V. sjezdu Československého mysliveckého svazu bylo rozhodnuto zvýšit kmenové stavy koroptví vzhledem k jejich vysoké užitečnosti i užitkovosti ještě nad tuto hranici. U bažantů má být dosaženo normovaných stavů do roku 1966 a do roku 1970 se pak mají tyto stavy ještě poněkud zvýšit. Rozhodnutí ČSMS vyplývá i z usnesení kolegia ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství k současnému stavu a perspektivám rozvoje myslivosti v ČSSR. Přehled o perspektivním plánu kmenových stavů koroptví a bažantů do roku 1970, přijatém V. sjezdem ČSMS, ve srovnání s kmenovými stavy této zvěře k 1. 3. 1964 a stavy normovanými podle jednotlivých krajů ukazuje tabulka III.

Dosažením plánovaných kmenových stavů koroptví a bažantů však úkol nekončí. Je teprve prvním předpokladem k dosažení vlastního cíle — zvýšení produkce zvěře a zvěřiny. Toto zvýšení musí být dosaženo výhradně snižováním ztrát na přírůstcích zvěře, vznikajících od vylíhnutí až do dospělosti a doby lovu. Zároveň je nutno udržovat přes zimu kmenové stavy zvěře v nejlepší rozmnožovací kondici. Jen tak může být dosaženo významného zvýšení produkce bez podstatného zvýšení kmenových stavů. Tedy jednak zkvalitněním reprodukčního základu, kmenových stavů, jednak zvýšením procenta přežívání přírůstků až do doby lovu, je možno nepoměrně zvýšit koeficienty skutečné produkce proti dosavadním koeficientům očekávané produkce stanoveným na základě zařazení honiteb do jakostních tříd.

SMĚR A ÚKOLY V CHOVU KOROPTVÍ

Současná nepříznivá situace v chovu koroptví není důvodem k závěrům, že disproporce mezi pokrokovými formami zemědělské rostlinné výroby a předpoklady pro intenzivní chov koroptví jsou natolik nepřekonatelné, že koroptev ztratí svůj někdejší hospodářský význam jako objekt mysliveckého chovu. Chceme-li koroptev udržet a její početní stav podstatně zvýšit až k nejvyšší možné úrovni, musíme zavádět a hledat nejvhodnější způsoby jejího chovu. Nelze tedy již vystačit s dosavadní běžnou mysliveckou péčí.

Zásady zvýšení stavů koroptví a jejich maximální produkce lze shrnout do čtyř bodů:

1. Udržování a zlepšování prostředí koroptve základáním, vylepšováním a ochranou stálých i dočasných krtů a hodnotných úživných ploch, a to především vtroušením vhodných zemědělských i lesních účelových porostů do honební plochy, aniž by to bylo na překážku normálnímu zemědělskému hospodaření.
2. Soustavná myslivecká péče o koroptve, zejména důsledné tlumení škodné (především krkavcovitých), zimní příkrmování a předcházení ztrátám vznikajícím při obhospodařování zemědělských pozemků, zvláště sečením pícnin a chemickým ničením škůdců.

III. Kmenové stavy koroptví a bažantů v roce 1964 ve srovnání s normovanými

Kraj	Koroptev					
	stav r. 1964		perspektiva na období			
	ks	% norm. stavu	1966	1967	1968	1969
Středočeský	113 186	41,5	220 000	250 000	300 000	350 000
Jihočeský	33 561	29,4	40 100	43 000	46 600	50 100
Západočeský	31 072	26,9	116 600	136 900	159 500	176 400
Severočeský	43 199	36,9	104 300	104 300	112 600	118 700
Východočeský	61 023	32,7	180 000	220 000	250 000	280 000
Jihomoravský	86 246	29,9	203 000	236 000	272 000	289 000
Severomoravský	24 052	18,7	84 400	102 200	123 200	141 200
Západoslovenský	148 140	39,1	460 000	500 000	580 000	640 000
Středoslovenský	17 012	62,3	15 000	17 000	19 000	20 000
Východoslovenský	10 000	18,2	21 300	29 600	34 900	40 300
ČSSR celkem	567 491	33,7	1 444 700	1 639 000	1 897 800	2 105 700

3. Produkce koroptví umělým odchovem v polodivokém i krotkém chovu za účelem obnovování a doplňování kmenových stavů i zvyšování přírůstků určeného k odlovu.
4. Spolehlivá kontrola pohybu početnosti zvěře v průběhu roku s tím, že podle výsledků této kontroly bude usměrňován lov tak, aby v honitbách byl loven skutečně jen roční přírůstek populace s ohledem na přirozenou úmrtnost, migrace zvěře i případné potřeby zvyšování kmenového stavu.

Jen současné uplatňování všech zásad může přinést úspěch. Bylo by chybou domnívat se, že k zlepšení dnešní situace v chovu koroptví postačí jen umělý odchov a vypouštění dostatečně velkého množství kuřat. Bez souběžné péče o zlepšování životního prostředí a svědomité ochrany stavů zvěře v honitbách nemůže sebevětší množství vypuštěných kuřat přinést očekávané výsledky. K zavádění a dodržování těchto zásad je nutno uplatňovat řadu účinných opatření. Prvním předpokladem je získání co nejširšího okruhu zkušených mysliveckých praktiků pro spolupráci. Základní krok byl v tomto směru učiněn zřízením několikačlenných koroptvářských aktivů při mysliveckých komisích všech KV a většiny OV ČSMS. Aktivisti se stali myslivci zkušení v chovu koroptví. Posláním aktivů je dohlížet na řádné uplatňování příslušných opatření k záchraně koroptve v praxi, podávat reálné zprávy o situaci ve stavech koroptví a za tím účelem pravidelně organizovat spolehlivé sčítání, na-

	Bažant						
	stav r. 1964		perspektiva na období				
	ks	% normov. stavu	1966	1967	1968	1969	1970
1970							
400 000	139 088	83,2	180 000	180 000	180 000	180 000	180 000
50 000	69 339	85,5	80 000	81 700	82 200	83 400	84 000
200 000	59 617	81,5	72 000	72 000	72 000	72 000	72 000
124 400	52 326	72,3	62 100	63 100	63 900	64 600	65 800
300 000	110 114	87,1	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
300 000	154 290	86,0	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000
157 000	66 784	68,3	82 000	82 500	82 500	82 500	82 500
700 000	70 898	48,4	103 000	103 000	103 000	105 000	105 000
20 000	10 275	58,5	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
45 000	4 442	17,1	15 000	18 100	22 400	29 600	38 400
2 296 400	737 173	74,7	949 100	955 400	961 000	972 100	982 700

vrhovat způsoby místního usměrňování hospodaření s koroptvemi, vybírat a navrhovat vhodné lokality pro zřízení nebo rozšíření střediska pro odchov koroptvích kuřat apod.

Pro zakládání krytů v koroptvích honitbách lze využít jen ladem ležící, jinak nevyužitá půdy. Jsou to zejména pruhy podél potoků, odvodňovacích příkopů a cest, výmoly, staré pískovny atd. Na vhodných místech je možno po dohodě s uživatelem pozemků, většinou zemědělským závodem, zakládat i víceleté plantáže vhodných druhů léčivých rostlin a získat tím dvojí užitek: kryt pro zvěř a dobře zpeněžitelnou sklizeň. Mnohde lze využít i výsadeb rychle rostoucích dřevin na nelesní půdě tím, že se vhodně podsejí nebo podsázejí nízkými krycími rostlinami. Neméně pozornosti je třeba věnovat i zřizování dočasných umělých krytů i hnízdišť. Jsou to zejména dnes poněkud opomíjené roštiny — hromady roští prorostlé trávou nebo prosem, pohankou apod. Na vhodných a bezpečných místech se vyplatí zřizovat v půdě hnízdní důlky sloužící koroptvi za základ hnízda nebo přihnajovat malé plošky travního porostu, aby se vytvořily ony známé „kopečky“, jejich nejbližší okolí slípky pro svá hnízda přednostně vyhledávají.

Koroptví honitba je nutno dostatečně a hlavně účelně vybavovat potřebným mysliveckým zařízením, sloužícím k příkrmování i ochraně zvěře. Tato zařízení pak musí být vhodně sladěna s úpravou a rozmístěním krytů v honitbě. Každá koroptví honitba by vlastně měla mít vypracovaný projekt, dlouhodobý

plán, podle něhož by bylo možno postupně realizovat potřebné úpravy prostředí a veškerá biotechnická opatření. V současné době se uvažuje o možnosti zřizování specializovaných koroptvích honiteb, kde by se mohl tento systém prověřovat a uplatňovat.

Myslivecká péče o koroptve se musí zaměřovat především na ochranu přírůstků i kmenových stavů. Závažná otázka je ztráta při sečení zemědělských kultur. V současné době jsou vyvíjeny různé adaptéry na sklízecí mechanismy, jejichž úkolem je vyplašit zvěř z kultury dříve, než se setká s žacími ústrojími. Nelze však se omezit jen na dosavadní metody zábrany, ale je nutno hledat i nové, účinnější, a to za těsné spolupráce myslivecké praxe s mysliveckým výzkumem a s vývojovými pracovišti výrobců zemědělských strojů. Největší důležitost má ovšem i zde prevence. Aby zvěř nebyla doslova nucena hnízdit jen v ohrožených plochách, tj. porostech píce, musí mít příležitost hnízdit i jinde. Je proto velmi důležité nejen zakládání speciálních krytů, ale i včasné setí ozimů, aby do jara vzrostly natolik, že poskytnou zvěři bezpečný hnízdní kryt. Důsledná vyžadování, aby zemědělci hlásili uživateli honitby alespoň tři dny předem místa, kde budou sekat, je samozřejmostí. Na druhé straně je však zase povinností mysliveckého hospodáře učinit taková opatření, aby co nejméně hnízd, resp. vajec z nich, přišlo během sečení nazmar. Záchranu vajíček je nutno včas a dobře zorganizovat tak, aby dopravou do líhně neutrpěla jejich líhnivost. V současné době dosahuje tato líhnivost u vysečených vajec průměrně okolo 50 %. Tento velmi nepříznivý poměr je zaviněn především nedostatečnou organizací sběru a neodbornou dopravou vajec do líhní.

V zájmu ochrany zvěře před nepříznivými účinky některých pesticidů používaných k ochraně rostlin je nutno, aby myslivečtí hospodáři a myslivecká stráž získávali složením příslušných zkoušek kvalifikaci a oprávnění zúčastnit se práce s jedovatými přípravky v zemědělství. Budou potom moci osobně sledovat, zda je při chemickém ošetřování kultur správně dodržován předepsaný postup a koncentrace přípravku. Mimořádně důležitá je pak úzká spolupráce s veterinářem, popř. i rostlinolékařem.

V zimním období je nutno věnovat zvláštní pozornost ochraně kmenových stavů koroptví. Pro přikrmování i ochranu před nepřízní počasí je třeba zřídit na vhodných místech dostatek koroptvích bud, rohatin apod. Přikrmování samotnými zrninami koroptvi nestačí. Životně důležitá je zelená potrava, kterou musí v určitém minimu koroptev dostat i v zimě. Postačí k tomu odhrnování sněhu v užších pásech nebo několikametrových plochách na lukách, podsevech pícnin nebo ozimech.

Tlumení škodné, hlavně krkavcovitých, je nutno organizovat jako společné akce honiteb, aby bylo dosaženo při rozumné hospodárnosti co největšího účinku. Osvědčila se otrávená vejce plněná síranem thalným, která se časně na jaře vykládají po polích. Podceňovat nelze ani srstnatou škodnou, zvláště kočky a lasicovité šelmy. V honitbě proto musí být dostatek dobře fungujících a vhodně rozmístěných lapacích zařízení. Uplatňovat je třeba i újedě, které poskytují možnost nejen k regulaci, ale i kontrole stavu škodné podle zanechaných stop.

Určitou část kmenových stavů koroptví bude nutno přes zimu komorovat, aby tak byl zajištěn alespoň minimální reprodukční základ pro případ nepředvídaných změn zimního počasí, které mohou způsobit značné ztráty na zesláblé zvěři. Ovšem komorovací metody musí být natolik vyhovující, aby nedošlo např. k nežádoucím opoždění vývoje pohlavních žláz koroptví vlivem nedostatku světla i nesprávné výživy. Osvědčilo se koroptve komorovat v přenosných ven-

kovních voliérách, kde jejich přirozený životní rytmus, a tím i fyziologické pochody v organismu jsou co nejméně narušovány. Ke konci komorování je možno plodnost koroptví ještě podpořit vhodným krmivem.

Pokud jde o umělý odchov koroptvích kuřat, je v podstatě organizován v drobném nebo ve velkém. Odchov v drobném provádějí myslivecká sdružení tak, že dolíhnou vysečená a zachráněná vejce, kuřátka vychovají a ve věku deseti týdnů vypustí do honitby. Pro odchov ve velkém jsou zřizována střediska — odchovny koroptví. Výstavba nebo rozšiřování těchto odchoven jsou subvencovány jednak z prostředků ČSMS, jednak z prostředků MZLVH a dotovány mohou být pochopitelně i z vlastních zdrojů provozovatele a uživatele honitby. Provozní náklady spojené s líhnutím a odchovem kuřat jsou hrazeny z prostředků uživatele, popř. i příspěvků ČSMS uvolněných z rozpočtových položek. V současné době se uvažuje o dalších způsobech zabezpečení finančního krytí provozu odchoven. Zdroj násadových vajec pro odchovny je částečně v okolních honitbách, odkud je dodávají uživatelé těchto honiteb. V převážné většině případů jsou ovšem dodávána vajíčka zalíhlá, zachráněná z vysečených hnízd. Dalším zdrojem pak má být krotký neboli farmářský odchov koroptví. Jeden krotce chovaný párek produkuje průměrně 30 násadových vajec. Farmářský chov koroptví je poměrně drahou záležitostí, avšak jeho zavedení bylo nutné vzhledem k stále se zvětšujícímu nedostatku koroptvích vajec získaných ve volné přírodě.

V roce 1964 bylo započato s výstavbou nebo rozšiřováním celkem 69 odchoven koroptví, z toho v užívání jednot ČSMS celkem 15, u mysliveckých sdružení 52 a při jiných organizacích 2. Do roku 1970 má počet odchoven stoupnout na 84, z toho při jednotách ČSMS 21, u MS 61 a ostatních 2. Výhledově do roku 1970 se počítá s průměrnou roční produkcí 100 000 kuřat odchovaných do věku 10 týdnů. Jenom v roce 1964 bylo na výstavbu těchto odchoven věnováno 712 986,— Kčs a tisíce zdarma odpracovaných dobrovolných brigádnických hodin myslivců.

Potřebná zařízení pro odchov kuřat byla dosud zhotovována více méně provizorně z místních zdrojů podle dokumentace vypracované ÚV ČSMS. Počínaje letošním rokem zajistil ČSMS centrální výrobu snášecích i odchovávacích voliér a umělých kvočen u n. p. Středočeské dřevařské závody. Zařízení bude postupně dodáváno do odchoven formou subvence. Později, podle situace ve výrobě, budou moci uživatelé honiteb tato zařízení nakupovat jednotlivě.

Pro odchov kuřat i plemennou zvěř v krotkých chovech zajišťuje ČSMS centrálně potřebná koncentrovaná krmiva. V současné době je používáno směsí vyráběných pro odchov domácích kuřat, krůtat a pro nosnice. Pro budoucno je požadováno na MZLVH zabezpečení výroby speciálních krmiv určených jen pro koroptev a bažanta.

Kromě uvedených odchoven je umělý odchov i krotký chov ve velkém zaváděn v některých střediscích Odchytu zvěře ČSMS. Prozatím je využito jednoho střediska s tím, že po získání zkušeností budou vybrána další. Do roku 1970 se počítá s tímto chovem na třech až čtyřech odchytových střediscích s kapacitou cca 2000 plemenných párků a produkcí asi 70 000 koroptvích násadových vajec nebo 50 000 desetitýdenních kuřat.

Technika umělého odchovu a krotkého i polodivokého chovu koroptví je usměrňována podle metodiky vydané ČSMS. Základem je chov v přenosných panelových voliérách na výchovném poli, tzv. anglická metoda. Pouze ve střediscích Odchytu zvěře ČSMS je zaváděna tzv. francouzská metoda, tj. chov

ve voliérách s drátěnou podlahou, v bateriích. Důvodem je zvětšené ohrožení chorobami i omezený prostor. Metody chovu budou dále zlepšovány a upřesňovány v souladu s nově získávanými poznatky a zkušenostmi z chovů našich i zahraničních.

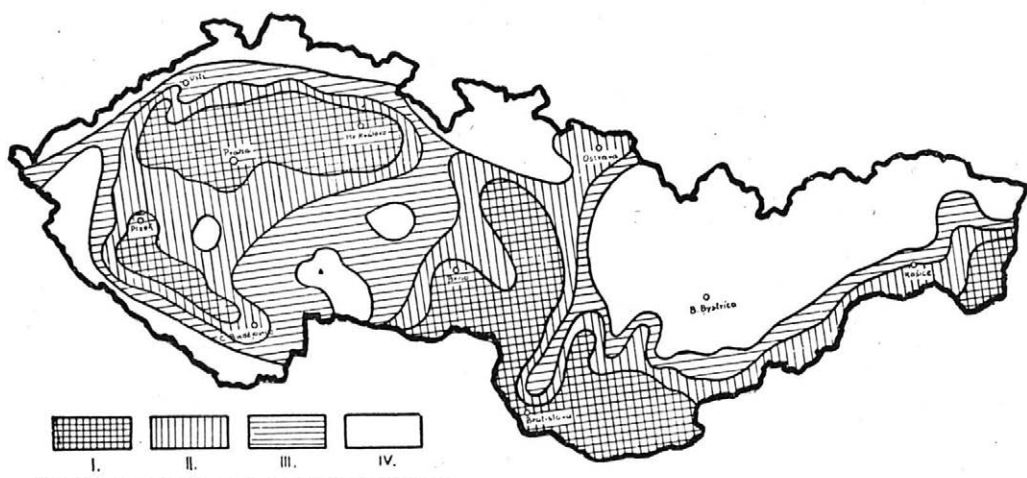
Podle výhledu do roku 1970 se předpokládá, že v rámci odchovu v drobném i ve velkém bude ročně odchováno asi 250 000 desetitýdenních koroptvích kuřat. Z toho je vidět, že ta nejpodstatnější část přírůstku musí být vychována divoce, ve volných honitbách. Potvrzuje se tím znovu již dříve uvedená hlavní zásada: opatření ke zvýšení stavů koroptví uplatňovat současně a komplexně. Při dosažení cílových kmenových stavů by totiž měl být produkován nejméně milión koroptví ročně, a to bereme v úvahu jen nejnižší koeficient očekávané produkce platný pro IV. jakostní třídu honiteb.

Z naznačené problematiky jasně vyplývá, že otázka zvýšení stavů koroptví není jednoduchá. Zabývá se jí dnes řada praktiků i výzkumných pracovníků. Celkem již třikrát se sešli na celostátních aktivech organizovaných ČSMS a jednali nejen o příčinách úbytku, ale především o způsobech zvýšení stavů koroptví. Závěry z těchto celostátních aktivů po projednání a schválení v příslušných orgánech udávají směr rozsáhlé akce na záchranu koroptve.

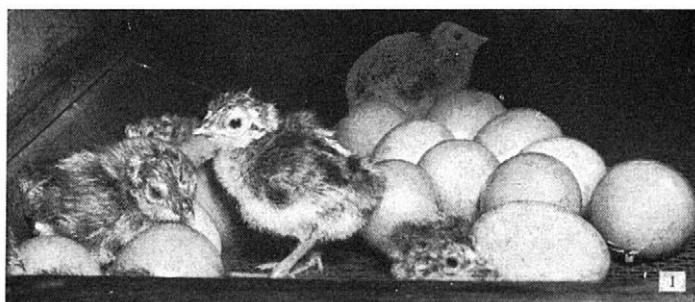
SMĚR A ÚKOLY V CHOVU BAŽANTŮ

Hlavním úkolem v chovu bažantů je zvýšení jeho intenzity, a tím i zvýšení produkce. Pro intenzivní chov bažantů zvěře byly na našem území stanoveny celkem 4 typy produkčních oblastí, které zhruba odpovídají geonomickým podmínkám. Oblasti vymezené pro chov bažantů mají specifické vlastnosti, tj. určitou nadmořskou výšku, určité rozmezí průměrných ročních teplot a dešťových srážek, výšku a trvání sněhové pokrývky, jakož i celkovou délku vegetačního období.

I. oblast, velmi příznivá pro chov bažantů, zaujímá zvlněné roviny do výše 260 m n. m. Jsou to nejteplejší a zároveň i nejsušší území. Průměrná roční teplota se většinou pohybuje nad 9° C. Roční úhrn srážek je 550 až 650 mm, vegetační období trvá 160 až 185 dnů. V této oblasti se pěstuje cukrovka, ku-

1. Oblasti chovu bažantů v ČSSR

1. Koroptví kuřata
v umělé líhni.
Snímek Čtvrtečka

2. Příkrmování koroptví
v zimě.
Snímek Strýček

3. Koroptví kohoutek
v toku.
Snímek Chládek

4. Bažantí kohout v krytu. Snímek Novák

5. Zima v bažantnici

kuřice, obiloviny, píce, okopaniny a luštěniny; zaujímá asi 2 947 000 ha polních honitů a má nejprůzračnější podmínky pro intenzivní chov bažantů. V polních honitcích by zde bylo možno chovat 1 bažanta na 10 ha, což odpovídá kmenovému stavu 294 700 bažantů mimo intenzivně obhospodařované bažantnice.

II. oblast, příznivá pro chov bažantů, zaujímá zvlněné roviny a pahorkatiny od 260 do 350 m n. m. Možnosti chovu bažanta jsou v této oblasti velmi dobré. Průměrná roční teplota je 8 až 9° C, roční úhrn srážek činí 600 až 650 mm a vegetační období trvá 150 až 160 dní. Pěstují se zde obiloviny, píce, okopaniny i luštěniny. Oblast zaujímá honební polní plochu asi 2 420 000 ha, kde by bylo možno chovat 1 bažanta na ploše 20 ha. Odpovídá to stavu 121 000 bažantů.

III. oblast, méně příznivá pro chov bažantů, zaujímá pahorkatiny od 350 do 500 m n. m. Předpoklady pro chov bažantů jsou ještě uspokojivé. Průměrná roční teplota je 7 až 8° C, roční úhrn srážek je 600 až 700 mm a vegetační období trvá 130 až 150 dnů. Z plodin se v této oblasti pěstují obiloviny, okopaniny a píce. Celková plocha oblasti činí asi 1 840 000 ha a bylo by na ní možno chovat 1 bažanta na 50 ha, což odpovídá stavu asi 36 000 bažantů.

IV. oblast, nepříznivá pro chov bažantů, zaujímá polohy nad 500 m n. m. Chov bažantů je tam ohrožen řadou nepříznivých podmínek. Je to zejména celkově nižší teplota, vyšší srážky, kratší vegetační období a vysoká sněhová pokrývka. Z plodin se pěstují některé obiloviny a okopaniny. Pro své nepříznivé podmínky se tato oblast pro chov bažantů nehodí.

Shrneme-li celý tento přehled zjistíme, že v I. až III. oblasti by bylo možno dosáhnout kmenových stavů až 500 000 bažantů.

Velmi důležitý je však chov bažantů zvěře v bažantnicích. Ve vysokoproduktivních bažantnicích je třeba nutně počítat s chovem polodivokým i krotkým. Zatímco při chovu divokém silně kolísají roční přírůstky v závislosti na klimatických poměrech i jiných činitelích přibližně od 0,3 do výjimečně 4 kuřat na 1 slepici, při chovu polodivokém se přírůstek zvyšuje na 3–5 kuřat a při chovu krotkém dokonce na 7 až 14 kuřat na 1 slepici. Za normálních a vcelku příznivých okolností tedy možno počítat v divokém chovu se 2 kuřaty, v polodivokém chovu se 4 kuřaty a v krotkém chovu asi s 12 kuřaty na jednu slepici.

Ve většině našich bažantnic ovšem nelze zavádět jen jeden z uvedených způsobů chovu, nýbrž nutno počítat podle daných poměrů s vhodnou kombinací. Pro naše poměry bude nejvýhodnější chov polodivoký, který by měl tvořit základ hospodaření všech našich bažantnic. V nejproduktivnějších bažantnicích je pak vhodná kombinace chovu polodivokého a krotkého. V tomto případě je produkce vajec od krotké zvěře umístěné po kmenech v poměru polhlaví 1 : 6 v přenosných snášecích voliérách doplňována sběrem vajíček z hnízd ve volné přírodě.

V našem vyspělém bažantnictví by bylo žádoucí, aby chov divoký byl zastoupen jen na 20 až 30 %, chov polodivoký alespoň na 50 % a chov krotký asi na 20 až 30 %.

Jak velký význam má při zvyšování produktivity bažantnice krotký chov, je vidět z příkladu kombinace krotkého a polodivokého chovu u Lesního závodu Kardašova Řečice v roce 1964:

Celkem 90 slepic, umístěných v 15 snášecích voliérách při poměru pohlaví 1 : 6, sneslo v období od 19. dubna do 30. června celkem 3395 vajec. Snůška od jedné slepice činila 29 až 51, průměrně 37,5 vajíčka. Z celkového počtu vajec bylo oplozeno 2970 (88 %), z nichž se vylíhlo a bylo odchováno 1605 kuřat. Na jednu bažantí slepici tedy připadá asi 17 kuřat.

Chov bažantů u nás dosud nedosahuje žádoucí úrovně. Je nutno zvýšit zejména produkci násadových vajec, a to nejen zlepšováním techniky chovu, ale i pečlivou selekcí plemenného materiálu, využíváním plodných čistokrevných ras bažantů, popř. i vhodným užitkovým křížením. Nejde při tom ani tak o zakládání rozsáhlých bažantíh farem, jako spíše o zintenzívnění chovu v našich malých a středních bažantnicích, několik velkých bažantnic nevyjímaje.

Dosavadní podprůměrnou produkční úroveň našich bažantnic nutno zvyšovat jednak správnou technikou líhnutí a odchovu, jednak hodnotným chovným materiálem a především pak zlepšením odborné úrovně našich bažantníků. Chov bažantů má jen tehdy ekonomický význam, je-li možno vyprodukovat dostatek chovné živé zvěře, hodnotné zvěřiny a v neposlední řadě i nabídnout poplatkové hony zahraničním loveckým hostům. K tomu účelu je však nutným předpokladem bohatý výřad, dosažený na poměrně malé honební ploše. Tuto podmínku může splnit jen řádně obhospodařovaná bažantnice. Hlavním úkolem v chovu bažantů tedy zůstává zlepšování a úprava současných a obnova někdejších vysoce produktivních bažantnic, popř. i zakládání nových bažantnic, kde jsou pro to zvláště příznivé podmínky. Bude třeba zvýšit zájem o uznané bažantnice u mysliveckých sdružení a Státním lesům uvolnit potřebné finanční prostředky k zajištění rozvoje bažantnictví. Při této příležitosti však nutno upozornit, že při zavádění intenzivních chovů a zvyšování stavů bažantů nutno přihlédnout k zřizování oblastí s intenzivním chovem koroptví, kde by se vlivem hnízdění a potravní konkurence mohly vyšší stavy bažantů stát překážkou rozvoje koroptví. Proto by v takových místech měl být stav bažantů raději přiměřeně regulován.

SOUHRN

Hlavní druhy užitkové zvěře pernaté, jimž je věnována značná myslivecká pozornost — koroptev a bažant — mají řadu chovatelských problémů. Stav koroptví již po několik let klesají, početnost bažantů se však zvyšuje. Informaci o tom podávají tabulky I a II.

Úbytek koroptví je ovlivněn komplexem vzájemně působících příčin, jako je změna prostředí vlivem velkoplošného zemědělského hospodaření, nepříznivé povětrnostní podmínky, ztráty zvěře vlivem zemědělské mechanizace a chemizace, nevyhovující způsoby myslivecké péče, vliv škodné atd. Naproti tomu zcela nepodložená jsou tvrzení, že úbytek koroptví je ovlivněn stárnutím a snižováním plodnosti populací nebo degenerací zaviněnou přibuzenskou plemenitbou.

Problémy chovu bažantů jsou dány především příliš nízkou intenzitou chovu, a tím i malou produktivitou. Zatímco dříve se chov bažantů soustřeďoval v bažantnicích a vycházel z intenzivních metod, za posledních 20 let se jeho těžiště přesunulo do polních honiteb, kde se bažanti chovají většinou extenzivně. Současný stav bažantnic není dosud na potřebné výši jak co do porostního uspořádání, tak po stránce jejich obhospodařování.

Perspektivu vývoje kmenových stavů koroptví a bažantů ukazuje tabulka

III. Zvýšení početnosti koroptve závisí na mnoha opatřeních, jako je především zlepšování prostředí péči o kryty, zvýšení myslivecké péče i umělý odchov koroptvích kuřat a komorování koroptví přes zimu. Hospodaření s koroptvemi musí být založeno na spolehlivé znalosti jejich početních stavů. Při uplatňování opatření v praxi pomáhají koroptvářské aktivity při KNV a OV Československého mysliveckého svazu složené ze zkušených myslivců.

U bažantů se předpokládá, že do roku 1970 dosáhnou kmenové stavy výše 500 000 kusů na celkové rozloze 100 000 ha bažantnic. V bažantnicích se počítá s přibližným podílem 20–30 % chovu divokého, 50 % polodivokého a 20–30 % krotkého.

Проблематика разведения куропаток и фазанов в ЧССР

Основные виды полезной пернатой дичи, которым уделяется значительное внимание охотничьего хозяйства — куропатка и фазан — имеют целый ряд проблем, связанных с их разведением. Поголовье куропаток уже в течение нескольких лет падает, однако численность фазанов возрастает. Данные приводятся в таблицах I и II.

Убыль куропаток объясняется комплексом взаимодействующих причин, как прежде всего изменение среды под действием сельскохозяйственного производства на крупных массивах, неблагоприятные условия погоды, потери куропаток вследствие применения сельскохозяйственной механизации и химизации, неудовлетворительные способы ухода охотников за куропатками, влияние хищников и т. д.

Проблемы разведения фазанов связаны, прежде всего, со слишком низкой интенсивностью разведения, а тем самым и с малой продуктивностью. В то время как прежде разведение фазанов сосредоточивалось в фазанниках и основывалось на интенсивных методах, за последние 20 лет центр тяжести фазановодства перешел в полевые охотничьи угодья, где с фазанами в основном ведется экстенсивное хозяйство.

Перспектива развития маточного поголовья куропаток и фазанов показана в таблице III. Повышение численности куропаток зависит от многих мероприятий, как например прежде всего: улучшение среды заботой об укрытии, повышение заботы со стороны охотников и искусственное выведение и выращивание цыплят куропаток, а также перенос куропаток в вольеры в течение зимнего периода. Разведение куропаток должно производиться по-хозяйски и должно быть основано на правильном знании их точного поголовья. При практическом проведении мероприятий помогают куропатководческие активы при областных и районных комитетах Чехословацкого охотничьего союза, состоящие из опытных охотников.

У фазанов предполагается, что до 1970 года их маточные поголовья достигнут 500 тыс. голов вне фазанников и около 400 тыс. голов на общей площади 100 тыс. га фазанников. В фазанниках намечается приблизительно 20–30 % дикого разведения, 50 % полудикого и 20–30 % ручного.

Problematik der Rebhuhn- und Fasanhaltung in der ČSSR

Die wichtige Arten des Nutzfederwildes, denen besondere Aufmerksamkeit der Jägerwelt zugewandt ist, nämlich das Rebhuhn und der Fasan, weisen mehrere Haltungsprobleme auf. Der zahlenmäßige Stand der Rebhühner sinkt bereits seit einigen Jahren, während die Zahl der Fasane zunimmt (siehe Tabelle I und II).

Die Rebhuhnabnahme hat ihren Ursprung in mehreren Ursachen, die besonders im Wandel der Umwelt als Folge der Großflächenwirtschaft, in ungünstigen Witterungsbedingungen, in der landwirtschaftlichen Mechanisierung und Chemisierung und den dadurch herbeigeführten Wildverlusten, in nicht geeigneten Methoden der weidmännischen Pflege, im Raubzeugeinfluß usw. zu suchen sind. Die Probleme der Fasanhaltung beruhen vor allem auf der allzuniedrigen Haltungsintensität und infolgedessen auch auf niedriger Produktivität. Während die Fasanhaltung früher in Fasanerien konzentriert war und von intensiven Methoden ausging, verschob sich hier das Schwergewicht während der letzten 20 Jahre auf die Feldreviere, wo die Fasane meistens extensiv bewirtschaftet werden.

Tabelle III zeigt die Entfaltungsperspektive bei Rebhühnern und Fasanen. Die Vermehrung der Rebhühner hängt von zahlreichen Maßnahmen ab, wie vor allem von der besseren Pflege für Unterschlüpfе, Intensivierung der weidmännischen Fürsorge und von künstlicher Aufzucht der Rebhühnchenküken, sowie von der Kammerhaltung der Rebhühner im Winter. Die Bewirtschaftung der Rebhühner muß auf einer verlässlichen Kenntnis ihrer zahlenmäßigen Stände beruhen. Bei der praktischen Anwendung dieser Maßnahmen sind aus erfahrenen Fachleuten bestehende Aktive bei Bezirks- und Kreisausschüssen des Tschechoslowakischen Jägerverbandes behilflich.

Bei den Fasanen wird vorausgesetzt, daß die Bestände bis 1970 500 000 Stück außerhalb der Fasanerien und etwa 400 000 Stück auf der Gesamtfläche der Fasanerien von etwa 100 000 ha erreichen werden. In den Fasanerien rechnet man mit etwa 20—30 % Wild- 50 % Halbwild- und 20—30 % Zahmhaltung.

Problèmes de l'élevage de perdrix et de faisan en ČSSR

Les principales espèces de gibier à plume productif, auxquelles on prête une attention cynégétique considérable — perdrix et faisan — présentent toute une série de problèmes en ce qui concerne l'élevage. Les effectifs en perdrix s'abaissent pendant les quelques dernières années, l'effectif des faisans augmentant au contraire. Les renseignements sur ce fait sont indiqués aux tableaux I et II.

La diminution des perdrix est influencée par un complexe de causes agissant réciproquement, comme c'est notamment la modification du milieu par suite de l'exploitation agricole effectuée sur de grandes surfaces, les conditions atmosphériques défavorables, les pertes en gibier dues à la mécanisation agricole et à l'emploi des produits chimiques, les modes peu convenables des soins cynégétiques, la faune nuisible, etc.

Les problèmes de l'élevage des faisans consistent notamment dans l'intensité trop basse de l'élevage et, de ce fait, dans la productivité peu élevée. Tandis qu'auparavant l'élevage des faisans se concentrait dans les faisanderies, partant des méthodes intensives, dans les dernières vingt années le gros de cet élevage s'est déplacé dans les chasses de champs, où l'élevage des faisans se fait pour la plupart d'une façon extensive.

La perspective de l'évolution des effectifs souches en perdrix et faisans est indiquée au tableau III. L'augmentation des nombres de perdrix dépend de beaucoup de mesures, comme en particulier de l'amélioration du milieu en installant des abris, de l'augmentation des soins cynégétiques, de l'introduction de l'élevage artificiel des perdreaux et de la conservation des perdrix dans les remises pendant l'hiver. L'élevage des perdrix doit être fondé sur des connaissances sûres de leur effectif. Au cours de la mise en oeuvre des mesures mentionnées, on a recours aux réunions spéciales des cadres, ayant lieu près des comités régionaux et de district de l'Union cynégétique tchécoslovaque, composées de chasseurs expérimentés.

En ce qui concerne les faisans on suppose que d'ici 1970 leurs effectifs souches pourraient atteindre le nombre de 500 000 en dehors des faisanderies et environ 400 000 dans les faisanderies, dont la surface serait de 100 000 hectares. Dans les faisanderies on compte avec l'élevage sauvage pour environ 20—30 p. 100, avec l'élevage demi-sauvage pour 50 p. 100 et avec l'élevage apprivoisé pour 20—30 p. 100.

Stanislav Mottl, prom. biolog

Ceskoslovenský myslivecký svaz, Praha

Inž. Jiří Sekera

Výzkumný ústav lesního hospodářství
a myslivosti, Zbraslav-Strnady

■ Nejlepší předpoklady pro řádné myslivecké hospodaření jsou u těch druhů zvěře, které po celý rok zůstávají na svých stanovištích, popř. v blízkém okolí, a umožňují tak spolehlivou evidenci stavu, chov a racionální regulaci početnosti lovem. Na rozdíl od stálých druhů zvěře je myslivecké obhospodarování tažných druhů velmi ztíženo tím, že při jejich lovu se z valné části uplatňují lovci, kteří na pěstování a ochraně nemají zásluh a stupeň odstřelu, popř. odchytu, této zvěře není prakticky kontrolovatelný. Z toho důvodu ani naši myslivci nemají k této zvěři ten vztah jako u druhů stálých, podléhajících plně jejich kontrole. Vzhledem k tomu, že životní prostředí, jehož vhodnost je základním předpokladem udržování přirozené početnosti populace druhu, se v mnohých případech mění ne vždy v souladu s ekologickými požadavky této zvěře a intenzita lovu se v důsledku stále větší obliby myslivosti zvyšuje, dochází u mnohých tažných druhů pernaté zvěře k postupnému klesání stavů. Tato okolnost vyvolává jistě právem značnou pozornost mysliveckých pracovníků, zoologů i ochranářů a vynutila si v některých zemích řadu opatření různého dosahu i účinnosti.

K tažným, popř. přelétavým druhům zvěře užitkové patří v ČSSR drop velký (*Otis tarda*), hřivnák (*Columba palumbus*), doupňák (*Columba oenas*), hrdlička zahradní (*Streptopelia decaocto*), hrdlička divoká (*Streptopelia turtur*), sluka lesní (*Scolopax rusticola*), bekasina otavní (*Capella gallinago*), kvičala (*Turdus pilaris*), lyska černá (*Fulica atra*), husy-příslušníci rodu *Anser*, bernešky-příslušníci rodu *Branta*, kachny-příslušníci podčeledi *Anatinae*. Z uvedených druhů jsou pro naši myslivost nejvýznamnější kachny, husy, sluka lesní, lyska, hřivnák a drop. V tomto příspěvku chtěl bych věnovat pozornost nejvýznamnější složce vodní pernaté zvěře — kachnám a husám.

Protože stavy vodní pernaté zvěře v posledních letech velmi utrpěly, především v důsledku stále pokračující kultivace země, zapojili se i českoslovenští ornitologové do výzkumu ekologie těchto ptáků a hledají možnosti rekonstrukce jejich stavů. U tažné lovné zvěře je podmínkou zavedení úspěšných ochranářských opatření mezi jiným i znalost směrů tahu a polohy zimovišť. Uspokojivou odpověď na tyto otázky může dát jedině cílevědomě konané kroužkování a značkování zvěře. Na celém území ČSSR zajišťuje mezinárodní kroužkovací akci Československá ornitologická společnost prostřednictvím svých členů, z nichž asi polovina (350) jsou spolupracovníci Kroužkovací stanice Národního musea a Čs. ornitologické společnosti. Protože kachny a husy jsou typicky ptáky nidifugními, jejichž mláďata zakrátko po vylíhnutí opouštějí hnízdo, kroužko-

vání mladých ve hnízdě — nejrozšířenější metoda kroužkování — zcela odpadá a možností kroužkování odrostlejších jedinců je jen málo. Přesto však, zejména v posledních letech, bylo cílevědomým odchytem větších nelétavých mláďat a pelichajících exemplářů získáno k okroužkování několik tisíc kachen, lysek a hus. Zasluhou Ústavu pro výzkum obratlovců ČSAV v Brně bylo přikročeno i k označování malých mláďat, jimž dosud kroužky na nohy navlékat nelze, pomocí tzv. křídelních značek. Také tato akce bude soustředěna v Kroužkovací stanici. V současné době se pořádají na jaře a v létě odchytové akce za účelem kroužkování mláďat i pelichajících starých ptáků na některých význačnějších lokalitách, zejména v jižních Čechách a na jižní Moravě. V zahraničí bývá k masovému odchytu kachen za účelem kroužkování používáno velkých lapacích zařízení, tzv. kójí, čímž počet kroužkovaných jedinců dosahuje značné výše. U nás podobné zařízení nemáme, ačkoli míst, kde by je bylo možno instalovat, je dostatek. Vybudování takových „kačenáren“ by nebylo příliš nákladné, avšak větší problém je v tom, že takové zařízení vyžaduje stálého zaměstnance, který by kroužkování prováděl a současně dohlížel, aby odchytového zařízení nebylo zneužíváno. Většina kachen s cizími kroužky, střelených u nás — zejména s francouzskými kroužky — je označena po odchycení v takových kójích. I tak má naše stanice za dobu své činnosti od roku 1934 velké množství zpětných hlášení a výsledků, které jsou v současné době postupně zpracovávány a hodnoceny. Kroužkování a značkování však informuje nejen o tom, kam u nás hnízdí, popř. protahující ptáci směřují na svých tazích, ale objasňuje i některé jiné vztahy v populacích, jako je např. věkové složení, kvóta ztrát v jednotlivých letech aj., tedy vesměs otázky i z hlediska myslivosti velmi důležité.

Divokých kachen u nás ubývá; toto tvrzení však nemůžeme podložit žádnými přesnými statistikami, jimiž by bylo možno úbytek jasně vyjádřit. S vodní zvěří se totiž dodnes špatně hospodaří a většina myslivců ji považuje za zvěř nikoho, protože se v honitbách nezdržuje stále. To je také příčinou toho, že nemáme věrohodné statistické údaje o úlovcích v jednotlivých letech. Statistiky výřadů společných honů jsou v tomto směru málo přesné a nevystihují skutečný stav. Podle údajů, které jsou k dispozici, střelilo se v letech 1961—1963 u nás ročně více kachen než v letech před II. světovou válkou. Za předpokladu, že vysoký odstřel znamená i vyšší stav zvěře, bychom došli k absurdnímu závěru, že stavy kachen jsou nyní vyšší než v předválečných letech. Každý starší myslivec však ví, že je tomu naopak. Vyšší hlášené úlovky jsou buď důsledkem vyšší lovecké aktivity, nebo spíše serióznějšího způsobu hlášení.

Současně se zhoršujícími se podmínkami prostředí a z toho vyplývajícím poklesu stavu se projevila samozřejmě nutnost zvýšené ochrany vodní zvěře, což se v ČSSR včas odrazilo v mysliveckém zákonodárství, jímž byla doba odstřelu pernaté vodní zvěře ve srovnání s poměry panujícími před druhou světovou válkou podstatně omezena a způsoby lovu byly patřičným způsobem regulovány. Tato opatření přihlížela jak k potřebám všeobecným, tj. k nutnosti ochrany jednotlivých druhů z hlediska jejich celkového areálu, tak i k situaci panující na území ČSSR. Z toho důvodu byla uzákoněna celoroční ochrana těch druhů, které se ve svém areálu vyskytují v omezeném množství a jsou ve své existenci ohroženy, i když na území ČSSR nehnízdí (např. bernešky). Dále pak byly celoročně zahájeny ty druhy, jejichž populace v centru rozšíření sice ohrožena není, ale u nás, v okrajích areálu, je málo početná (např. hohol, *Bucephala clangula*; polák malý, *Aythya nyroca*; rzohlávka, *Netta rufina*;

ostralka, *Anas acuta*). Pokud jde tedy o kachny a husy, jsou naším mysliveckým zákonem celoročně hájeny všechny druhy kachen s výjimkou kachny březňáčky (*Anas platyrhynchos*), čírky obecné (*Anas crecca*), čírky modré (*Anas querquedula*) a poláka velkého (*Aythya ferina*), dále pak všechny druhy bernešek (*Branta*).

Naskytá se však otázka, jak dalece tato ustanovení jsou, lépe řečeno mohou být respektována v myslivecké praxi. Je totiž všeobecně známo, že určování kachen, zejména kachen v nevýrazném letním šatě, je velmi obtížné a činí obtíže i zkušeným praktikům. Tím spíše nelze předpokládat, že lovec pozná druh kachny v letu, kdy mu často sotva stačí čas k řádnému zalícení. Zkušenosti ukázaly, že vzdor všem ustanovením se kachny střilejí bez výběru, na výřadech se třídí na kachny „velké“ a „malé“ a vedle povolených druhů se ocitají chocholačky, lžičáci, kopřivky aj., tedy druhy chráněné. Ustanovení vyhlášky č. 25/1962 se tak stává formální záležitostí.*) Na tento nedostatek bylo již upozorněno (Havlík 1963, Hanzák 1963). Jednotlivé druhy kachen nemohou být myslivci rozeznávány a tak by bylo vhodnější při nejbližší příležitosti tento nedostatek mysliveckého zákonodárství odstranit. Pokud jde o význačná a pravidelná hnízdiště vzácných kachen, je vhodnější zajistit místní ochranu. Není rovněž nutné hájit kopřivku, lžičáka a chocholačku, neboť to nejsou druhy ohrožené nebo ochrannářsky významné, stavy chocholaček se naopak zvyšují.

Pokud jde o způsoby lovu, vycházeli jsme z té zásady, že u zvěře, u níž je zaznamenán postupný pokles stavů, nesmí být doba odstřelu v rozporu s její biologii a ani v nejmenším nesmí narušovat proces rozmnožování. Kromě toho byly revidovány i dosud povolené způsoby lovu a vyloučeny ty, které jsou po stránce ekonomické příliš ztrátové. Z uvedených důvodů byl počátek doby odstřelu posunut ke dni 16. 8. Tím se jednak zamezil případný odstřel těch druhů kachen potápivých, které ještě počátkem srpna mohou vodit mláďata, jednak se takřka úplně zabránilo nemysliveckému způsobu lovu letu neschopných, pelichajících kačerů na vodě. Nástup a konec doby rozmnožování kachnovitých ptáků může v jednotlivých letech sice kolísat a je určován především faktory klimatickými, vcelku však možno říci, že 16. srpna, kdy se u nás kachny začínají střilet, jsou letu schopná i mláďata těch druhů kachen, jejichž doba rozmnožování je ve srovnání s březňáčkou podstatně posunuta (rod *Aythya*). Individuální způsob lovu se v ČSSR nepovoluje. V krajích bohatých vodami je hojně rozšířený lov kachen ve večerních hodinách, v době jejich přeletů z vodní hladiny na pole a drobné vodní toky. Tento způsob lovu přináší velké ztráty, neboť při zhoršených světelných podmínkách zůstává mnoho postřelené zvěře nedohledáno. V zájmu zvýšených snah o ochranu vodní zvěře byl tento způsob lovu omezen v tom smyslu, že kachny smějí být střileny nejdříve jednu hodinu před východem a nejpozději jednu hodinu po západu slunce. Tohoto odstřelu se musí účastnit nejméně tři střelci společně a musí být při nich použito nejméně jednoho lovecky upotřebitelného psa. V českých krajích je tento lov povolen pouze ve středu, v sobotu a v neděli. Omezení tohoto způsobu lovu má pro ochranu kachen značný význam. Procento postřelených kachen je totiž i tak velmi vysoké. Při jeho posuzování můžeme ovšem vycházet jen ze zjištění postřelených jedinců, kteří své poranění bez úhony přestáli. První zjišťování procenta postřelených kachen bylo konáno v USA, kde byly kachny odchyťované ke kroužkování soustavně rentgenovány. Stejně metody bylo po-

*) Nová vyhláška č. 22/1965 zůstává v tomto směru beze změny.

užito také na Biologické stanici v Tour de Valat v deltě Rhôny, přičemž byly zjištěny broky v těle 4 % čírek obecných, 19 % kachen březňáček a u 20 % chocholaček. V Holandsku zjistili 3 % čírek obecných a 14 % březňáček s broky v těle. O celkových ztrátách vznikajících postřelením zvěře při kachních honech nemáme dosud spolehlivé údaje, u večerního lovu „na tahu“ nelze tyto údaje prakticky vůbec získat. Podle údajů Bobackových z NDR (1963) bývá při lovech z celkového počtu ulovených kachen 50,5 % postřeleno, nedohledáno a ztraceno. Vzhledem k tomu, že v tomto případě jsou míněny lovy konané ve dne, lze si učinit alespoň přibližnou představu o ztrátách při lovu večerním. Na žádost některých institucí byl lov kachen „na tahu“ původně zcela zakázán, což se však setkalo se značným odporem mysliveckých kruhů, zejména v oblastech bohatých na vody (Třeboňsko, Budějovicko, Ostravsko). Tak se stalo, že roku 1961 byl tento způsob lovu opět povolen, byť i s určitým omezením (pouze v sobotu) a vyhláškou č. 25/1962 ještě dále rozšířen. Potápivé druhy kachen při večerních odstřelech postiženy nejsou, neboť ty do polí nevyletují. Domnívám se, že omezení lovu kachen na tahu je oprávněné. Je to způsob z hlediska biologie zvěře nevyhovující, při němž dochází ke zbytečným a neúměrným ztrátám i k častému porušování mysliveckých zásad. Toto dobře míněné ustanovení (§ 5, odst. 5 vyhlášky č. 25/1962) není však mnohými myslivci respektováno a jeho přestupování se mlčky trpí. V mnohých případech se stává, že kachny na tahu jsou loveny denně, do úplné tmy, používání loveckých psů je řídkou výjimkou a zásada, že takového lovu se musí účastnit nejméně tři střelci společně, není dodržována prakticky vůbec. Sám jsem měl příležitost přesvědčit se o tom v jižních Čechách, na Třeboňsku a Budějovicku, podle sdělení jiných pozorovatelů, děje se tak i v některých jiných krajích. Československý myslivecký svaz by měl vyvinout více úsilí, aby ustanovení vyhlášky bylo skutečně dodržováno. Večerní odstřel divokých kachen má ještě další stinnou stránku v tom, že je těžko kontrolovatelný, úlovky takto získané unikají evidenci, takže jakákoli možnost učinit si představu o celkovém množství zvěře ulovené v lovecké sezóně je zatím vyloučena. Podle zkušeností nashromážděných v jižních Čechách, střílí se na večerních tazích za sezónu 5–10krát více kachen než na společných honech, jejichž výsledek bývá nevalný vzhledem k tomu, že v době, kdy se tyto hony konají, všechny kachny již dobře létají a vodní hladinu při prvních ranách bezpečně opouštějí. Havlín (1962) uporňuje na známou skutečnost, že výsledky společných kachních honů jsou neúměrné stavům kachen, počtu střelců i počtu vystřelených nábojů.

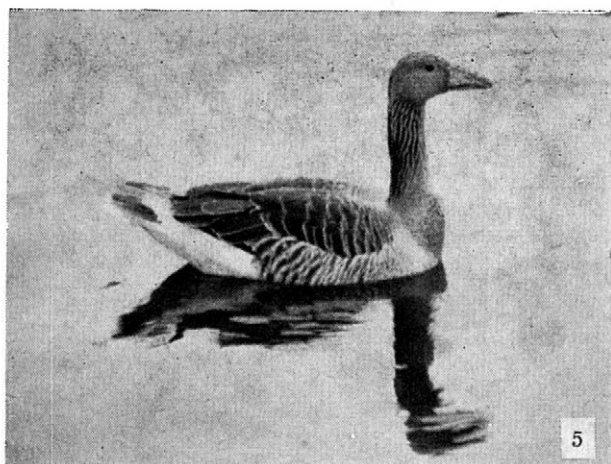
Není sporu o tom, že v letech, kdy byly kachny loveny od 1. 8. nebo dokonce od 16. 7., byly úlovky na společných honech mnohem vyšší. To ovšem bylo způsobeno tím, že hony spadaly do doby pelichání a množství kachen dospělých i mladých, neschopných letu, bylo stříleno na vodě, na tzv. průsecích v rákosinách. Zamezení tohoto stavu bylo jedním z důvodů posunutí doby lovu ke dni 16. 8. Tím se pochopitelně výřady společných honů snížily. Havlín se znepokojuje nad tímto stavem a na základě hodnocení výsledků několika honů doporučuje vyzkoušení jiných metod lovu, které by zaručily větší úlovky. Nepokládám tuto tendenci za správnou tím spíše, že hodnotí pouze jediný způsob lovu — společné hony — a nerespektuje vůbec počet úlovků získaných na zmíněných „tazích“. Snad vycházel inž. Havlín z poměrů na jižní Moravě, ale v jižních Čechách nelze společné hony považovat za hlavní způsob lovu kachen. Dokud nebudeme mít k dispozici přesné údaje o výši úlovků, nelze hovořit o tom, že kachen se u nás střílí málo. Nemá smyslu požadovat snad další omezení lovu kachen, i tak jsou naši myslivci — ve

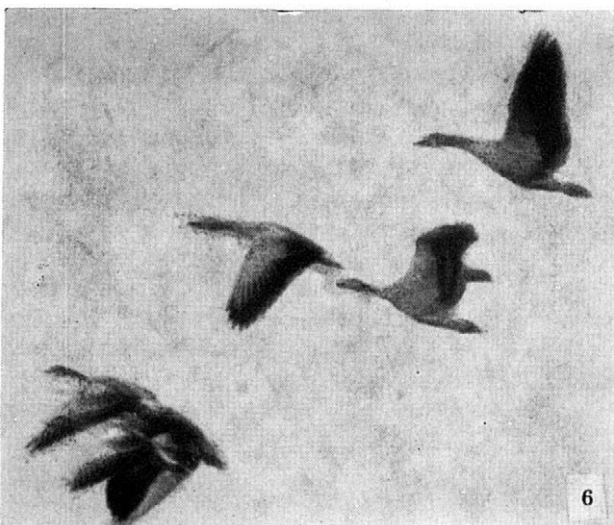
1. Velkým nepřítelem kachních násad jsou vrány. Hnízdo kachny březňačky zničené šedivkou

2. Hnízda poláka velkého (*Aythya ferina*) bývají zpravidla v blízkosti vody v síti nebo v ostřicích

3. Ostralka (*Anas acuta*) u nás hnízdí vzácně, pravidelně se vyskytuje na tahu

4. Část populace kachen zůstává u nás přes zimu. Je odkázána na péči myslivců

5. Husa velká (*Anser anser*) v blízkosti hnízda v rezervaci Velký a Malý Tisý

6. Husy velké v letu. Rezervace Velký a Malý Tisý

7. Hnízdo husy velké s plnou násadou. Rezervace Velký a Malý Tisý. Snímky Hanzák, Pavlík

srovnání se sousedními státy — v tomto směru dost omezování, avšak není namístě doporučovat hledání účinnějších metod lovu a podporovat snahy o větší úlovky u zvěře, která je v důsledku nepříznivých změn prostředí v současné době v regresi. Poukazovat na volnější poměry v zahraničí není správné, naopak je nutno dosáhnout určitých zlepšení v ochraně této zvěře i v těch zemích, kde se tak dosud nestalo, což je zpravidla tam, kde myslivost nemá ty tradice jako u nás. Určité omezení musí vyplývat i z té okolnosti, že v ČSSR je myslivost předmětem široké obliby a procento lovců v poměru k počtu obyvatelstva je neobyčejně vysoké.

Část populace kachen březňáček u nás zůstává i přes zimu. O tom, zda tato přezimující hejna tvoří jen kachny u nás hnízdící, nemáme zatím důkazů, avšak je pravděpodobné, že naše kachny tvoří hlavní podstatu těchto zimních stavů. Za tuhých zim, kdy zamrzá i většina řek a potoků a znemožňuje se přístup kachen k potravě, dochází k velkým ztrátám, které mají někdy katastrofální následky (např. zima 1956/1957, 1962/1963). Bývalo kdysi dobrým zvykem, že se v některých honitbách zřizovaly každoročně zásypy, kde se kachnám předkládaly různé zrniny. Je pravda, že zásypy bývaly zpravidla zřizovány jen v takových honitbách, kde se kachny také hodně střílely, a že měly hlavně udržet zvěř v honitbě. Zimní příkrmování se však dnes praktikuje jen zřídka a zpravidla až v kritické době, kdy stav přezimujících jedinců bývá již špatný a začnou se nacházet první uhynulé kusy. Myslivci ne vždy jeví snahu krmit na nezamrzajících úsecích řek, kde se kachny ve větším množství za krutých zim shromažďují, neboť krmí vlastně cizí zvěř, která je v době honů na větších vodních plochách — na rybnících. Pravidelná zimní péče o kachny je tedy vždy nejlepším svědectvím dobrého vztahu myslivce ke zvěři vůbec. Zkušenosti ukázaly, že kachny není nutno krmit jen hodnotným jaderným krmivem, nýbrž že k tomu postačí i různé odpadky ze závodních jídelen, jatek, osvědčily se i brambory, řepa, mrkev, slupky z brambor, takže náklady s tím spojené jsou minimální. Jde spíše jen o dobrou vůli. V komplexu ochrannářských opatření, týkajících se vodní zvěře, nelze zapomínat ani na tuto zdánlivě málo významnou okolnost.

Jednou z hlavních podmínek udržení příznivých stavů vodní zvěře je zachování prostředí, odpovídajícího ekologickým nárokům jednotlivých druhů. V tomto směru bylo u nás vykonáno jen málo. Postupná regulace vodních toků, likvidace mrtvých ramen řek, meliorace bažinatých terénů, redukování pobřežních porostů, úpravy dna rybníků, to vše jsou zásahy, které znesnadňují možnost hnízdění a přirozeného úkrytu vodní pernaté zvěře. Pro úspěšnou ochranu vodní zvěře je mimo jiné nezbytná i síť vhodně volených rezervací a útočišť na vodních plochách, které by zajišťovaly úspěšnost hnízdění a poskytovaly možnost klidného útočiště zejména v době podzimního tahu, kdy tato zvěř je všude intenzívně lovena. Přestože síť rezervací je v ČSSR poměrně hustá, je u nás chráněných ploch, které by splňovaly tyto předpoklady, skutečně poskrovnu. Rybníčních rezervací, na nichž by byly hospodářské zájmy odporující požadavkům ochrany vodní zvěře buď zcela vyloučeny, nebo vhodným způsobem regulovány, je v ČSSR jen několik. Na celém území existuje prakticky pouze deset rezervací, v nichž je lov vodní zvěře buď zcela vyloučen, nebo omezen tak, že splňují požadavky kladené na rezervace tohoto typu. Je to vskutku počet minimální, a to ještě nejsou u všech rezervací omezení skutečně důsledně dodržována. Problém záchrany důležitých hnízdišť a shromaždišť se však netýká jen našeho území a stal se proto stěžejním zájmem i některých mezinárodních institucí, které mají vytyčit mezinárodní síť rezervací pro vodní

zvěř a ptactvo a zajistit tak alespoň významnější lokality, popř. oblasti tohoto druhu. Z podnětu organizací Union for Conservation of Nature and Natural Resources a International Council for Bird Preservation byl uveden v činnost tzv. projekt MAR, který je organizován od International Wildfowl Research Bureau a má vytvořit mezinárodní síť rezervací vodní zvěře a ptactva v Evropě a v severní Africe. Sídlem byra je Biologická stanice v Tour de Valat, Camargue, v jižní Francii. Do projektu byly přihlášeny i některé z našich významných rezervací spolu s některými lokalitami, v nichž je zřízení rezervace požadováno. Byly pochopitelně zvoleny jen nejdůležitější rezervace a oblasti s ohledem na jejich rozmístění:

1. Oblast soutoku řeky Moravy a Dyje s dalšími významnými vodními plochami a bažinami — Lednické rybníky, Pohořelické rybníky, Panské jezero, Křivé jezero, Pastvisko. Jde o významné hnízdiště vodního ptactva lovného i ochránářsky významného a současně i shromaždiště tažného ptactva (cca 60 tisíc kachen, 10 tisíc hus za podzimního tahu).

2. Rezervace „Velký a Malý Tisý“ v jižních Čechách, hnízdiště četných druhů kachen, hus, řady vzácných ptačích druhů, význačná botanická rezervace a podzimní shromaždiště kachen a hus.

3. Povodí slovenského Dunaje s těmito významnými lokalitami — Parížske močiare, Čilizský močiar, Dedinský ostrov a Istragov; stanoviště řady ochránářsky významných druhů, nejbohatší zimoviště hus v ČSSR. V kategorii b) je zahrnuta rezervace Novozámecký rybník, hnízdiště husy velké a jiných významných druhů a vodní nádrž pod Vihorlatem, zahrnující některá místa v povodí řeky Laborec na Východním Slovensku (bažiny, mrtvá ramena, periodicky zaplavovaná území vyhledávaná protahujícími ptáky).

I když síť rezervací vodní zvěře u nás není nijak hustá, nepovažuji za účelné zřizování příliš velkého počtu rezervací. Postačí, budou-li opravdu dobře chráněny nejvýznamnější lokality, kde se stavy užitkové lovné zvěře mohou být současně chráněny i některé vzácné druhy fauny i flóry, takže taková rezervace splňuje současně více úkolů. Slouží-li takové vodní plochy na jaře a na podzim jako shromaždiště vodního ptactva, pak je u takových rezervací správné, je-li tu omezen nebo vůbec zakázán lov vodní zvěře. V každé význačné rybníční oblasti by mělo být alespoň jedno takové refugium, v němž zvěř nachází žádoucí klid, který při dnešní intenzitě lovu je nutným požadavkem. V některých rezervacích nejsou myslivci podmínky ochrany dostatečně dodržovány (S v o b o d a 1963). Bylo by záhodno zavést v takových případech co nejdříve pořádek a dodržování podmínek ochrany u mysliveckých sdružení vynutit. V takových honitbách, kde je skupina rybníků, měli by myslivci z vlastní iniciativy ponechávat jednu vodní plochu v klidu a dbát toho, aby podmínky klidného hnízdění byly splňovány v míře co největší (H a v l í n, H u d e c 1964).

K cílevědomé úpravě prostředí pro zvýšení stavu kachen dochází jen zřídka, neboť právě ta okolnost, že kachna nezůstává svému stanovišti po celý rok věrna, snižuje i zájem myslivců o tuto cennou, doposud však zanedbávanou zvěř. Ukázalo se, že i rozsáhlejší meliorační úpravy se dají provádět s ohledem na potřeby vodní zvěře, např. zřizováním malých ostrůvků při úpravách rybníčního dna, ponecháváním alespoň části pobřežních porostů, výsadbou vhodných dřevin umožňujících hnízdění. V tomto směru může být příkladem Lesní závod Břeclav, v jehož oblasti při realizaci úpravy hydrologických poměrů byl vzat zřetel i na potřeby mysliveckého hospodaření s vodní zvěří (L o š ť á k 1963). Spolupráce myslivců, ochránářů, rybářů i lesníků může i v jiných oblastech přinést dobré výsledky.

Za zmínku stojí i příkladná akce podniknutá v uplynulých letech na zachování a zvýšení stavů nového hnízdícího druhu potápivé kachny u nás — hohola severního (*Bucephala clangula*) v jižních Čechách. Hnízdění této severské kachny, jejíž nejbližší hnízdiště ležela v Horní Lužici, bylo poprvé zjištěno roku 1960 na malých rybníčkách jižně od Třeboně. Z iniciativy Čs. ornitologické společnosti, zejména jejích treboňských členů, byly podniknuty patřičné kroky na ochranu této tvořící se malé populace. Na výskyt vzácných hostů byli upozorněni místní myslivci, zajištěna ochrana hoholů v době kachních honů a jelikož tato kachna hnízdí v dutinách stromů, bylo v okolí vyvěšeno větší množství hnízdních budek. Tato opatření se ukázala velmi účinná, budek je ke hnízdění používáno a místní populace těchto kachen rok od roku stoupá tak, že podzimní stav roku 1964 činil asi 150 kusů. Hoholi se rozšiřují i na okolní rybníky.

Kromě zmíněného úspěšného rozvinutí stavu hoholů na rybnících u Třeboně nebylo naopak dosaženo pronikavějších úspěchů při pokusech s umělými hnízdišti kachen podniknutých Čs. ornitologickou společností v rezervaci V. a M. Tisý. Tyto pokusy byly úspěšné v tom smyslu, že se podařilo z několika používaných typů stanovit nejvýhodnější. V další etapě bylo instalováno několik set umělých přístřešků osvědčených typů, avšak pokus byl narušen nečekaným zvýšením vodní hladiny. Až dosud však byla umělá hnízdiště — stříšky — vyzkoušena jen na takových lokalitách, které mají samy o sobě dostatek přirozených a vhodných hnízdišť. Patrně z toho důvodu se neosvědčil ani pokus s navršením hromad rákosu určených pro hnízdění hus, ač v zahraničí se tento způsob stejně jako použití umělých hnízdišť pro kachny velmi osvědčil a je ho ve větším měřítku používáno (Anglie, Dánsko, NDR, SSSR).

Ze 4 druhů divokých hus rodu *Anser* vyskytujících se na našem území hnízdí v ČSSR pouze jediný druh — husa velká (*Anser anser*). Je to pták myslivecky významný a cenný, avšak co do počtu u nás hnízdících párů řídký. Spolehlivé údaje o počtu hnízdících hus velkých na našem území z minulých období postrádáme, takže není možno srovnat dnešní stav s poměry např. před II. světovou válkou. Jisté však je, že husy hnízdily na daleko větším počtu rybníků než dnes (např. Severní Čechy — Urbánek 1963). Avšak na základě zkušeností od roku 1945 se zdá, že počet hnízdících párů u nás pomalu vzrůstá. Je to potěšující zjev, neboť husa velká je cenným lovným druhem. Čs. ornitologická společnost věnovala v minulých letech pozornost zjišťování stavů těchto ptáků v Čechách (Hanzák 1964), na Moravě odhadl stav hnízdících hus Kux (1963). Roku 1963 byl stav hnízdících hus v Čechách odhadnut na 55–67 párů, takže ve srovnání s poměry před 10–20 lety jsou dnes stavy těchto ptáků podstatně vyšší. Tento potěšující vzestup je dobře patrný v rezervaci V. a M. Tisý, kde v letech před rokem 1953 hnízdil nepravidelně jediný pár, nyní tam pravidelně hnízdí několik párů a kromě toho začínají husy hnízdit hojněji i na některých sousedních rybnících, kde až dosud nehnízdily. Rybník Velký Tisý se stal po vyhlášení za rezervaci důležitým podzimním shromaždištěm hus velkých. Početnost hejn, které se tu na podzim zdržují, má stoupající tendenci, jak je patrné z maximálních čísel zaznamenaných v průběhu posledních let:

1947	110	1956	150	1962	200
1952	108	1957	120	1963	341
1953	100	1958	105	1964	450
1954	100	1960	120		
1955	50	1961	300		

Protože tato hejna se zde zdržují již od konce léta, je pravděpodobné, že se v rezervaci shromažďují převážně husy hnízdicí v jižních Čechách a že stoupající stav hnízdicích párů se projevuje i zde.

Druhým důležitým hnízdištěm husy velké v ČSSR jsou nížiny jižní Moravy. Zde byl stav odhadnut na 150 hnízdicích párů (K u x 1963). Na Slovensku hnízdí husa velká je výjimečně. Mírný vzestup populace našich hus velkých je potěšující; vyplývá pravděpodobně ze zvýšené ochrany těchto ptáků (posunutí začátku doby lovu až k 1. 10.), avšak vzhledem k chystaným melioračním pracím na jižní Moravě lze vyjádřit určité obavy o osud bohatých jihomoravských hnízdišť.

O tahu hus velkých u nás hnízdicích víme zatím jen málo. Podle dosavadních výsledků kroužkování zimují naše husy hlavně v jižním Španělsku, v jižní Francii a vzácně v sz. Africe. Je ještě mnoho otázek, které je nutno vyřešit, mezi jinými ta, jak dlouho se naše husy na svých hnízdištích a v jejich okolí zdržují a v jaké míře přesídlují do jiných oblastí.

Velmi znepokojující pokles je zaznamenán u husy polní (*Anser fabalis*) a husy běločelé (*Anser albifrons*) na jejich podzimních a zimních shromaždištích ležících na našem území. Ani v tomto případě nemáme dosti kontrétních údajů o početních stavech přezimujících hejn z dřívější doby, avšak rozdíl mezi někdejšími tisícovými hejny oživujícími na podzim hladiny jihočeských rybníků a celkem nepatrnými stavy z posledních let, je příliš zjevný, než abychom o tomto faktu mohli pochybovat. Ještě v letech 1941–1944 dosahovala hejna hus polních a hus běločelých na rybnících Horusický a Záblatý, které jsou jejich hlavními shromaždišti v jižních Čechách, 2000–3000 kusů (Č e r n ý 1946). V minulých letech nepřesáhly maximální stavy na těchto vodních plochách počtu 700 jedinců. Všechna známá shromaždiště hus polních (zčásti i velkých a běločelých), jako je v jižních Čechách rybník Horusický, Záblatý, Dvořiště, Dehtář a Bezdrev, hostí v poslední době stále menší počet protahujících hus. Úbytek hus polních je tedy nápadný a je v souladu s údaji pocházejícími z jejich hnízdišť na severu. Také tam byl zaznamenán nápadný úbytek hnízdicích párů.

Nejznámější a lovecky proslulé zimoviště divokých hus u nás — povodí řeky Dunaje, bylo v zimě 1962–1963 pravidelně kontrolováno pracovníky Ústavu pro výzkum obratlovců ČSAV a oddělení ochrany přírody SÚPSOP v Bratislavě v součinnosti s maďarskými ornitology. Sčítání mělo poskytnout podklady pro další ochranná opatření. V předem stanovených termínech (říjen až březen) byl zjišťován stav v úseku mezi Bratislavou a Štúrovem. Maximální stav byl zaznamenán 4. ledna, a to 19 500 kusů (H u d e c, R a n d í k 1964). Největším počtem byly zastoupeny husy polní (90,5 %), 9,5 % připadalo na husy běločelé, zbytek na vzácnější druhy. Význam akce tkví i v tom, že poskytuje pro budoucí leta základ ke srovnávání a odhadu změn v početnosti těchto přezimujících hejn. Podobné sčítání vodního ptactva, které je konáno mezinárodně v určitých předem stanovených termínech, bylo zajišťováno Čs. ornitologickou společností, v současné době organizuje akci ještě Biologická stanice VŠZ v Lednici spolu s Čs. ornitologickou společností. Údaje o početnosti lovných druhů zvěře jsou základním předpokladem úspěšného mysliveckého hospodaření. Máme-li s vodní zvěří hospodařit lépe, je zapotřebí v tomto směru získat základní údaje. U vodní zvěře stalo se tak zatím vlastně jen v případě husy velké, za použití vhodných metod můžeme získat alespoň nejnnutnější podklady pro odhad stavů i u ostatních druhů. Za těchto předpo-

kladů dal by se na základě jarních stavů na větších územních celcích plánovat do jisté míry i odstřel.

SOUHRN

V ČSSR požívá vodní zvěř značné ochrany. V době těsně před obdobím rozmnožování i v době rozmnožování je lov zakázán. Pozdní nástup doby odstřelu — u kachen 16. 8. — umožňuje sportovní lov letu schopných a tělesně vyspělých jedinců. Pozdní začátek doby odstřelu hus (1. 10) zaručuje plnou ochranu kmenových stavů u nás hnízdících hus velkých. Stavy přezimujících kachen jsou od 1. 12. a hus od 1. 1. chráněny. V zájmu ochrany hnízdící i protahující vodní zvěře bylo v poválečných letech zřízeno i několik větších rezervací tvořených buď jednotlivými rybníky, nebo jejich skupinami. S rezervacemi máme v ČSSR dobré zkušenosti.

U vodní pernaté zvěře daleko převažují v ČSSR ochrannářské zájmy nad snahami po dosažení vysokých úlovků. V zájmu dosažení skutečného zlepšení stavu vodní zvěře je však nezbytná dohoda našich odpovědných mysliveckých kruhů s mysliveckými orgány sousedních států a těch zemí, na jejichž území se zimoviště tažné zvěře nacházejí. Naše opatření, jež sledují zvýšenou ochranu vodní zvěře — omezení doby lovu a způsobů lovu — vyzní totiž naprázdno, jestliže v zemích, kudy naše zvěř protahuje, je její odstřel omezen jen nepatrně nebo dokonce prováděn se vzrůstající intenzitou. Na nutnost tohoto postupu bylo již vícekrát poukázáno (H a n z á k 1952, Č e r n ý 1959). Tento problém se dotýká všech států, jejichž území vodní zvěř byt i jen zčásti opouští. Vzájemná koordinace doby odstřelu vodní zvěře v jednotlivých státech je nezbytná, neboť disproporce v datech zahájení a ukončení lovu jsou v Evropě někdy příliš výrazné. Zatímco v ČSSR se kachny začínají lovit 16. 8., v některých oblastech sousedního Rakouska se střílejí již v červenci, stejně tak jako v Jugoslávii, v Holandsku a Belgii. Od 1. 8. povolují lov kachen všechny státy sousedící s ČSSR, s výjimkou NDR. Ještě větší jsou rozdíly v datech ukončení doby odstřelu. Ve většině států jižní a západní Evropy, na jejichž území leží zimoviště kachen a hus z oblastí ležících na sever odtud, je tato zvěř lovena ještě v únoru, někde (Itálie, Portugalsko, Bulharsko) v březnu, v Rumunsku ještě v dubnu, a divoké husy v dubnu, zatímco u nás odstřel kachen končí 30. 11., u hus 31. 12. (H u d e c 1964).

Jednostranná ochrana vodní tažné zvěře v zemích, kde tato zvěř hnízdí, ale nezimuje, se nemůže kladně projevit na celkových stavech, jestliže současně s tím nebude zabezpečena zvýšená ochrana ve státech, na jejichž území tato zvěř protahuje a zimuje. Za současné situace mohou tak být narušeny i snahy o zabezpečení trvalé produkce tažné vodní zvěře cestou alespoň částečného zachování nebo dokonce zlepšení životního prostředí, jež má ovšem pro zachování, popř. zvýšení stavu podstatný význam. Proto je nutno se pokusit o mezinárodní koordinaci loveckého obhospodařování vodní tažné zvěře co nejdříve.

Literatura

1. B o b a c k A. W.: Das Jagdbare Federwild und seine Probleme. 1963, Unsere Jagd, r. 13, str. 10. — 2. Č e r n ý W.: Turkyně velká (Anser albifrons) vyskytuje se u nás hojněji než dříve. 1946, Sylvia, r. 8, str. 36-41. — 3. Č e r n ý W.: Mezinárodní úprava doby lovu a ochrany tažného ptactva. 1959, Sb. ČSAZV - Lesnictví, r. 5, str.

529-536. — 4. Hanzák J.: Vodní zvěř a myslivecké hospodářství. 1952, Myslivost, r. 1, str. 58-59. — 5. Hanzák J.: K hájení některých druhů kachen. 1963, Myslivost, r. 11, str. 69. — 6. Hanzák J.: Husa velká (Anser anser) v jižních Čechách. 1963, III. ornit. konference, Brno, str. 26-28. — 7. Hanzák J.: O hnízdění husy velké v Čechách. 1964, Myslivost, r. 12, str. 104-106. — 8. Havlín J.: Poznámky ke kachním honům. 1962, Myslivost, r. 10, str. 117-118. — 9. Havlín J., Hudec K.: Pro ochranu a lov divokých kachen. 1964, Myslivost, r. 12, str. 54-55. — 10. Hudec K.: Wildfowl Conservation on Laws in Europe. 1964, I. Europ. Meeting on Wildfowl Conservation, St. Andrews, Proceedings. — 11. Hudec K., Randík A.: Sčítání divokých hus na Dunaji. 1964, Myslivost, r. 12, str. 68-69. — 12. Kux Z.: Příspěvek k rozšíření a biologii kachnovitých (Anatidae) v inundační oblasti dolního toku Dyje a přilehlých rybníků. 1963, Čas. Moravského muzea, r. 48, str. 167-208. — 13. Lošťák B.: Umělé vytváření příznivých hnízdišť divokých kachen. 1963, III. ornit. konference, Brno, str. 22-26. — 14. Urbánek B.: Dynamika vymírající populace husy velké. 1963, III. ornit. konference, Brno, str. 20.

Защита перелетной пернатой дичи в ЧССР

В ЧССР водоплавающая птица пользуется значительной охраной. В период непосредственно перед размножением и во время размножения охота на нее запрещена. Позднее начало срока отстрела — у крякв 16/8 — дает возможность заниматься спортивной охотой за физически созревшими экземплярами уже способными летать. Позднее начало срока отстрела гусей (1. 10.) обеспечивает полную защиту маточного поголовья гнездящихся у нас серых гусей. Поголовье зимующих у нас крякв находится под охраной от 1. 12., а у гусей от 1. 1. В интересах охраны гнездящейся и пролетающей у нас водоплавающей дичи в послевоенные годы было создано несколько крупных заповедников, образованных отдельными прудами или группами прудов. С заповедниками были в ЧССР достигнуты весьма успешные результаты.

У водоплавающей пернатой дичи в ЧССР интересы ее охраны значительно превосходят стремления к достижению высокого улова. Для того, чтобы достигнуть фактического улучшения поголовья водоплавающей дичи необходимо, чтобы наши ответственные охотохозяйственные круги заключили соглашение с охотничьими органами соседних государств и тех стран, на территории которых зимует перелетная дичь. Наши мероприятия, направленные на повышенную охрану водоплавающей дичи — ограничивают сроки и способы охоты — не будут иметь никакого значения, если в странах, куда наша дичь перелетает, их отстрел ограничен только незначительно или проводится даже с возрастающей интенсивностью. На необходимость подобного соглашения уже несколько раз обращалось внимание (например, Ганзак 1952, Черны 1959). Решение этой проблемы касается всех государств, территорию которых водоплавающая дичь хотя бы только частично оставляла. Взаимная координация срока отстрела водоплавающей дичи в отдельных странах крайне необходима, так как диспропорции в сроках начала и конца охоты в Европе иногда бывают слишком резкими. В то время как в ЧССР охота на крякв начинается 16. 8., в некоторых областях соседней Австрии их отстреливают уже в июле, точно так же делается в Югославии, в Голландии и Бельгии. Все соседние с ЧССР государства, за исключением ГДР, разрешают охоту на крякв от 1. 8. Еще большие различия наблюдаются в сроках окончания отстрела. В большинстве стран южной и западной Европы, на территории которых зимуют кряквы и гуси из областей, расположенных севернее, за этой дичью охотятся еще в феврале, а в Италии, Португалии и Болгарии — еще и в марте, а на серых гусей даже и в апреле, в то время как у нас отстрел кряков кончается 30. 9., а у гусей — 31. 12. (Гудец 1964).

Односторонняя защита водоплавающей перелетной дичи в странах, где эта дичь гнездится, но не зимует, не может положительно проявиться в общих поголовьях до тех пор, пока одновременно с этим не будет обеспечена повышенная их охрана в государствах, через территорию которых эта дичь пролетает или там зимует. При современном положении могут быть таким образом нарушены и стремления обеспечить постоянную продукцию перелетной водоплавающей дичи путем по крайней мере частичного сохранения или даже улучшения жизненной среды, которая, само собой разумеется, для сохранения или повышения поголовья имеет существенное значение. Поэтому необходимо возможно скорее попытаться достигнуть международной координации в ведении охотничьего хозяйства с перелетной водоплавающей дичью.

The Protection of Migratory Wild-Fowl in ČSSR

In ČSSR aquatic animals enjoy a considerable degree of protection. At the time closely before and also during the time of propagation hunting is prohibited. The late beginning of the shooting season — in the case of ducks August 18, makes possible the sporting shooting of physically mature individuals capable of flight. The late beginning of the shooting season of geese (October 1) guarantees full protection of the stock numbers of large geese nesting in this country. Wintering ducks are protected from the 1st of December, and geese from the 1st of January. For the sake of the protection of nesting and passing aquatic wild-fowl several larger reservations have been established in the post-war years, either of single fish-ponds or of groups of fish-ponds. With these reservations very good results have been obtained in Czechoslovakia.

As regards aquatic wild-fowl the interests of protection predominate over the endeavours to obtain high bags in Czechoslovakia. However, in the interests of the achieving of a real improvement as regards the numbers of aquatic wild-fowl it is necessary to work out an agreement between our responsible gamekeepers' organizations and those of neighbouring countries, and also with the responsible organizations of those countries in which these birds of passage winter. Our measures taken for an increased protection of aquatic wild-fowl — limiting of the period and of methods of hunting — will miss their purpose if in countries, through which our birds pass, their shooting is limited only insignificantly or is even carried out with growing intensity. The need for such a procedure has been pointed out several times (Hanzák 1952, Černý 1959). This problem concerns all countries the territories of which are left by aquatic wild-fowl even if only partially. A mutual coordination of the times of shooting of aquatic wild-fowl in the different countries is indispensable, as the disproportions in the dates of the beginning and termination of the shooting season in Europe are, in some cases, excessive. Whereas in Czechoslovakia ducks are hunted beginning from August 16, in some areas of the neighbouring Austria they are shot already in July, the same as in Yugoslavia, the Netherlands, and in Belgium. Duck hunting is allowed from August 1 in all countries bordering upon Czechoslovakia, with the exception of the GDR. Still larger are the differences as regards the dates of the termination of the shooting season. In a majority of the countries of southern and western Europe, at the territories of which ducks and geese from countries lying to the north winter, these birds are hunted as late as in February, and in cases (Italy, Portugal and Bulgaria) as late as in March, and wild geese even as late as in April, whereas in this country the shooting of ducks ends on November 30 and of geese on December 31 (Hudec 1964).

One-sided protection of migratory water animals in countries in which these animals nest but do not winter, cannot exercise a positive influence on the total

numbers, if, simultaneously, an increased protection is not safeguarded in those countries through which these birds pass and in which they winter. At the present situation there may occur also a disturbance of the attempts at a safeguarding of a constant production of migratory aquatic wild-fowl by means of an at least partial maintaining or even improving of their life environment, which, of course, is of considerable importance for the maintaining or raising of the numbers of these birds. Therefore it is necessary to attempt the establishment of an international coordination of the management of migratory aquatic wild-fowl for hunting purposes, and that as soon as possible.

Schutz der ziehenden Wasserwildarten in der ČSSR

Nachdem der Bestand des Wasserwildes besonders der Enten- und Gänsearten in den letzten Jahren vor allem infolge der immer fortschreitenden Meliorationsarbeiten sehr gelitten hat, haben sich auch die tschechoslowakischen Ornithologen in die Forschung der Ökologie dieser Vögel eingegliedert und suchen auch die Möglichkeiten einer Rekonstruktion ihres Bestandes. Eine gute Kenntnis der Zugstrassen und Lage der Winterquartiere der Zugvögel ist eine der Hauptbedingungen für erfolgreiche Schutzmaßnahmen. Diese Bedingung ist in der Tschechoslowakei gut erfüllt, nachdem auf dem ganzen Gebiete der ČSSR die Tschechoslowakische ornithologische Gesellschaft und das Nationalmuseum in Prag die internationale Beringungsaktion sichern. In den letzten Jahren werden auch die Flügelmarken für junge Enten und Gänse in größerer Menge gebraucht. Dadurch können wir nicht nur über die Zugweise, aber auch über sonstige Populationsfragen, wie z. B. über die Verteilung der Altersgruppen, Verlustquoten in den einzelnen Jahren usw. informiert werden, was auch für das Jagdwesen von besonderem Interesse ist. Die Bearbeitung der einzelnen Beringungsergebnisse ist im Laufe.

Die Abschußzeiten der verschiedenen Enten- und Gänsearten wurden im Vergleich mit den Verhältnissen vor dem II. Weltkrieg beträchtlich beschränkt und auch die Jagdweisen dementsprechend reguliert. Durch unser Jagdgesetz sind alle Entenarten mit der Ausnahme der Stockente, Krickente, Knäckente und der Tafelente, von den Gänsen die Arten der Gattung *Branta*, ganzjährig geschont. Eine individuelle Entenjagd wird nicht zugelassen, d. h. sie darf nicht von einem einzelnen Jäger getrieben werden. In den wasserreichen Gegenden ist die Entenjagd während der Dämmerungsstunden, wann die Enten von den Wasseroberflächen zur Nahrungssuche ausfliegen, sehr verbreitet. Weil es dabei zu großen Verlusten kommt, ist diese Jagd während des „Zuges“ folgenderweise beschränkt: die Enten dürfen am frühesten eine Stunde vor dem Sonnenaufgang und spätestens eine Stunde nach dem Sonnenuntergang geschossen werden, wobei sich mindestens drei Schützen mit einem Jagdhund beteiligen müssen. In den böhmischen Ländern ist diese Jagdweise nur am Mittwoch, Samstag und Sonntag bewilligt. Obwohl das Netz der verschiedenen Naturschutzgebiete in der ČSSR verhältnismäßig dicht ist, haben wir leider nur wenige solche Vogelschutzgebiete, die die Schutzbedingungen für das Wasserwild erfüllen. Auf dem ganzen Gebiet existieren praktisch nur zehn Vogelschutzgebiete in denen die Jagd entweder geregelt oder ganz verboten ist. Unter die international wichtigen Vogelschutzgebiete (Projekt MAR) wurden folgende Reserven oder Gebiete vorgeschlagen: der Zusammenfluß der Flüsse Morava und Dyje in Südmähren mit mehreren Teichen, Sümpfen und Auwaldbeständen, das Naturschutzgebiet Velký und Malý Tisý in Südböhmen, der Wasserbecken der Donau, weiter das Naturschutzgebiet „Novozámecký rybník“ in Nordböhmen und ein Teil des Wasserbeckens des Flusses Laborec in der Ostslowakei.

Was die übrigen, die Enten betreffenden Schutzmaßnahmen anbelangt, ist zu erwähnen, daß eine Anlage von Nistkästen in einem Gebiet in Südböhmen eine beträchtliche Erhöhung des dortigen Schellentenbestandes zur Folge hatte.

In den letzten Jahren wurde der Bestand der brütenden Graugänse in Böhmen und Mähren unter ständige Kontrolle gestellt und es wurde eine allmähliche Steigerung der brütenden Paare vermerkt. Der Gesamtbestand dieser Vögel in der ganzen Tschechoslowakei im Jahre 1963 wurde auf 200 Brutpaare geschätzt.

Andererseits vermerkt man eine katastrophale Abnahme der überwinternden Wildgänsearten auf den bekannten Sammelstellen in Südböhmen. Im Winter 1962/63 wurde die Anzahl der überwinternden Saat- und Bläßgänse in dem tschechoslowakischen Donauabschnitt im Jänner auf etwa 20.000 Vögel geschätzt.

Man kann allgemein sagen, daß in der ČSSR das Wasserwild — Enten und Gänse — einen ziemlich hohen Schutz genießt. Vor der Brutperiode (im Frühjahr) ist jede Jagd verboten. Ein späterer Anfang der Abschußzeit bei den Enten vom 16. VIII. bietet die Möglichkeit einer Sportjagd von flugfähigen und körperlich entwickelten Vögeln. Ein später Beginn der Gänsejagdzeit — vom 1. X. — sichert fast einen vollen Schutz der bei uns nistenden Population. Die überwinternden Enten sind ab 1. XII. und die Gänse ab 1. I. geschont. Es kann hervorgehoben werden, daß in der Tschechoslowakei die Schutzmaßnahmen, welche die erwähnten Wasservogelarten betreffen, die Bestrebungen nach den hohen Strecken weit überwiegen. Im Interesse der Besserung der Enten- und Gänsebestände ist neben den Bestrebungen um die Erhaltung des Milieus in der Brut- und Zugzeit auch eine internationale Koordination der Schon- und Abschußzeiten unbedingt notwendig, weil die Disproportionen in dieser Hinsicht in den verschiedenen europäischen Ländern, besonders im Vergleich mit den Verhältnissen in der ČSSR, zu auffallend sind.

Protection du gibier de passage à plume en ČSSR

En ČSSR le gibier aquatique jouit d'une protection considérable. A l'époque juste avant la période de reproduction et même à l'époque de reproduction, la chasse est interdite. L'ouverture tardive de la chasse — pour les canards depuis le 16 août — permet la chasse sportive des sujets capables de vol et somatiquement développés. L'ouverture tardive de la chasse aux oies (le premier octobre) garantit la pleine protection des effectifs souches de grandes oies nidifiant chez nous. Les effectifs des canards hivernants sont protégés du premier décembre et des oies du premier janvier. C'est dans l'intérêt du gibier aquatique nidifiant et même du gibier de passage, qu'on a établi dans les années d'après guerre plusieurs réserves assez importantes, constituées soit d'étangs particuliers, soit de groupes d'étangs. Les réserves ont donné chez nous de bons résultats.

En ce qui concerne le gibier aquatique à plume, ce sont surtout les intérêts de protection qui prédominent en Tchécoslovaquie les intérêts de la chasse abondante. En vue d'obtenir une amélioration véritable des effectifs du gibier aquatique il est cependant nécessaire qu'il y ait accord entre nos organismes cynégétiques compétents et les organes cynégétiques des Etats voisins et des pays, sur les territoires desquels se trouvent les endroits d'hivernage du gibier de passage. En effet, nos mesures qui ont pour but la protection augmentée du gibier aquatique — limitation de l'époque de la chasse et des modes de la chasse — sont prises en vain, du moment que dans les pays, où passe notre gibier, on ne restreint la chasse que d'une façon insignifiante, ou même on l'exerce avec une intensité encore croissante. On a fait ressortir déjà plusieurs fois la nécessité des accords mentionnés (par exemple

Hanzák 1952, Černý 1959). Le problème en question touche tous les Etats, dont le territoire est abandonné par le gibier, ne fût-ce qu'en partie. La coordination réciproque de l'époque de la chasse du gibier aquatique est nécessaire dans les différents Etats, car les disproportions dans les époques de l'ouverture et de la clôture de la chasse sont en Europe quelquefois très marquées. Tandis qu'en Tchécoslovaquie la chasse aux canards commence le 16 août, elle est inaugurée dans certaines zones de l'Autriche voisine déjà en juillet et il en est de même en Yougoslavie, en Hollande et en Belgique. Tous les Etats, voisins de la Tchécoslovaquie, permettent la chasse au canard depuis le premier août, sauf la République démocratique allemande. Les différences en ce qui concerne la clôture de la chasse sont encore plus grandes. Dans la plupart des Etats de l'Europe méridionale et occidentale, sur le territoire desquels est situé l'endroit, où hivernent les canards et les oies de passage des régions situées au nord, ce gibier est chassé encore en février et quelque part (Italie, Roumanie, Bulgarie) même en mars et les oies sauvages même en avril, tandis que chez nous la chasse au canard est close le 30 novembre et celle à l'oie le 31. décembre (Hudec 1964).

La protection unilatérale du gibier aquatique de passage dans les pays, où ce gibier nidifie, mais n'hiverné pas, ne peut pas se manifester d'une façon positive sur les effectifs totaux, si l'on n'assure pas simultanément la protection augmentée dans les Etats, où ce gibier passe ou hiverne. Dans la situation actuelle, on peut attendre même qu'on verra diminuer les efforts tendant à assurer la production permanente du gibier aquatique de passage par voie au moins de la conservation partielle, ou même par voie de l'amélioration du milieu vital, qui a évidemment une importance capitale pour la conservation, respectivement pour l'augmentation des effectifs. C'est pourquoi il est nécessaire d'essayer le plus tôt possible de réaliser la coordination internationale concernant l'exploitation du gibier aquatique de passage.

Dr. Jan Hanzák, CSc.

Národní muzeum, Praha

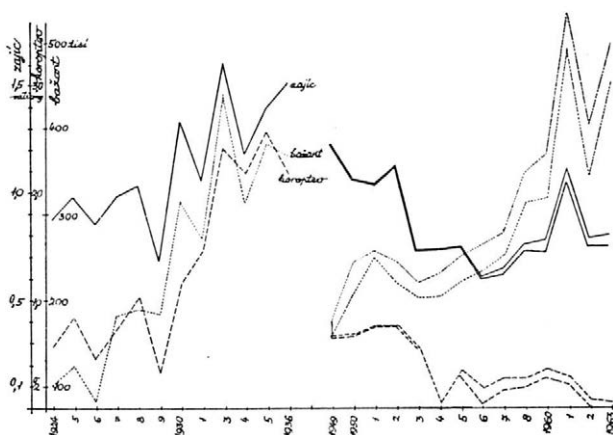
29. publikace z Biologické stanice pro výzkum vodní zvěře v rezervaci Velký a Malý Tisý.

■ Zajíc je ze všech našich druhů lovné zvěře nejvýznamnější co do počtu úlovků, a tím tedy lovecké příležitosti, váhy vyprodukované zvěřiny i kožek pro průmyslové zpracování. I když uvažujeme plánovací váhu 3,2 kg jednoho úlovku (Císař 3,40 kg, šetření v roce 1961 3,47 kg), představuje jeho produkce nejméně 55 % z produkce zvěřiny veškeré naší zvěře. U tak významného druhu by se tedy dalo očekávat, že mu bude věnována největší péče a že bude o něm a jeho chovu jako o zcela běžném tvorů i nejvíce zoologických a chovatelských vědomostí. Náš myslivecký výzkum se však otázkami zajíce v podstatě doposud nezabýval, jen o něco lépe je tomu v Polsku, kde Myslivecký svaz organizoval zazvěřovací pokusy a zjišťování váhy zajíců apod. a kde Akademie věd koná základní výzkum, v Maďarsku, Švédsku a Norsku, kde se provádí i farmářský krotký chov zajíců, a v Dánsku se zazvěřovacími pokusy apod. Některé postupy myslivecké praxe, pokud se v ní speciálně zajíci věnuje pozornost a péče, jsou dosud mnohdy jen praktikami založenými na tradovaných poznatcích i na pouhých domněnkách a omylech. Příznačné je i to, jak málo kusých a povšechných i protichůdných pozorování, zpráv a článků je o zajíci v tisku. Stejně je tomu i v učebnicích myslivosti a dokonce i ve speciálních pracích o chovu drobné zvěře je shrnutí dosavadních poznatků velmi skromné. Zřejmě se výskyt zajíce pokládá za samozřejmost, nad kterou není třeba zvlášť intenzívně hloubat. Do nedávné doby tomu tak bylo u nás i s koroptvemi, které při minimu péče a ochrany byly v dobách hojnosti rovněž hlavně předmětem lovu, jak je tomu dodnes ještě u zajíce. Teprve katastrofální pokles jejich stavů rovnající se místy téměř vymírání vyvolal nyní počínající pokusy o jejich záchranu úplným zákazem lovu, záchranou a líhnutím ohrožených násad a dokonce i jejich krotkým chovem. I když u zajíce zatím nehrozí tak bezprostřední nebezpečí, přece jen se ukazují i u něho některé závažné jevy. Poznáme to i jen zběžným pohledem na vývoj odstřelů zajíce a ostatní drobné zvěře u nás.

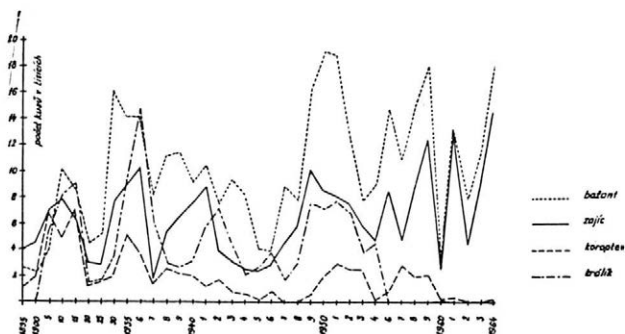
Na obr. 1 jsou znázorněny odstřely u nás v období let 1924—1936 (mimo rok 1932) a v období let 1949—1963 (mimo rok 1959) a na obr. 2 jsou znázorněny odstřely drobné zvěře ve vyhrazené honitbě Židlochovice za období 1895—1964. Z výše odstřelů lze do jisté míry usuzovat i na vývoj stavů zvěře, z nichž se odstřel dál. Z obrázků na první pohled vidíme, že stavy zaječí i jiné zvěře z roku na rok více nebo méně kolísají, tedy známý zjev kolísání neboli fluktuace odstřelů, resp. stavů zvěře.

Fluktuace populační hladiny zvířat se podobají jakýmsi opětovným, ale nestejným vlnám s minimem neboli depresí, vzestupem — gradací a s kulmi-

nací neboli vyvrcholením a následujícím poklesem neboli ústupem následovným další depresí. K tomuto kolísání početních stavů zvířat nedochází jen podle překonané starší teorie pod vlivem kosmických jevů zejména sluneční činnosti, protože ty se neuplatňují přímo, nýbrž nepřímo přes změny klimatu, zejména teploty a srážek. Správnější je domněnka, že k nim dochází pod vlivem komplexu známých i dosud neznámých činitelů, jako jsou klima a extrémní změny jednotlivých povětrnostních činitelů, podmínky místního životního prostředí, potrava, nákazy, škodná, člověk vůbec a jako myslivec aj., kteréžto vlivy působí v prostoru, tj. v různých honitbách, i v čase, tj. v různých letech a měsících různě a v různé kombinaci, neboť jednotlivé vlivy se mohou navzájem vylučovat i doplňovat nebo nahrazovat.

1. Odstrěl a odchyt drobné zvěře v Československu

2. Odstrěl drobné zvěře v oblasti vyhrazené honitby Židlochovice

Zajíc jako málo pohyblivý býložravec věrný stanovišti patří k druhům, u nichž jsou fluktuace velmi výrazné, a to mnohdy na velké ploše, i když v jednotlivých honitbách, popř. charakteristických oblastech, se mohou projevat různě. Délka vlny neboli cyklu mezi dvěma sousedními minimy, resp. maximy, činívá podle literárních sdělení 5–6 roků a někdy se zdá i každých 10–11 roků. Kolísání početních stavů zajíců v naší zeměpisné poloze tedy byla i jsou obvyklým a výrazným zjevem, se kterým nutno při jeho chovu počítat a vyrovnat se s ním. V objektivním poznání dosahu jednotlivých vlivů vyvolávajících kolísání v celých oblastech nebo jednotlivých honitbách jsme však dnes doposud jen na počátku. Uvádí se, že pravidelnost výskytu populačních vln je rušena zejména růzností povětrnostních vlivů v některých měsících a letech, jako je vysoký, dlouho ležící sníh prašan nebo sníh s ledovým přikrovem,

dlouho trvající mrazy nad 18° C v kombinaci s ostrými větry, studené a vlhké jaro zejména po teplejším konci zimy, vlhké léto a vlhký nebo naopak zásušný podzim, na rozdíl od kratší zimy s nízkým sněhem umožňujícím zvěři přístup k půdě a potravě nebo naopak teplé jaro, sušší léto a podzim s normálními pravidelnými srážkami apod. Za nepříznivé se dále uvádí, jestliže se setkají kulminace různých druhů v potravě si konkurujících živočichů (hraboši a myši — zajíc a králík) vyvolávající vyvrcholení masožravců (lišek, drobných šelem, sov, dravců apod.), která obvykle vyznívají déle než kulminace živitelských živočichů, takže pak vznikají od škodné větší ztráty na již klesajících, popř. nízkých stavech zvěře.

Odstřely zajíců a ostatní drobné zvěře v ČSSR v prvním období v letech 1924—1936 jsou charakteristické tím, že byly postupně vyšší jak u polní drobné zvěře, tedy zajíce, bažanta i koroptví, tak i u spárkaté zvěře, zejména zvěře srnčí, jelení i černé. V roce 1924 činil odstřel zajíců jen 881 000 kusů, ale byl ze všech druhů zvěře nejvyšší. Mírný vzestup odstřelu zajíců po zakolísání v roce 1926 ukazuje pak hrubý zvrat po tvrdé zimě v roce 1929, kdy jeho odstřel poklesl o 22,0 % pod úroveň roku 1924, zatímco u koroptve poklesl skoro o 40,7 %. Proti předchozímu roku 1928 se snížil odstřel zajíce v roce 1929 jen na $\frac{2}{3}$ (66,2 %), zatímco u srnčího klesl až na 55,5 % a u koroptve dokonce jen na 33,8 %, kdežto u bažanta byl téměř stejný. Nejcitlivější tedy byla koroptev a srnčí, přičemž škody u zajíce byly rovněž velmi vážné. V následujících letech odstřel zajíce stoupal prudce, ale kolísavě, a dosáhl maxima přes 1,6 miliónu kusů, tj. skoro dvojnásobku počtu z roku 1924, v roce 1933 a po poklesu v roce 1934 se na značné výši udržel až do roku 1935. Přitom maximální odstřel bažanta v roce 1933 a koroptve v roce 1935 činil 4,3násobek jejich odstřelu z roku 1924. Velmi podobný vývoj odstřelů jako u zajíce je tedy zřejmý i u bažanta a koroptve, ovšem s mnohem prudší gradací. Také u srnčího, u něhož kulminace odstřelu tak jako u jelení zvěře byla v roce 1935 skoro 2,5× vyšší než v roce 1924, byla gradace velmi výrazná, ale ne tak prudká. Maximum odstřelu černé zvěře bylo pak v roce 1931 jen asi o $\frac{4}{10}$ (37,3 %) vyšší než v roce 1924.

Ústup a deprese stavu zajíce vzhledem ke koroptvi a jeho gradace vzhledem k bažantu a koroptvi byla relativně jen poloviční. Koroptev tedy byla citlivější než zajíc, u bažanta se pak projevuje schopnost prudších gradací jak v tomto období, tak i v období 1949—1963.

Odstřel a odchyt zajíce u nás byl v roce 1949 sice značně vysoký (proti roku 1924 byl tehdy vyšší o 28,7 %), ale pak klesal, takže v roce 1956 činil již jen polovinu (49,3 %) odlovu z roku 1949 a byl skoro o $\frac{1}{3}$ (30,9 %) nižší než v roce 1924. Na téměř stejně nízké, jen o málo lepší úrovni se pak lov zajíců udržel ve všech dalších letech s výjimkou zlepšení v roce 1961 a také v roce 1964. Odstřel koroptve v letech 1949—1952 spolu s odchytom byl jen o málo vyšší než odstřel z roku 1924 a v dalších letech klesl jejich odstřel, který musel být někdy i zastaven, i odchyt na minimum. Na rozdíl od zajíce a koroptve lov bažantů, který v roce 1949 byl dokonce o 71,5 %, tj. o $\frac{7}{10}$ vyšší než v roce 1924, po zakolísání kolem roku 1953 naopak stoupl, a to velmi prudce, takže v roce 1961 dosáhl více než trojnásobku (306 %) proti roku 1949 a více než čtyřnásobku (423 %) proti roku 1924.

Porovnáme-li skutečné a normované stavy zajíce v letech 1963 a 1964, vidíme, že po nové klasifikaci honiteb se během jediného roku 1963 zhoršil u zajíce 10,1 % podnormativ (procentuální rozdíl skutečného a normovaného

stavu v roce 1963) až na 23,1 %. Normované stavy byly totiž novou klasifikací honitěb zvýšeny o 28,4 %. Během roku 1963 se však současně zlepšily skutečné kmenové stavy zajíce o 16,2 %. To je sice jistý klad, ale zřejmě se nám ještě zdaleka nepodařilo dosáhnout potřebného počtu chovného stavu ani u zajíce, ani u bažanta (podnormativ 1964 25,3 %) a zejména ne u tak potřebné koroptve (podnormativ 1964 66,3 %). Rok 1964 nebyl celkem nepříznivý a projevilo se i jisté zlepšení dokonce i u koroptví. Proto bylo snad možno dosáhnout zlepšení kmenových stavů drobné zvěře, jež však bude možno posoudit, až budou zpracována statistická hlášení.

Popsaný vývoj fluktuací zajíce a ostatní drobné zvěře v ČSSR může však být v jednotlivých honitbách specifický. K porovnání slouží na obr. 2 znázorněný vývoj odstřelů drobné zvěře (zajíce, králíka, bažanta a koroptve) v oblasti vyhrazené honitby Židlochovice z období let 1895–1964. Výše odstřelů (v pětiletích) v období 1895–1935 ukazuje u všech druhů 25letý cyklus s maximem kolem roku 1910 a minimem v roce 1925. Druhá 12letá vlna vrcholí v roce 1936, kdy i celostátní odstřely zajíce kulminovaly. V roce 1937 došlo na Židlochovicku za jediný rok k velmi prudkému poklesu s následující 4letou gradací k maximu v roce 1941. V roce 1942 nastal opět prudký zlom, zhoršující se postupně až do roku 1945, takže délka tohoto cyklu činila 9 let. Gradace v dalších 4 letech opět vyvrcholila u všech druhů zvěře mimo koroptve v roce 1949, resp. 1950, kdy i celostátní stavy zajíce byly velmi vysoké. Následující 5letý ústup vlny až do roku 1954 byl však proti předchozím cyklům pozvolný a velmi podobný celostátnímu, který však trval až do roku 1956. Poslední období je však na rozdíl od celostátního vývoje na Židlochovicku charakterizováno velice ostrým, doposud nebyvalým každoročním kolísáním odstřelů zajíce, značně shodným s kolísáním odstřelů i u bažanta. V období let 1935 až 1954 činil odstřel zajíců ročně průměrně 6750 kusů a bažanta 11 140 kusů. Ale kolísání úlovků v jednotlivých letech bylo tak velké, že variační koeficient odstřelu zajíců na Židlochovicku činil $\pm 49,2$ %. To znamená, že se může očekávat o polovinu průměrného úlovku víc nebo méně. Rovněž u bažanta je variační koeficient vysoký, neboť činí $\pm 39,7$ %. Z tak velké variability je vidět, že oba druhy zvěře jsou na Židlochovicku velmi citlivé na soubor jak příznivých, tak zejména nepříznivých vlivů, a to do značné míry shodně. Korelační koeficient mezi velikostí odstřelů zajíce a bažanta na Židlochovicku za období 1935–1964 je totiž kladný a značně vysoký, neboť činí 0,83. Vztah mezi odstřely obou druhů zvěře je pak vyjádřen těmito regresními rovnicemi:

$$\text{zajíc} = 0,6225 \text{ bažant} - 185; \text{bažant} = 1,1046 \text{ zajíc} + 3694.$$

Tato závislost mezi počtem kusů odstřelu obou druhů zvěře je sice lineární, ale v důsledku jejich velké variability je zatížena velmi hrubou chybou.

Na podstatnou změnu životního prostředí na velkých polních lánech spojuje také s vyššími škodami na mladé zvěři mechanismy při agregátovém obdělávání, při sklizni pícnin, zvýšené chemizaci a případném spolupůsobení nepřízně počasí reagoval zajíc jako převážně polní zvěř z hlediska celostátního pozoruhodnou populační stabilizací a jistým poklesem úlovků. Přitom se zmenšil jak výskyt, tak i výše kulminací, což má převážně příznivý vliv zmenšením možnosti nákazy a výskytu hromadných epidemií, i když některá onemocnění jsou nadále zejména místně závažná. Nepříznivým zjevem zejména při vysokých maximech je to, že po žních, na podzim a v zimě se zajíci shromažďují ve velkém počtu na jednotlivých lánech řepky, ozimů a pícnin, dávajících jim

paši. Na velkých lánech mají sice po celý rok větší klid od lidí, ale na druhé straně tato výhoda pro samotářského zajíce je podstatně snížena tím, že vzruch způsobený i jen jediným vyplašeně prchajícím zajícem vyvolává na daleko větší než útekovou vzdálenost postupně jakousi řetězovou reakci u dalších zajíců, kteří vybíhají z lože, sledují chvíli prchajícího, potom zvolňují běh, posedávají, zmateně poskakují se a tam a jistí. Silné a dlouhodobé koncentrace zajíců na velkých lánech s paší se pak mohou stát ohnisky nákaz i za poklesu populací. Na ústupu z kulminace se dá pravděpodobně očekávat i snížení kondice zajíců, a to nejen někdy snížením jejich tělesné váhy, zejména, jsou-li vyčerpány zdroje přirozené paše při nedostatečném krmení, ale i jistou degenerací rozmnožovacích funkcí tím, že za poklesu stavů bývají i méně početné vrhy mladých, zaječka má zmenšencu možnost je dobře odkojit, čímž je dál zvyšován jejich úhyn. Populace ve stavu poklesu jsou dále i relativně víc postihovány odstřelem než graduující až vrcholné stavy zejména tehdy, není-li včas a správně odhadnut stav zvěře před odstřelem a není-li pomocí rebilance správně upraven plán odstřelu. Proti dosavadní praxi je totiž logické v letech ústupu a minima populací plán odstřelu co do počtu kusů, tedy absolutně snížit (při kritickém minimu i úplně zastavit) tak výrazně, že i relativně v procentech z daných klesajících nízkých stavů zvěře by byl odstřel zřetelně nižší než v letech gradace a vyvrcholení. V nich je samozřejmě i v dnešní praxi vyšší odstřel absolutní co do počtu kusů, ale měl by být podstatně vyšší i relativně v procentech ze vzrůstajících a velmi vysokých stavů, než je relativně vysoký v nepříznivých neúrodných letech. V letech s ustupujícími a nízkými stavy jsou pak jakékoliv škody na zvěři mnohem většího dosahu a také ostatní nepřízniví činitelé působí při nízkých stavech daleko závažněji. Proto hromadné zazvěřování zajícem mělo podle zahraničních pokusů vynikající a okamžitý úspěch v témže roce jen tehdy, nešlo-li o pouhé osvěžování krve dostatečně vysokých místních stavů, ale o nárazové zvýšení právě velmi nízkých stavů zajíce.

Je tedy nutno začít se zajícem cílevědomě hospodařit. K tomu je nutno počítat správně stavy, znát stadium jejich vývoje, jejich přírůstavost a časovou i místní optimální výši, ztráty na zvěři a stavy před odstřelem a reálně plánovat jak odstřel a odchyt, tak i dodávku zvěřiny. Rozumná pak budou taková opatření, při nichž se zimní a jarní kmenové stavy zvěře v letech ústupu a minima udrží poměrně vyšší při zvlášť zvýšené ochraně proti nepříznivým činitelům a při všestranné péči o stavy i přírůstek s případným snížením až zastavením odstřelu při hlubokých depresích. V letech gradace a kulminace stavů bude pak rozumné udržet stavy na výši odpovídající přirozené úživnosti honitby a omezeným možnostem dobrého příkrmování, ostatní péče a ochrany, a to pomocí úměrně zvýšeného odstřelu. V obou případech má tak být uchováním dobré kondice kusů i skladby stavů zabráněno vzniku hromadných nákaz a závažných škod a ztrát na zvěři řádným rebilancováním plánu. Takový plán mysliveckého hospodaření a lovu není tedy ani absolutně v počtu kusů, ani relativně v procentech ze stavu paušálně formálním bez náležitého zřetele na momentální situaci a vývojové stadium stavů zajíce v dané honitbě, v dané době. Odstřel, péče i ochrana musí být vždy úměrná stavu a vývoji populace zvěře s cílem nepřipustit ani vysoké vyvrcholení, ale ani prudký ústup až pád, tedy s cílem zmenšit ony flukuační výkyvy a pokud možno udržovat stavy trvaleji na produkčně optimální výši. Rebilancování plánu odstřelu, uplatňované autorem již dříve, je tedy z celostátního hlediska prvořadým chovatelským opatřením, plně zdůvodněným i vědecky. Za nynějších okolností je

možná změna rozpisu plánu pouze při odchytu z veterinárních důvodů v rámci okresu, resp. kraje. Změna plánu dodávek pro veřejné zásobování však možná není. Plán mysliveckého hospodaření a lovu se schválením ONV stává pro uživatele honitby závazným, ale vzhledem ke sledovanému cíli zvyšování produkce zvěře je třeba připustit rebilanci plánu odstřelu tak, aby při splnění směrných čísel v širších celcích mohlo být hospodařeno se stavy zvěře lépe a cílevědoměji než dosud.

SOUHRN

Přírodní podmínky pro chov zajíce jsou v ČSSR většinou příznivé. Tím se zajíc stal nejvýznamnějším druhem zvěře u nás. Odstřel i stavy zajíců obdobně jako ostatní, zejména drobné zvěře v minulosti i nyní v důsledku působení komplexu známých i neznámých činitelů značně fluktuují. V poválečných letech se jeví celkově určitý pokles stavů zajíců, ale současně i jistá stabilizace počtu jejich úlovků na rozdíl od graduujícího bažanta a zvěře spárkaté a hlubokého poklesu koroptví. Zde se specificky rozdílně uplatňují i vlivy zvýšené mechanizace a chemizace velkoplošného zemědělství. Tyto vlivy se uplatňují místně v jednotlivých honitbách a časově v různých letech velmi různě. Tak např. na Židlochovicku kolísaly stavy zajíců i v posledních letech velmi silně jako u bažanta s obdobným působením vlivů, neboť v období 1935–1964 je mezi jejich úlovkou značně vysoká závislost (korelační koeficient $r = 0,83$).

Dosavadní spíše extenzivní způsob hospodaření s převahou lovu při malé péči a ochraně zajíce je třeba zlepšit na podkladě spolehlivých vědeckých i mysliveckých poznatků, zejména o rozmnožování, o skladbě stavů podle pohlaví a věku, o pohlavních a věkových znacích, potravě, vlivu různých činitelů, člověka i různých loveckých způsobů, slovem začít i se zajícem hospodařit. K tomu cíli je třeba prověřit různé starší poznatky, které mnohdy mají povahu pouhých domněnek nebo místně platných zkušeností, a započít s komplexním mysliveckým výzkumem, který se zajícem doposud téměř nezabýval.

Literatura

Brázda A.: Zajíc v Polsku. 1950, Stráž myslivosti. — Brázda A.: Poměr pohlaví u zajíců možno regulovat. 1950, Stráž myslivosti. — Císař V. a kol.: Nejvhodnější doba odstřelu běžné zvěře srstnaté v zemích českých z hlediska spotřeby. 1953, Myslivost. — Fanta B.: Chov zajíců v zajetí se v našich podmínkách nevyplácí. 1960, Myslivost. — Fanta B.: I mladé zaječnický lze zachránit. 1960, Myslivost. — Farský O., Mrkos J.: Ztráty na zvěři za krutých zim na Moravě. 1949, Brno. — Fišer Z.: Hovoříme víc o zajíci. 1961, Myslivost. — Horáček V.: Periodické kolísání stavu užitkové nízké zvěře na panství telečském. 1944, Práce moravské přírodověd. spol. — Janů M.: Lze komorovat zaječnický zvěř? 1961, Myslivost. — Jellen J.: Zaječnický zahrádky. 1948, Stráž myslivosti. — Kokeš O.: Zajíc. 1948, Praha. — Komárek J.: Myslivost v českých zemích. 1945, Praha. — Kratochvíl J.: Co je náš zajíc a jak se jmenuje. 1961, Myslivost. — Kroutil O.: Zvýšit stavy zajíců. 1961, Myslivost. — Nováková E., Vaněk J.: Příspěvek k poznání potravního nároku zajíce polního. 1956, Myslivost. — Nováková E., Hanzl R.: Vliv vnějších činitelů na zajíce. 1963, Myslivost. — Rambousek J.: Jakého stáří se může dožít zajíc? 1950, Stráž myslivosti. — Rambousek J.: Značná váha zajíců v Pomořansku. 1950, Stráž myslivosti. — Sekera J.: Zajíc, koroptve a bažanti - přírůstky a ztráty. 1945, Stráž myslivosti. — Szerderjei A. M., Studinka L.: Zajac, bažant, jarabica. 1958, Bratislava. — Turček F.: Zajac a králík. 1949, Nitra. — Turček F.: Kolísanie stavu niektorých živočíchov a jeho dôsledky poľovnícke. 1952, Stráž myslivosti. — Volf J.: Lze bezpečně rozeznat zaječnický od zajíce? 1954, Myslivost.

Вопросы разведения зайца в СССР

Естественные условия для разведения зайца в СССР в большинстве случаев благоприятны, так что он представляет наиболее знаменательный вид дичи. Отстрел и поголовье зайцев в прошлом и в настоящее время значительно колеблется вследствие действия комплекса известных и неизвестных факторов, также как и у остальной, преимущественно мелкой дичи. В послевоенные годы отмечено в общем некоторое снижение, но в то же время и некоторая устойчивость их добычи в отличие от градуирующего фазана и копытных и глубокого снижения числа куропаток. Здесь специфически поразному отражаются повышенная механизация и химизация сельского хозяйства на крупных участках. Это влияние, однако, отражается также и на местах в отдельных охотничьих участках и во времени в разные годы весьма варьирует. Так например в области Жидлоховице поголовье зайцев колебалось за последние годы весьма значительно, как и у фазана с аналогичным действием влияний, так как в период 1935—1964 между их добычей имеется весьма высокая зависимость (коэффициент корреляции $r = 0,83$).

До сих пор вопрос поголовья зайцев и их поддержания рассматривался более экстенсивно с преобладанием охоты при незначительной заботе и защите, что следует улучшить на основе надежных научных и охотничьих познаний, в особенности касающихся размножения, состава поголовья по полу и возрасту, половым и возрастным признакам, пище, влиянию различных факторов, человека и различных способов охоты и в настоящем смысле слова начать по-хозяйски относиться к зайцу. Для этого надо проверить различные прежние познания, которые часто носят характер лишь предположений или местного опыта, и начать комплексное охотоведческое исследование, которое зайца пока почти не касалось.

Problems of the Breeding of Hares in ČSSR

In the ČSSR the natural conditions for the breeding of hares are on the whole favourable, so that the hare is the most important species of game. The shooting and the numbers of hares, both in the past and at present, fluctuate considerably in consequence of the effects of a complex of known and of unknown factors, the same as is the case with other, and particularly with smaller game. In the post-war years there appeared a certain decreasing of numbers, but also simultaneously a certain stabilization of the numbers shot, unlike in the case of the gradating pheasant and also hoofed game and of the deep decreasing of the numbers of partridges. Here the specifically diverse influences of increased mechanization and application of chemicals in agricultural cultivation of large areas make themselves felt. However, these influences have also often a local character in the different hunting-grounds and differ considerably in the different years. Thus, for example, in the Židlochovice district, the numbers of hares have been fluctuating strongly in the last years, the same as in the case of pheasants in consequence of similar influences, as in the years 1935—1964 there was a considerably high dependence between the numbers of animals shot (correlative coefficient $r = 0,83$).

The rather extensive method of game management as regards hares applied hitherto with a predominance of hunting together with insufficient protection must be improved on the basis of reliable scientific facts and game-keeping experience, and that with special regard to propagation, to the sex and age structure, to sexual and age characters, food, the influences of different factors, of man and of different methods of hunting, and it will be necessary to begin a real management of hares in the true sense of the word. For this purpose it is necessary to check the various old rules, which frequently have only the character of assumptions or of experiences of only local validity, and to begin with a complex game-keeping research including the hare, with which it has almost not dealt at all.

Fragen der Hasenzucht in der ČSSR

Die Naturbedingungen für die Hasenzucht in der ČSSR sind größtenteils günstig, so daß der Hase die wichtigste Wildart ist. Der Abschuss und die Bestände der Hasen schwankten in der Vergangenheit und auch gegenwärtig infolge der Wirkung eines Komplexes bekannter und unbekannter Faktoren, ähnlich wie vor allem beim übrigen Kleinwild. In den Nachkriegsjahren zeigt sich im allgemeinen eine gewisse

Herabsetzung, aber gleichzeitig auch eine sichere Stabilisierung der Anzahl der Jagdbeute desselben zum Unterschied von der Gradation des Fasanen und des Schalenwildes und einer beträchtlichen Herabsetzung der Anzahl von Rebhühnern. Hier machen sich auch Einflüsse einer erhöhten Mechanisierung und Chemisation der Großflächen-Landwirtschaft spezifisch unterschiedlich geltend. Verschiedene Einflüsse machen sich jedoch auch örtlich in den einzelnen Revieren und zeitgemäß in verschiedenen Jahren sehr mannigfaltig geltend. So z. B. im Gebiet von Židlochovice schwankten die Hasenbestände auch in den letzten Jahren sehr stark wie beim Fasan, unter ähnlicher Wirkung von Einflüssen, denn im Zeitraum 1935—1964 besteht zwischen der Jagdbeute dieser beiden Gattungen eine besonders hohe Abhängigkeit (Korrelationskoeffizient $r = 0,83$).

Die bisher eher extensive Art der Hasen-Jagdwirtschaft mit überwiegender Jagd bei geringer Pflege und Schutz muß verbessert werden auf Grund verlässlicher wissenschaftlicher und weidmännischer Erkenntnisse, besonders über die Vermehrung, die Zusammensetzung der Bestände nach dem Geschlecht und Alter, nach den Geschlechts- und Altersmerkmalen, Nahrung, Einfluß verschiedener Faktoren, des Menschen und verschiedener Jagdarten; man muß in richtigem Sinne des Wortes auch mit der Hasen-Jagdwirtschaft beginnen. Zu diesem Ziele sollen verschiedene ältere Erkenntnisse überprüft werden, die oft den Charakter der Hypothesen oder der örtlich geltenden Erfahrungen besitzen und man soll komplexe Jagdforschung, die sich mit dem Hasen bisher fast nicht befaßte, vornehmen.

Questions de l'élevage du lièvre en ČSSR

Les conditions naturelles pour l'élevage du lièvre sont en ČSSR pour la plupart favorables, de sorte qu'il est devenu la plus importante espèce de gibier. La chasse, aussi bien que les effectifs en lièvre sont sujets tant dans le passé qu'au présent à des variations importantes, par suite de l'action de tout un complexe de facteurs connus et inconnus, ce qui est analogue pour le gibier en général, notamment pour le menu gibier. Dans les années d'après guerre on est témoin d'un certain abaissement général, mais en même temps d'une certaine stabilisation quant au nombre de lièvres abattus, à la différence du faisane et du gibier ongulé, où apparaît une tendance ascendante et des perdrix, où, au contraire, l'abaissement est profond. C'est ici que se font également valoir d'une manière spécifique et différente des influences de la mécanisation augmentée et de l'emploi des produits chimiques dans la grande production agricole. Les influences se font valoir cependant aussi localement dans les chasses particulières et temporairement, au cours de différentes années et cela d'une façon très variée. Ainsi, par exemple, dans la région de Židlochovice, les effectifs en lièvres variaient dans les dernières années très fortement, comme d'ailleurs les effectifs de faisans, exposés à l'action des influences analogues, car dans la période de 1935—1964 on trouve, en ce qui concerne leur nombre abattu, une corrélation très considérable (coefficient de corrélation $r = 0,83$).

Le mode actuel d'exploitation, relatif au lièvre, qui est plutôt extensif, car la chasse prédomine, les soins et la protection étant, au contraire, insignifiants, doit être amélioré sur la base des connaissances scientifiques et cynégétiques sûres, notamment en ce qui concerne la reproduction, la structure des effectifs d'après l'âge et le sexe, les caractères sexuels et ceux de l'âge, l'alimentation, l'influence de différents facteurs, de l'homme et de différents modes de chasse; enfin, il faudra commencer avec l'exploitation rationnelle au sens propre du mot. A cet effet, il faudra examiner les connaissances anciennes qui n'ont quelquefois qu'un caractère de conjectures ou d'expériences de valeur locale et inaugurer la recherche cynégétique complexe qui jusqu'à nos jours, ne s'occupait presque pas du lièvre.

Dr. inž. Josef Dvořáček

Lesnická fakulta VŠZ, Brno

■ Hlavním cílem chovu spárkaté zvěře v současných podmínkách naší myslivosti je jednak produkce daným množstvím přiměřeného množství jakostní zvěřiny, jednak kvalitní odstřel charakterizovaný hodnotou trofejí. Souběžnou podmínkou úspěšného chovu spárkaté zvěře je nutný ohled na produkční požadavky zemědělství a lesnictví.

Jedním z hlavních rysů produkce zvěřiny spárkaté zvěře je její omezenost co do množství hlavně s ohledem na ochranu životního prostředí zvěře a též s ohledem na samu kvalitu zvěře. Prakticky je tedy nepřípustná snaha zvyšovat produkci zvěřiny na určité honební ploše co do množství v tom rozsahu, jaký by se dal sice realizovat, stál by však v přímém rozporu se zájmy hlavních hospodářských oborů, s nimiž myslivecké hospodaření sdílí pracovní prostředí.

Naproti tomu možnosti zvyšovat kvalitu myslivecké produkce nejsou cme-zovány žádnými praktickými hledisky a naopak jsou stále důležitější součástí mysliveckého cíle. Závisí téměř výlučně jen na samé zvěři, na podmínkách jejího životního prostředí a na jakosti myslivecké práce. Hodnotné trofeje jsou průkazem o kvalitě a zdraví zvěře i o úrovni chovatelské práce. Kromě toho mají značný ekonomický význam (Z á s m ě t a 1964).

Hlavní problematika chovu spárkaté zvěře tedy vyplývá z naznačených cílů a možností a je při tom značně ovlivňována samotnou existencí stavů velké býložravé zvěře s výraznými ekologickými požadavky na jedné straně a se značnou přizpůsobivostí na straně druhé v produkčním prostředí národohospodářsky důležitých odvětví — zemědělství a lesnictví.

Chov našich běžných druhů parohaté zvěře (jelení, daňčí a srnčí a k tomu zvěře mufloní) má v zásadách navzájem podobnou problematiku, kdežto chov černé zvěře má své zvláštní problémy a nebude v tomto pojednání uvažován, neboť jeho otázkám je věnována zvláštní práce.

Základními činiteli chovu spárkaté zvěře je honitba a stav zvěře. Prvý je zpravidla ve svém rozsahu a do značné míry i ve své charakteristice předem určen, kdežto druhý lze myslivecko-hospodářskými zásahy co do množství a kvality i z hlediska žádoucích cílů ovlivňovat. Vzájemný vztah honitby, jakožto životního prostředí, a stavu zvěře, charakterizovaného především početností a druhotně i skladbou, je dán v zásadě bonitací honitby. Bonitace má určovat počet zvěře (v jarním kmenovém stavu), který je přiměřený daným podmínkám honitby jak z hlediska prospěchu samotné zvěře, tak s ohledem na nepříznivý vliv zvěře na její životní prostředí. Bonitací stanovený početní stav zvěře, který se považuje za vhodný pro danou honitbu, má být určen také

předpisem vhodné skladby, zvláště poměru pohlaví, který opět závisí na reprodukční schopnosti místního stavu zvěře, resp. na míře, do které je populační dynamika zvěře omezována místními vlivy prostředí.

Dosud používané metody bonitace honiteb se spárkatou zvěří staví převážně na praktických zkušenostech s dosavadním stavem zvěře zejména podle rozsahu a charakteru škod na porostech a kulturách. Jinak způsoby bonitace sestavené dosud u nás i v cizině na vědeckých odborných základech, pokud se jich prakticky používá, opírají své závěry téměř výhradně o hodnocení úživnosti honiteb a méně o ostatní velmi důležité činitele prostředí, jimiž jsou život zvěře a jeho projevy mnohdy podstatně ovlivňovány.

Vedle skutečné úživnosti honitby dané všeobecně pohotovými zásobami a kvalitou potravy pro zvěř v jednotlivých zejména kritických ročních obdobích je velmi důležité posoudit do jaké míry může zvěř skutečně úživnosti prostředí nerušeně využívat. Tato možnost je mnohdy omezována různými rušivými vlivy, takže zvěř nemůže na některých místech buď vůbec, nebo alespoň v některých časových úsecích přijímat potravu, což činí úživnost honitby méně efektivní a vede k nadměrnému vypásání jiných ploch, čímž se jejich hodnota snižuje nebo vznikají škody.

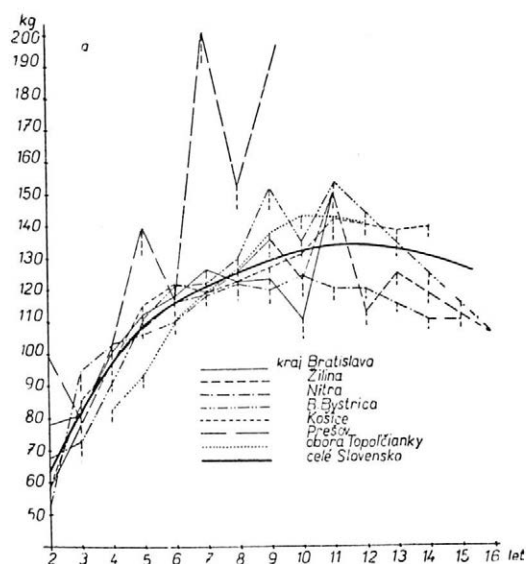
Dosud velmi málo pozornosti bylo věnováno skutečnosti, kdy zvěř v daných podmínkách honitby je sama překážkou využívání jinak pohotových zdrojů potravy. Bývá to zejména z důvodů teritoriality jednotlivých kusů, zejména v letním období, kdy např. určitý srnec si ovládne a hájí třeba louku, čímž znemožňuje brání potravy jiným srncům. V důsledku vzájemné konkurence tak vzniká ve stavu určité napětí, které vcelku zhoršuje využívání úživnosti honitby zvěří a má na zvěř i jiné nepříznivé vlivy. Z toho hlediska může zvěř využívat lépe potravu z pastvišť rozptýlených než koncentrovaných, např. na několika menších po honitbě rozložených loukách než na jedné velké louce se stejnou zásobou potravy. Tyto vztahy jsou velmi různé u jednotlivých druhů zvěře a jejich uplatnění závisí na konkrétních vlastnostech prostředí. V zimním období, kdy všechny druhy spárkaté zvěře projevují sezónní sklon se sdružovat, je vzájemná konkurence o prostor podstatně slabší než v létě, kdy zejména srnčí zvěř žije převážně individuálně, a to i srny se srnčaty. Proto právě srnčí zvěř je na popsání vlastnosti prostředí podstatně citlivější než ostatní společensky žijící druhy.

V této souvislosti se kromě toho velmi výrazně projevují i mezidruhové vztahy, přičemž z našich druhů spárkaté zvěře je nejcitlivější a nejvíce trpí srnčí vůči ostatním druhům, zejména jelení a mufloní zvěři.

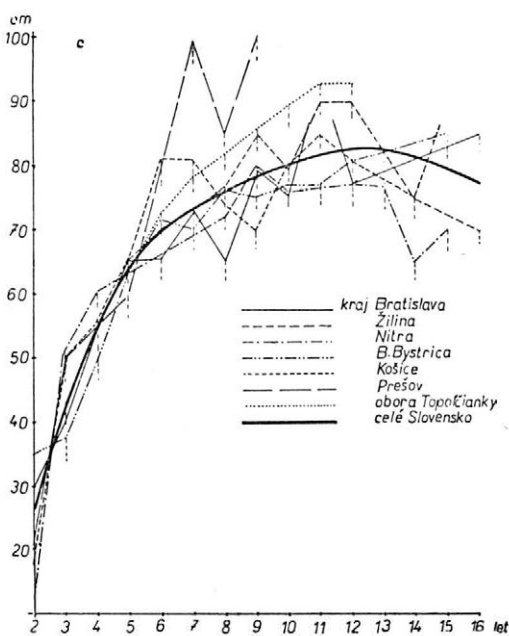
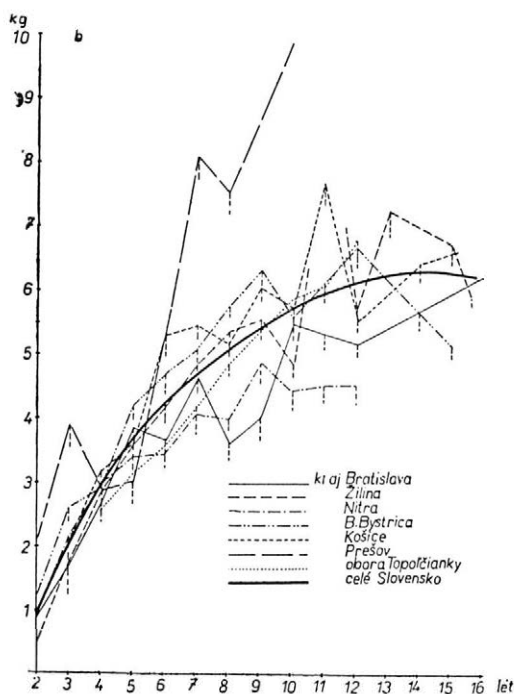
Při bonitaci honiteb je důležitým hlediskem též myslivecká práce, která zlepšuje prostředí pro zvěř, hlavně jeho úživnost, zajišťuje péči o zvěř a řídí hospodaření se zvěří. Z hlediska ochrany porostů proti škodám zvěří, jejíž úspěch je v praxi mnohdy rozhodujícím ukazatelem bonitace honitby, záleží ovšem také na úrovni lesního, popř. i zemědělského hospodaření. Důležitým znakem bonitace je, že nemusí mít trvalou platnost. Podmínky pro zvěř v honitbách se mohou měnit a jejich změnám je také třeba přizpůsobovat předpis kmenového stavu.

Zdokonalení způsobů bonitace honiteb je náplní výzkumných úkolů u nás i v cizině. Jejich vyřešení jistě přispěje k zdokonalení předpokladů pro chov zvěře. Přesto jsou dosud povětšinou větší nedostatky právě v chovatelských postupech, jimiž má být předepsaná bonitace realizována, než ve vlastní úrovni bonitace.

Žádoucí úprava mezidruhových vztahů spárkaté zvěře, popř. přímo vyhra-

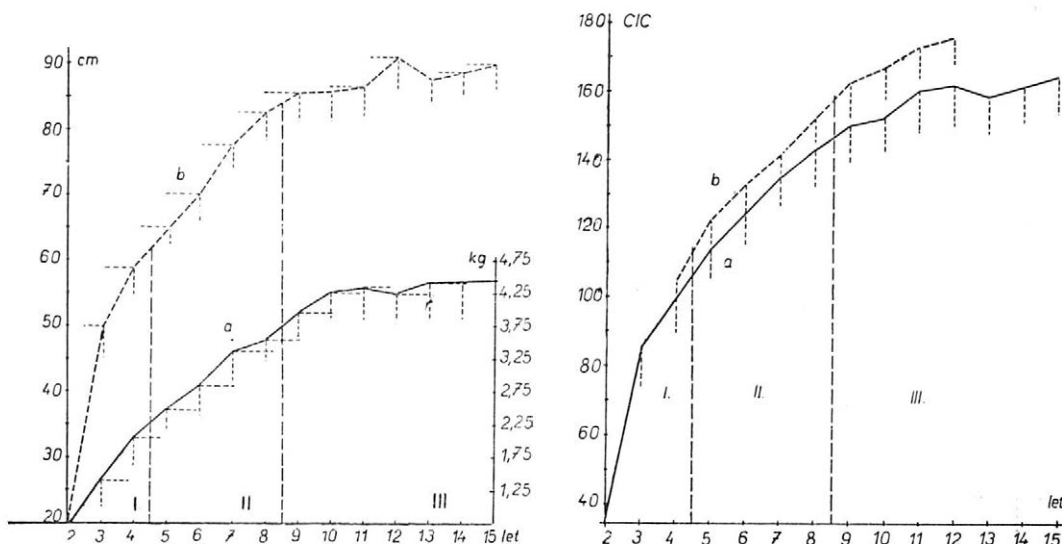

1. Vývin slovenských jelenů (807 případů): a — váha těla (vyvržených), b — váha trofeje (paroží s lebkou bez dolní čelisti), c — délka lodyh (1954—1957)

zení určitých honiteb nebo oblastí jednotlivým druhům zvěře, je předmětem rajónizace. V chovu jelení zvěře byla v zásadě provedena zřízení jeleních oblastí. Nedílným požadavkem vlastní rajónizace, tj. seskupení a územního vytyčení honiteb, v nichž má být chován jistý druh zvěře, je však propracování chovatelských zásad a postupů s podstatně vyšší úrovní, než měl dosavadní způsob hospodaření v jednotlivých honitbách. Současně se zásadami jak hospodařit se zvěří v jejich oblastech je třeba stanovit jak nakládat se zvěří téhož druhu mimo oblast, zejména v sousedících honitbách.

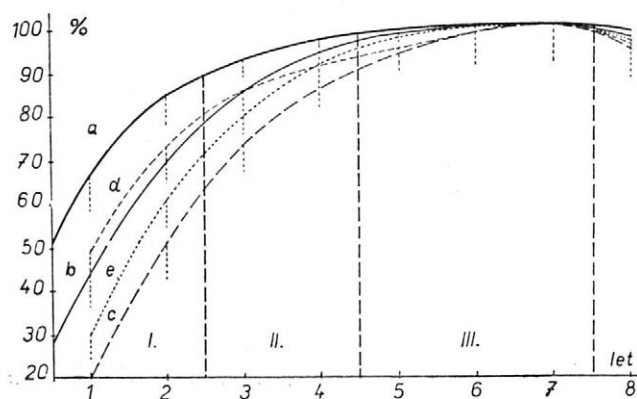
V oblastech, kde se chová v několika souvisejících honitbách daňčí nebo mufloní zvěř, ukazuje se povětšinou potřeba sjednocení chovatelských postupů, zejména v jednotném plánování a hodnocení výsledků chovu po způsobu jeleňích oblastí.

2. Vývin jelenů z českých krajů (858 případů): *a* — váha těla, *b* — váha trofeje.

3. Vývin bodové hodnoty paroží jelenů (CIC): *a* — z českých krajů (858 případů), *b* — z oborů v Topoľčiankách (84 případy)

V grafech je naznačeno chovatelské třídění jelenů na věkové třídy (I, II, III)

4. Vývin srnců (Židlochovice 1936—1949, 664 případy); srovnání vývinu váhy těla a znaků paroží vyjádřeného v % z maximální hodnoty jednotlivých znaků dosažené v 7 letech: *a* — váha těla, *b* — váha trofeje, *c* — objem paroží, *d* — délka lodyh, *e* — počet mezinárodních bodů. V grafu je znázorněno chovatelské třídění srnců na věkové třídy (I, II, III) zdůvodněné vývinem průměrného srnce

Naproti tomu rajónizace srncí zvěře, která osidluje s výjimkou extrémních poloh, zejména ve vysokých horských polohách, téměř všechny naše lesy a ve stále větší míře se rozšiřuje a nachází mysliveckochovatelské uplatnění i v rozsáhlých polních oblastech, je určována hlavně odpovědným vytyčením oblastí ostatních druhů spárkaté zvěře. V menší míře může být srncí zvěř přidruženou zvěří v oblastech ostatních druhů.

Rovněž dokončení rajónizace pro všechny druhy spárkaté zvěře s přísluš-

ným stanovením chovatelských zásad, což je rovněž náplní výzkumného úkolu, povede k prohloubení úrovně chovu této zvěře a k účelnějšímu využití našich honiteb.

V rámci žádoucí početnosti stavu zvěře stanovené bonitací určité honitby nebo oblasti je ukazatelem zásadní důležitosti vhodná skladba stavů. Správný předpis skladby stavu jak podle pohlaví, tak podle věku v rámci bonitace, jeho dosažení a udržování vhodnými chovatelskými zásahy je totiž základním předpokladem dosažení chovatelského cíle.

Podkladem pro stanovení věkové skladby stavu samčí zvěře, jakožto hlavního ukazatele skladby stavu, jsou poznatky o tělesném vývinu a vývinu hlavních znaků paroží, popř. rohů, v závislosti na věku. Jak vyplývá z grafů na obr. 1—4, na nichž je na podkladě zpracování velmi početného materiálu znázorněn vývin těchto ukazatelů, mívají jeleni nejsilnější paroží ve věku 12—15 let, přičemž nejtěžších vah těla dosahují již o 2—3 roky dříve. Srnci mívají nejsilnější paroží v 6.—8. roce. Podle zkušeností a literárních údajů (Ueckerman 1956) dosahují daňci vrcholu parožení asi v 9—11 letech. Bodová hodnota mufloních rohů bývá nejvyšší asi v 8—10 letech; později se jejich růst značně zpomaluje a kromě toho dochází k poškozování toulců v nejstarší vrcholové části.

V mysliveckých kruzích se mnohdy udržuje názor, že hodnota trofejí dosahuje vrcholu již v podstatně nižším věku, a obava, že v dalších letech hrozí již redukce paroží věkem neboli že se paroháči stanou zpátečníky. Tento názor je podporován občasnými úlovky poměrně mladých kusů s velmi silným parožím. Přitom se zpravidla neuvažuje, že právě tyto kusy by byly ve zralém věku ještě daleko silnější a že úspěch chovu je především v tom, aby takové nadějně kusy se dožily skutečně vrcholného věku (obr. 5 a 6).

Poznatky o věkovém vývinu charakteristických znaků zvěře umožňují věkové třídění samčí zvěře z chovatelského hlediska, jak je uvedeno v tabulce I. Třídění samčí zvěře podle věku slouží jednak chovatelskému plánování, jednak usměrňování chovatelských zásahů a evidenci výsledků chovu.

I. Účelné chovatelské třídění samčí zvěře podle věku

Zvěř	Věková třída		
	I.	II.	III.
Jelení	ve 2.—4. roce	v 5.—8. roce	9letí a starší
Daňci	ve 2. a 3. roce	ve 4.—6. roce	7letí a starší
Srnci	1 a 2letí	3 a 4letí	5letí a starší
Mufloni	ve 2. a 3. roce	ve 4. a 5. roce	6letí a starší

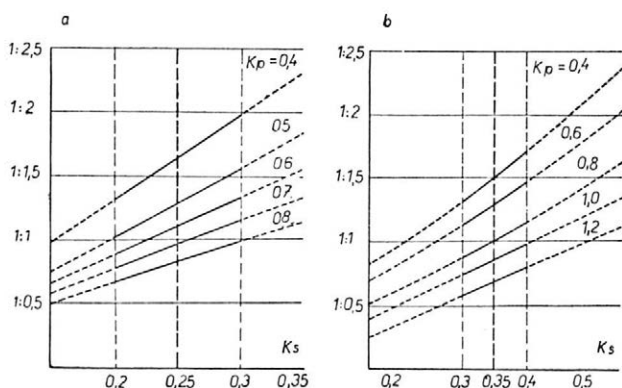
Vzhledem k tomu, že všechny naše druhy spárkaté zvěře žijí polygamicky, má biologicky vhodný poměr pohlaví značné rozpětí. Samci těchto druhů tedy mohou pokládat a oplodnit stejně několik samic, jako mohou prožívat říji bez styku se samicími kusy. V rámci tohoto rozpětí pak je třeba hledat takový poměr pohlaví, který při své biologické vhodnosti zajistí v daných podmínkách honitby co nejlépe dosažení chovatelského cíle.

Rozborem možností myslivecké produkce při různých poměrech pohlaví (Nečas 1957, 1959, 1963) v chovu jelení a srnčí zvěře docházíme k závěru, že vhodnost určitého poměru pohlaví lze nejcitlivěji posuzovat poměrem počtu samčích mláďat k počtu samčích kusů starších jednoho roku v jarním kmenovém stavu, který můžeme nazvat koeficientem doplňování stavu samčí zvěře (K_s). Jen v určitém rozmezí hodnot tohoto ukazatele je totiž možno způsobem odstřelu, který splňuje požadavky chovatelské selekce, dosáhnout takové skladby stavu samčí zvěře podle věku, která zajišťuje největší možnost pravidelného lovu plně vyspělých kusů s co nejlepší trofejí.

V chovu jelení zvěře je vhodné rozmezí hodnot K_s od 0,2 do 0,3*) a u srnčí zvěře od 0,3 do 0,4. Je-li koeficient K_s větší, tedy je-li v kmenovém stavu více samčích mláďat v poměru k počtu starších samčích kusů, což bývá při vyšším zastoupení samičí zvěře ve stavu, byl by nutný z hlediska selekce zbytečně vysoký odstřel mladých samčích kusů, má-li být dosaženo žádoucí věkové skladby s dostatečným zastoupením kusů III. věkové třídy, popř. takové skladby ani nelze dosáhnout. Naopak je-li hodnota K_s nižší, dochází k omezení možnosti jakostní selekce samčí zvěře, což lze v přiměřené míře připustit a využít jen tam, kde je zvěř zvláště kvalitní a kde je možnost pečlivého posuzování zvěře určené k odstřelu, např. v dobře vedených oborních chovech.

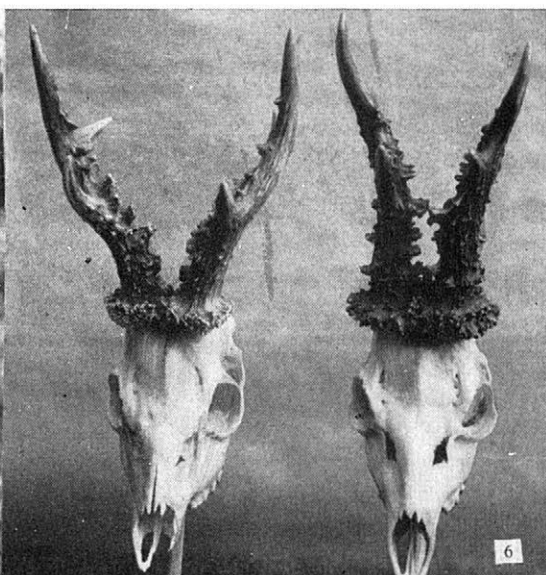
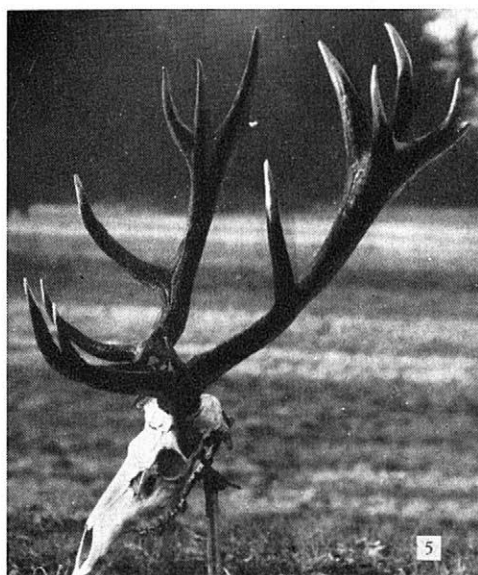
Uvedeným hodnotám K_s odpovídá při různém koeficientu přírůstku (K_p — poměr počtu mláďat, která se dočkala ulovení nebo sčítání v kmenovém stavu na jaře příštího kalendářního roku k počtu všech samičích kusů starších jednoho roku v kmenovém stavu toho roku, v němž přírůstek vznikl) poměr pohlaví zvěře v kmenovém stavu podle grafů na obr. 7. Je tedy zřejmé, že v honitbách, kde není přírůstek pravidelně zvláště pronikavě omezován vlivy prostředí, tedy tam, kde dosahuje K_p u jelení zvěře 0,6—0,7 (60—70 % z počtu všech laní) nebo u srnčí 0,8—1,0, obdobně pak u daňčí a mufloní zvěře 0,7—0,8, je žádoucí poměr pohlaví u všech těchto druhů přibližně 1:1. Tento poměr pohlaví je tedy z hlediska kvalitního rozmnožování biologicky naprosto vhodný a blízký poměrům u zvěře žijící ještě v prostředí s přirozenými podmínkami.

Jen tam, kde je trvale nižší přírůstek z důvodů značných ztrát na mláďatech, je vhodný poměr pohlaví s poměrně vyšším zastoupením samičí zvěře

7. Grafické znázornění vhodného poměru pohlaví při určitém koeficientu přírůstku (K_p) vzhledem k žádoucí hodnotě koeficientu doplňování stavu samčí zvěře (K_s): a — zvěř jelení, b — zvěř srnčí

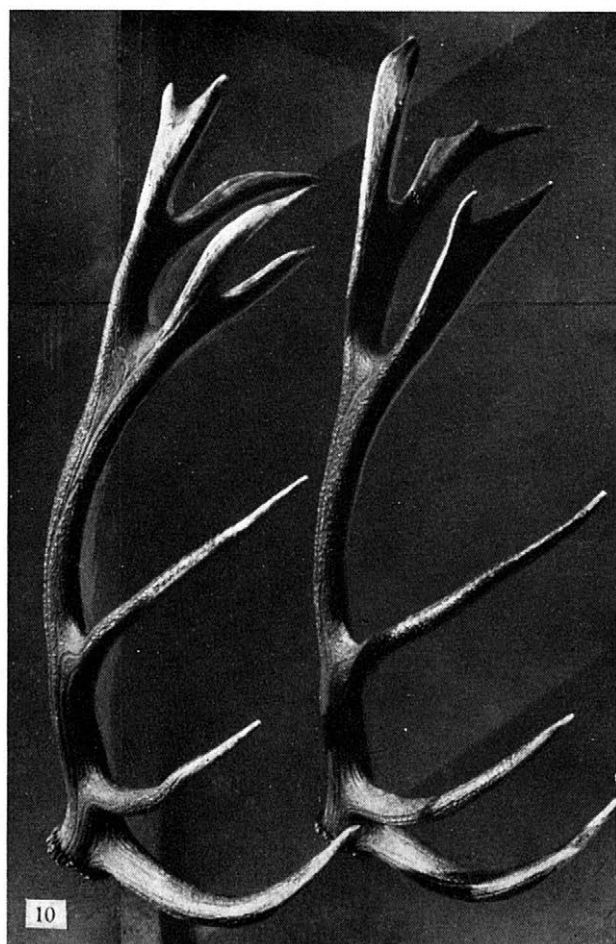
*) Protože u jeleních kolouchů v terénu je obtížné poznat pohlaví, je možno místo počtu samčích kolouchů brát počet všech kolouchů za předpokladu, že zhruba polovina z nich připadá na jelínky. Pak je žádoucí hodnota K_s 0,4—0,6.

5. Předčasně padlý velmi nadějný 7—8letý jelen (LZ Břeclav) s parožím o bodové hodnotě 214 CIC. Na vrcholu svého vývinu by byl s největší pravděpodobností dosáhl více než 220 CIC

6. Předčasně ulovení velmi nadějný 3letý srnci z polních honiteb jižní Moravy (126,75 a 126,25 CIC). Na vrcholu svého vývinu mohli nosit ještě podstatně silnější paroží

9. Nadějný srnec má koncem roku dobře vyvinuté pučnice s prvotními paličkami

10. Shozy velmi silného jelena z oblasti Žďárských vrchů: 1962 (věk asi 12 let) — 205 CIC, 1963 — 213 CIC (o rok později shodil paroží o hodnotě 218 CIC)

11. Naši nejsilnější srnci z poslední doby byli uloveni v polních honitbách: *a* — Nesvady (okr. Komárno) 1962 — 178,33 CIC; *b* — Okoč (okr. Dun. Streda) 1961 — 160,37 CIC; *c* — Oploty (okr. Louny) 1960 — 157,58 CIC. Snímky Nečas

podle grafů na obr. 7. Je samozřejmé, že uvedené poměry pohlaví platí pro stav, který je cílem plánovaných úprav. Má-li být např. současný skutečný stav zvěře v krátké době podstatně rozmnožen, lze ovšem udržovat do té doby přechodně přiměřeně vyšší zastoupení samičí zvěře. Ale naopak tam, kde má být celkový stav početně snižován, je vyšší zastoupení samičích kusů jen škodlivou přítěží ztěžující a prodlužující žádoucí úpravu stavu.

U jelení a srnčí zvěře bývá alespoň v literatuře a v oficiálních směrnících uznávána vhodnost poměru pohlaví 1:1. U daňčí a mufloní zvěře naproti tomu bývá myslivecké praxi doporučován širší poměr pohlaví s větším zastoupením samičích kusů. Bývá to zdůvodňováno zejména nutností omezovat bojovnost samců v době říje. Zkušenosti jak z volnosti, tak i z obor a konečně i obdobné zkušenosti získané u zvěře jelení však ukazují, že i při poměru pohlaví s větším zastoupením samčích kusů nejsou boje častější ani nebezpečnější; často právě naopak je bojů méně. Z toho důvodu u daňků a muflonů, u nichž máme právě v mladém věku méně kritérií k posouzení jakosti paroží, popř. toulců, je vhodné držet ve stavu spíše méně matek, a tím snížit relativně přírůstek, což umožní dosahovat i při poněkud nižším odstřelu mladých samců (I. věkové třídy) dobré zastoupení vyspělých lopatáčů, popř. beranů.

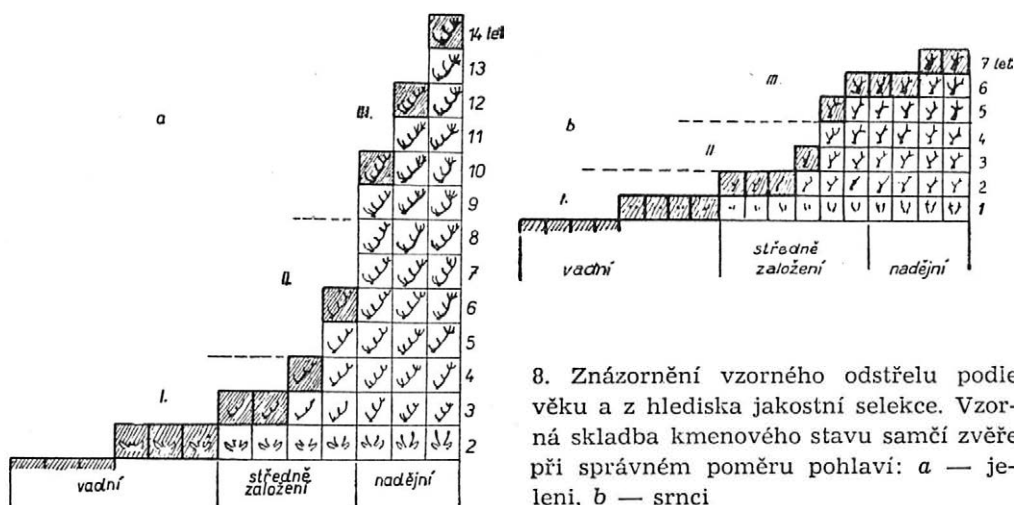
Vcelku nutno ještě zdůraznit, že vhodný poměr pohlaví je jedním z hlavních a nutných předpokladů, má-li být dosaženo chovatelského cíle. Jeho význam je však v praxi dosud podceňován; není dostatečně zdůrazňován a zajišťován ani v úředních pokynech pro plánování chovu spárkaté zvěře. Měl by proto být zcela závazně předepisován již v rámci bonitace honiteb a jeho dosažení zajištěno cílevědomým plánováním chovu i prováděním odstřelu. Dosud velmi časté nadbytky samičí zvěře ve stavech znemožňují dosažení kvalitních výsledků chovu, znamenají myslivecky neproduktivní podíl zvěře a jsou pramenem stálého sklonu stavu zvěře se přemnožovat a tak i příčinou z mysliveckého hlediska nežádoucích hrubých „redukcí“. Kromě toho zvyšují neúměrně podíl březích, kojících a rostoucích mladých kusů ve stavu. Právě tato část zvěře je svou náročností na výživu (Lochman 1961, Bubeník 1959) příčinou nadměrných škod.

V souvislosti s poměrem pohlaví je věková skladba stavu samčí zvěře ukazatelem, který má bezprostřední význam pro dosažení cíle chovu. Jen dostatečné a trvalé zastoupení samčích jedinců III. věkové třídy (zhruba $\frac{1}{4}$ ze všech samčích kusů starších 1 roku) umožňuje pravidelný lov zralých kusů s nejlepší trofejí, který je jedním z hlavních cílů mysliveckého chovu spárkaté zvěře.

Prvním z předpokladů dosažení dobré věkové skladby je vhodný poměr pohlaví dávající příznivé hodnoty koeficientu doplňování stavu samčí zvěře (K_s). Druhou základní podmínkou dosažení a udržování skladby stavu samčí zvěře je vhodné rozložení odstřelu podle věku. Jak teoretické předpoklady, tak i praktické zkušenosti dokazují především nutnost dostatečného odstřelu mladých samčích kusů I. věkové třídy. Tak k zachování již dosažené správné skladby podle věku je potřeba každoročního odstřelu samčích kusů I. věkové třídy v rozsahu nejméně $\frac{1}{2}$ z celkového odstřelu samčí zvěře starší 1 roku. Ve stavech, kde má mladá samčí zvěř dosud nežádoucí nadměrné zastoupení, je ovšem nutný ještě přiměřeně vyšší odstřel kusů I. věkové třídy.

Náležitý odstřel mladých samčích kusů je vedle potřeby dosáhnout žádoucí věkové skladby stavu základním požadavkem jakostní selekce: co nejdříve vyloučit ze stavu kusy chovatelsky nenadějně, méněcenné a tedy nežádoucí ve

prospěch kvalitních kusů schopných splnit požadavky chovatelského cíle. Dostatečný průběrný odstřel mladých samčích kusů v souvislosti s náležitou selekcí samičí zvěře a mláďat umožňuje realizaci hrubé většiny kvalitního průběru již v mladém věku (v I. věkové třídě). Potřeba selekce ve II. věkové třídě je pak již minimální, což umožní přiměřeně velkému počtu kusů dospívání do zralého věku, tedy dobré zastoupení III. věkové třídy, které umožňuje pravidelný odstřel $\frac{1}{3}$ zralých kusů této věkové třídy s nejlepší trofej z celkového odstřelu samčí zvěře starší 1 roku (obr. 8).

8. Znázornění vzorného odstřelu podle věku a z hlediska jakostní selekce. Vzorová skladba kmenového stavu samčí zvěře při správném poměru pohlaví: a — jeleni, b — srnci

II. Skutečný odstřel jelenů a srnců podle věku v různých oblastech ČSSR v letech 1956–1963

Z celkového počtu 1523 jelenů bylo ve věkové třídě	I.	II.	III.
v % z celkového úlovku			
v českých krajích	42	43	15
na Slovensku	22	61	17
Při správném postupu by mělo být	nejméně 50	nejvýše 15	nejvýše 33
Z celkového počtu 2810 srnců v českých krajích bylo	22	37	41
Při správném postupu by mělo být	nejméně 50	nejvýše 20	nejvýše 33

Takovéto složení odstřelu z hlediska věku je naprosto nutným požadavkem, má-li být dosaženo chovatelského cíle z hlediska kvality, a mělo by být závazným kritériem pro sestavování a schvalování plánu odstřelu.

Rozbor skutečného odstřelu z posledních let (tabulka II) však dokazuje, jak nedostatečně je tento nutný požadavek plněn. Tato skutečnost je prokazatelně jednou z hlavních příčin toho, že kvalita výsledků chovu spárkaté zvěře u nás dosud zdaleka neodpovídá skutečným možnostem. Teprve v posledních letech se v některých oblastech nebo honitbách v důsledku cílevědomějšího postupu v plánování a odstřelu ukazují zejména v chovu jelení zvěře pozoruhodné výsledky převyšující výrazně dosavadní kvalitní úroveň a naznačující naše skutečné možnosti. Jsou to např. shozy několika jelenů z moravských oblastí ohodnocené nad 210 (až 218) mezinárodních bodů.

K nejrozsáhlejšímu porušování bezpodmínečně nutné zásady nutného průběžného odstřelu samců zvěře I. věkové třídy a současně překračování přípustného odstřelu kusů se silnou trofejí dochází v současné době v režijních i vyhrazených honitbách Státních lesů, zejména v souvislosti s poplatkovým odstřelem zahraničními hosty. Běžně se zadává odstřel daleko většího počtu kusů, než odpovídá možnostem a potřebám honiteb z hlediska kvalitní produkce. Z nedostatku plně dospělých kusů, jsou nadměrně loveny kusy II. věkové třídy a mezi nimi často i velmi nadějně, což jednak znemožňuje dosáhnout dobrého zastoupení zralých kusů III. třídy, ale hlavně znamená hromadné lovení nadějných nevypělých kusů za neúměrně nízký poplatek. Tyto kusy by mohly v několika dalších letech po plném vyspění poskytnout daleko efektivnější výsledky jak co do hodnoty trofeje, tak z hlediska akumulace poplatků realizované v devizách (Z á s m ě t a 1964). Má-li poplatkový odstřel splnit ekonomické požadavky a nemá-li být překážkou zvyšování kvality chovu, která je samozřejmou podmínkou jeho existence a která by svou úrovní obstála v mezinárodním srovnání a odpovídala pověsti naší myslivosti, musí se nutně zaměřit na zadávání menšího počtu, ale podstatně hodnotnějších příležitostí lovu trofejové, zejména jelení zvěře. Možnost realizace důsledně průběžného odstřelu (nejméně polovina kusů v I. věkové třídě) převážně odborně kvalifikovanými zaměstnanci a co nejmenší odstřel ve II. věkové třídě jsou požadavky naprosto nutnými. Proto zadávání nejvýše $\frac{1}{3}$ až $\frac{2}{5}$ z celkového odstřelu určité honitby poplatkovým a jiným náročným hostům musí zůstat nepřekročitelnou zásadou, má-li chov spárkaté zvěře splnit svůj účel. Je samozřejmé, že pokud přicházejí pro odstřel hosty v úvahu i některé kusy II. věkové třídy, musí to být kusy přísně průběžné. Tyto požadavky jsou také jedním z předpokladů úspěšné orientace chovu spárkaté zvěře od množství k jakosti, která se dá realizovat jen snahou dosáhnout při početně nízkých stavech maximální kvalitní produkce a která je stanovena též usnesením kolegia ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství z roku 1963.

Otázka zajišťování skladby stavu samičí zvěře podle věku je vcelku méně významná již proto, že poměr počtu samičích mláďat k počtu starších samičích kusů zůstává při různém poměru pohlaví zhruba konstantní a závisí tedy převážně jen na koeficientu přírůstku, jehož výši lze jen v omezené míře chovatelsky ovlivňovat. Kromě toho dobře vyvinuté a kvalitní mateřské kusy od nástupu pohlavní dospělosti až do plně dospělého věku, tedy až do doby, kdy počnou chátat věkem, jsou zhruba stejně hodnotným chovatelským materiálem. Přitom je žádoucí vyšší zastoupení samičích kusů středního věku; to je však v praxi běžně zajišťováno dostatečně vysokým odstřelem tělesně slabších mladých kusů.

Chovatelsky velmi důležité a celkový úspěch podmiňující jsou vhodné způsoby chovatelské selekce — průběrného odstřelu. První zásada jakostního průběru je určována skutečností, že dobrý tělesný vývin a zdraví zvěře jsou základem kvalitní produkce. Všeobecně vysoké tělesné váhy zvěře jsou předpokladem dobré tvorby paroží, popř. rohů, i když zejména u jelení zvěře vzájemné vztahy tělesné velikosti a hodnoty trofeje jsou zastřeny složitými rasovými poměry. U samičí zvěře pak je tělesná váha nejdůležitějším znakem, neboť její genetické vlastnosti z hlediska tvorby trofejí zůstávají skryty.

Z těchto důvodů zůstává základem jakostní selekce důsledný průběrný odstřel samičí zvěře a mláďat s cílem zvyšovat tělesnou velikost, která je v praxi charakterizována vahou těla, trvalým vylučováním slabých jedinců. Průběrný odstřel slabých mláďat se musí zásadně týkat obou pohlaví. Tělesná zdatnost samčího kusu z hlediska tvorby trofeje je totiž stejně důležitá jako zdatnost samičího mláďete z hlediska jeho budoucnosti jako chovatelsky hodnotné matky.

Další důležitou zásadou průběrného odstřelu je současný odstřel mláďat, je-li třeba odstřelit vodící matku. Tato zásada bývá zvláště u jelení zvěře až neuvěřitelně často lehkomyšlně překračována, takže osiřelá mláďata jsou běžným a mnohdy hromadným zjevem. Nehledě k etické a výchovné stránce postoje myslivce ke zvěři, znamenají osiřelá mláďata závažnou neproduktivní složku stavů naší zvěře, neboť nelze naprosto očekávat, že se stanou dalším vývojem chovatelsky kvalitními jedinci. Kromě toho podstatný podíl takoveto zvěře vyřazené ze společenských vztahů, a tím také např. od krmelců, znamená značný rozsah škod na porostech tím spíše, že je to mladá zvěř ve stadiu intenzivního růstu a s velmi vyhraněnými nároky na kvalitní a časově závazný příjem potravy (Lochman 1961).

Celkový rozsah průběrného odstřelu samičí zvěře a mláďat je ovšem především určován potřebou náležité úpravy početnosti a skladby stavu. V případech, kdy není třeba stav početně zvyšovat, a proto také udržovat vyšší zastoupení samičí zvěře, a kdy je již dosaženo žádoucího poměru pohlaví, je nutno plánovat na jeden samčí kus starší jednoho roku nejméně jeden kus samičí starší jednoho roku a na každý k odstřelu plánovaný kus této samičí zvěře nejméně tolik mláďat, kolik činí koeficient K_p (přírůstek mláďat). Výjimky z této zásady mohou být uplatňovány jen tam, kde dochází prokazatelně a soustavně k podstatným ztrátám na mláďatech a kde jsou tedy výrazně nízké hodnoty K_p . Naopak tam, kde jsou dosud jakékoliv nadbytky samičí zvěře, je nutno plánovat její přiměřeně vyšší odstřel s příslušným počtem mláďat. Odstřel mláďat by měl každoročně činit asi $\frac{1}{4}$ až $\frac{1}{3}$ z jejich celkového stavu.

Náležitý poměr odstřelu samčí a samičí zvěře je určován potřebou úpravy poměru pohlaví. Náležitý poměr odstřelu samičích kusů a mláďat je pak mimo jiné otázkou možnosti jeho provedení, aniž jsou ponechávána osiřelá mláďata, k čemuž dochází vždy, je-li plán odstřelu mláďat vzhledem k odstřelu samičí zvěře neúměrně nízký.

Teprve důsledným plněním průběrného odstřelu samičí zvěře a mláďat v náležitém rozsahu tedy vznikají předpoklady pro úspěšnou selekci samčí zvěře.

Průběrný odstřel samčí zvěře tedy přímo navazuje na selekci samčích mláďat. Jestliže u mláďat se mohly posuzovat jen tělesné předpoklady pro tvorbu trofeje, hodnotí se u starších samčích kusů vedle vývinu těla i vývin trofeje. Spolehlivý odhad věku je proto vždy nejdůležitějším předpokladem správného posouzení chovatelské hodnoty každého kusu.

S intenzívním průběhem je nutno začít již ve věku, kdy samci parohaté zvěře nasadili první paroží a u muflonů rovněž v druhém roce života. Tento věkový stupeň je z hlediska průběrného odstřelu nejdůležitější. Výška paroží špičáků všech našich druhů parohaté zvěře je velmi citlivým ukazatelem tloušťky pučnic (Nečas 1963), která svůj intenzívní růst prodělává právě v mladém věku. Zaostává-li vývin pučnice již v tomto věku, zůstává pak trvale slabší. Na slabých pučnicích nemůže růst silné paroží. Také vývin růžků muflonů ve druhém roce života je dobrým ukazatelem založení berana. Rovněž v dalších věkových stupních I. věkové třídy je velmi dobrá možnost průběrného odstřelu. Nadějnost kusu se dá v tomto věku posoudit podle charakteristických prvků paroží spolehlivěji než v pozdějším věku, kdy je mimo jiné i odhad stáří méně snadný. Proto je nutno tohoto věkového úseku I. věkové třídy využít a realizovat v něm hrubou většinu jakostního průběru. Proto stačí ve II. věkové třídě jen jeho dokončení, popř. doplnění v malém rozsahu.

Je tedy zřejmé, že náležitý odstřel samčí spárkaté zvěře podle věku, jehož zásady byly uvedeny, zajišťuje dobrou věkovou skladbu stavu, je současně prvotní a nezbytnou podmínkou úspěšného průběrného odstřelu. Jakostní selekce totiž může mít chovatelský význam jen tehdy, je-li konána zásadně již v co nejmladším věku, kdy je určitý kus poznán jako méně kvalitní. Jakékoli odkládání průběrného odstřelu na pozdější věk vede k zaplňování stavu nekvalitními kusy na úkor jakostní zvěře a zvyšuje podíl mladé zvěře ve stavu na úkor zastoupení kusů zralého věku. Podporuje možnost rozmnožování nekvalitní zvěře, zhoršuje zdravotní poměry ve stavu zvěře a ztěžuje posuzování kvality jednotlivých kusů při odstřelu. Právě okolnost, že v minulých zhruba třech desetiletích byla uplatňována zásada lovu jen průběrných kusů téměř bez ohledu na jejich věk, vedla k naprostému a prokazatelnému neúspěchu, a tím i k všeobecné nedůvěře v účinnost průběrného odstřelu a k pochybám o jeho významu.

Další důležitou otázkou průběrného odstřelu samčí zvěře je způsob posuzování kvality jednotlivých kusů. Z minulosti převládá stále domněnka, že existuje jakýsi všeobecně platný prototyp kusů „průběrných“ a „chovných“, který by mohl snad být směrodatný ve všech honitbách. Tento způsob vedl dokonce k sploštění posuzování kvality jelenů téměř na pouhé jejich třídění na „nekorunové“ a „korunové“, které ve snaze pomoci chovu jelení zvěře bylo škodlivé (Nečas 1959). Takový postoj k otázce průběrného odstřelu je nepřijatelný. Rozhodující musí být vždy kvalita místního stavu zvěře a uspořádání zvěře pokud možno v každém věkovém ročníku od nejhůře založených kusů až po nejnadějnější. Průběrných je pak počínaje nejhoršími tolik, kolik má být podle požadavku budování dobré věkové skladby z chovu vyraženo. To znamená, že např. v honitbě, která má dvakrát tolik jeleních špičáků, než má mít a než potřebuje, musí být za průběrné považováni i mnozí špičáci jinak velmi dobře založení, prostě z toho důvodu, že jsou v tomto počtu pro honitbu nepotřební a jejich ponechání ve stavu by bylo jenom na škodu, protože by v rámci normovaného stavu zabírali místo, kterého je třeba pro náležité zastoupení dospělých jelenů. Musí proto být průběrným odstřelem v této honitbě vyraženi a ponechán jen potřebný počet špičáků nejnadějnějších. Obdobně v honitbě, kde i nejslabší špičáci mají tak vysoké paroží, že je lze podle všeobecného měřítko považovat za nadějně, je nutno provést průběr těch nejslabších z nadějných a ne snad se mu vyhýbat. Takové pojetí je důležitou zásadou chovatelské selekce, dává jí progresivní charakter tím, že nesetrvává na téže úrovni, ale snaží se o stálé zvyšování kvality.

Z tohoto hlediska se vlastně přežila potřeba dělit zvěř na chovnou a průběrnou v plánech odstřelu. Bylo také zpravidla prováděno, zcela formálně jen jako podklad k povolení odstřelu žádoucího počtu „průběrných“ kusů. Nebyly totiž ani podklady pro takové třídění, protože např. jeleni shodí do doby odstřelu to paroží, podle kterého měli být posuzováni v době sčítání zvěře. Jeleni, kteří budou v době odstřelu špičáky, v době sčítání pak nemají ještě vůbec paroží, neboť jsou dosud kolouchy. Obdobně je tomu u srnců; srnec v prvním roce věku v únoru nebo v březnu, kdy se podle dosavadních předpisů sčítá kmenový stav, který nenosí paroží, může být stejně zakrnělým paličkářem, který nedokončil ještě ani pučnice jako velmi nadějný kus nedlouho po shoení prvotních paliček. Podle čeho tedy může být označen za chovného nebo průběrného? Takové třídění samičí zvěře a mláďat má pak ještě menší význam. Tento způsob plánování lze jednoduše a účelně nahradit samozřejmou zásadou, že se loví zásadně jen průběrné samčí kusy I. a II. věkové třídy, přičemž ve III. věkové třídě se vyznačí počet kusů „zralých“ nebo „lovných“, tedy kvalitních vyspělých kusů s nejlepší trofejí, jichž odstřel se vzhledem k jejich dostatečnému zastoupení navrhuje, popř. povoluje. Ostatní kusy III. věkové třídy jsou pak rovněž průběrné. Samičí a mladá zvěř se loví samozřejmě jen průběrná, tj. ta, které není ve stavu potřebí, počínaje ovšem zvěří nejméně hodnotnou.

Popsaným zásadám posuzování zvěře z hlediska selekce je ovšem třeba přizpůsobit také hodnocení výsledků chovu na přehlídkách, přičemž musí z každé přehlídky na podkladě dosažené úrovně chovu vyplynout chovatelské zásady a tedy i ukazatele pro posuzování zvěře z hlediska průběru, které by zajišťovaly postupné zlepšování chovatelských výsledků a zvyšovaly odbornost a účinnost zásahů do stavu zvěře.

Vzhledem k tomu, že otázkám péče o zvěř je věnováno samostatné pojednání, je třeba jen zdůraznit, že tato péče, zejména zimní příkrmování zvěře a její ochrana, může mít význam jen v souvislosti s náležitou a důslednou chovatelskou selekcí. Je nutno stav zvěře zbavit složek nenadějných a nekvalitních tak, aby se péče dostávalo jen nadějným a hodnotným složkám. Není-li tato zásada dodržena, dostává se v době nouze podpory i kusům méněcenným, které měly být vyřazeny. Těmto kusům se tak pomáhá přežít zimu, kdy by jinak podlehly, a tak jsou zeslabovány ještě i zbytky vlivu přirozeného průběru silnými zimami, hladověním a velkými šelmami, pokud v našich kultivovaných krajích ještě zbyl. K tomu nutno hodnotit takový postup i z hlediska efektivnosti a hospodárnosti.

Existuje ještě jedna důležitá souvislost provádění chovatelských zásahů s účinností péče o zvěř a též s otázkou škod působených zvěří. Má-li zvěř dobře využívat poskytované péče, zejména zimního příkrmování, musí k tomu mít náležitý klid. Z toho důvodu je důležité dokončit odstřel ještě dříve, než začne být zvěř odkázána na zimní příkrmování. Je-li ještě v této době intenzivním lovem hrubě znepokojoována, nemůže náležitě využívat poskytované péče a ta je neúčinná.

Chovatelská problematika má z hlediska jednotlivých druhů spárkaté zvěře, které jsou předmětem tohoto pojednání, své zvláštnosti. Myslivecké chovatelství jelení zvěře stojí před nutností důsledně dokončit potřebnou úpravu stavů zvěře v oblastech vyplývajících z jejich bonitace. Dosažení žádoucích stavů nejen co do početnosti, ale i co do skladby předpokládá zdokonalit způsoby plánování a hodnocení dosažených výsledků. Je třeba plánování v oblastech oprostit od čistě administrativního pojetí a prohloubit jeho chovatelskou úroveň. Z tohoto hlediska ani dosavadní směrnice pro hospodaření v jeleních oblastech plně nevyhovují

a zasluhují úpravy zejména k zdůraznění významu oblastního plánu nad zájmy jednotlivých honiteb.

Úměrně s postupující úpravou stavů zvěře na normované stavy vyvstává potřeba jemněji, pečlivěji a odborněji hospodařit s jelení zvěří, než jak si myslivci zvykli v dobách hrubých zásahů proti zvěři diktovaných potřebou „redukce“ stavů přemnožené zvěře. Po dosažení početně nízkých stavů zvěře bude třeba s každým kusem zodpovědně hospodařit, má-li být dosavadní rozsah chovu vyrovnán jeho vysokou kvalitou, v níž máme dosud značné nevyužité rezervy. Zejména je třeba upustit od hrubých způsobů lovu úplným vyloučením naháněk i omezení opravdových nátlaků na nejmenší nutnou míru. Dosud byla zvěř v podzimní a zimní době mnohde násilnými způsoby lovu tak znepokojována, že byla nucena se skrývat ve vyložené nouzových stávaníštích. V těchto lokalitách, kde byla zvěř nucena po celé dny stát — převážně rozsáhlých mlazinách a tyčovinách — ovšem zcela nevyhnutelně vznikaly rozsáhlé škody loupáním.

Myslivci hospodářící zvláště s jelení zvěří mají v rukou vždy značné hodnoty, proto by měla být jejich chovatelská odbornost samozřejmostí a měla by být ověřována zvláštními zkouškami.

Současně se zvýšením úrovně chovu jelení zvěře v oblastech bude třeba také odpovědně vyřešit otázku stálých stavů této zvěře mimo oblasti. Tam kde není ve smyslu bonitace, popř. rajónizace honiteb jelení zvěř žádoucí, je třeba bezohledně zrušit její stálé stavy důsledným odstřelem samičí zvěře a mládat a v odůvodněných případech, kdy je též záruka odborného a odpovědného postupu, i mladých průběrných jelenů. Jinak by jelení zvěř v současných podmínkách postupně osídlila všechny naše lesy a pronikala by i do polních oblastí. Naproti tomu je nutno zachovat možnost přirozených migrací jelenů mezi jednotlivými oblastmi, a proto je nutno dočasný pobyt jelenů i v honitbách ležících mimo oblasti považovat za nutný.

Chov daňčí zvěře vcelku dosud nevyužívá zcela svých možností, a to jak v oborách, tak ve volnosti. Mnohde by mohly být k chovu této zvěře v některých oblastech vhodně využity lokality dosud osídlované nežádoucím stavem jelení zvěře. Největším nedostatkem našich chovů daňčí zvěře je zpravidla na podkladě úředních předpisů udržovaná nežádoucí skladba stavů s nepatrným zastoupením vyspělých daňků. S tím souvisí převážně předčasný odstřel trofejových daňků ještě daleko dříve, než mohou nasadit nejsilnější paroží. Výsledkem toho je povšechně slabá úroveň našich chovů v mezinárodním srovnání, která naprosto neodpovídá našim skutečnostem.

Svým rozsahem velmi významný chov srnčí zvěře vyžaduje rovněž podstatného zlepšení z hlediska kvality zejména cílevědomou plánovitou úpravou stavů a opravením i prohloubením dosud praktikovaných způsobů chovatelské selekce s náležitým důrazem na průběrný odstřel samičí zvěře a mládat obou pohlaví. Chovatelsky novou problematiku dávají nově vzniklé a dále vznikající stavy polního srnčí v polohách s velkoplošným zemědělským hospodářstvím. Stavy srnčí zvěře v polních honitbách dávají možnosti nejlepších kvalitních výsledků (obr. 11). Důležitým předpokladem úspěchu v chovu polní srnčí zvěře je náležité přizpůsobení zimní péče v kritických obdobích.

V chovu mufloní zvěře, kde máme největší možnosti dosahovat trvale vysoké kvality s dosud vedoucím postavením v mezinárodním měřítku, je třeba usměrnit důsledky živelného rozšiřování této zvěře v nedávné minulosti. Důslednou úpravou stavů z hlediska trvale dobrého zastoupení silných beranů lze podstatně zvýšit kvalitní výsledky, aniž budou dosavadní stavy mufloní

zvěře zvyšovány. Naopak je vhodné stav spíše omezovat na lokality pro tuto zvěř nejvhodnější, zejména s ohledem na odůvodněné zájmy chovu srnčí zvěře.

Problematika i výsledky úspěšného chovu spárkaté zvěře tkví ve zdokonalení způsobů bonitace honiteb, v účelné rajónizaci oblastí pro chov jednotlivých druhů, ve zlepšených způsobech plánování chovu se závaznými a potřebám chovu odpovídajícími směrnici pro sestavování a schvalování plánů. Dále ve zlepšení a prohlubování způsobů chovatelské selekce a účelné péče o zvěř při stálé snaze zvyšovat odbornost chovatelských postupů. V řádném a důsledném dodržování těchto zásad tkví vedle možnosti podstatně zvýšit úroveň chovu a jeho výsledků také předpoklady k účinné ochraně lesních porostů i zemědělských kultur před škodami působenými zvěří.

SOUHRN

Základní podmínkou řádného chovu spárkaté zvěře a dosažení jeho cíle je rajónizace oblastí s jednotlivými druhy zvěře, dále bonitace honiteb a chovatelské plánování. Úkolem plánování je dosáhnout normovaných stavů zvěře co do početnosti i skladby podle pohlaví a věku s dostatečným a stálým zastoupením samčí zvěře jsoucí na vrcholu svého vývinu.

Průběrný odstřel musí vycházet z důsledné selekce samičí zvěře a mláďat se snahou zvyšovat váhu těla zvěře jako nutný základ pro tvorbu hodnotných trofejí. Těžiště průběrného odstřelu samčí zvěře musí být v I. věkové třídě. Na tuto věkovou třídu má připadat vždy nejméně $\frac{1}{2}$ z celkového odstřelu samčí zvěře. Jen tímto způsobem lze provést selekci včas a dosahovat současně žádoucího zastoupení zralých kusů s nejlepší trofejí, jichž je pak možno lovit vždy až $\frac{1}{3}$ z celkového ročního odstřelu samčí zvěře. Průběrný odstřel samčí zvěře by však ztrácel význam, kdyby nebylo pečováno o dobrou skladbu stavu a kdyby nebyl důsledně prováděn průběrný odstřel holé zvěře. Tyto rámcové zásady pro selekční odstřel spárkaté zvěře jsou spolu s vhodným poměrem pohlaví nejdůležitějším předpokladem pro dosažení chovatelského úspěchu a musí být také zakotveny v závazných směrnících pro sestavování a schvalování plánů odstřelu.

Výhledově se počítá u jelení zvěře s omezováním dosavadního počtu při současně zvýšeném ohledu na kvalitu. Nutno omezit zejména další rozšiřování jelení zvěře do poloh s malými lesy, které tato zvěř lesostepního původu v poslední době zvláště v souvislosti s velkoplošným polním hospodářstvím stále častěji osidluje. Naproti tomu migrace jelenů mezi jednotlivými oblastmi jsou žádoucí a musí být respektovány.

Pro chov daňčí zvěře nejsou dosud využity všechny možnosti, zejména ve volnosti. Někde může tato zvěř vhodně nahradit dosavadní nežádoucí stav jelení zvěře. Je třeba i u této zvěře důsledně dodržovat zásady řádného chovu a zejména všemi prostředky dosáhnout zvýšení podílu starých daňků ve stavech.

Chov srnčí zvěře je třeba důsledně zkvalitňovat řádnou bonitací honiteb, správným chovatelským plánováním a vhodným selekčním odstřelem. Je třeba věnovat náležitou pozornost chovu srnčí zvěře v polních oblastech, kde v posledních letech vznikly hromadně stálé stavy této zvěře.

U mufloní zvěře, která byla v nedávné minulosti živelně rozšiřována, je třeba chov postupně omezovat na nejvhodnější oblasti při zachování zhruba dosavadních stavů a zaměřit se na zkvalitňování chovu.

Literatura

1. Bubeník A. B.: Grundlagen der Wildernährung. 1959, Berlin. — 2. Lochman J.: Informative Übersicht der Forschungsergebnisse auf dem Gebiet der Physiologie der Ernährung beim Edel- und Rehwild in der Tschechoslowakei. 1961, Communicationes instituti forestalis Cechosloveniae, vol. 2. — 3. Nečas J.: Příčiny úpadku chovu parohaté zvěře a prostředky k nápravě. 1957, Vědecké práce VÚLM, str. 173. — 4. Nečas J.: Chov jelení zvěře v oblastech. 1959, Sb. ČSAZV-Lesnictví, r. 5, č. 5, str. 501. — 5. Nečas J.: Jelení zvěř. 1959, Praha. — 6. Nečas J.: Srnčí zvěř. 1963, Praha. — 7. Ueckermann E.: Das Damwild. 1956, Hamburg-Berlin. — 8. Záměta V.: Škody zvěří z hlediska ekonomiky lesního hospodářství. 1964, přednáška na vědecké konferenci o ochraně lesních porostů a zemědělských kultur před škodami zvěří VÚLM, Praha.

Проблематика и перспективы разведения оленей, косуль и муфлон

Основным условием правильного разведения копытного зверя и достижения его цели является районирование областей с отдельными видами зверя, затем бонитировка охотничьих угодий и планирование разведения. Задача планирования заключается в достижении нормированного поголовья зверя в отношении численности и полового и возрастного состава с достаточным и постоянным количеством самцов в стадии их максимального развития.

Селекционный отстрел должен исходить из последовательной селекции самок и молодняка с целью повышения живого веса зверей как основы для развития ценных трофеев. Основной селекционный отстрел самцов должен производиться в I возрастной категории. На долю этой возрастной категории должно всегда приходиться не менее 50 % общего отстрела самцов. Только таким образом можно своевременно осуществить селекцию и одновременно достичь желательного количества зрелых особей с самым лучшим трофеем, из числа которых можно отстрелить всегда $\frac{1}{3}$ общего годового предназначенного для отстрела количества самцов. Селекционный отстрел самцов терял бы, однако, свое значение, если бы не осуществлялась забота о правильном составе поголовья и если бы последовательно не производился селекционный отстрел самок и молодняка. Эти основные принципы селекционного отстрела копытного зверя вместе с правильным соотношением полов представляют собой важнейшую предпосылку для достижения успеха в разведении зверя и они должны быть включены в обязательные директивы по составлению и утверждению планов отстрела.

Problematik und Perspektiven der Haltung von geweihtragenden- und Muflonwild

Die Grundbedingung einer ordnungsgemäßen Haltung des Schalenwildes und Erreichung des Zieles dieser Haltung ist die Rayonierung nach den einzelnen Wildarten, ferner Bonitierung der Reviere und Züchtungsplanung. Die Aufgabe der Planung besteht darin, daß man bemüht ist, die normierten Wildbestände sowohl hinsichtlich der Zahl als auch in bezug auf Geschlecht und Alter bei ausreichender und ständiger Vertretung der männlichen Tiere in ihrer vollen Entfaltung sicherzustellen.

Der Ausmusterungsabschuß muß von einer konsequenten Selektion des weiblichen Wildes und der Jungtiere ausgehen und das Körpergewicht als Grundlage der Bildung wertvoller Trophäen steigern. Der Schwerpunkt dieses Abschusses des männlichen Wildes muß auf der I. Altersklasse beruhen. Auf diese Altersklasse soll immer wenigstens die Hälfte des Gesamtabschlusses der männlichen Tiere entfallen. Nur auf diese Weise kann man die Auswahl rechtzeitig durchführen und zugleich die erwünschte Vertretung erwachsener Stücke mit den besten Trophäen erzielen, die dann stets bis ein Drittel des jährlichen Gesamtabschlusses des männlichen Wildes darstellen können. Der Ausmusterungsabschuß der männlichen Tiere würde jedoch an Bedeutung verlieren, wenn man nicht gleichzeitig für eine gute Zusammensetzung des Standes sorgen und den Ausmusterungsabschuß des Kahlwildes konsequent durchführen würde. Diese Rahmengrundsätze für den selektiven Abschluß des Schalenwildes bilden zusammen mit dem richtigen Verhältnis der Ge-

schlechter die wichtigste Voraussetzung des Züchtungserfolges und müssen auch in bindenden Richtlinien für die Aufstellung und Genehmigung der Abschlußpläne verankert sein.

Problèmes et perspectives de l'élevage des mouflons et du gibier à ramure

C'est la répartition des zones, comprenant les différentes espèces de gibier, aussi bien que la classification des chasses suivant la qualité et la prévision en élevage qui constituent la condition fondamentale de l'élevage rationnel du gibier ongulé assurant l'obtention de son but. La tâche de la prévision consiste à obtenir les effectifs en gibier prévus par les normes, en ce qui concerne le nombre et la structure d'après le sexe et l'âge, la représentation des mâles au sommet de leur développement devant être suffisante et stable.

Le tir sélectif doit partir de la sélection conséquente des femelles et des petits, marquant l'effort d'augmenter le poids du corps du gibier qui constitue, en effet, la base nécessaire pour la formation de trophées de qualité. Le gros du tir sélectif du gibier mâle doit être situé dans la première classe d'âge. C'est à cette classe d'âge que doit revenir au moins une moitié de l'ensemble du gibier mâle abattu. En effet, ce n'est que de cette façon là qu'on peut effectuer à temps la sélection et obtenir en même temps la représentation désirable des sujets mûrs à meilleure trophée, dont on peut ensuite abattre même un tiers du tir annuel total en gibier mâle. Le tir sélectif du gibier mâle perdrait de son importance si l'on n'effectuait pas en même d'une façon conséquente le tir du gibier femelle. Ces principes généraux pour le tir de sélection du gibier ongulé constituent en commun avec la proportion convenable quant au sexe, la condition la plus importante pour obtenir le succès dans l'élevage, devant, pour cette raison, être ancrés dans les directives obligatoires pour l'établissement et l'approbation des plans du tir.

En perspective, on compte, en ce qui concerne les cerfs, avec la limitation du nombre présent, en prenant simultanément en considération leur qualité. Il faut notamment limiter l'extension ultérieure des cerfs dans les zones avec de petites forêts que le gibier en question, originaire des steppes boisées, commence à peupler dans le dernier temps, en particulier en connexité avec l'exploitation agricole pratiquée sur des grandes surfaces. Au contraire, la migration des cerfs entre les différentes zones est désirable et doit être favorisée.

Dans l'élevage des daims on n'a utilisé encore toutes les possibilités, en particulier dans l'élevage libre. En certains endroits, ce gibier peut convenablement remplacer l'effectif indésirable actuel des cerfs. Il faut, même en ce qui concerne les daims, respecter conséquemment les principes de l'élevage rationnel et notamment atteindre par tous les moyens disponibles l'augmentation de la part des vieux daims dans les effectifs.

L'élevage des chevreuils doit être systématiquement amélioré par la classification rationnelle des chasses, par la planification rationnelle de l'élevage et en effectuant le tir de sélection convenable. Il faut prêter une attention suivie à l'élevage des chevreuils dans les zones de champs, où dans les dernières années apparurent des effectifs massifs permanents de ce gibier.

En ce qui concerne des mouflons, dont l'extension était peu rationnelle dans le dernier temps, il faut limiter successivement leur élevage aux zones les plus convenables, en conservant cependant environ leurs effectifs actuels, mais s'orientant sur l'amélioration de l'élevage.

Dr. inž. Josef Nečas

Výzkumná stanice VÚLHM Zidlochovice

■ Rozšírenie diviačej zveri v ČSSR môžeme považovať za všeobecné. Pred východným frontom druhej svetovej vojny zver ustupovala a dostala sa u nás i do miest, kde sa predtým vôbec nevyskytovala alebo len ojedinele. Zostala tam trvale a rozmnožuje sa. Vyhyba sa len väčším bezlesným oblastiam s veľkými komplexmi poľnohospodárskych kultúr, kde nemá trvalý kryt.

V posledných rokoch však možno pozorovať nežiadúcu a už skoro pravidelnú sezónnu migráciu (okrem úrodných rokov žaluda a bukvice) diviačej zveri do kukuričných oblastí, vzdialených mnoho kilometrov od horských oblastí pravidelného výskytu. Táto sezónna migrácia je zhruba v období mliečnej zrelosti kukurice až do zberu, keď zver stratí kryt.

Zatiaľ ani poľnohospodári, ani poľovníci nemajú žiadne prostriedky na zábranu týchto nežiadúcich javov. I keď diviačiu zver poznáme ako zver plachú a ostražitú, nepomáhajú žiadne odplašovacie zariadenia ani vyhánanie honcami. Z veľkých kukuričných plôch sa ich nedarí vyhnúť ani poplašnou strelbou. Je to závažný nový problém, ktorý bude treba skôr alebo neskôr riešiť, keďže škody na kukurici i ostatných poľnohospodárskych produktoch sú značné a pre intenzívne hospodárstvo neúnosné.

Zastúpenie diviačej zveri na našom území stúpa od západu na východ. V českých krajoch je prevažne rozšírená v okrajových pohoriach a v lužných lesoch južnej Moravy. Na Slovensku, okrem bezlesných oblastí Ostrova (bývalý Žitný osrov), na celom území.

I keď diviačia zver neobľubuje vysokohorské polohy, predsa sa tam v menšom množstve vyskytuje.

V Tatrách a najbližšom okolí sa diviaci prvýkrát objavili okolo roku 1880, teda zhruba 10 rokov po vyhubení vlkov (1870), a sporadický výskyt trval až do roku 1916. V rokoch 1916—1918 tatranská oblasť, ako aj celá severná oblasť Slovenska od Tatier na východ, má taký príliv diviačej zveri, že poľnohospodárska úroda bola nimi tak ohrozená, že drobní roľníci na záchranu svojej skromnej úrody boli nútení zakladať „lovecké spoločnosti“, aby sa mohli brániť proti škodám.

Tento mimoriadny príliv diviačej zveri do tatranskej oblasti zapríčinil útek diviakov pred ruským frontom v prvej svetovej vojne z celého vojenského operačného územia.

„Lovecké spoločnosti“ ničili diviačiu zver tak dôsledne, že E. Bethlenfalvy (1935) píše: „Roku 1934 niet už v tatranských lesoch diviakov a ani v budúcnosti ich tam nebude, okrem náhodne prebehnutých“. Dnes môžeme konštatovať, že sa táto predpoveď nesplnila.

V posledných rokoch sa diviacia zver natrvalo presúva do poľnohospodárskych oblastí, a to preto, lebo si tam na veľkých poľnohospodárskych plochách môže ľahšie nájsť kvalitnú výživu, a konečne i preto, že poľnohospodárstvo v horských oblastiach sa preorientúva na pasienkárstvo, a tak zver stráca i poslednú možnosť nájsť poľnohospodárske plodiny pre výživu, ktorú veľmi obľubuje.

Táto skutočnosť je nežiadúca nielen pre poľnohospodárov, ale aj pre poľovníkov s revírmí drobnej zveri, a tak sa nám vynára pre výskum ďalší problém na riešenie.

Pre intenzívne poľnohospodárstvo sú škody diviačej zveri neúnosné práve tak, ako škody na drobnej zveri pre poľovníkov. Treba dodať, že ani intenzívne lesné hospodárstvo, hlavne v dubových oblastiach, kde sa zalesňuje žaluďom, nemôže a ani nezamlčuje značné škody spôsobené na siatbach a výsadbách dubovín. Ochranou proti týmto škodám sa už dnes lesníci vážne zaoberajú.

Diviacia zver ako typicky všetkožravá, obdarená výborným čuchom, na dlhých nočných potulkách plieni nielen hniezda na zemi, ale i mladú zver neschopnú úniku, a aj poľnohospodárske produkty.

Škody sa znásobujú počtom kusov v čriede. Čriedy s 20 až 30 kusmi, ba i viac, nie sú zriedkavosťou a pri frontálnom pohybe v teréne za potravou presledia za noc mnoho hektárov a narobia veľa škody.

Pri vyrývaní podzemnej potravy — koreňov, rôznych hluz rastlín, vysiatych žaluďov, bukvic, zemiakov, lariet každého druhu, ba aj drobných hlodavcov (myši, hraboše), poškodzujú povrch terénu, lúk i polí a ničia poľnohospodárske kultúry.

Veľmi citelné poškodzovanie poľnohospodárskych pozemkov sa prejavuje tam, kde sa vyskytuje hrachor hluznatý (*Lathyrus tuberosus* L.) ktorý má podzemné „oriešky“ v značnej hĺbke a diviacia zver ich s obľubou vyrýva a požíra.

Činnosť diviačej zveri na poľnohospodárskych pozemkoch je jednoznačne škodlivá a nežiadúca. Poľnohospodári považujú diviačiu zver na ich objektoch za výslovne škodlivú a netolerujú jej ani príležitostné požíranie škodlivých lariet, keďže dnes majú na to poľnohospodári rôzne insekticidy. Úžitok diviačej zveri požíraním lariet ani zďaleka nevyváži škody zapríčinené rozrývaním pôdy, a tým znehodnotenie poľných kultúr.

V lesnom hospodárstve považujeme diviaču zver prevažne za užitočnú. Veľmi účinne pôsobí rytím pri zmladzovaní porastov, ďalej osoží požíraním rôznej chrobače a jej vývojových štádií. Pri rytí mieša hrabanku s minerálnou vrstvou pôdy, prerušuje mačiny a prevzdušňuje pôdu. Nežiadúca, ba škodlivá je jej činnosť pri rozrývaní a požíraní vysiatych žaluďov, prípadne bukvic.

V poľovnom hospodárstve v nížinných revíroch diviacia zver robí škody najmä na násadách jarabíc a bažantov, ako i požíraním mláďat zajacov, keď ešte nemôžu uniknúť. V horských oblastiach diviacia zver príležitostne ničí násadu jariabkov a ojedinele tetrovov a hlucháňov.

Pre poľovnícku prax je zaujímavé zistenie, že vo všeobecnosti sa rozoznávajú dva typy divej svine s pomerne odlišnými vlastnosťami. Na túto skutočnosť upozornil aj K u h m i c h e l (1939). Prvý typ (vysokonohý), ktorý v Európe od východu na západ ubúda, vyznačuje sa dlhou lebkou, vysokými nohami, vyššou váhou a hrebeňovitou líniou výrazne vyčnievajúcou v zátylí. Má hrubé kly. Po dorastení sa od čried oddeľuje a stáva sa samotárom. Druhý typ (nízkonohý), ktorý v Európe prevládá a pribúda od východu na západ, má menšie telesné rozmery i váhu. Chrbtovú líniu má plochejšiu. Kly má menšie. Rád sa zdržuje v čriedach a spôsobuje väčšie škody.

Táto skutočnosť by mala pre naše hospodárstvo značný ekonomický dosah, preto bola roku 1956 poľovníckemu výskumu pridelená na riešenie úloha pod názvom „Vplyv prostredia na habitus a konštitúciu zveri raticovej (jeleň, srnec, diviak)“. Po dvoch rokoch bola úloha v riešení prerušená a ukončená čiastkovou správou, lebo výskumu boli na riešenie naplánované iné úlohy. Toto uvádzam len preto, že za taký krátky čas nebolo možné zabezpečiť dostatočné množstvo materiálu na vyriešenie celého problému. V ďalšom podávame výsledky len za diviačiu zver ako informatívne podklady.

Cieľom úlohy bolo vyhľadanie a opísanie takého typu a fenotypu diviačej zveri, ktorá by pre naše riadené a plánované hospodárstvo bola prínosom čo do zvýšenia produkcie diviny i trofejí.

Pri riešení úlohy sme vyhľadali 4 pozorovacie objekty v rôznych oblastiach. Pri výbere objektov sa prihliadalo na to, aby bola v nich, pokiaľ možno, prirodzená porastná skladba.

Na pozorovacích objektoch sme urobili geobotanický prieskum a sledovali klimatické pomery. Ďalej sme sledovali stavy zveri, prírastky, úbytky, zdravotný stav, migráciu a koncentráciu. Zisťovali sme aj ostatné druhy zveri. Z ulovenej diviačej zveri sme zistili biometrické dáta a váhy a urobili rozbor žalúdkov.

Zo 4 pozorovacích objektov sme za dva roky (1956 a 1957) odstrelili 22 kusov zveri.

Žalúdky sme prepláchli cez husté sito a zo zvyškov obsahu sme urobili rozbor. Z jarného obdobia (apríl—jún) sme získali 4 rozbor, z letného obdobia (júl—september) 9 rozborov a z jesenného obdobia (október—december) tiež 9 rozborov. Zo zimného obdobia (január—marec) sme neurobili žiadne rozbor.

Výsledky rozborov pomerne jednoznačne poukazujú na škody spôsobené diviakmi v poľnohospodárstve v letnom a jesennom období všade, kde mali k týmto produktom prístup, a že túto potravu uprednostňujú pred ostatnou. Potrava z poľnohospodárskych produktov sa skladala prevážne z kukurice, ovsa a zemiakov. V značnom množstve požíra diviačia zver najrôznejšie trávy, byliny a v jesennom období to boli zväčša trávy a byliny už nevegetujúce, teda úplne suché. Značný obsah chrobače každého vývojového štádia, larvy, kukly i kokony potvrdzujú užitočnosť diviačej zveri pre les. Z cicavcov obsahovali žalúdky najmä hraboše, myši a zvyšky zajačej i srnčej zveri. Lesné plody a ovocie boli zastúpené: žaluďom, divými pláňkami a hruškami.

Pri všetkých 22 kusoch odstrelenej zveri sme zistili tieto biometrické dáta: dĺžka hlavy, dĺžka tela, výška v kohútiku, výška v kríži, výška prednej nohy, výška zadnej nohy, výška pätnjej kosti, obvod krku za ušami, obvod hrudníka, obvod prednej a zadnej nohy v najtenšom mieste, dĺžka ucha, dĺžka chvosta. Zo získaného materiálu zatiaľ nevystupujú výrazne charakteristické typy a u nás pôjde skôr o miešané typy. Materiál nestačí na vyslovenie konečného záveru (tabuľka I).

INFORMATÍVNY OPIS POZOROVACIEHO OBJEKTU

Objekt Jabľoňovce o výmere 933,92 ha. Stála diviačia zver ca 25 kusov. Objekt je po celom obvode obklopený poľnohospodárskymi pozemkami. Skupiny lesných typov *Carpineto-Quercetum* a *Fageto-Quercetum*.

Objekt Veľké Ludince o výmere 565,30 ha. Stála diviačia zver asi 20 kusov. Pozorovací objekt je z dvoch tretín obklopený poľnohospodárskymi pozemkami. Skupina lesných typov *Carpineto-Quercetum* a *Fageto-Quercetum*.

I. Biometrika diviačej zveri

Por. čís.	Vek	Dĺžka			Výška			
		hlavy	tela	v lopat- kách	v krížoch	prednej nohy	zadnej nohy	päty
		v cm						
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1	35	120	72	70	47	50	30
2	1	30	110	68	65	42	44	27
3	1,5	40	120	80	74	46	55	27
4	1,5	33	110	78	73	45	53	30
5	2	48	131	85	82	48	56	32
6	2	47	128	92	88	52	61	34
7	2	52	125	76	73	39	45	29
8	2	52	125	84	81	45	55	32
9	2	45	118	75	68	48	56	nemierané
10	2	42	114	75	67	48	55	nemierané
11	2	42	118	74	67	48	55	nemierané
12	2	41	124	81	74	46	55	27
13	2	40	120	82	76	50	55	29
14	2	39	118	75	70	42	49	25
15	2	46	133	80	77	47	51	29
16	2	40	128	81	74	47	55	28
17	2	45	105	80	74	46	55	27
18	2	40	112	78	73	47	55	27
19	2,5	51	130	85	81	49	57	32
20	2,5	50	130	83	80	46	55	31
21	5	55	169	80	78	52	58	33
22	6	53	160	88	81	52	59	35

Objekt Chmelienec o výmere 920,18 ha. Stála diviacia zver ca 18 kusov. Objekt je súčasťou veľkého komplexu lesa. Skupina lesných typov *Fagetum-Abietum*, *Fagetum pauper*, *Fraxinetum-Aceretum*, *Fagetum abietino-piceosum*, *Acereto-Piceetum*, *Abieto-Fagetum*.

Objekt Lapša o výmere 630,52 ha. Stála diviacia zver asi 25 kusov. Objekt v prevažnej časti hraničí s poľnohospodárskymi pozemkami. Skupina lesných typov *Carpinetum-Quercetum* a *Fageto-Quercetum*.

Hoci diviacia zver je medzi poľovníkmi veľmi populárna a vyhľadávaná, venuje sa jej u nás len veľmi málo chovateľskej starostlivosti a hospodárskeho usmerňovania chovu. U diviacej zveri bude treba v českých krajoch vymedziť oblasti, kde sa s nej bude rátať ako so zverou stálou. V týchto oblastiach je nutné zaistiť riadne hospodárenie s touto zverou, najmä zaistiť potrebné prirušovanie, aby nezapríčiňovala neúnosné škody poľnohospodárskej výrobe. V oblastiach, kde táto zver zapríčiňuje nadmerné škody, prikročiť hlavne v zimnom období k podstatnej redukcii početných stavov diviacej zveri. Na Slovensku bude nutné túto otázku riešiť obdobne, avšak s prihľadnutím k miestnym podmienkam v jednotlivých oblastiach.

Priemerný ročný odstrel diviacej zveri v kusoch za roky 1949–1961: slovenské kraje 1519 kusov, české kraje 1430 kusov, spolu 2949 kusov.

Literatúra

1. Bethlenfalvy E.: Diviak v Tatrách. 1935, Naše poľovníctvo, str. 279–282.
- 2. Boback A. W.: Das Schwarzwild und der Wald. 1956, Natur und Heimat, č. 2, str. 56–58 a č. 3, str. 88–89.
- 3. Dub: Bestimmung des Schwarzwildalters. 1952, Wild und Hund, r. 55, str. 292–293.
- 4. Hell P. a kol.: Diviacia zver. 1962, Poľovníctvo I, str. 166–179.
- 5. Hell P. a kol.: Chov diviacej zveri. 1964, Poľovníctvo II, str. 235–239.
- 6. Hendel H.: Schwarzwild und Wildschaden. 1950, Wild und Hund, r. 52, č. 20, str. 305–308.
- 7. Kuhmichel R.: Studien über unser europäisches Schwarzwild. 1939, Zeitschrift für Jagdkunde, 1, seš. 1/2, str. 81–106.
- 8. Škulčety J.: Čiastková záverečná zpráva VÚLH Banská Štiavnica, Vplyv prostredia na habitus a konštitúciu zvere raticovej (jeleň, srnec, diviak). 1958 - neuverejnené.

Дикие свиньи

В статье говорится о распространении диких свиней в ЧССР и о причинах их распространения в новых биотипах, где до сих пор они постоянно не появлялись. Автор обращает внимание на их миграцию и на постоянное местопребывание в местах интенсивных крупных хозяйств, расположенных на крупных площадях. Описывается вред и польза диких свиней для сельского и лесного хозяйства и для полководства.

Кратко приводятся результаты научного исследования в ЧССР в 1956 и 1957 гг. в области диких свиней с особой ориентировкой на их пищу в различные периоды года на основе анализов желудков. Далее в статье приводятся биометрические данные в качестве материала по определению высоконогого и низконогого типа диких свиней. В порядке информации описаны наблюдательные пункты, на которых проводилось научное исследование. В заключение приводится недостаточная забота о диких свиньях и хозяйственное направление их разведения. Приводится годовой отстрел диких свиней в ЧССР.

Wild Boar

The paper deals with the distribution of the wild boar in the ČSSR and the causes of its distribution on new biotypes where the animals were not settled permanently. Attention here is drawn to their migration and permanent settlements in places of intensive large-area farming. Harmful and beneficial activities of the animals affecting farming, forestry and hunting are also described.

Research results in ČSSR in the year 1956 and 1957 relative to the wild boar, based on stomach analysis have been adduced in respect to special aspect of their nourishment in various seasons of the year. Further, the paper presents biometric data as a basic material for the tall and short-leg types of the wild boar. Observation-objects on which the research was carried out have been described for the sake of general information. In the end the insufficient care in breeding and in economic adaptation of breeding this game is evaluated. The yearly kill of animals in ČSSR is also mentioned.

Das Schwarzwild

Es wird über die Schwarzwildverbreitung in der Tschechoslowakei sowie über die Ursachen der Verbreitung auf neuen Biotypen berichtet, wo dieses Wild bisher nicht stabil auftrat. Man betont die Schwarzwildmigration und stabile Besiedlung von Standorten der intensiven Großflächen-Landwirtschaft. Außerdem beschreibt der Verfasser auch die schädliche und nützliche Aktivität des Schwarzwildes zugunsten der Land-, Forst- und Jagdwirtschaft.

Kurz erwähnt werden Forschungsergebnisse aus der Tschechoslowakei (1956 und 1957) in bezug auf das Schwarzwild und unter besonderer Berücksichtigung seiner Ernährung zu verschiedenen Jahreszeiten, und zwar auf Grund von Magenanalysen. Ferner enthält die Abhandlung biometrische Daten als Unterlage für die Bestimmung des hoch- und kurzbeinigen Typus des Schwarzwildes. Informativ werden Beobachtungsobjekte beschrieben, die als Forschungsobjekt dienen. Schließlich wird die ungenügende Zuchtpflege und wirtschaftliche Orientierung der Schwarzwildhaltung bewertet. Außerdem werden Angaben über den jährlichen Abschuss des Schwarzwildes in der Tschechoslowakei gemacht.

Sangliers

Dans l'article l'auteur parle de l'extension des sangliers en Tchécoslovaquie et des causes de l'extension, créant de nouveaux biotypes, où ce gibier ne se rencontrait pas d'une façon permanente. On fait remarquer sa migration et son repeuplement durable sur les endroits à exploitation agricole intensive, effectuée sur de grandes surfaces. L'auteur décrit son activité aussi bien nocive que utile pour l'agriculture, la sylviculture et la chasse.

On mentionne en résumé les résultats des recherches effectuées en Tchécoslovaquie en 1956 et 1957, concernant les sangliers, s'occupant surtout de leur nourriture dans les différentes saisons de l'année, s'appuyant sur l'analyse du contenu de leurs estomacs. Dans l'article sont également indiquées les données biométriques qui pourraient servir de matériel de base pour identifier les types de sangliers à membres longs et à membres courts. C'est à titre d'information qu'on décrit les lieux d'observation sur lesquels la recherche suivie fut effectuée. En conclusion, l'auteur évalue les soins donnés à l'élevage et l'orientation économique de cet élevage du gibier en question comme insuffisants. On mentionne le tableau annuel des sangliers abattus en Tchécoslovaquie.

Inž. Jozef Škultéty

Výskumný ústav lesného hospodárstva,
Banská Štiavnica

■ Ak sa o ČSSR hovorí ako o krajine vzácných prírodných krás a bohatstiev, ktoré tejto zemi aj cudzina závidí, nie je to iste len tak pre nič a za nič. Stačí sa pozrieť na mapu, aby sme sa presvedčili, že ČSSR sa zo stredo-európskych štátov vyznačuje najväčšou povrchovou rozmanitosťou a výškovými rozdielmi. Na pomerne malej ploche sa tu možno dostať z nížinnej lesostepnej oblasti priam pod vysokohorské končiare Vysokých Tatier. Ak sa vydáme autom napr. zo Senného na východnom Slovensku do Vysokých Tatier a z Tatranskej Lomnice sa potom vyvezieme lanovkou na Lomnický štít, môžeme sa pochváliť, že sme sa v krátkom intervale niekoľkých hodín dostali z najnižšieho na najvyššie položené miesto v republike. Senné leží totiž iba 99 m n. m., Lomnický štít sa vypína do výšky 2632 m. Nečudo, že potom aj flóra a fauna slovenskej prírody je veľmi pestrá a mnohotvárna. Jedným z nepopierateľných prírodných bohatstiev ČSSR je aj množstvo a rozmanitosť poľovnej zveri a s ním spojená vysoká úroveň československého poľovníctva.

A príťažlivosť niektorých, najmä slovenských poľovných revírov, je o to väčšia, že v nich v pomerne slušnom zastúpení žijú podnes aj také vzácne druhy poľovnej zveri a veľké šelmy, ktoré by sme v iných európskych krajinách daromne hľadali, lebo tam už dávno vyhynuli. Z tých najvzácnejších treba vari spomenúť predovšetkým nášho hnedého medveďa, rysa-ostrovida, divú mačku, svišťa a s nimi aj pýchu bralnatých tatranských hrebeňov — nášho kamzíka. No a neslobodno obísť ani rozsiahle roviny slovenskej Podunajskej nížiny a nespomenúť najväčšieho európskeho vtáka, dropa veľkého.

KAMZÍK VRCHOVSKÝ (*Rupicapra rupicapra*)

Skutočnosť, že vysokohorské bralá Vysokých Tatier, tvoriacich s Belanskými a Liptovskými Tatrami rozsiahly a súvislý vysokohorský komplex, obýva dodnes, okrem najrôznejších druhov ušľachtilej zveri a vzácných dravcov, ako ich autochtónny obyvateľ, aj vzácny a mimoriadne pôvabný kamzík, naplňuje oprávnenou pýchou nielen poľovníka, ale aj každého priateľa prírody, ochranára a opravdivého vlastenca.

Kto mal na horách čo len raz príležitosť pozorovať svižný skok bystrosného kamzíka, sotva zabudne na silný a pekný dojem, akým na nás musí zapôsobiť tento obyvateľ vysokohorských zákutí. Ani sochár s maliarom nenašli by chyby v stavbe jeho tela! Pomerne krátky krk a na ňom majstrovsky stavaná hlava nevykazujú nič z obvyklej a často neesteticky prehnanej dĺžky alebo neúmernosti, s akou sa inak u prežúvavcov často stretávame. Dva vkusne sta-

vané rožky sú korunou tejto dokonale riešenej hlavy. Vystupujú smelo a šikmo, mierne od seba, aby sa potom elegantnou krivkou zahli jemne dozadu na spôsob háčikov. Krivkami ich výstižne nazývali starí liptovskí poľovníci. Sú špecifickou zbraňou a ozdobou obidvoch pohľadov.

A tie veľké, do hneda zafarbené a príjemné, nerušivo nápadné oči! Jemnosť a podivná naivnosť hovorí z nich o neútočnej povahe zvieraťa privyknutého na široké a voľné horizonty. Nemožno sa zahľadiť do nich bez obdivu. Keď koncom jesene do červenohneda sfarbený kamzík preoblečie svoj tmavohnedý a postupne černejúci sobášny šat, zvýraznený bielymi partiami hlavy, naozaj sa vám nemôže nepáčiť.

Vyhovujúc všetkým zákonom estetiky je však kamzík priam zázračne vybavený aj do tvrdých podmienok prostredia, do ktorého ho vytlačili. Za zmienku stoja napodiv účelne riešené nohy, zakončené dokonale pohyblivými kopýtkami. Sú dovnútra vyhlbené na spôsob horolezeckej obuvi a umožňujú bezpečné skoky a rýchly beh aj po najprudších skalnatých svahoch. Proti nepriazni vysokohorských klimatických podmienok, proti zime a vlhku, proti dažďu a snehovým mateliciam je jedinečne vystrojený. Koža je pokrytá tromi vrstvami srsti. Jemný páper tvorí podsadu, ktorú prečnieva vlastná vrstva (3—5 cm dlhý) zvlnenej srsti a najdlhšia je vonkajšia krycia vrstva, ktorá na chrbte dorastá niekedy až do 18 cm (tzv. kamzičie pierko alebo kamzičia štetka). Srst je zvonku mierne premastená a hladká. V priereze je dutá, zložená zo zvláštnych buniek, ktoré sa po dozretí vysušujú a naplňujú vzduchom. Srst takto tvorí dokonalú tepelnú izoláciu a chráni telo súčasne aj proti vlhku. Treba dodať, že na koži kamzika je veľa tukových a potných žliaz regulujúcich podľa potreby masť na koži a srsti. Dôležitú funkciu majú aj mnohé pachové žľazy. Zaujímavé sú z nich pachové žľazy umiestnené za rožkami, nazývané „figami“.

Zoológovia triedia kamzika podľa geografických oblastí výskytu do niekoľkých skupín, ktoré v názve rozlišujú prídavkom špecifických označení určitej skupiny k základnému vedeckému názvu *Rupicapra rupicapra* (rupes — skala, capra — koza). Toto triedenie má však len vedecký význam a dodnes nie je ustálené. Za zmienku však stojí, že Francúz dr. Couturier vo svojej veľkej monografii o kamzíkovi opisuje prvý raz ako zvláštny typ aj kamzika karpatského (*Rupicapra rupicapra carpatica*), ktorý sa zdržuje najmä v Rumunsku. Zaujímá nás to preto, lebo ide o ten istý typ, ktorý sa vyskytuje autochtónne aj u nás na Slovensku.

Poľovníci a pozorovatelia zveri hovoria, že často o dvoch druhoch kamzíkov. Vrávia, že jeden je výlučným a stálym obyvateľom lesa v pásme jeho hornej hranice, odkiaľ schádza aj do nižších polôh, druhý zas stálym obyvateľom skalnatého pásma vysokých hôr, teda od pásma kosodreviny a hornej hranice lesa až po oblasť stáleho snehu a ladovcov. Aj Brehm rozlišuje kamzika takto. V skutočnosti však nemá toto triedenie nijaké biologické — anatomické opodstatnenie. Svedčí azda iba o tom, že dnešného kamzika, ako vzácného potomka pravekej fauny, človek a kultúra postupne vytlačili čoraz do neprístupnejších partií vysokých hôr.

Okrem pokoja a bezpečných spoľahlivých úkrytov hrá v živote kamzika prvoradá úlohu potravinová základňa, ktorá rozhoduje o povahe a chovaní týchto zvierat, o ich geografickom rozmiestnení a najmä tiež o výškach, v ktorých sa zdržujú. Vegetácia alpínskeho a subalpínskeho pásma je bohatá na mnohé šťavnaté a voňavé rastliny, ktoré kamzík s obľubou vyhľadáva. Základom jeho potravy sú najrôznejšie horské, vysokohorské a hôľne rastliny. Sú nimi

najrôznejšie horské trávy, ako lipnica, všetky druhy horských datelín i skorocelov atď. Vo vyšších polohách sa uspokojuje aj s chudobnou pašou pozostávajúcou z nízkych skromných rastlín na najstrmejších skalnatých svahoch, kde k nim nájde prístup aj v zime, lebo silné fujavice práve z týchto najvyšších miest najskôr odpracú sneh a teplé slniečko ich pomáha obnažiť.

Nie je to však ani zďaleka všetko, z čoho pozostáva pestrý jedálny lístok nášho kamzíka. Je už rodovou vlastnosťou tohto zvierata, že rado ohryzá listie a v núde aj ihličie vysokohorských drevín. Podobne ako domáca koza aj kamzík si rád pomaškrtí na najrôznejších hubách. S obľubou vyhľadáva a ohryzuje pupene a výhonky horských krov, napr. jelše zelenej (*Alnus viridis*), skalnej ríbezle (*Ribes petraeum*), malinčia (*Rubus idaeus*) a rôznych horských vrb. Má rád aj plody jarabín (*Sorbus aucuparia* a *S. chamaemespilus*). Na rozdiel od kamzíka severočeského z okolia Českej Kamenice a kamzíka pradetského nedosiahli u kamzíka v Tatranskom národnom parku, kde sa mu venuje pochopiteľne v zime zvýšená starostlivosť, v umelom prikrmovaní senom a datelinou, kladné výsledky. V jarných mesiacoch však dobre brali kamzíky usušené, čisté a nesplesnené plody jarabiny. Mokrú a zarosenú potravu kamzík ani v prírode rád neberie. Na rozdiel od inej zveri nevidáme ho preto vypásť v daždi a tesne po ňom; nepasie sa ani na skorom svitaní. Je zvieratom denným. Za slnečných a kludných dní pasie sa obyčajne od východu slnka približne do 11. hodiny. Cez poludnie 3—4 hodiny odpočíva a okolo 15. hodiny zase v pastve pokračuje. V zimnej núde uspokojí sa aj s ohryzom kôry stromov, rôznych lišajníkov a machu. Na južných, vetrom a slnkom čiastočne obnažených svahoch vyhrabáva spod snehu všetko, k čomu sa dostane. Od zlej smrti hladom ho neraz zachráni v najväčšej núde ihličie kosodreviny, jalovca a iných ihličnanov. Rastlinnú potravu si aj kamzík na spôsob ostatných prežúvavcov rád spestrí solou. Vo voľnej prírode sa dostane k nej v najrôznejších formách. Niektoré skaly sú často pokryté vrstvou liadku a rôznych silikátov (kremennej soli). Vo vápencových útvaroch sa nájde aj síran vápenatý. Kamzík vo svojom rájone takéto miesta veľmi dobre pozná a so záľubou sa sem chodí nalízať soli. Kamennú soľ má veľmi rád a ľahko privyká aj na umele zakladané solníky. Treba ich zakladať na tichých a proti vetru chránených miestach, s dobrým rozhľadom pre kamzíka, aby pri lízaní soli nemohol byť prekvapený rysom alebo pytlíkom. Dobré je zakladať ich v blízkosti známych kamzíčích prťí. Hlad po soli je u kamzíčej zveri stály; koncom mája a v júni jej však potrebuje najviac, lebo prechodí na plnohodnotnú zelenú pašu.

Na vietor a dážď je kamzík veľmi citlivý. Rád vyhľadáva preto závetria a za veľkých vetrov sa vždy stiahne do krytých zákutí. Zdá sa, že má priam hrôzu pred tým, aby ho dážď nepremočil. Ani dážďom premočený lesný porast nemá rád a vyhne sa mu, kde len môže. Príroda ho obdarovala mimoriadnou schopnosťou predvídať náhle zmeny počasia, najmä búrky a dažde. Okrem starších capov — samotárov, žije kamzíčia zver v čriedach, vedených vždy najstaršou a teda aj najkúsenejšou kamzicou. Tá dobre pozná terén, v ktorom žije, a vedie svoju čriedu veľmi spoľahlivo po osvedčených prechodoch, prieťahoch a osvedčených prtiach na pašu a do bezpečia. Pred nebezpečenstvom varuje kamzík svoju čriedu prenikavým zapísknutím, ktoré je vždy vyhlásením poplachu. Okrem matiek nájdeme v čriedach vždy aj mladé 1—3ročné kamzíčatá. Starší cap sa pripojí k čriede iba v čase ruje, ktorá prebieha v novembri a v prvých dňoch decembra. Vtedy cap svoju čriedu starostlivo strežie a slabších zvyšných capov v slabej telesnej kondícii, ktorí by sa k nej pokúšali priblížiť, odbíja. Koncom mája, ale najčastejšie až začiatkom júna, kladie kamzica, ktorá

sa už 3—4 týždne predtým bola od čriedy oddelila, na bezpečných a tichých miestach jedno mláďa. Dve mláďatá sú vzácnosťou. Ak vidíme dakedy kamzicu s dvoma mladými, skoro vždy ide o kamzíča-sirotu, ktoré vlastnú mať stratilo a druhá kamzíčia mať si ho osvojila. Cit materinskej lásky je u kamzíčej zveri veľmi vyvinutý. Kým je mláďa malé (4—6 týždňov), zostáva s ním kamzica osamote na bezpečnom a tichom mieste. Neskôr sa pripojí k starej čriede a berie pod svoju ochranu aj kamzíča z predošlého roku. Na svoje mláďa dáva veľký pozor. Len čo by sa jej na chvíľu stratilo z dohľadu, vyčkáva ho a vracia sa ho hľadať. Proti útokom dravcov vie kamzica chrániť svoje mláďa veľmi dôvtipne a odhodlane. Chovanie kamzíka v zime je menlivé. Prvé snehy jesenných mesiacov privíta kamzíčia črieda obvyčajne ako príjemnú zmenu; v oblastiach, kde sa obvykle kamzík zdržuje v lese, zareaguje na sneh spravidla tak, že z lesa vytiahne na voľné stráne a svahy pokryté čerstvým snehom.

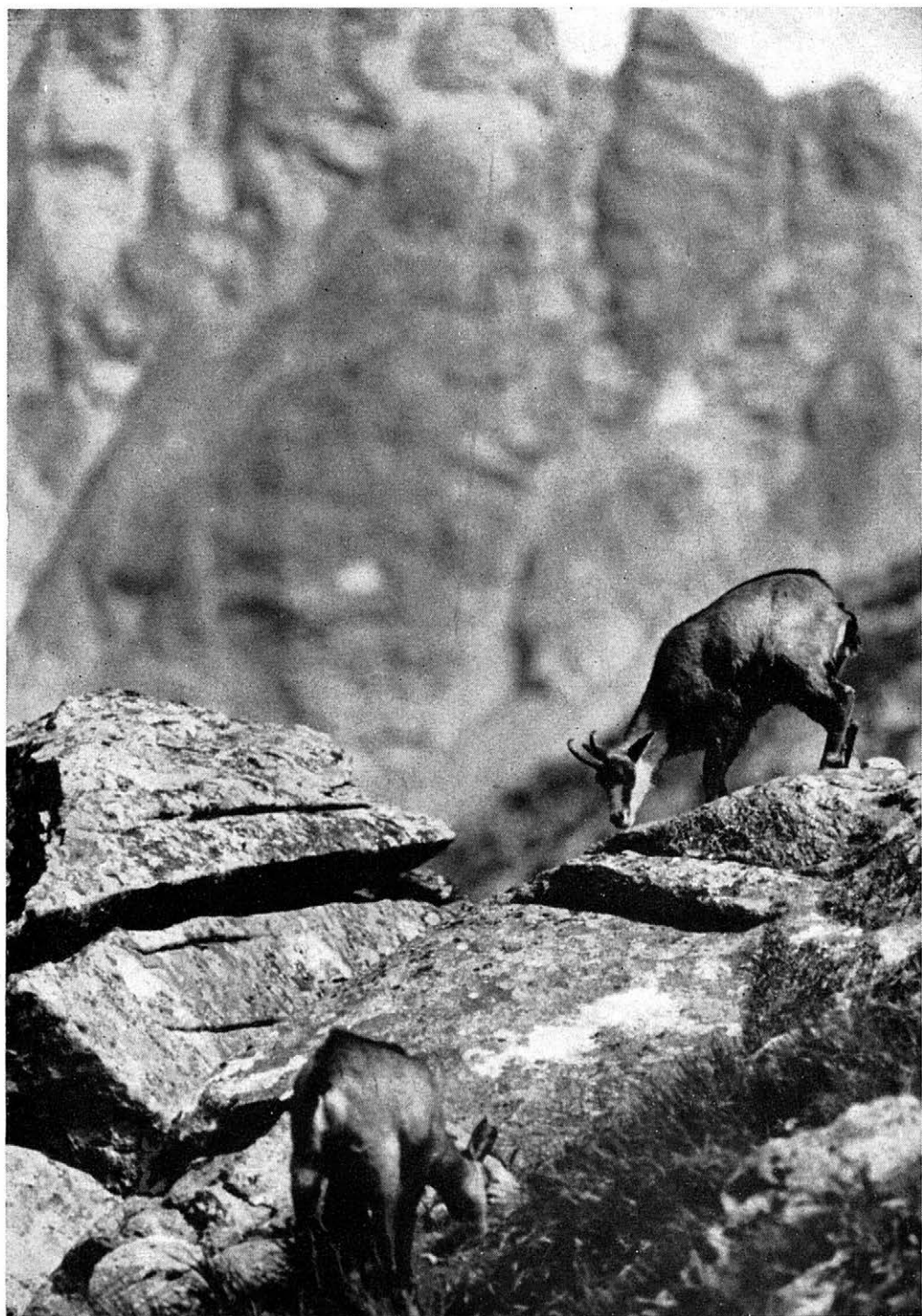
Malé kamzíčatá z jarného vrhu, ktoré vidia sneh prvý raz, sú ním pravda veľmi prekvapené a zrejme ho obdivujú. Hotové šibalstvá a akrobacie na ňom vystráajú. Neskôr, keď vo vrchoch snehu pribúda, hlbokému a najmä mokrému snehu sa kamzík vyhýba. Sypký suchý prašan ho nelaká a nevádi mu. Najhoršie sú preň snehové námrazy, ktoré ho neudržia, a preto sa doň borí a do krvi si často doráňa nohy. Zlé sú aj šmyklavé a nebezpečné zladovateľé svahy, na ktorých sa kamzík klže. Veľkým nebezpečenstvom sú však pre túto zver snehové lavíny. Najmä od februára do konca apríla padne im každoročne za obeť veľa kamzíkov.

Je to, žiaľ, zas len človek, ktorý svojou všadeprítomnosťou núti neraz tieto zvieratá opúšťať bezpečné úkryty nad hornou hranicou ochranného lesa a vytláča ich svojím bezohľadným hurhajom aj do lokalít ohrozených lavínami. Malo by byť preto otázkou vlasteneckej cti každého turistu a lyžiara, aby sa najmä na konci zimy a v prvých jarných mesiacoch, keď je kamzíčia zver najslabšia, zimou vysilená, a keď sa kamzice chystajú priviesť na svet svoje mláďatá, vyhýbal stálym kamzíčím oblastiam v chránených rezerváciách TANAPu a na Liptovských holiach. Hromadné zimné prechody lyžiarov v Belanských Tatrách, v Krivánskom masíve a najnovšie aj v Račkovskej doline v Liptovských holiach sú hrubým zásahom do života tejto vzácnnej a ušľachtilej zveri, ktorá od človeka nič nežiada, ničím mu neškodí — len v čase svojej najväčšej núdze prosí o trochu pokoja... Vo veľkých kamzíčích oblastiach sú vždy miesta, ktoré táto zver pravidelne vyhľadáva ako svoje zimoviská, a sú zase také, ktoré si vybrala za akési jasle, kde kamzice s obľubou kladú a v prvé týždne vychovávajú svoje mláďatá. Sú nimi najtichšie zákutia vysokohorských svahov, žlabov a dolín, kde sa táto zver cíti bezpečná. Rakúšania ich nazývajú priliehavým názvom Gamsmutter alebo Gamshamat!. Tvrdia, že sa nenájde poľovník, ba ani pytlík, ktorý by tieto kamzíčie hniezda nerešpektoval a ktorý by sa ich opovážil vyrušovať v zimných a jarných mesiacoch, keď kamzík nado všetko potrebuje pokoj.

Kamzík patrí medzi pôvodnú zver Tatranského národného parku, kde sa vyskytuje takmer v celom pásme subalpínskej i alpínskej zóny a lokálne ho nájdeme dokonca v montánnom pásme, napr. v Tisovkách. Najväčšie stavy kamzíkov nájdeme na hrebeňoch Belanských Tatier, na Širokej, vo Veľkej a Malej Studenej doline, v Mengušovskej doline a v okolí Kriváňa. V Liptovských Tatrách sú dobré stavy najmä v Žiarskej a v Račkovej doline a na Križnom. Vojnou zdecimované stavy sa vďaka vzornej starostlivosti pracovníkov TANAPu síce pomaly, ale celkom viditeľne zvyšujú a pomaly sa blížia pred-

1. Kamzík vrchovský (*Rupicapra rupicapra*)

2. Kamzíky na pastve

3. Svišť (*Marmota marmota*)

4. Sliepka droba velkého (*Otis tarda*)

5. Medveď hnedý (*Ursus arctos*)

6. Kriváň z Podbanského. Snímky Blahout, Mrhová, Teren

vojnovým stavom. Podľa posledných ročných sčítaní máme dnes na území TANAPu a jeho ochranného pásma zase okolo 1000 kusov kamzíkov.

Treba uviesť, že okrem autochtónnych tatranských kamzíkov máme v ČSSR aj kamzíky vysadené začiatkom tohto storočia v okolí Českej Kamenice a v Jeseníkoch v oblasti Pradědu (spolu cca 200 kusov) a najnovšie vytvárame novú kamzíčiu lokalitu v Gaderskej doline na strednom Slovensku, kde štátne lesy osadzujú kamzíky z Českej Kamenice.

MEDVEĎ HNEDÝ (*Ursus arctos*)

Naozajská pýcha slovenských lesov a predmet nezabudnuteľných zážitkov každého poľovníka či turistu, ktorý sa s ním stretol. Do r. 1932 nebol zákonom chránený ani u nás a veru veľa nechýbalo a medveď by bol zmizol i zo slovenských hôr práve tak ako v Čechách a na Morave. Posledného medveďa zastrelili v Čechách pred 108 rokmi a na Morave pred 70 rokmi. Až keď v roku 1932 odhadovali stavy medveďov i na Slovensku už iba na ca 20 kusov, dcšlo z iniciatívy bývalého Svazu poľovníckych ochranných združení a niekoľkých zanietených ochranárov prírody k celoročnej ochrane medveďov. Pomaly, ale predsa z roka na rok celkom badateľne sa stavy tejto vzácnej šelmy u nás po druhej svetovej vojne rozšírili a v r. 1962 sme už evidovali v slovenských horách opäť ca 240 medveďov. Najviac medveďov žije v odľahlých zalesnených dolinách Nízkych a Vysokých Tatier. Ide najmä o okresy Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Poprad, Brezno nad Hronom, Banská Bystrica, Zvolen a Kremnica. Na vlastnom území TANAPu žije 22 medveďov a v ochrannom pásme TANAPu sa ich poneviera približne ďalších 15—18 kusov. Pravda, medvede nemáme poráťané ako ovce v košiari, a preto ich stavy viac-menej iba odhadujeme. Robí sa to podľa známych zimných medveďích brlohov, rôznych typických znakov (trus, oškúlené stromy) a najmä na jar podľa nápadných stôp, ktoré medvede zanechávajú po sebe v rozľahlom areáli svojho výskytu, kde, vďaka mimoriadne vyvinutému čuchu a sluchu, žijú veľmi utajeným životom a unikajú bežnému pozorovaniu. Stretnutie s medveďom je teda vždy veccu náhody a osobitného šťastia. Medvedia stopa sa ponáša na stopu bosonohého chlapa, iba päťprsté tlapy sú zakončené silnými pazúrmí. Medzi neinformovanou verejnosťou, no neraz i medzi poľovníkmi, sa o medveďoch traduje veľa biologických bludov; často sa preháňa napr. ich údajná nebezpečnosť, túžba po mäsitej potrave, „inteligencia“, skresľuje spôsob života atď. Niektorí poľovníci vám budú tvrdiť i dnes, že u nás žije niekoľko druhov medveďov, že máme typ menšieho medveďa mravcožravého a typ veľkého mäsožravca, čierneho a hnedého, atď. Treba vedieť, že takéto rozlišovanie biologicky ničím odôvodnené nie je. V skutočnosti u nás žije iba jeden druh medveďa, a to medveď hnedý. Čo do sfarbenia a veľkosti môžu sa, pravda, jedince od seba značne líšiť, to ovšem závisí od ročného obdobia, kedy sa s medveďom stretneme, od jeho veku a iste aj od druhu potravy, ktorá v jeho areáli v tom čase prevažuje. Medveď je všežravec, živí sa však prevažne rastlinnou potravou. Na jar zbiera jahňady a púčiky, spása rôzne rastliny pozdĺž potokov a bystrín, obľubuje horkastú liečivú žeruchu, prevracia kamene, pod ktorými hľadá slimáky, pandravy a rôznu chrobač, s obľubou vyhľadáva zdochliny uhynutej zveri a vykonáva tak dôležitú sanitnú službu v nazapadlejších zákutiach lesov. V lete sa rád pasie na malinách a jahodách a pri nočných potulkách často vyjde aj na podhorské polia, kde ho neraz možno zastihnúť napr. v dozrievajúcom ovsi, alebo v kukurici. Naši lesníci z Lubochnianskej doliny alebo z Podbanského by vedeli veľa roz-

právať, ako medveď „navštívil“ osamelé úly včiel, ako povybíral plásty s medom a pod. Najpestrejší jedálny lístok mu pripraví vždy jeseň. Vtedy vyhľadáva plánky, zbiera najrozličnejšie lesné plody, priam labužnícky sa vie vypásť na úrode dozrievajúcich čučoriedok, brusníc alebo jarabín, zbiera žalude a bukvice. Zdravú a živú zver obvyčajne nenapáda. Často si trúfa napadnúť však nestrážené pasúce sa ovce alebo dobytok. Robia to obvykle jedince, čo si privykli na mäso, lebo v okolí mali veľa zdochlín.

Pred človekom medveď uniká, bojí sa ho a ujde, len čo ho zacíti alebo začuje. Útočným a nebezpečným môže byť vtedy, ak ho vyrušíme pri koristi, alebo v bezprostrednej blízkosti pri odpočinku. Medvedica s mláďatmi, ku ktorým sa človek chtiac alebo nechtiac priveľmi priblížil, zaútočila už neraz na domného nepriateľa.

Medvede sa pária v júli a v auguste. V zime, keď im vrstva snehu za medzí prístup k potrave a keď sa predtým na jeseň dobre vytučnili, sa ukladajú na zimný odpočinok. Je to však spánok veľmi čujný a medveď v brlohu citlivo reaguje aj vtedy na každé vyrušenie. Ukončenie zimného odpočinku závisí od príchodu jarného oteplenia, medveď v brlohu zimuje teda najčastejšie do konca marca. V januári a vo februári, v najtvrdšej zime rodí medvedica zvyčajne dvojicu medviediat. Mláďatá sú napodiv malé, vážia sotva 40–50 kg, sú prvé 4 týždne slepé a osrstené len riedkou a jemnou srstou. Medvedica ich zababuší do svojej hune, pokračuje s nimi v polospánku ďalej, zahrieva ich vlastným telom, po 4 mesiace ich dojčí. Medviedatá rýchle rastú a po roku dosahujú dĺžku jedného metra.

V ľudovom rozprávaní vystupuje vše medveď ako nemotorný a pomalý „maco“. Lež mali by ste vidieť, aký je rýchly, aký obratný a pri útoku pohotový. Chôdzu má tichú a pružnú, veľmi dobre skáče, dobre pláva, pri úteku je veľmi rýchly a mladé lezu obratne i na stromy, kde zacítia v dutine vôňu včelieho medu alebo chutné ovocie.

Váha dospelého hnedého medveďa sa pohybuje priemerne medzi 200–250 kg, no poznáme prípady ulovených medveďov i vo váhe okolo 300 kg. Priemerný vek medveďa je 30–35 rokov.

Medveď je vzácna zver našich lesov a právom si zaslúži dôslednú ochranu. Prvé medvede po takmer 30-ročnej ochrane ulovili na Slovensku zas až v r. 1958 zahraniční poľovnícki hostia, pre ktorých je táto zver, pravda, veľmi príťažlivá. Je správne, ak sa pri terajších pomerne slušných stavoch medveďov už výstrelky tzv. medveďov-škodníkov, čo si navykli na baraninu alebo jalovice, čas od času tlmia na základe osobitného povolenia Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva.

Každoročne sa preto povoľuje mimoriadny odstrel 3–5 medveďov výlučne s určením pre zahraničných poľovníckych hostí. Treba však, aby sa aj tento výnimočný odstrel vykonával vždy skutočne odborne a podľa všetkých zásad vyspelého poľovníctva.

DROP VEĽKÝ (*Otis tarda*)

Približne v tom istom čase, keď na jar recituje na horách svoje roztúžené verše náš nádherný kohút-hlucháň a keď na holiach alebo na trasoviskách pod nimi blboce a samopašné šanty vystrája ľúbostnými citmi opantaný tetrov-holniak, na razľahlých poliach Žitného ostrova toká aj náš najväčší vták, drop veľký. Je vzácnym autochtónnym obyvateľom Slovenska; dosahuje

priemernú váhu až 15 kg. Vďaka zákonnej ochrane, ktorá sa mu u nás poskytuje, jeho vojnou zdecimované stavy sa uspokojivo zvýšili. Jeho biotopom sú rozsiahle polia našich podunajských nížin, najmä v okolí Komárna, Šale, Levíc, Želiezoviec, Štúrova a Nových Zámkov. Nájdeme ho však v početnom zastúpení aj v okrese Dunajská Streda a v okolí Trnavy. Celkové stavy dropa veľkého sa u nás odhadujú asi na 1100 kusov. Najväčšou lokalitou jeho výskytu je územie v okolí obce Zlatná na Ostrove, Olča a Kollárovo, ktoré je práve preto vyhlásené za štátnu rezerváciu. Tento vzácny vták je u nás zákonom chránený a minimálny, z chovateľského hľadiska nutný odstrel sa povoľuje iba na osobitné povolenie. Povolený ročný odstrel pre zahraničných poľovníkov sa pohybuje okolo 15–20 kusov. Jarná posledka za týmto opatrným stepným vtákom je veľmi napínavá a zaujímavá. Ide o vzácnu trofej. Strieľa sa výlučne guľou.

Doterajšie opatrenia vydané na ochranu dropa veľkého a vytvorenie štátnej rezervácie na jeho ochranu v Zlatnej na Ostrove už svoje ovocie čiastočne priniesli. Nebezpečné klesanie, ba priam miznutie týchto vzácných zástupcov našej fauny bolo zastavené a približne od r. 1956 zaznamenávame opäť v stavoch dropov i keď pomalý, no predsa badateľný vzostup. Oproti 500 kusom odhadovaným u nás v r. 1948 máme ich dnes už na Slovensku viac ako dvojnásobok. A ak sa ochrana prírody stane naozaj vecou nás všetkých, a ak jej význam pochopia najmä naši poľnohospodári, pracovníci ŠM a JRD, agrónomovia, traktoristi a pod., potom sa vari ani o osud dropa veľkého u nás nemusíme obávať.

Tak ako hory, i rovina má svoje čaro. Je, pravda, zvláštne, osobitné. A v rezervácii je o to väčšie, že ho dopĺňa a oživuje zver rôznorodá a vo veľkom počte. Chránený drop veľký je vzácnou perlou v tomto bohatom náramku...

SÚHRN

ČSSR sa vyznačuje veľkou povrchovou rozmanitosťou a povrchovými rozdielmi. Z nížinnej lesostepnej oblasti sa tu na pomerne malej ploche poľahky dostaneme priam pod vysokohorské končiare Vysokých Tatier. Nečudo, že aj flóra a fauna ČSSR je veľmi pestrá a mnohotvárna. Jedným z nepopierateľných bohatstiev ČSSR je aj množstvo a rozmanitosť poľovnej zveri. V slovenskej časti republiky žije v lesoch a na nížinách Žitného ostrova dosiaľ aj taká pôvodná poľovná zver, ktorá v iných štátoch už dávno vyhynula, alebo sa tam vyskytuje len veľmi vzácnne.

Zo vzácnnej srstnatej poľovnej zveri žije dodnes v rozsiahlych lesoch stredného a východného Slovenska ešte 240 hnedých medvedov (*Ursus arctos*), skoro nežiadúcim spôsobom sa rozmohol rys-ostrovid (*Lynx lynx*) a divá mačka (*Felis silvestris*); vo Vysokých Tatrách máme uspokojivé stavy svištov (*Marmota marmota*) a kamzíkov vrchovských (*Rupicapra rupicapra*). Vojnou zdecimované stavy kamzíkov sa rozmáhajú a blížia sa už pomaly k stavom predvojnovým; dnes evidujeme v TANAPu a v jeho ochrannom pásme do 1000 kusov pôvodných kamzíkov. V slovenskej časti Podunajskej nížiny žije dokonca do 1100 kusov vzácných dropov veľkých (*Otis tarda*), najväčších lietajúcich vtákov Európy. Všetky uvedené druhy sú v ČSSR poľovným zákonom chránené a ich odstrel povoľuje z dôvodov chovateľsky najnutnejšej selekcie alebo na vedecké účely iba Ministerstvo poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodár-

stva. Rys, ktorý sa v posledných rokoch v slovenských lesoch značne rozmohol a robí veľa škody, najmä na stavoch srnčej zveri, je na Slovensku vyhlásený za škodlivú zver a možno naň poľovať po celý rok.

Редкие виды наших охотничьих зверей и дичи

ЧССР отличается большим разнообразием ландшафта и значительными различиями в рельефе местности. Из низменной лесостепной области здесь на сравнительно небольшой площади можно без особого труда попасть прямо под высокогорные хребты Высоких Татр. Неудивительно, что флора и фауна в ЧССР настолько разнообразные и пестрые. Одним из неоспоримых богатств ЧССР является также обилие и разнообразие охотничьих зверей и дичи. В словацкой части Республики в лесах и на низинах Житного острова до сих пор обитает и такая аборигенная охотничья дичь, которая в других странах уже давно вымерла, или встречается в них лишь как большая редкость.

Из редких охотничьих зверей и дичи до сих пор в глубоких лесах средней и восточной Словакии обитает еще до 240 бурых медведей (*Ursus arctos*), почти в нежелательно большом масштабе распространилась рысь обыкновенная (*Lynx lynx*) и дикая кошка (*Felis silvestris*); в Высоких Татрах у нас имеется удовлетворительное поголовье сурков (*Marmota marmota*) и серн (*Rupicapra rupicapra*). Пострадавшее от войны поголовье серн восстанавливается и постепенно приближается к довоенному уровню. В настоящее время в Татранском национальном парке (ТАНАПЕ) и в его защитной зоне насчитывается до 1000 голов аборигенных серн. В словацкой части придунайской низменности до сих пор обитает до 1100 голов дроф (*Otis tarda*), самых крупных летающих птиц Европы. Все приведенные виды находятся в ЧССР под охраной закона об охотничьем хозяйстве и их отстрел только для необходимой селекции или для научных целей разрешает Министерство сельского, лесного и водного хозяйства. Рысь, которая в последние годы сильно размножилась в словацких лесах и наносит — особенно поголовью коз — большой вред, в Словакии объявлена вредным хищником, охота на которого разрешена круглый год.

Espèces rares de notre gibier de chasse

La Tchécoslovaquie se signale par sa surface très accidentée et très variée. D'une zone de steppe en plaine, couverte de forêts on passe, sans s'en apercevoir, sur une surface relativement restreinte, aux aiguilles de hautes montagnes de la Haute Tatra. On ne peut par conséquent s'étonner que c'est également la flore et la faune de la Tchécoslovaquie qui sont très variées, présentant des formes multiples. Une des richesses, indéniables de la Tchécoslovaquie est également représentée par le nombre et la variété du gibier de chasse. Dans la partie slovaque de la république vit encore dans les forêts et sur les plaines de l'île de blé le gibier de chasse originaire qui dans les autres Etats a déjà complètement disparu, il y a déjà longtemps, ou bien on ne l'y rencontre que très rarement.

En ce que concerne le gibier de chasse à poil rare on rencontre encore aujourd'hui dans les forêts profonds de la Slovaquie centrale et orientale à peu près 240 ours bruns (*Ursus arctos*) et on est devenu témoin d'une multiplication presque indésirable du lynx (*Lynx lynx*) et du chat sauvage (*Felis silvestris*); dans la haute Tatra nous avons des effectifs satisfaisants en marmottes (*Marmota marmota*) et en chamois (*Rupicapra rupicapra*). Les effectifs des chamois décimés par la guerre augmentant, s'approchant peu à peu des effectifs d'avant guerre, de sorte que nous avons aujourd'hui en évidence dans le parc national de Tatra et dans sa zone de protection, à peu près 1000 sujets de chamois primitifs. Dans la partie slovaque de la plaine danubienne on rencontre même environ 1100 outardes, les plus grands oiseaux volants de l'Europe. Toutes les espèces mentionnées sont protégées en Tchécoslovaquie par la loi sur la chasse, leur tir n'étant permis que pour des raisons de sélection d'élevage les plus urgentes ou pour des buts scientifiques, par le ministère de l'agriculture, des eaux et forêts. Le lynx qui s'est beaucoup multiplié dans les dernières années dans les forêts slovaques et cause des dommages considérables, notamment dans les effectifs des chevreuils, a été désigné en Slovaquie comme faune nuisible et on peut le chasser pendant toute l'année.

Dr. Štefan Teren

Slovenský výbor Čs. poľovníckeho sväzu,
Bratislava

■ Československá kynologie prošla ve svém vývoji řadou bouřlivých procesů. V roce 1883 se čeští myslivci sdružili v dobrovolné organizaci, která měla název Ústřední spolek pro ochranu honby a chov loveckých psů v Čechách. Podobné organizace v té době vznikaly též na Moravě a ve Slezsku. V té době i později po vzniku první celostátní myslivecké organizace Československé myslivecké jednoty v roce 1923 byl chov psů řízen příslušnými chovatelskými spolky, takže způsob řízení chovu nebyl jednotný ani přímo závislý na rozvoji myslivosti. Obdobná situace byla i v nelovecké kynologii. Tyto skutečnosti vyvolávaly snahu po jednotné kynologické organizaci, kterou se stala po první světové válce Kynologická jednota, sdružující všechny chovatelské spolky a kluby. Různorodost a zejména samoúčelnost zájmů nezbytně vedla k zániku Kynologické jednoty.

Po druhé světové válce byla celá kynologie začleněna do Svazu pro spolupráci s armádou a centrálně řízena. Tento systém, jak se ukázalo, nebyl z hlediska chovu a upotřebitelnosti psů za daných podmínek vhodný, a proto bylo rozhodnuto, že chov i výcvik jednotlivých plemen psů musí být řízen tou organizací, která má na těchto plemenech bezprostřední zájem. Na základě těchto skutečností přešla myslivecká kynologie jako celek do Československého mysliveckého svazu, služební plemena byla začleněna do organizační struktury Svazu pro spolupráci s armádou a pastevní a užitková plemena přešla do Svazu chovatelů drobného zvířectva.

Tímto organizačním začleněním se ujaly jednotlivé zájmové organizace řízení příslušné části kynologie, a to jak výcviku, tak chovu.

Československý myslivecký svaz vytvořil 11 chovatelských klubů: Klub chovatelů krátkosrstých ohařů, Klub chovatelů českých fousků, Klub chovatelů hrubosrstých ohařů, Klub chovatelů anglických ohařů, Klub chovatelů dlouhosrstých ohařů, Klub chovatelů barvářů, Klub chovatelů loveckých španělů, Klub chovatelů foxteriérů, Klub chovatelů teriérů, Klub chovatelů jezevčíků a Klub chovatelů duričů.

Svaz pro spolupráci s armádou má 7 chovatelských skupin, a to: chovatelskou skupinu německých ovčáků, boxerů, kníračů, dog, dobrmanů, airedale teriérů, velkých plemen (bernardýn, novofundlanský, rotvajler).

Československý svaz chovatelů drobného zvířectva řídí 6 chovatelských klubů, a to: Klub tatranských čuvačů, pudlů, collií, chrtů, psů malých plemen, chow-chow a spitz.

Kynologie má své opodstatnění nejen uvnitř organizačních složek shora uvedených Svazů, ale výsledky v chovu a výcviku psů mají význam pro úspěš-

né zajišťování mnoha společenských, kulturních i významných národohospodářských úkolů, a proto se celá naše kynologie těší velké pozornosti nejen vlastních chovatelů, ale stále se zvyšujícího počtu příznivců z celé naší veřejnosti. Kynologové jsou totiž velmi aktivní složkou v každém shora jmenovaném Svazu, jsou nadšenými chovateli a výcvikáři psů všech plemen. Československá kynologie si dobrými výsledky v chovu a výcviku psů vydobyla v mnoha případech významné postavení na mezinárodním fóru. O tom svědčí mnoho mezinárodních akcí, v nichž jsme získali řadu prvenství, jako např. poslední vítězství lovecké kynologie v NDR v porovnávacích zkouškách loveckých ohařů mezi NDR a ČSSR za rok 1964 za velmi ztížených podmínek, kdy naše družstvo v cizím prostředí jednoznačně zvítězilo, nebo desítky udělených titulů CACIB (čekatelství mezinárodního šampionátu krásy) nebo CACIT (čekatelství mezinárodního šampionátu výkonu) na mezinárodních výstavách a soutěžích v celé Evropě.

Myslivecká kynologie je co do stavu psů v současné době velmi důležitá z národohospodářského hlediska a z hlediska dalších potřeb pro myslivost nepostradatelná. Jak staletou historií i tradicí má lov, tak také použití loveckého psa se úzce pojí k této lovecké historií a tradici, a proto ani moderní myslivost se nemůže obejít bez vysoké úrovně myslivecké kynologie. Důkazem těchto skutečností je i to, že zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, vymezuje i důležité postavení myslivecké kynologie. Ve vyhlášce MZLVH a ÚV ČSMS je stať zákona o myslivecké kynologii specifikována podle současných potřeb myslivosti.

Úkoly, které vyplývají pro mysliveckou kynologii ze zákona o myslivosti, jsou bezesporu velké a vyžadují, aby řízení myslivecké kynologie bylo co nejúčinnější a plně zabezpečovalo potřeby myslivosti. Proto ČSMS a všechny jeho organizační složky ÚV ČSMS, KV ČSMS, OV ČSMS až po jednoty ČSMS řídí chov a výcvik loveckých psů. K řízení vytvořil ÚV ČSMS kynologické komise všech stupňů, které jsou poradními orgány jednotlivých organizačních složek ČSMS pro řízení myslivecké kynologie.

Výcvik loveckých psů je přímo řízen složkami ČSMS prostřednictvím kynologických komisí v rámci krajských a okresních organizací, které rovněž plánují a zajišťují zkoušky všech druhů. U okresních organizací je vedena kartotéka loveckých psů v rámci okresu. Na základě takto prováděné registrace je možno celkem spolehlivě plánovat potřebný počet a druh zkoušek, výstav, krmivo atd. Veškeré podklady k návrhu plánu se soustřeďují v oddělení myslivecké kynologie ÚV ČSMS, jsou posuzovány v ústřední kynologické komisi a zásadní normy pro chov a výcvik potom schvalovány předsednictvem ústředního výboru ČSMS nebo ÚV ČSMS, takže je myslivecká kynologie účelně řízena přímo nejvyššími orgány ČSMS.

Chov loveckých psů je naproti tomu řízen jednotlivými chovatelskými kluby, které byly ustaveny v roce 1958 a jsou nyní přímými složkami ČSMS. V současné době, jak je v úvodu uvedeno, je v činnosti 11 chovatelských klubů, které podle příslušnosti zajišťují otázky chovu loveckých psů — ohařů, barvářů, slídiců, honičů, foxteriérů, teriérů a jezevčků. Kluby s velkým počtem členů a širokou chovnou základnou, jako Klub krátkosrstých ohařů nebo Klub českých fousků atd. mají zřízeny krajské nebo oblastní pobočky. Činnost klubů řídí jejich výbory a předsednictva. Vlastní chov je prováděn třemi způsoby. Je to jednak chov řízený, při kterém poradci chovu doporučují podle krevních nebo genealogických linií chovné psy a majitel feny je povinen toto doporučení plně respektovat. Dále chov kontrolovaný, u něhož

může majitel feny volit chovného psa, avšak tato volba podléhá schválení poradce chovu, a konečně chov volný, kde majitel feny není vázán vyjádřením poradce chovu, ale může si toto vyjádření vyžádat.

Chovná hodnota plemeníků je sledována každoročním zpracováním výsledků výstav a zkoušek jejich potomků, takže jednotlivé kluby mají možnost prokazatelně nežádoucí plemeníky z chovu vyřadit a naopak pepiniéry důsledně prosazovat, a tím zvyšovat úroveň plemen jak pracovní, tak exteriérovou.

I. Přehled kynologické činnosti v letech 1959–1963

Počet zkoušek	1959		1960		1961		1962		1963	
jarních	108		116		114		113		107	
podzimních	126		135		175		202		189	
lesních	16		17		20		18		18	
všestranných	18		18		12		16		15	
barvářů	2		2		4		11		21	
brakýřů	—		—		—		3		3	
norování	32		34		35		38		32	
Celkem	302		322		360		401		385	
Počet psů na zkouškách	zkou- šeno	neob- stálo	zkou- šeno	neob- stálo	zkou- šeno	neob- stálo	zkou- šeno	neob- stálo	zkou- šeno	neob- stálo
jarních	2006	148	2034	172	2106	144	1969	179	2099	191
podzimních	2785	402	2985	455	3391	552	3704	828	3536	917
lesních	148	21	143	18	173	56	164	47	144	61
všestranných	180	49	175	50	131	31	127	35	150	48
barvářů	8	2	12	4	22	6	59	8	72	11
brakýřů	—	—	—	—	—	—	34	—	18	1
norování	1116	479	1316	507	1281	520	1623	615	1154	563
Celkem	6243	1101	6665	1206	7104	1309	7680	1712	7173	1792

II. Počet lovecky upotřebitelných psů

Rok	1959	1960	1961	1962	1963
Ohaři	9 915	11 686	13 401	14 186	15 051
Slídiči	198	214	287	135	365
Barváři	66	117	176	192	216
Brakýři	49	61	65	69	71
Norníci	902	1 141	1 235	1 279	1 301
Celkem	11 130	13 219	15 164	16 051	17 004

III. Přehled zápisů do plemenné knihy od roku 1955 do roku 1964

Role	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Ohaři krátkosrstí										
1. německý krátkosrstý ohař	2187	1940	2449	2304	2493	2748	2617	2685	2233	1874
2. ohař výmarský	1	6	9	10	9	22	40	60	78	83
3. ohař maďarský	—	—	—	—	1	6	3	24	28	27
Ohaři hrubosrstí										
4. český fousek	683	869	873	1030	1192	1433	1328	1565	1490	1373
5. pudelpointer	7	—	—	—	—	3	3	16	10	23
6. německý drátosrstý ohař	—	—	—	—	—	2	—	12	22	35
Ohaři dlouhosrstí										
7. německý dlouhosrstý ohař	20	54	27	49	49	45	65	99	120	79
8. ohař münsterlandský malý	35	58	28	49	75	96	74	118	101	179
9. ohař münsterlandský velký	—	6	6	—	—	—	—	—	—	—
Ohaři angličtí-										
10. pointer	77	161	173	127	127	113	110	160	171	200
11. anglický setter	91	47	46	18	14	23	33	6	30	62
12. gordon setter	29	12	34	18	6	32	17	32	52	37
13. irský setter	79	83	63	56	69	33	45	66	73	91
Barváři										
14. barvář hannoverský	23	30	11	14	—	4	6	12	—	11
15. barvář bavorský	11	13	6	18	8	9	22	77	93	76
Lovečtí španělé										
16. cockerspaniel	230	263	216	199	176	167	134	174	196	165
17. springerspaniel	14	11	11	20	5	12	34	25	24	58

Honiči											
18.	slovenský kopov	—	—	—	—	—	—	—	75	94	140
19.	brakýř štýrský	—	—	—	6	—	—	—	4	5	11
20.	brakýř jezevčikovitý	6	—	—	7	7	9	16	23	17	41
Jezevčici											
21.	jezevčík hladkosrstý	48	74	61	51	97	69	68	87	74	143
22.	jezevčík drsnosrstý	111	86	111	145	115	117	89	115	118	147
23.	jezevčík dlouhosrstý	78	39	47	58	58	48	52	56	61	87
Foxteriéři											
24.	foxteriér drsnosrstý	566	536	634	591	521	539	543	564	582	672
25.	foxteriér hladkosrstý	57	52	36	38	36	79	64	66	82	45
Teriéři											
26.	bedlington teriér	—	8	7	8	9	11	9	—	20	21
27.	bull teriér	4	10	—	—	—	—	3	—	—	11
28.	jagd teriér	1	3	—	8	11	1	26	49	66	97
29.	irský teriér	21	34	25	15	10	14	15	31	29	46
30.	kerry blue teriér	4	5	20	2	8	9	4	5	4	4
31.	sealyham teriér	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—
32.	skotský teriér	31	14	15	12	6	16	18	12	14	21
33.	skye teriér	16	28	28	12	11	12	11	16	22	15
34.	welsh teriér	156	200	198	229	239	231	271	268	294	362
35.	český teriér	—	—	—	—	—	—	—	—	14	9
36.	west highland white teriér	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
37.	welsh springerspaniel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Celkem		4586	4647	5134	5094	5352	5903	5720	6502	6217	6233

Pomocným orgánem jak pro otázky chovu, tak i výcviku je komise pro kynologický průzkum při ČSMS, která krátkodobými i dlouhodobými úkoly pomáhá složkám ČSMS při řešení genetických, zootechnických i ostatních otázek souvisejících s posláním myslivecké kynologie.

Ústřední výbor ČSMS má ve své režii v současné době dvě chovné stanice loveckých psů, a to v Sadské a v Brně. Poslání chovných stanic není dosud vyhraněno, budou předmětem jednání v ústřední kynologické komisi a ústřednímu výboru ČSMS bude navržen způsob jejich využití pro zvelebení chovu a výcviku loveckých psů.

V rámci oddělení myslivecké kynologie ÚV ČSMS je útvar správy plemenné knihy, který na základě přihlášených vrhů vystavuje průkazy původu pro všechna lovecká plemena, vede kartotéku chovných psů a fen, registruje chovné stanice, zpracovává výsledky výstav, vede evidenci všestranných psů, norníků atd.

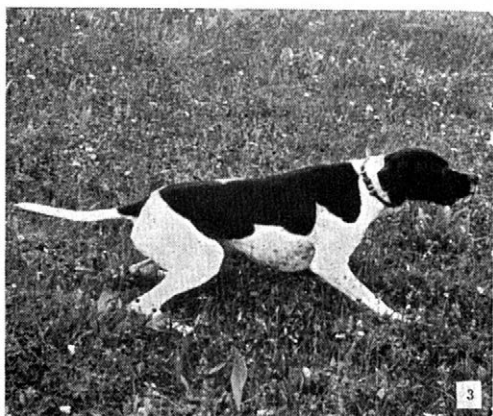
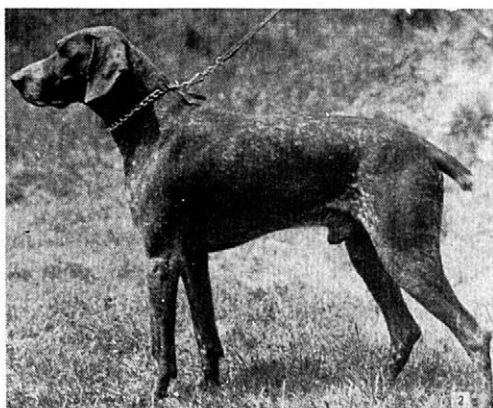
Základem řízení myslivecké kynologie jsou celostátně platné základní normy pro chov i výcvik vydané ÚV ČSMS a závazné pro všechny organizační složky ČSMS. Vydání normy předchází důkladné projednání v příslušném klubu, komisi a schválení ÚV ČSMS. Tyto normy obsahují: směrnice pro organizaci myslivecké kynologie na složkách ČSMS, organizační řád pro chovatelské kluby, chovatelský a výstavní řád, zkušební řády pro všechny druhy zkoušek ohařů, zkušební řády pro slídiče, teriéry a jezevčíky, a to jak pro práci na povrchu, tak pro norování, pokyny pro vedení registrace lovecky upotřebitelných psů a loveckých psů vůbec, pokyny pro evidenci členstva chovatelských klubů, směrnice pro pořádání výstav a vrcholných kynologických akcí aj.

Přehled kynologické činnosti v letech 1951—1963 je uveden v tabulce I. Tento přehled ukazuje na stále stoupající tendenci, vyjadřuje určitou stabilitu kynologické činnosti, která je na úrovni potřeb myslivosti.

Rovněž tak další tabulka II počtů lovecky upotřebitelných psů podle skupin ukazuje na dobrý vzestupný trend.

Vrcholným kynologickým podnikem je Memoriál Karla Podhajského, kterého se může každým rokem účastnit 16 ohařů, jejichž pořadí je určeno počtem získaných bodů na všestranných zkouškách v předcházejícím roce. Vítězi tohoto memoriálu může být zadán po splnění řádem stanovených podmínek titul Všestranný vítěz ČSSR. Mimo tento memoriál pořádají kluby krátkosrstých, hrubosrstých a anglických ohařů memoriály na úrovni všestranných zkoušek, které jsou současně zkouškami chovné způsobilosti, kde kandidáti chovu musí splnit v jednotlivých disciplínách stanovené výkonové limity, aby mohli být zařazeni do chovu. Pro krátkosrsté ohaře je to Memoriál Františka Vojtěcha, pro české fousky pak Memoriál Františka Housky apod.

Československá kynologie má také čestné mezinárodní postavení. V roce 1958 obnovil Československý myslivecký svaz opět členství v mezinárodní kynologické federaci FCI. Tato mezinárodní organizace sdružuje vedoucí kynologické svazy jednotlivých členských zemí, schvaluje a vydává standardy všech plemen psů, stanoví podle schváleného statutu podmínky pro zadávání mezinárodních titulů krásy CACIB a výkonu CACIT a usměrňuje otázky kynologie z mezinárodního hlediska. Československá kynologie si v této organizaci získala plné uznání a československý delegát byl zvolen pro funkční období 1964—1965 presidentem této mezinárodní federace. Z tohoto titulu bude také v jubilejním roce 1965 valné shromáždění a kynologický kongres FCI v Praze a světová

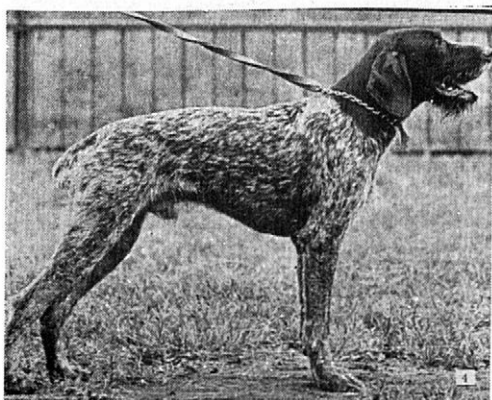
1. Ohař výmarský

2. Ohař krátkosrstý

3. Pointer

4. Český fousek

5. Barvář hannoverský. Snímky Jaroš
a archiv ČSMS

6. Cocker spaniel

7. Jezevčík hladkosrstý

8. Německý jagdteriér

9. Valné shromáždění FCI, Stockholm
1964

10. Zahájení porovnávacích zkoušek oha-
řů NDR - ČSSR, Güstrow 1964. Snímky
Jaroš, Vaníček a archiv ČSMS

výstava psů všech plemen v Brně, což bude jistě vyvrcholením naší činnosti v této mezinárodní kynologické federaci.

Jak již bylo konstatováno v úvodu, má kynologie a zejména lovecká kynologie mimořádný význam národohospodářský, který je podložen statistickým ukazatelem zachráněné zvěře pomocí lovecky upotřebitelných psů. I když není možno statisticky podchytit přesné údaje, které jsou ve skutečnosti ještě větší, i tak je tento ukazatel dokumentem, který nepotřebuje dalšího komentáře. Pomocí loveckých psů je na území ČSSR ročně zachráněno 15 % zajíců, což představuje cca 110 000 kusů, 15 % srnčí zvěře (cca 8000 ks), 8 % zvěře jelení (cca 1000 ks), 20 % bažantů (cca 100 000 ks), 50 % kachen atd., přičemž v těchto číslech nejsou zahrnuty údaje o záchraně užitkové zvěře prací norníků při tlumení škodné aj.

V tabulce III je uveden přehled zápisů do plemenné knihy za posledních 10 let podle všech loveckých plemen. Tabulka rovněž dokumentuje potřebný rozvoj myslivecké kynologie a je důkazem, že úkoly do roku 1970 jsou plně zajištěny.

Myslivecká kynologie musí dosáhnout do roku 1970 takového počtu lovecky upotřebitelných psů, aby v polní nebo smíšené honitbě byl na každých 500 ha výměry jeden ohař. V lesní honitbě převážně s drobnou zvěří do výměry 1000 ha jeden ohař a jeden norník a na každých dalších i započatých 1500 ha jeden ohař, jeden norník a jeden slídič nebo brakýř. V lesní honitbě převážně se srnčí zvěří do výměry 1500 ha jeden lovecky upotřebitelný pes s lesními nebo všestrannými zkouškami a jeden norník a na každých dalších i započatých 2500 ha jeden ohař, jeden norník a jeden slídič nebo brakýř. V lesní honitbě s jelení zvěří kromě těchto psů ještě jeden barvář, a to při výměře do 5000 ha, a další barvář s hlavními zkouškami na každých započatých 5000 ha výměry honitby.

Záruka, že tyto úkoly budou splněny, je v nadšených kolektivech myslivců - kynologů, kteří uvědoměle, s nevšední láskou a obětavostí plní úkoly na rozvoji tohoto odvětví myslivosti s vědomím, že myslivecká kynologie slouží k rozvoji myslivosti v ČSSR a důstojně reprezentuje celou československou kynologii v mezinárodním měřítku.

Собаководство в ЧССР

Собаководство в ЧССР находится на высоком уровне. В организационном отношении собаководство разделено в три союза. Охотничье собаководство находится в ведении Чехословацкого охотничьего союза, служебные породы включены в Союз содействия армии (Свазарм), а прочие породы, т. е. пастушьи и комнатно-декоративные, в Союз любителей разведения мелких животных. Руководство племенной работой осуществляется через собаководческие клубы, при случае собаководческие группы, а именно по отдельным породам. Обучением и натаской собак руководят органы отдельных союзов.

Ведущую роль в чехословацком собаководстве, играет охотничье собаководство, задачи и развитие которого руководствуются постановлениями закона об охотничьем хозяйстве № 23/1962 Сб. Разведение и обучение охотничьих собак нацелены на потребности всесторонней охотничьей практики и являются неотъемлемой составной частью охотничьего хозяйства. Охотничье собаководство как ведущий собаководческий орган представляет чехословацкую кинологию в Международной кинологической федерации FCI.

Продукция шенков охотничьих собак за последние годы составляет в среднем 6000 голов в год. На основании проведенных полевых испытаний и результатов выставок ежегодно апробируется 700 племенных собак.

Чехословацкое собаководство — наряду с культурным, этическим и целевым значением для отдельных отраслей деятельности в вышеуказанных союзах — имеет боль-

шое народнохозяйственное значение, в особенности охотничье собаководство, что представляет несколько сот тонн сохраненного качественного мяса дичи, невзирая на остальные полезные службы охотничьих собак при практической охоте.

Dog-Breeding in ČSSR

Dog-breeding in ČSSR has attained a high degree of perfection. As to its organisation, it is divided into three associations. Sporting cynology is under the control of the Czechoslovak Hunting Association; service breeding has been incorporated in the Association for the Co-operation with the Army and utility breedings in the Association of Breeders of Small Animals. The rearing is controlled through breeders' clubs or breeders' groups according to the individual breeds. Training is controlled by the organisation sections of the individual associations.

The leading element in the Czechoslovak cynology is the hunting dog cynology, the tasks and the development of which follow the provisions of the Hunting Law (No. 23/1962 Sb.). The breeding and training of hunting dogs is directed by the needs of general hunting practice and is an integral part of the hunting craft. Hunting craft cynology as the leading constituent represents the Czechoslovak cynology in the International Cynological Federation (FCI).

The production of puppies of hunting dogs in recent years amounts approximately to 6,000 animals per year. According to the tests and results of exhibitions carried out, 700 individuals are certified yearly for breeding purposes. Apart from the cultural aesthetic and utility significance for the particular activities in the above-mentioned associations the Czechoslovak cynology has a great economic significance. It is especially the hunting cynology which represents some hundreds of tons of recovered high-quality game and venison, not taking into account other services of hunting dogs in the execution of the hunting practice.

Kynologie in ČSSR

Die tschechoslowakische Kynologie nimmt eine hervorragende Stellung ein. Organisationstechnisch zerfällt sie in drei Verbände. Die Jagdkynologie untersteht dem Tschechoslowakischen Jägerverband, die Dienstrassen dagegen dem Verband für die Mitarbeit mit der Armee und die Nutzrassen sind im Verband für Kleintierhaltung organisiert. Die Zucht wird durch Vermittlung der Züchtungskлубs bzw. der Züchtungsgruppen nach den einzelnen Rassen geleitet. Für die Dressur sorgen die Organisationsorgane einzelner Verbände.

Die führende Stellung innerhalb der tschechoslowakischen Kynologie nimmt die Jagdkynologie ein, deren Aufgabe und Entfaltung durch die Bestimmungen des Gesetzes über das Jagdwesen Nr. 23/1962 Smlg. geregelt sind. Die Haltung und Dressur der Jagdhunde ist auf die Erfordernisse der allseitigen Jagdpraxis gerichtet und bildet einen untrennbaren Bestandteil des Jagdwesens. Die Jagdkynologie als führendes Organ vertritt auch die Tschechoslowakische Kynologie in der Internationalen Kynologischen Föderation FCI.

Die Jagdwelpenproduktion beläuft sich in den letzten Jahren auf durchschnittlich 6000 Stück pro Jahr. Auf Grund der durchgeführten Prüfungen und Ausstellungsergebnisse werden jährlich 700 Stück Zuchthunde anerkannt.

Außer der kulturellen, ethischen und zweckdienlichen Bedeutung für die Tätigkeit innerhalb der obangeführten Verbände hat die tschechoslowakische Kynologie eine große volkswirtschaftliche Bedeutung, und zwar besonders die Jagdkynologie, die einige hundert Tonnen gerettetes Qualitätswildbret jährlich sichert, von den übrigen Dienstleistungen der Jagdhunde bei der Ausübung der Jagdpraxis gar nicht zu reden.

Cynologie en ČSSR

La cynologie en ČSSR possède un niveau élevé. Au point de vue administratif elle est répartie en trois unions. La cynologie cynégétique est dirigée par l'Union cynégétique tchécoslovaque, les races de service étant incorporées dans l'Union pour la coopération avec l'armée et les autres races utiles dans l'Union des éleveurs des

menus animaux. L'élevage est dirigé par l'intermédiaire des clubs d'élevage, le cas échéant les groupes d'élevage, suivant les différentes races. Le dressage est dirigé par les éléments administratifs des différentes Unions.

L'élément dirigeant dans la cynologie Tchécoslovaque est représenté par la cynologie cynégétique, dont les tâches et le développement sont réglés en vertu des dispositions de la loi sur la cynégétique, No 23/1962 du Recueil des lois et décrets. L'élevage, aussi bien que le dressage des chiens de chasse sont orientés sur les besoins de la pratique cynégétique multilatérale, faisant partie intégrante de la cynégétique. La cynologie cynégétique représente également, comme élément dirigeant, la cynologie tchécoslovaque dans la Fédération cynologique internationale, FCI.

La production des petits chiens, provenant des chiens de chasse, se chiffre dans les dernières années en moyenne à 6000 par an. D'après les examens passés et les résultats des expositions, on reconnaît annuellement 700 sujets propres à l'élevage.

La cynologie tchécoslovaque, outre l'importance culturelle, éthique et rationnelle dans les différentes activités des Unions mentionnées ci-dessus, a une grande importance sur l'échelle économique nationale, notamment la cynologie cynégétique, ce qui représente, en effet, plusieurs centaines de tonnes de gibier de valeur sauvé, sans parler des autres services des chiens de chasse, rendus au cours de l'exercice de la pratique cynégétique.

Inž. Václav Růžička

Správa vojenských lesů a statků MNO,
Praha

■ Jedním z nejdůležitějších činitelů ovlivňujících další rozvoj myslivosti v ČSSR je péče o zvěř. Současná úroveň péče o zvěř není na žádoucí výši. Proto také usnesení kolegia ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství o současném stavu a perspektivách rozvoje myslivosti v ČSSR považuje podstatné zlepšení péče o zvěř za jeden z rozhodujících činitelů ovlivňujících nejen stav a kvalitu naší lovné zvěře, ale i výši škod působených zvěří na zemědělských a lesních kulturách. Z uvedených důvodů považujeme za nutné na některé z těchto problémů upozornit.

PÉČE O DROBNOU UŽITKOVOU ZVĚŘ

Nejrozšířenější a z mysliveckého a ekonomického hlediska nejdůležitější zvěří ve většině našich honiteb je koroptev, bažant a zajíc. Této zvěři musíme proto věnovat největší pozornost a péči. Přitom však nesmíme zapomínat na ostatní druhy drobné zvěře, především na divoké kachny, jeřábka a tetřívka. Zejména péči o divoké kachny jsme dosud mnoho dlužni.

Význam péče o zvěř a její ochranu neustále roste. Žijeme v době, která má nesmírný význam pro rozvoj lidské společnosti, pro rychlé zvýšení úrovně lidu. Přihlédneme-li však k životním podmínkám zvěře, působí tento vývoj na její život v některých případech záporně. Víme, že rozhodující pro zdravé a optimální stavy zvěře je její životní prostředí, které bylo však v důsledku intenzifikace, chemizace a mechanizace zemědělské výroby vážně narušeno v neprospěch právě drobné zvěře. Byly odstraněny meze — přirozený kryt a do určité míry i zdroj potravy drobné zvěře, byly vytvořeny velké lány polí, všechna zemědělská půda je využívána pro produkci zemědělských plodin, ve velkém rozsahu se používá minerálních hnojiv a pro ochranu zemědělských plodin se masově aplikují pesticidy. Mnoho myslivců je toho názoru, že za těchto okolností je zdravý rozvoj naší především drobné zvěře vážně ohrožen, že československá myslivost bude upadat. Jsme však přesvědčeni, že tomu tak není. Všichni chceme svou uvědomělou činností nepříznivé vlivy mírnit a odstraňovat, abychom umožnili zvěři rychlejší přizpůsobení změněnému životnímu prostředí. Co tedy můžeme a máme k urychlení tohoto procesu vykonat?

Budeme se muset především zaměřit na zřizování přirozených krytů v honitbách, na ochranu nejenom dospělé a mladé zvěře, ale i hnízd před škodami působenými biotickými a abiotickými činiteli, na zimní příkrmování zvěře. Bude také nutno stanovit nové metody chovu zejména koroptve a bažanta.

Velkou úlohu při prosazování a realizaci těchto opatření musí sehrát osvětová činnost mysliveckých orgánů nejen mezi výkonnými myslivci, ale i mezi širokou veřejností. Musíme dosáhnout toho, aby náš lid pochopil, že jde za změnách podmínek o udržení a další zvelebení československé myslivosti, známé i v cizině.

Pro vytvoření dobrého životního prostředí naší drobné zvěře je nutná obnova starých přirozených krytů a vytváření nových krytů. V honitbách našich pahorkatin zůstalo poměrně dosti remízky a přirozených krytů pro zvěř. Horší je to již na rovinách v Polabí, na Hané a jižním Slovensku. Mnozí myslivci rezignovaně tvrdí, že v důsledku změny hospodaření v našich JZD a na Státních statcích není možno zřizovat přirozené kryty pro zvěř. Jsme přesvědčeni, že nemají pravdu. V honitbách s nedostatečným krytem pro zvěř je třeba s myslivci-zemědělci provést přehodnocení stavu a společnou pochůzkou v honitbě najít možnosti pro zakládání přirozených krytů. V každé honitbě takové možnosti jsou. Nemusí to být vždy velké remízky. Pro zlepšení prostředí pomohou i malé lokality, které poskytnou zvěři kryt. Pro založení krytu je proto třeba využít každého kousku neplodné půdy, vyvýšenin, úžlabin, prostorů okolo triangulačních bodů, elektrických a telefonních sloupů, svahů pískoven, lomů apod. Výborně lze pro tento účel využít i břehů vodotečí. Lesníci by měli okraje porostů podsadit křovinami a vytvářet tak potřebné přirozené kryty pro zvěř, které pomohou i lesu jako ochrana před vnikáním ničivých větrů do porostů.

Pro zakládání remízky a přirozených krytů používáme podle půdních a klimatických podmínek osvědčených rostlin, křovin a dřevin. Je to např. šípková růže, trnka, janovec obecný, ptačí zob, tavolník, ostružina, maliník, srstky, hloh, bez černý a červený. V některých případech topinambur a také kukuřice, jejíž stvolý zůstanou stát. Tam, kde se chová bažant, je třeba do směsi krytových rostlin vysadit také vyšší dřeviny, aby na nich mohli bažanti hřadovat. K tomu účelu je vhodný zejména smrk, který se má vysadit v širokém sponu, aby vytvořil „deštník“. Pod ním nalezne zvěř nejen ochranu, ale i dobrou možnost ke hnízdění. Podle podmínek lze také velmi dobře použít olše — lepkavé i šedé, habru, borovice, akátu, buku i dubu.

Remízky je třeba zakládat etážovitě a nezapomínat na to, že jejich okraje musí být husté, aby dravci nemohli vniknout za zvěří do remízky. Uvnitř remízky má však být vytvořeno několik světlin, kde se zvěř může slunit a popelit. Několik let po založení — podle toho jak krycí rostliny rychle rostou — je sestřiháváme, aby vytvořily košaté jedince a skupiny. Takové remízky a přirozené kryty výborně slouží drobné zvěři a podstatně snižují nepříznivé vlivy způsobené velkoplošným zemědělským hospodařením. Drobná zvěř v nich ráda přebývá, hledá tam ochranu před dravci a v zimě před mrazivými větry a vánicemi. Kryty vyhledává zvěř také na jaře, v době hnízdění a líhnutí mladé zvěře. Za velkých dešťů a krupobití se zvěř rovněž uchyluje do přirozených krytů. V době líhnutí zachraňují kryty mnoho mladé zvěře. V remízcích je výhodné budovat zásypy a krmelce k příkrmování zvěře v zimě. Nesmí se zapomínat na bedničky s pískem, který pernatá zvěř potřebuje. V honitbách, kde se chová koroptev nebo bažant, je nezbytné za vysokého sněhu a ledového škraloupu odhrnovat sníh, aby se zvěř mohla pastvit. Musíme mít na paměti, že možnost zelené paše v zimním období je zejména u koroptví rozhodujícím činitelem pro jejich udržení v dobré kondici. Sníh však nesmí být odhrnován až na půdu, protože ozimy pak vymrzají a způsobují se ztráty na zemědělské produkci.

Pro zajíce budujeme stříšky a pod ně zavěšujeme snopky letniny nebo jetele a vojtešky. Staráme se také o vhodný ohryz. Nejlépe je využít větví ovocných stromů — zejména jabloní — získaných prořezávkou korun. Kde tato možnost není, poslouží kmínky a větve osik.

Je známo, že koncentrace zvěře přitahuje také dravce — srstnaté i pernaté — zvláště v zimě, ale i v jarním období, kdy zvěř hnízdí. Proto musí mít myslivec kryty a jejich okolí neustále pod kontrolou, aby mohl zvěř účinně ochránit a dravce hubit. Na vhodných místech v remízku a okolí zakládáme proto stezníky a na nich stavíme různé druhy sklopců pro chytání koček, lasiček, hranostajů, tchořů. Na jaře, hlavně v době hnízdění a líhnutí, musíme péči o zvěř ještě stupňovat. Tam, kde se slétávají pernatí dravci, zřizujeme koše na jejich chytání a šedivky ničíme kladením otrávených vajec. Vejce musí být kladena pokud možno na vyvýšená místa, aby je šedivky snadno uviděly. Myslivecky zajímavé i účinné je hubení pernaté škodné na dobře zřízených výrovkách, které zakládáme v blízkosti krytů, kde dravci přepadají drobnou zvěř.

Velké škody na drobné zvěři způsobuje používání pesticidů na ničení plevelů a živočišných škůdců zemědělských kultur. Je třeba počítat s tím, že pesticidů se bude dále používat, a proto musíme vynaložit všechno úsilí k tomu, aby škody na zvěři byly co nejmenší. Především je třeba úzce spolupracovat s pracovníky zemědělských závodů — JZD a Státních statků — a požádat je, aby nám oznámili, které plochy kultur a kdy budou pesticidy ošetřeny. Velmi důležité je, abychom před aplikací pesticidů dobře znali jejich účinek a dobu, v níž jsou po aplikaci zvěři nebezpečné. Potom se včas postaráme o to, aby na těchto plochách zvěř co nejméně hnízdila a neměla svá stávaníště. Dosáhneme toho tím, že na stanovených plochách zvěř za pomoci loveckých psů zneklidňujeme, nutíme ji změnit stávaníště a prostor ke hnízdění.

V zahraničí i u nás se již pracuje na výrobě selektivních pesticidů, které uživatelské lovné zvěři nemají škodit. Do té doby však musíme zvěř před účinky dnešních pesticidů chránit.

Velkým nebezpečím pro naši drobnou zvěř je komplexní mechanizace zemědělských polních prací. Kolik sotva vylihnutých zajíčků se zničí na jaře při vláčení a válcování ozimů, kolik dospělých i mladých a dosud nevylihnutých zvěře ve hnízdech zničí žací stroje při sečení píce! I zde musí myslivec ve spolupráci se zemědělci a strojaři zmírnit tyto škody. Podobně jako před aplikací pesticidů, snažíme se před sekáním píce zvěř z těchto ploch vytlačit. Za pomoci loveckých psů vyhledaná hnízda označíme a vejce z nich nasazujeme buď do umělých líhní, nebo pod kvočny. Zásadou musí být, aby vejce odebraná z hnízda byla co nejrychleji přenesena do líhně nebo pod kvočnu, zejména vejce již nasezená. Pro přenos vajec používáme krabic vyplněných pilinami, vatou apod.

V současné době je již vyvinuto také několik druhů plašicích zařízení, která se montují před žací stroje. Na zdokonalení těchto zařízení se dále pracuje a Československý myslivecký svaz usiluje o to, aby zařízení byla vyrobena a při sklizni píce povinně na stroje montována.

V péči o drobnou zvěř nesmíme podceňovat ani choroby, kterými zvěř trpí. Koroptev chovaná v honitbách trpí chorobami málo; ojedinele se u ní vyskytuje syngamóza. Bažant je již méně odolný. Trpí syngamózou a velmi nebezpečná choroba pro bažanta je mor drůbeže virového původu. Zajíc je ohrožován kokcidiózou, která se rozšiřuje trusem napadených jedinců. Velmi nebezpečnou zaječí chorobou, která je přenosná i na člověka, je tularémie.

Abychom zachovali zvěř zdravou, musíme nemocem především předcházet a důsledně vykonávat preventivní opatření. V honitbách je to zejména soustavný dohled, asanace mysliveckých zařízení, znalost zvěře. Z nemoci podezřelé jedince musíme odstraňovat a nechat prohlédnout v krajské veterinární stanici. Stavby zvěře musí být úměrné úživnosti honitby, neboť v přezvěřených honitbách se více vyskytují zejména nakažlivé choroby. Jen komplexní péčí a ochranou dosáhneme zdravých a optimálních stavů zvěře.

Velmi málo se dosud staráme o naši vodní zvěř, především divokou kachnu. Divoká kachna oproti ostatní drobné zvěři má mnohem horší životní podmínky. V důsledku zavedení racionálního rybníčního hospodářství zmizely z ploch rybníků a jejich okrajů rákosoviny a sítiny, které poskytovaly kachnám výborný kryt. Neustále se rozšiřující rekreace a výstavba chat v oblasti vodních nádrží, rybníků i tekoucích vod zmenšuje podstatně životní prostor divokých kachen. Také péče o kachny v zimním období, zejména přikrmování a ochrana, jsou proti ostatní zvěři opomíjeny. Měli bychom se proto aktivně podílet na celostátní akci zlepšení vodních zdrojů v ČSSR. To konkrétně znamená ve spolupráci s orgány národních výborů, zemědělských orgánů a lesních závodů obnovovat vodní plochy všude tam, kde dříve bývaly malé rybníčky a nádrže, popř. na vhodných místech zakládat nové. V honitbách, kde se divoké kachny zdržují, je zapotřebí zřizovat pro ně v zimním období zásypy a krmit je. Zjara pak ochraňovat hejtna mladých kachen a starat se o klid v blízkosti lokalit, kde kachny žijí.

Jsmo přesvědčeni, že za aktivní účasti všech myslivců se nám podaří zlepšit zhoršené životní prostředí naší drobné zvěře a odstranit nebo aspoň utlumit škodlivé vlivy působící na její život.

PÉČE O SPÁRKATOU ZVĚŘ V INTENZÍVNÍCH CHOVECH

Chov spárkaté zvěře, zvláště jelení a daňčí, je otázkou lesních honiteb. Hospodářské způsoby v lesním hospodářství za několik posledních desetiletí — smrkové monokultury, maloplošný způsob hospodaření atd. — nepřispěly ke zvýšení úživnosti honiteb. Současně nutná intenzifikace výroby v lesním hospodářství narušuje klid a časově omezuje možnosti pastvy.

Za daných okolností se musí zvyšovat péče o zvěř a o její prostředí. Smyslem těchto snah je zvyšování úživné hodnoty zvěře za současného snižování, resp. odstraňování, škod způsobených zvěří okusem, loupáním a ohryzem.

Bylo by přirozené, kdyby lesní honitby vytvářely takové životní podmínky pro zvěř, které by zajišťovaly její zdárný kvalitativní i kvantitativní růst.

Je mnoho lesních honiteb, kde tyto podmínky jsou, a to pokud se týká výživy i přirozeného prostředí. Jsou to horské honitby s přirozenou porostní skladbou, kde si zvěř i v zimních měsících najde potřebnou potravu. Je pouze zapotřebí, aby odpovědný lesní hospodář pamatoval na zvěř při prořezávkách a ponechal tam v žádoucím stavu a množství měkké listnáče a aby se v zimním období provedla aspoň částečná, správně rozmístěná těžba. Pro mimořádně nepříznivé zimní povětrnostní podmínky je nutno v těchto oblastech připravit i zásobu sena. V horských oblastech, pokud výživné podmínky jsou úměrné počtu zvěře, je zbytečné budovat nákladný krmný systém, popř. zvěř úmyslně stěhovat do údolí, koncentrovat na zmenšené prostory a přikrmovat. Zvěř v těchto oblastech obvykle dobře přezimuje a patří k nejkvalitnějším jedincům.

Je však mnoho lesních honiteb, kde přirozené úživné podmínky nejsou

úměrné stavu zvěře. V těchto případech by bylo nutno zvýšit úživnost a přizpůsobit přirozené prostředí tak, aby odpovídalo předem stanovenému počtu zvěře. Přitom kritérium optima je, aby počet organismů v určité oblasti nevytvářel antagonický rozpor vůči prostředí. V praxi to znamená, že zlepšování úživných možností nám umožňuje zlepšovat kvalitativní a kvantitativní znaky zvěře. Zvěř je součástí přírody, kterou ovlivňuje člověk. Proto by bylo nesprávné tvrdit, že tam, kde současný stav úživných podmínek a přirozeného prostředí je neúnosný pro jakýkoli počet zvěře, není možno ji chovat. Musí se naopak vytvořit podmínky — výživa, prostředí, aby tam zvěř mohla být. Přitom musí být péče o zvěř promyšlena tak, aby kromě zajišťování výživy a přirozeného prostředí pro zvěř vytvořila i podmínky k zamezení škod, způsobovaných zvěří na prostředí, tj. na lesním a polním hospodářství. Že se toho dá dosáhnout, dokazuje oborové lesní hospodářství v Topolčiankách, které od založení v roce 1905 zdárně plní úkoly jak po stránce chovu zvěře, tak i po stránce pěstování lesa jako přirozeného prostředí pro zvěř. Přitom se počty spárkaté zvěře pohybovaly nad 300 kusů zimního stavu na 1000 ha honební plochy. Rozlohou 10 461 ha vytváří obdobné podmínky jako ve volné přírodě, a proto zkušenosti s péčí o zvěř se dají aplikovat i na jiné honitby.

Jen seriózně zjištěný početní stav zvěře je předpokladem pro správné plánování veškerých opatření pro zvýšení péče o zvěř, která se projeví jednak průběrným odstřelem za účelem dosažení správného poměru pohlaví a věkového zastoupení samců a samic zvěře, jednak o zlepšení přirozených úživných podmínek.

Sčítání je nutno vykonat jednorázově v celé honitbě (polesí) v určený den a hodinu. Tím se vyloučí možnost duplicitního evidování. Nejvhodnější dobou sčítání zvěře je doba, ve které se zvěř přikrmuje. Je účelné provést kontrolní sčítání na konci zimního období.

Během zimního období je nutno zjistit i přirozenou zimní koncentraci zvěře co do lokalit i množství zvěře na jednotlivých lokalitách. Zimní koncentrace se zjišťuje pozorováním a jeho zachycováním na hlášenkách, které obsahují tyto rubriky: měsíc, den a hodinu pozorování, místo (porost), ve kterém byla zvěř pozorována, počet a druh pozorované zvěře, jak se chovala zvěř v době pozorování a záznam o povětrnostních podmínkách. Pozorování konají lesníci při pochůzkách, a to v lednu až březnu.

Obdobně v letních měsících je nutno zachytit přirozenou letní koncentraci zvěře v honitbě s týmiž údaji jako při zjišťování přirozené zimní koncentrace. Dobou zjišťování je duben až červenec.

Po vyhodnocení letní intenzity koncentrace v jednotlivých odděleních z hlášenek a po přenesení zjištěných údajů do porostních map se přikročí k plánovitému zabezpečování přirozených zásob krmiva v oblastech letní koncentrace zvěře. Opatření záleží ve zlepšování kvality lesních luk a pastvin, v melioraci kyselých a mokřých stanovišť, v úpravě studánek pro zvěř, ve výsadbě plodnosných keřů a stromů apod.

Soustředěnou pozornost je třeba věnovat přirozené zimní koncentraci zvěře. Jde jednak o období, ve kterém se zvěři musí věnovat zvýšená péče, jednak z toho důvodu, že škody způsobované zvěří co do množství i intenzity jsou v zimním a jarním období nejcitelnější.

Po vyhodnocení hlášenek — vyhodnocují se obdobně jako u přirozené letní koncentrace — a po přenesení zjištěných údajů do porostních map je nutno prověřit plošné vyhodnocení přirozené zimní koncentrace pod zorným úhlem

úkolů v těžební a pěstební činnosti v následujících 10–15 letech (lesní hospodářský plán). Na základě zpřesnění těchto údajů se stanoví oblasti, kde by lesní hospodář chtěl mít zvěř v zimním období v příštích 10–15 letech. Při plánování těchto oblastí musíme dbát, aby tyto oblasti vyhovovaly zvěři po stránce expozice a podle možnosti i po stránce přirozeného prostředí, přirozených zásob krmiva, vody atd.

Po upřesnění těchto oblastí v porostních mapách a po jejich prověření v terénu můžeme přistoupit k plošnému vylišení krmných pásů.

Pod krmným pásem rozumíme oblasti, v nichž chce mít lesní a honební hospodář zimní koncentraci zvěře. Na základě dlouholetých praktických zkušeností s uspořádáním a umístěním krmných pásů můžeme kritéria pro jejich plošnou rozlohu stanovit takto:

1. Šířka podle terénních podmínek a členitosti skladby porostů se má pohybovat od 2 do 4 km.

2. Délka krmného pásu musí podle možností vycházet z propočtu $\frac{Pc}{Ip} \cdot k$, kde Pc je předpokládaný počet zvěře, který se bude koncentrovat na krmný pás v zimním období. Ip je index početnosti používaného krmelce. Index početnosti vyjadřuje počet kusů zvěře, které mohou klidně brát předkládané krmivo u jednoho krmelce tak, aby se navzájem nevyrušovaly a neodháněly. k je konstanta určující okruh působnosti tlupy zvěře při určitém indexu početnosti.

Podle vysokého počtu vnějších pozorování v zimním období se zájmový areál 15–25členné tlupy spárkaté zvěře v krmném pásu v pahorkatinách pohybuje v rozpětí kružnice o průměru 2–3 km.

Se zvětšujícím se počtem kusů zvěře v tlupě se zvětšuje i zájmový areál tlupy. Při 70–80členné tlupě zvěře dosahuje areál průměru asi 6 km, přičemž intenzita okusu dosahuje stupně III podle klasifikace inž. F. Kessla.

Z uvedeného výpočtu vychází nutný počet krmných ohnisek, která je v krmném pásu potřeba vybudovat. Střed krmného ohniska se umístí podle možnosti v ose krmného pásu.

Hranice organizačního rozdělení (polesí) nesmí být důvodem k přerušení krmného pásu. Osvědčilo se budování ucelených krmných pásů s návazností jen na terénní podmínky.

V takto vymezeném krmném pásu je potom nutno soustředit všechno snažení k zajištění přirozených zásob krmiva. Přitom je zapotřebí si uvědomit, že v našich kulturních lesích nelze hovořit o péči o zvěř, aniž by tato péče současně nezabezpečovala snižování škod působených zvěří lesnímu hospodářství. Z tohoto hlediska musí přirozené nebo umělé přikrmování v krmném pásu plnit dvojí funkci, a to jednak dodávání píce v zimních obdobích pro udržení kondičně zdravé zvěře, jednak připoutávání zvěře k jaru v co nejdelším časovém rozpětí v krmných pásích za účelem zamezování škod způsobovaných zvěří v ostatních oblastech.

Z tohoto zorného úhlu musí být krmné pásy, resp. krmná ohniska jako dílce krmného pásu, vybavena takto:

Příslušenství krmného střediska: 1. krmelec na objemné krmivo, 2. krmná políčka, 3. ohryzová políčka, 4. siláž.

1. Centrem krmného ohniska je krmelec na objemné krmivo, který má splňovat tyto podmínky: a) Velikost krmelce má být taková, aby nezpůsobovala koncentraci zvěře. b) Objemné krmivo v krmelci nemá být volně loženo.

c) Krmelec musí mít dostatečnou zásobu na celé zimní období pro plánovaný počet zvěře tak, aby ho nebylo nutno v průběhu krmného období doplňovat. d) Svým tvarem má vytvářet podmínky pro klidné braní objemného a jadrného krmiva i mladými kusy zvěře a má mít závětrné strany. e) Objemné krmivo musí se po odběru samo doplňovat. f) Překrytí střechou musí zajišťovat kvalitu objemného krmiva za každého počasí. g) Pro případ potřeby má mít zásobník na jadrná krmiva.

Umístění krmelce je potřeba provést velmi odpovědně. Volit v každém případě místo suché, podle možnosti v otevřeném prostoru s vysokou intenzitou slunečního záření.

2. Krmná políčka zakládáme kolmo na osu krmného pásu. K jednomu krmnému ohnisku zakládáme jako minimum 1,5–2,5 ha krmných políček, a to až 50 % z celkového množství s ovsem pro jarní přikrmování, až 25 % s osemem pro podzimní přikrmování a 25 % s osemem pro zimní přikrmování zvěře. Velikost krmných políček podle terénních podmínek nemá být menší než 1,0 ha, a to jednak proto, aby bylo políčko dostatečně ozářeno sluncem, jednak z důvodů umožnění mechanizovaného obdělávání. Krmná políčka mají být vzdálena od krmelce na objemné krmivo asi 1 km. Jarní políčka se osévají ozimy. Podzimní políčka se osévají kukuřicí, vodnicí, tuřínem apod.

Zimní políčka se osévají krmnou kapustou (*Brassica oleracea* L.), a to vzhledem k tomu, že snáší trvalejší pokles teploty na 15–18° C. Z hlediska výživy zvěře má krmná kapusta výhodu že poskytuje zvěři začátkem zimy vysoce hodnotné živiny. Např. kromě značného množství bílkovin (1,2–1,9) obsahuje v listech mnoho železa, vápna a vitamíny A, B, C, R. Přitom je nenáročná na teplotu. Mladé vyklíčené rostlinky dobře snášejí i jarní mrazíky. Nejlépe se jí daří na neutrálních, kyprých a dobře pohnojených půdách. Na půdách lehkých, písčitých, kyselých dává značně menší výnosy. Půdu připravujeme jako pro okopaninu. Na 1 ha je zapotřebí asi 4–5 kg osiva. Vyséváme ji do řádků 60–70 cm širokých, resp. v rámci čtvercově hnízdivého výsevu ve sponu 40 × 40 cm až 50 × 50 cm. Po vzejití kapusty provádíme tzv. postupné jednocenění. Vyjednacenou kapustu pravidelně přihnojujeme — ledkujeme — a okopáváme.

Protože snáší mrazy až –18° C, můžeme ji ponechat zvěři (po otevření políčka) na políčku až do tuhé zimy. Část kapusty se může silážovat, popř. uložit v suchém a chladném skladu. Na 1 ha počítáme s výnosem 400–700 q kvalitní pícniny.

Při vhodné kombinaci se jarní a podzimní políčka dají osévat 2× do roka. Účelová jarní políčka jsou velmi důležitá z toho důvodu, že udržují zvěř do pozdního jara v krmném pásu. Podzimní políčka připravují zvěř na zimní období, což je zvláště důležité, když v listnatých oblastech není žádná úroda semene.

3. Ohryzová políčka. Krmný pás má být podle možnosti veden předmýtnými porosty, aby v něm nebylo nutno zalesňovat z titulu provedené těžby dřeva. Současně předmýtními těžbami v zimním období poskytujeme zvěři dostatek ohryzu. Těžbu je zapotřebí umístit takovým způsobem a časově tak rozložit, aby v každém krmném středisku byla možnost ohryzu v době zimního období. V takovém případě není zapotřebí zakládat umělá ohryzová políčka.

Kde tyto možnosti nejsou, je nutno přistoupit k zakládání ohryzových políček. Vyhovující jsou k tomu dřeviny s dobrými vzrůstovými vlastnostmi a dobrou výmladností. Výhodné jsou dřeviny, které se dají vegetativně množit.

Ohryzová políčka je nutno chránit oplocením až do doby dobrého zakořenění a zesílení vysazených dřevin.

4. Dalším doplňkem střediskového krmení je silo. Lesní silo má být samokrmné, aby se prodlužovala doba braní. Siláže se uvolňují k braní ve druhé polovině zimy. Sila je zapotřebí umístit v blízkosti krmných políček.

Velké množství dobře sušené letní píce je jedním z vydatných pomocníků péče o spárkatou zvěř v zimním období.

Do oblasti mimo krmný pás je zapotřebí soustředit mýtní těžby. Osvědčilo se soustředování těžeb na rozlohy 30–50 ha, které by v průběhu 10–20 let měly být obnoveny, ať už umělým nebo přirozeným způsobem. Při obnově těchto ploch je zapotřebí pamatovat na příměs ohryzových dřevin a po porostních okrajích i plodonosných stromů.

Další důležitou kapitolou v péči o zvěř je úprava životního prostředí. Jde o odvodnění zabahněných míst, která jsou výskytisti většiny mezipřehoditelů našich běžných cizopasníků, jako motolice obrovské (*Fascialia magna*) atd. Asanace zjištěných zdrojů infekce se provádí pentachlorfenolem na pastvinách 3 g na 1 m², na vodních plochách 10 g na 1 m². Vhodná doba k poprašování je od 15. 3. do 15. 4. Mezipřehoditelé nejsou schopni žít v tekoucí vodě, nýbrž jen v zákratech, zabahnělých místech apod.

Důležitá je i asanace okolí krmelců. Je potřeba odstraňovat hniající zbytky a trus aspoň jednou týdně. Zbytky je dobře spalovat nebo kompostovat. Okolí krmelce asanovat chlórovým vápnem.

Uhynulou a nalezenou zvěř je nutno spalovat, a to po předcházejícím vyšetření příčiny uhynutí.

SOUHRN

Zvěř, jako živý organismus, je součástí přírody. Je proto povinností myslivce, aby vytvořil takové podmínky pro život zvěře v přírodě, aby ji zvěř nepoškozovala.

Drobná zvěř je páteří československé myslivosti, a proto si také zasluhuje největší péče a ochrany. Životní prostředí drobné zvěře se v důsledku racionálního zemědělského a rybníčního hospodářství změnilo v její neprospěch. Zmizely meze, vytvořily se velké lány polí, zmenšily se kryty pro zvěř. Velmi intenzivně se v zemědělství používá chemizace a mechanizace. To vyvolává nutnost zlepšovat životní prostředí pro zvěř a vyhledávat každou možnost pro zakládání remízků a krytů.

Je nutno také zlepšit ochranu zvěře před účinky pesticidů a nepříznivými vlivy mechanizace především tím, že budeme vytlačovat zvěř z ohrožených lokalit, sbírat vejčka z hnízd, kterým hrozí zničení, a prosazovat zavádění plašicích zařízení na žacích strojích při sklizni píce. Bude třeba chránit zvěř před dravci a v zimním období ji přikrmovat. Komplexní ochranou a zejména preventivní péčí o drobnou zvěř je možno čelit především nakažlivým nemocem, kterými tato zvěř trpí.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat i spárkaté zvěři, zejména zvěři jelení. V lesních honitbách možno zlepšovat podmínky pro chov této zvěře zakládáním políček pro zvěř, budováním krmných linek a dalšími opatřeními ke zvyšování úživnosti honiteb. Všechna opatření sledují nejen zkvalitnění stavů zvěře, ale i snižování škod působených na lesních porostech a zemědělských kulturách.

Забота о дичи

Дичь как живой организм является составной частью природы. Поэтому каждый охотник обязан создать такие условия для жизни дичи в природе, чтобы дичь ее не порождала.

Мелкая дичь составляет основную часть чехословацкого охотоведения, поэтому она заслуживает наибольшей заботы и защиты. Жизненная среда мелкой дичи в результате рационального ведения сельского и прудового хозяйства изменилась не в ее пользу. Исчезли межи, образовались большие участки полей, укрытий для дичи стало меньше. В сельском хозяйстве очень интенсивно применяются химизация и механизация. Это вызывает необходимость улучшения жизненной среды дичи и поисков любой возможности создания искусственных лесонасаждений и укрытий.

Необходимо также улучшить защиту дичи от действий пестицидов и неблагоприятных влияний механизации прежде всего тем, что мы будем вытеснять дичь из обрабатываемых местностей, брать яйца из гнезд, которым угрожает уничтожение, и внедрять отпугивающие установки на жатках при уборке зеленого корма. Необходимо будет охранять дичь от хищников, а в зимний период ее подкармливать. Путем комплексной защиты и особенно предупредительной заботы о мелкой дичи можно бороться с заразными болезнями, которыми эта дичь страдает.

Особую заботу следует проявлять и в отношении красной дичи, особенно оленей. В охотничьих участках можно улучшать условия разведения этой дичи путем создания небольших полей для дичи и кормовых линий и путем дальнейших мероприятий по повышению продуктивности охотничьего участка. Все мероприятия направлены не только на улучшение качества поголовия дичи, но и на уменьшение вреда, нанесенного лесонасаждениям и сельскохозяйственным культурам.

Care of the Game

Game as a living organism is a part of nature. It is, therefore, the duty of the gamekeeper and sportsman to create such life conditions for the game in nature that it should cause no damage.

Small game is the backbone of the Czechoslovak hunting and that is why it deserves the maximum care and protection. The life medium of the small game has been changed as a result of rational farming and pond fishery, much to its disadvantage. Balks have disappeared, large stretches of fields have been created, shelters for the game have diminished. Chemicals and mechanization in farming are being applied rather intensively. This postulates improving the life medium for the game and providing any possibility for the creation of shelters and covers.

It is also necessary to improve the protection of game in order to paralyse pesti-cidal effects and adverse influence of mechanization, in the first place by ousting the game from the endangered localities, collecting eggs from the nests which are threatened by destruction and by scaring contrivances on moving machines at the time of fodder harvesting. It will be necessary to protect the game from beast of prey and, in the winter season, to feed it. By means of a complex protection and especially by preventive care of the small game it is possible to prevent infectious diseases to which the game is subjected.

It is necessary to devote special attention to the hoofed game, especially the red deer. In the forest shooting grounds it is possible to improve the conditions for breeding this game by creating small stretches of fields for the animals, by erecting feeding contrivances, and further, by taking measures leading to the enhancement of feeding facilities in the hunting grounds. All these measures aim not only at improving the game stocks but also at lowering damage caused in forest stands and agricultural plantations.

Wildpflege

Das Wild, als lebender Organismus, bildet einen Bestandteil der Natur. Daher ist der Jäger verpflichtet, dem Wilde solche Bedingungen in der Natur zu schaffen, um Beschädigungen durch das Wild vorzubeugen.

Das Kleinwild stellt das Rückgrat des tschechoslowakischen Jagdwesens dar und verdient daher die größte Pflege und Schutz. Das Lebensmilieu des Kleinwildes

hat sich infolge der Rationalisierung der Land- und Teichwirtschaft zu dessen Ungunsten gewandelt. Die Feldraine sind verschwunden, es entstanden große Feldschläge und das Wild hat seine Zufluchtsorte verloren. Die Chemisierung und Mechanisierung wird in der Landwirtschaft sehr intensiv betrieben. Dadurch wird es notwendig, das Lebensmilieu des Wildes zu verbessern und jede Gelegenheit zur Errichtung von Remisen und Unterschlüpfen für das Wild auszunützen.

Auch der Wildschutz gegen die Wirkung der Pestizide und die ungünstigen Folgen der Mechanisierung muß vor allem in der Weise verbessert werden, daß wir das Wild aus bedrohten Lokalitäten verdrängen, die Eier aus den Nestern, denen die Vernichtung droht, sammeln und die Einführung der Alarmvorrichtungen auf den Mähmaschinen bei der Futterpflanzenernte durchsetzen werden. Es wird notwendig sein, das Wild vor den Raubtieren zu schützen und es im Winter beizufüttern. Durch komplexen Schutz und namentlich durch präventive Fürsorge kann man vor allem den ansteckenden Krankheiten unter dem Kleinwild begegnen, an denen dieses Wild leidet.

Eine besondere Aufmerksamkeit muß man auch dem Schalenwild und besonders dem Edelmwild zuwenden. In den Waldrevieren kann man die Haltungsbedingungen dieses Wildes durch Gründung kleiner Feldparzellen, Errichtung von Futterstraßen und durch weitere Maßnahmen zwecks Steigerung des Ernährungsvermögens der Reviere verbessern. Alle diese Maßnahmen sollen nicht nur eine qualitative Steigerung der Wildbestände, sondern auch eine Minderung der an den Waldbeständen und landwirtschaftlichen Kulturen verursachten Wildschäden herbeiführen.

Soins donnés au gibier

Le gibier en tant qu'organisme vivant, fait partie de la nature. Le chasseur a donc l'obligation de créer des conditions pour la vie du gibier dans la nature qui assurent que le gibier ne l'endommage pas.

Le menu gibier constitue la base de la cynégétique tchécoslovaque et c'est pourquoi il mérite les plus grands soins et la plus grande protection. Le milieu vital du menu gibier a changé, par suite de l'exploitation rationnelle de l'agriculture et de la pisciculture, à son désavantage. Les bornes ont disparu, on a formé de grandes étendues de champ et les abris pour le gibier ont diminué. On accède dans l'agriculture à l'emploi intense de produits chimiques et de mécanisation. Ce fait provoque la nécessité d'améliorer le milieu vital pour le gibier et de rechercher toutes les possibilités pour l'établissement des remises et des abris.

Il devient également nécessaire d'améliorer la protection du gibier contre les effets des pesticides et les influences défavorables de la mécanisation, en premier lieu par le fait que nous essayerons de réfoiler le gibier des localités menacées, d'enlever les oeufs des nids menacés par la destruction et d'imposer l'introduction des dispositifs d'effarouchement sur les faucheuses mécaniques pendant la récolte des fourrages. Il faudra protéger le gibier contre les carnassiers et le ravitailler pendant la période d'hiver. C'est par la protection complexe et particulièrement par les soins préventifs donnés au gibier qu'on peut remédier notamment aux maladies contagieuses, dont souffre le gibier en question.

Une attention particulière doit être également prêtée au gros gibier, en particulier aux cerfs. Dans les terrains de chasse forestiers on peut améliorer les conditions pour l'élevage du gibier mentionné en établissant des parcelles pour le gibier, en édifiant des chaînes d'alimentation et en mettant en oeuvre encore d'autres mesures, assurant l'augmentation de la capacité d'alimentation des terrains de chasse. Toutes ces mesures ont pour but non seulement l'amélioration des effectifs en gibier, mais également l'abaissement des dégâts occasionnés sur les peuplements forestiers et les cultures agricoles.

František Hubáček

Výzkumný ústav lesního hospodářství
a myslivosti, Zbraslav-Strnádý

Inž. Pavel Časnocha

Státní lesy, Topoľčianky

■ Hlavní směry dalšího rozvoje myslivosti formulované ministerstvem zemědělství, lesního a vodního hospodářství a V. sjezdem Československého mysliveckého svazu určují i rámcovou směrnici pro zaměření mysliveckého výzkumu v nejbližším období. K správné metodické přípravě na řešení jednotlivých výzkumných problémů musí přispět především rozbor dosavadního vývoje a dosavadních výsledků mysliveckého výzkumu, který rozvíjí v širším rozsahu svou činnost v rámci resortu MZLVH již od roku 1951.

Za období 1951–1964 bylo ve Výzkumném ústavu lesního hospodářství a myslivosti ve Zbraslavi-Strnadlech vyřešeno celkem 72 úkolů s mysliveckou problematikou. Z tohoto počtu mělo zoologický a zoocenologický charakter 33 úkolů (ekologické, morfologické a fyziologické studie, problematika výživy lovné zvěře, ekologické otázky apod.); 14 úkolů bylo zaměřeno na zootechnickou problematiku (zásady polodivokého a umělého chovu, technologie krmení, technika plánování chovu zvěře); 10 úkolů řešilo otázky chorob lovné zvěře, 8 úkolů se zabývalo ekologií a chovem méně významných druhů lovné zvěře, 6 úkolů se vztahovalo k otázkám škod působených zvěří na zemědělských a lesních kulturách a konečně jeden úkol hodnotil historii myslivosti.

Pozornost byla zaměřena především na hlavní hospodářsky významné druhy lovné zvěře, přičemž problematika některých méně významných druhů zvěře (jeřábek, kamzík, medvěd, kožešinová zvěř apod.) byla v rámci resortního výzkumu sledována pouze v omezeném měřítku.

Výzkum zoologického a zoocenologického charakteru přinesl kromě přehodnocení a prověření některých empirických poznatků i mnoho nových poznatků, a to především na úseku fyziologie a výživy zvěře. Významné jsou i výsledky parazitologického výzkumu, kde byla systematicky zpracována parazitofauna hlavních druhů lovné zvěře. V řadě zoologických disciplín se však zatím nepodařilo získat souhrnné poznatky o zákonitostech života lovné zvěře, které by dávaly zootechnickému výzkumu bezpečnou orientaci při řešení úkolů technologického charakteru. Na tomto úseku mysliveckého výzkumu byly především zpracovávány zásady polodivokého chovu koroptve a bažanta a byly stanoveny receptury pro krmení drobné i spárkaté zvěře. Rozpracovány byly rovněž metody chemické i mechanické ochrany lesních kultur před škodami zvěří. Z dalších výsledků je třeba ještě upozornit na vypracování metod prevence před některými chorobami lovné zvěře a na stanovení zásad pro vymezení oblastí pro chov jelení zvěře.

1. Oddělení biologie a chovu zvěře VÚLHM na Zbraslavi-Havlíně

Vcelku je možno konstatovat, že myslivecký výzkum přispěl v tomto období k usměrnění a zdokonalení chovu drobné i spárkaté zvěře a že přinesl i nové poznatky teoretického charakteru. K nedostatkům dosavadní činnosti patří především neujasněná a často měněná koncepte prací v hlavních směrech, nekomplexnost řešení jednotlivých úkolů a v některých případech i pomalý postup řešení.

Kromě vlastní vědeckovýzkumné činnosti podíleli se pracovníci mysliveckého výzkumu na zavádění výsledků výzkumu do provozu a na poradní a propagační činnost různého charakteru.

Ze závažnějších akcí na tomto úseku činnosti je třeba uvést pořádání líhňařských kursů, instruktáží k správným zásadám chovu koroptví a bažantů a zavedení technologie krmných linek. Intenzivní byla i poradenská služba při vymezování chovných oblastí, zařizování bažantnic apod.

Vycházíme-li z hlavních úkolů myslivosti, které byly formulovány na V. sjezdu ČSMS, a respektujeme-li současně požadavky lesního hospodářství ve vztahu k myslivosti dané především usnesením vlády ČSSR č. 775/1961 Sb., potom jsou hlavní úkoly mysliveckého výzkumu usměrněny jednak požadavkem soustavného zvyšování produkce hlavních druhů lovné zvěře, jednak jsou limitovány potřebou podstatného snížení škod způsobovaných zvěří na lesních porostech. Hlavním úkolem mysliveckého výzkumu musí být proto vyřešení všech zásadních otázek teoretického, technologického i ekonomického charakteru, které by dávaly reálný, vědecký základ pro realizaci příslušných opatření v mysliveckém i lesnickém provozu. Z tohoto hlediska je také třeba především chápat úlohu resortního mysliveckého výzkumu, který má v souladu s pojetím zásad oborovosti v národním hospodářství zajišťovat a usměrňovat technický rozvoj oboru, tj. v tomto případě myslivosti. Funkcí vedoucího oborového pracoviště pro lesní hospodářství a myslivost byl příslušným vládním usnesením pověřen Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti ve Zbraslavi-Strnadlech, který myslivecký úsek zajišťuje v rámci výzkumného oddělení biologie a chovu zvěře pod metodickým vedením myslivecké komise oborové rady.

Jedním z prvních úkolů na tomto úseku bude proto určení jednotlivých problémů teoretického, technologického i ekonomického charakteru, stanovení správných metodik jejich řešení se zřetelem na komplexní pojetí a zajištění účinné spolupráce a účelné koordinace mezi jednotlivými pracovišti teoretic-

2. Chovné kóje VÚLHM slouží ke studiu výživy spárkaté zvěře

3. Značkování bažantů před ekologickým výzkumem. Snímky Chlumský

kého i aplikovaného výzkumu. Prvý krok v tomto směru byl učiněn vypracováním hlavních tezí výzkumné činnosti na úseku myslivosti pro období 1966—1970, které byly schváleny oborovou radou při VÚLHM. Koordinace řešení úkolů na jednotlivých pracovištích se musí zaměřit na vyústění souboru úkolů dílčího charakteru do závěrů technologického charakteru použitelných technicky i ekonomicky v praxi.

Pokud jde o problematiku zoologického výzkumu, je třeba vycházet ze současné situace, kdy existuje poměrně široký soubor dílčích poznatků, které však nejsou vždy v dostatečném měřítku použitelné pro vytváření potřebné syntézy. Bude proto účelné provést podrobnější rozbor současné úrovně znalostí na tomto úseku s cílem určení všech dosud nevyřešených problémů. Vzhledem ke složitosti, náročnosti a často i nákladnosti výzkumu tohoto charakteru bude třeba dohodnout konkrétní dělbu práce mezi jednotlivými pracovišti, přičemž by úkoly obecného a teoretického charakteru měly být řešeny ve větším měřítku než dosud na pracovištích ČSAV. Bude také třeba vytvořit lepší podmínky pro využití zahraničních poznatků a pro mezinárodní spolupráci mezi pracovišti mysliveckého výzkumu zemí socialistického tábora. I když bude pozornost pochopitelně zaměřena především ke hlavním druhům zvěře, přesto by nebylo účelné opomíjet ostatní, méně významné druhy, které sice nemají větší hospodářský význam, ale jsou nedílnou součástí naší přírody. Při respektování a podpoře všech hledisek hospodářského charakteru nelze zapomínat i na problematiku širšího dosahu, která souvisí s požadavkem zachování vyváženého a harmonického vztahu mezi živočišnou a rostlinnou složkou naší přírody.

Jak potvrzují dosavadní zkušenosti, bude třeba věnovat zoologickému a zoocenologickému výzkumu dostatečnou pozornost. Ukazuje se například, že pokud nebudou podrobněji prostudovány otázky fyziologie a výživy jelení zvěře, potud se pravděpodobně nepodaří úspěšně vyřešit otázku loupání stromů. Podobně je tomu i u problematiky podstatného poklesu stavu koroptví, kde nejsou dosud známy všechny hlavní příčiny tohoto procesu.

4. Ochrana sazenic vinné révy před okusem zvěří válcovými chrániči z odpadového PVC. Snímek Říbal

Mnoho úkolů konkrétnějšího charakteru je možno již dnes formulovat na úseku zootechnického výzkumu. Především bude třeba propracovat a zdokonalit současné metody polodivokého a umělého chovu koroptve a bažanta se zřetelem na požadavek podstatného zvýšení stavů těchto druhů lovné zvěře. Půjde přitom o komplex otázek zahrnujících techniku líhnutí a odchovu kuřat, techniku farmářského chovu, technologii komorování, vypracování návodů na porostní úpravy bažantnic a vyřešení účinného systému prevence před chorobami. Účinnější postup řešení bude vyžadovat i problém škod způsobovaných na drobné zvěři chemickými prostředky a mechanizací zemědělských prací. Na tomto úseku se předpokládá těsná spolupráce s vývojovými pracovišti ministerstva chemického a strojírenského průmyslu s cílem usměrnění vývoje pesticidů a ochranných adaptérů k zemědělským strojům na sklizeň pčnin.

Na úseku chovu jelení a srnčí zvěře bude hlavní pozornost zaměřena na vyřešení souboru opatření biologického, technologického a organizačního charakteru, který by zajistil produkci chovatelsky kvalitní zvěře při únosné míře škod na lesních porostech. Půjde především o zdokonalení metod bonitace a ra-

5. VÚLHM vykonává i stálou parazitologickou poradenskou službu — vyšetřování uhynulé zvěře

6. Práce v parazitologické laboratoři.
Snímky Chlumský

jónizace jednotlivých chovatelských oblastí, o vyřešení technologie krmení a o stanovení nejvhodnějších chovatelských zásad. Snižování škod zvěři bude řešeno komplexem opatření ve vymezených oblastech, kde budou prověřovány různé druhy repelentů, ochranných prostředků proti ohryzu a loupání a různé druhy mechanických zábran doplněné vhodnými systémy opatření biotechnického charakteru. Dosavadní zkušenosti ukazují, že pouze tímto způsobem, tj. koordinovaným nasazením prostředků různého druhu v určité oblasti, je možno dosáhnout konkrétnějších a úspěšnějších výsledků.

Větší pozornost bude třeba věnovat i zdokonalení metod odchytu drobné i spárkaté zvěře, a to především se zřetelem na dosavadní potíže technického charakteru, jakož i na ztráty při odchytu a dopravě. Počítá se s tím, že budou vyzkoušeny metody odchytu při použití různých uklidňujících prostředků (metody trankvilizace) spolu s technickým zdokonalením současných zařízení. Myslivecký výzkum bude dále systematicky pokračovat v řešení otázek chorob lovné zvěře s cílem vypracování souboru účinných preventivních opatření proti chorobám při polodivokém i umělém chovu. Dále bude třeba věnovat mnohem větší pozornost než dosud problémům koncepčního charakteru, jakož i otázkám, které jsou spojeny s ekonomickým a společenským významem myslivosti. V tomto směru byly sice již vypracovány některé orientační studie, ty však nestačí pro další rozvoj a pro souborné hodnocení významu myslivosti. Konečně bude třeba vypracovat i dokonalejší metody prognózy a plánování v mysliveckém provozu, ať již jde o stanovení únosných stavů zvěře, nebo o výhledy stavů lovné zvěře jednotlivých druhů.

Účinnější systém bude rovněž třeba zavést na úseku zavádění výsledků výzkumu do provozu, kde dosud některé akce probíhaly bez účinnějšího vztahu k realizaci jednotlivých opatření. Počítá se proto s tím, že bude vypracován program jednotlivých kursů a instruktáží celostátního nebo krajského významu a že pro tyto akce budou připravovány a vydávány metodické návody na realizaci jednotlivých výsledků výzkumu technologického charakteru. Uvažuje se rovněž i s dobudováním jednotlivých pokusných objektů mysliveckého výzkumu (obora Březka, honitba Zbraslav a Choteč, bažantnice Tochovice) na vzorové objekty, kde budou kromě ukázek správných zásad chovu zvěře soustředěny i různé pomůcky a zařízení mysliveckého charakteru. Bude rovněž účelné zintenzívnit spolupráci pracovníků mysliveckého výzkumu při produkci odborných filmů a diafilmů a při dalších akcích propagačního a popularizačního charakteru.

Задачи научного исследования при развитии охотоведения

В работе прежде всего дается краткая оценка результатов охотоведческого исследования Научно-исследовательского института лесного и охотничьего хозяйства в Збраславе-Стрнадах за период 1951—1964 гг. Всего было решено 72 задания с зоологической, зооценологической, зоотехнической и защитной тематикой. Были получены новые сведения теоретического характера; была целенаправлена и усовершенствована технология разведения четвероногой и пернатой дичи. В дальнейшей части работы обсуждаются главные задания охотоведческого научного исследования, исходящие из хозяйственных директив и перспектив развития охотоведения, сформулированных Министерством сельского, лесного и водного хозяйства и V съездом Чехословацкого Союза Охотников.

В области зоологического исследования необходимо будет переоценить имеющиеся сведения с целью создания предпосылок для решения основных проблем в комплексном аспекте с обеспечением сотрудничества с рабочими объектами природоведческого характера. Повысятся требования к зоологическому и зооценологическому научному исследованию.

В области зоотехнического научного исследования будут решаться следующие главные задания: усовершенствование методов в полустественных и искусственных условиях разведения куропаток и фазанов, снижение вреда, наносимого мелкой дичи химическими средствами и механизацией сельскохозяйственных работ, усовершенствование техники передержки и поимки, разработка методов бонитации и районирования областей разведения оленей и косуль вместе с окончательной разработкой технологии кормления, снижение вреда, причиненного обгрызанием и обдиранем лесонасаждений путем применения комплекса мероприятий химического, технического и биологического характера, разработка эффективных мероприятий, направленных против болезней охотничьей дичи, углубление изучения экономического и общественного значения охотоведения и разработка более совершенных методов прогноза и планирования в практике. Предусматриваются также многие организационные мероприятия с целью усовершенствования способов внедрения результатов научного исследования в производство.

The Tasks in the Research of the Development of the Hunting Craft

The first brief evaluation of the results in the hunting research, carried out at the Research Institute for Forest Economy and Hunting at Zbraslav-Strnady in the period 1951—1964 has been put forward in this paper. Altogether 72 tasks relative to zoological, zoocoenological, zootechnical and conservation conditions have been solved. New knowledge of a theoretical character has been acquired. The technology of breeding fur-bearing animals and wild-fowl has received a new trend and was improved. The next section in the paper deals with the principal tasks of hunting research which emanates from the economic trends and perspectives in the development of hunting, that had been formulated by the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy at the Fifth Conference of the ČSMS (Czechoslovak Hunting Association).

In the sector of the zoological research it will be necessary to reevaluate the up-to-date knowledge by creating conditions for the solution of the main problems in their complex conception, which will be done in cooperation with institutions for nature science. The requirements on the zoological and zoocoenological research will be raised.

The following principal tasks will have to be solved in the zootechnical sector: Improvement in the methods of seminatural and artificial breeding of partridges and pheasants, reducing of damage caused to small game through chemicals and

mechanization of farming, improvement of the technique in chambering and catching game, more detailed elaboration of the methods in site valuation and dividing into districts the breeding tracts of red and roe deer, carried out in conjunction with the perfection of technology in baiting the game, lowering of damage caused by browsing and peeling in the stands, making a complex use of a chemical, technical and biological character, elaboration of efficient measures for combating diseases of the game, deepening of studies respecting economic and social significance of hunting and elaboration of more perfected methods of prognoses and planning in hunting activities. Many organization methods aiming at the improvement of ways how to introduce the results of the research into practice are also taken into account.

Forschungsaufgaben bei der Entwicklung des Jagdwesens

In erster Reihe werden Jagdforschungsergebnisse des Forschungsinstitutes für Forstwirtschaft und Jagdwesen in Zbraslav-Strnady aus den Jahren 1951—1964 kurz bewertet. Es wurden insgesamt 72 Aufgaben mit zoologischer, zooökologischer, zootechnischer und schutztechnischer Thematik gelöst. Es wurden neue Erkenntnisse theoretischen Charakters gewonnen. Die Technologie der Haltung von Haar- und Federwild wurde neu orientiert und vervollkommen. Im weiteren Teil werden die wichtigsten Aufgaben der Jagdforschung besprochen, die sich aus den wirtschaftlichen Richtlinien und Perspektiven für die Entfaltung des Jagdwesens auf Grund der Formulierungen des Land-, Forst- und Wasserwirtschaftsministeriums und des V. ČSMS-Kongresses ergeben.

Auf dem Abschnitt der zoologischen Forschung wird es notwendig sein, die bisherigen Erkenntnisse mit dem Ziel umzuwerten, um Voraussetzungen für die Lösung der Hauptprobleme parallel mit der Sicherung der Zusammenarbeit mit Arbeitsstellen naturwissenschaftlichen Charakters zu bilden. Die auf die zoologische und zooökologische Forschung gestellten Ansprüchen werden erhöht.

Auf dem Abschnitt der zootechnischen Forschung sollen folgende Hauptaufgaben gelöst werden: Vervollkommen von Methoden der künstlichen und Halbfreihaltung der Rebhühner und Fasanen, Einschränkung der Schäden, die das Kleinwild durch chemische Mittel und landwirtschaftliche Mechanisierung erleidet, Vervollkommen der Kammerhaltungs- und Abfangtechnik, Durcharbeitung der Bonitierung und Rayonierung des Edel- und Rehwildes, zugleich mit der Beendigung der Fütterungstechnologie, Einschränkung der Verbiß- und Schälschäden durch kombinierte Anwendung von Maßnahmen chemischen, technischen und biologischen Charakters, Ausarbeitung wirksamer Maßnahmen gegen die Jagdwildkrankheiten, Vertiefung der Studien über die ökonomische und gesellschaftliche Bedeutung des Jagdwesens und Ausarbeitung besserer Methoden der Prognose und Planung im Jagdbetrieb. Man rechnet auch mit zahlreichen organisatorischen Maßnahmen, deren Zweck es sein soll, die Forschungsergebnisse im Betrieb besser einzuführen.

Tâches de la recherche dans le développement de la cynégétique

Dans le traité on évalue tout d'abord d'une façon succincte les résultats de la recherche cynégétique de l'Institut de recherches pour la sylviculture et la cynégétique à Zbraslav-Strnady dans la période de 1951 à 1964. Dans l'ensemble on a résolu 72 tâches en matière de zoologie, zooécologie, zootechnie et de protection. On a gagné des acquis nouveaux de caractère théorique; de même on a rectifié et perfectionné la technologie de l'élevage du gibier à poil et du gibier à plume. Dans la

partie ultérieure du traité on analyse les tâches principales de la recherche cynégétique qui ressortent des directives économiques et des objectifs du développement de la cynégétique, formulés par le ministère de l'agriculture, des eaux et forêts et par le Ve Congrès de l'Union cynégétique tchécoslovaque.

Dans le domaine de la recherche zoologique il faudra réévaluer les connaissances actuelles dans le but de pouvoir former la base pour la solution des problèmes dans leur complexité, en assurant la coopération avec les services s'occupant des sciences naturelles. Les efforts exigés de la recherche zoologique et zoocénologique doivent être augmentés.

Dans le secteur de la recherche zootechnique on soumettra à la solution les problèmes principaux suivants: amélioration des méthodes de l'élevage demi-sauvage et artificiel des perdrix et des faisans, abaissement des dommages causés au menu gibier par les moyens chimiques et la mécanisation des travaux agricoles, perfectionnement de la technique de l'élevage en parcs clos (remises et réserves) et de la capture, élaboration des méthodes de la classification et de la répartition par rayons des régions d'élevage des cerfs et des chevreuils ensemble avec l'achèvement de la technologie de l'alimentation, abaissement des dégâts dus à l'abrouissement et écorçage des peuplements, en faisant valoir tout une série de mesures de caractère chimique, technique et biologique, mise en oeuvre des mesures efficaces contre les maladies du gibier de chasse, approfondissement des études concernant l'importance économique et sociale de la cynégétique et élaboration des méthodes plus parfaites, relatives à la prognose et la planification dans l'exploitation cynégétique. On compte également avec plusieurs mesures d'ordre administratif, ayant pour but le perfectionnement des modes concernant l'introduction des résultats de la recherche dans la pratique cynégétique.

Inž. Jan Jindra, CSc.

Výzkumný ústav lesního hospodářství
a myslivosti, Zbraslav-Strnady

Závěry vědecké konference o ochraně lesních porostů a zemědělských kultur před škodami zvěří

Otázce škod zvěří je v poslední době věnována značná pozornost téměř ve všech evropských zemích s vyspělým lesním hospodářstvím a v zemích s význačným a tradičním chovem lovné zvěře. Tento problém se stal stejně aktuální i pro zemědělství. Protože náš stát zaujímá v těchto oborech význačné postavení, které zavazuje naše lesníky a myslivce, aby stáli v čele nových pokrokových poznatků a výzkumů, byl a je tento problém všestranně sledován také u nás.

Škody zvěří na lesním hospodářství nejsou novým úkazem, shledáváme se s nimi namnoze již ve starých archivárních zápisech a záznamech, z nichž se dovídáme, že se vyskytovaly dávno v minulosti. První údaje o škodách zvěří pocházejí už ze středověku a postupně jich přibývá. Týkají se prakticky všech druhů zvěře, drobné i velké, užitkové i škodné. První záznam je datován z roku 1450 z Jindřichova Hradce a pojednává o škodách jelení zvěří. Škody jelení zvěří vykazuje rovněž např. archiv Vimperk z roku 1552, škody zvěří na polích archiv Brandýs nad Labem v roce 1560, záznamy o škodách divokými prasaty na panství pardubickém pocházejí z roku 1565, o odhadu škod působených zvěří je zmínka v archivu Brandýs v roce 1569, o oplocování proti škodám zvěří je ve stejném archivu záznam z roku 1594. O tom, jak jelení zvěř hryže a láme v Netolické oboře, podává zprávu archiv Český Krumlov v roce 1599, o černé ničící doubi hovoří archiv Lysá z roku 1736. Tehdejší doba neřešila však otázku škod zvěří, neboť chov zvěře byl do té doby významnější než produkce dřeva.

Obrat nastal teprve v 19. a 20. století, kdy docházelo postupně k racionalizaci lesního hospodářství, zejména těžby, a otázka škod se tak dostává do popředí zájmu. Nejprve se řešil tento problém jednostranným snižováním stavů zvěře.

V současné době se hlavní pozornost

v lesním a mysliveckém hospodářství soustřeďuje na poměr zvěře k lesu a snaží se komplexně podchytit a řešit všechny důležité činitele. Nové úkoly v lesním hospodářství v poválečných letech — doba přeměn, zalesňování starých holin, zvyšování dřevní produkce — obnovují závažný a dosud nedořešený problém, jak nejlépe zakládat a pěstovat lesy tak, abychom zabránili škodám zvěří. Příčiny škod jsou studovány a analyzovány jak teoreticky a prakticky v lesnictví, tak i v myslivosti. Lesníci i myslivci jsou zásadně sjednoceni v názoru, že problém škod zvěří nelze řešit zastaralým způsobem jednostranného snižování nebo úplného vystrílení zvěře. Přispělo k tomu především dialektické chápání přírodních jevů, které pohlíží na zvěř jako na jednu ze složek biocenózy lesa a ukazuje, že s její existencí v únosných stavech je nutno trvale počítat. Význam intenzivního studia problému lesa na straně jedné a problematiky cílevědomého chovu zvěře na straně druhé je podtrhováno rovněž aspektem ekonomickým. Zájem lesníků-pěstitelů je tedy co nejhospodárněji zakládat a pěstovat lesy, zájem lesníků-myslivců je chovat kvalitní zvěř, která by neškodila na lesním a zemědělském hospodářství.

V dnešní době dosahují škody zvěří na lesním a zemědělském hospodářství v celostátním měřítku miliónových hodnot a v některých oblastech mají doslova trvalý charakter. Dosavadní způsoby ochrany ať už biologické, mechanické nebo chemické, nové technologie krmení zvěře, zvyšování úživnosti honiteb, zřizování jeleních oblastí, bonitace honiteb a jiná opatření neovlivnily zatím výši škod natolik, aby mohly být považovány za únosné.

Protože tato problematika je stále více aktuální a uplatňování ochranných opatření není dosud všestranně a jednoznačně vžito, uspořádal VÚLHM Zbraslav-

Strnady celostátní vědeckou konferenci na téma Ochrana lesních porostů a zemědělských kultur před škodami zvěří. Zasedání se konalo v Praze ve dnech 21.-22. října 1964 a byla na něm přednesena řada zásadních referátů a diskusních příspěvků z mysliveckého výzkumu, vysokých škol, resortu, lesnické a myslivecké praxe i některých výrobních podniků.

Hlavní referáty: Problematika a výhled výzkumu ochrany lesních porostů a zemědělských kultur proti škodám zvěří (dr. inž. Josef Nečas), Otázky škod zvěří z hlediska péče o lesy a myslivost (inž. František Sýkora), Škody zvěří z hlediska ekonomiky lesního hospodářství (prof. inž. Vítězslav Záměta), Problém škod zvěří z hlediska Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (inž. Ctibor Záruba), Stav a výhled výzkumu metod ochrany lesních kultur proti okusu zvěří (inž. Miloslav Říbal), Problematika škod loupáním a způsobu ochrany (inž. Bohuslav Fanta, CSc.), Otázka škod zvěří z hlediska výživy zvěře (inž. Josef Lochman), Ochrana proti škodám zvěří způsoby techniky pěstění lesních porostů (inž. Václav Jirkovský), Ochrana porostů proti škodám zvěří v oblasti PRSL Teplice (inž. Jaroslav Švarc), Ochrana lesních porostů v oblasti TANAPu (inž. Miroslav Strnka), Problematika ochrany vinic a ovocných stromů proti škodám zvěří (inž. Miloslav Říbal), Ochrana síje kukuřice proti vyžobávání bažantem (Jiří Toufar).

V přednesených referátech a v diskusi byl plně potvrzen význam této problematiky, nutnost jejího komplexního řešení a byly zhodnoceny výsledky dosavadního výzkumu na tomto úseku, které přinesly mnoho cenných důležitých poznatků. Bylo však konstatováno, že příčiny škod zvěří nejsou dosud zcela objasněny a že se na nich podílí mnoho činitelů. V současné době bude nutno přistoupit k jejich systematickému studiu, např. ke studiu zdravotního stavu zvěře, fyziologických potřeb zvěře, vlivu prostředí, vnímání a psychologie zvěře, a zapojit do této problematiky nejen lesnický a myslivecký výzkum, ale také blízká a zainteresovaná pracoviště, zejména zemědělská, biologická a veterinární. Jen tak může být problematika řešena v rozsahu nutném k získání pozitivních výsledků.

Konference byla ukončena exkurzí na pracovišti VÚLHM a na LZ Zbiroh, při níž měli účastníci možnost se blíže se-

známit s některými problémy a výsledky ochrany před škodami zvěří.

Z referátů a diskuse vyplynulo pracovní usnesení, které udává další perspektivu a směr výzkumu i praxi a které proto citujeme v plném znění:

1. Základním předpokladem dalšího snižování škod působených zvěří musí být i nadále důsledné plnění usnesení kolegia ministra zemědělství, lesního a vodního hospodářství ke Zprávě o současném stavu a perspektivách rozvoje myslivosti v ČSSR a usnesení V. sjezdu ČSMS.

2. Výzkumné úkoly s problematikou ochrany před škodami zvěří je třeba řešit ve vzájemné souvislosti z hlediska dosažení únosných početních stavů zvěře, potřebné péče o zvěř, vývoje a způsobu aplikace prostředků ochrany před škodami zvěří. Zejména je třeba věnovat zvýšenou pozornost otázkám ochrany lesních porostů před ohryzem a loupáním jelení zvěří, dále pak otázkám základního výzkumu výživy zvěře a hygieny z hlediska ochrany proti škodám zvěří. Uvedené výzkumné úkoly třeba řešit komplexně na vybraných typických objektech.

3. Při řešení těchto výzkumných úkolů bude třeba prohloubit spolupráci zejména zlepšením a urychlením způsobů zavádění výsledků výzkumu do provozu a zdokonalením poradenské činnosti.

4. MZLVH se doporučuje:

a) Urychleně vydat novou metodiku oceňování škod (včetně oceňování tabulek), která je součástí připravovaných závazných směrnic MZLVH-SLH pro ochranu lesů.

b) Projednat s Ústřední správou nákupu důsledné plnění vyhlášky č. 122/1964 Sb., zejména v tom směru, aby nákupní závody neodmítaly dodávku mláďat spárkaté zvěře, aby tak byl umožněn jejich odstřel v rozsahu nutném k žádoucí úpravě stavu zvěře.

c) Projednat s ministerstvem chemického průmyslu otázku urychleného vývoje a výroby chemických repelentů.

d) Projednat, popř. stanovit formu a rozsah spolupráce ostatních výzkumných ústavů na výzkumu ochrany proti škodám zvěří.

e) Projednat možnost řešení problému ochrany proti škodám zvěří v příslušné pracovní skupině RVHP.

5. Účastníci konference doporučují publikování materiálů a závěrů v odborném lesnickém a mysliveckém tisku.

Inž. Alois Kotrlý, CSc., Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Zbraslav-Strnady

Podepsáno k tisku 4. 5. 1965.

OBSAH

Zásměta V.: Za další rozvoj myslivosti v ČSSR . . .	407
Sýkora F.: Současný stav a perspektivy rozvoje myslivosti v ČSSR . . .	409
Hrubý L.: Úkoly Československého mysliveckého svazu při zajišťování rozvoje myslivosti v ČSSR . . .	421
Zásměta V.: Některé otázky ekonomiky a řízení myslivosti v ČSSR . . .	429
Mottl S., Sekera J.: Problematika chovu koroptve a bažanta v ČSSR . . .	443
Hanzák J.: Ochrana tažné zvěře pernaté v ČSSR . . .	459
Dvořáček J.: Otázky chovu zajíce v ČSSR . . .	473
Nečas J.: Problematika a perspektivy chovu parohaté a mufloní zvěře . . .	481
Škultéty J.: Divačia zver . . .	497
Teren Š.: Vzácné druhy našej poľovnej zveri . . .	503
Růžička V.: Kynologie v ČSSR . . .	511
Hubáček F., Časnocha P.: Péče o zvěř . . .	521
Jindra J.: Úkoly výzkumu při rozvoji myslivosti . . .	531
Kotrlý A.: Závěry vědecké konference o ochraně lesních porostů a zemědělských kultur před škodami zvěří . . .	539

СОДЕРЖАНИЕ

Засмета В.: За дальнейшее развитие охотоведения в ЧССР (407). — Сыкора Ф.: Современное положение и перспективы развития охотничьего хозяйства в ЧССР (417). — Трубы Л.: Задачи Чехословацкого охотничьего союза при обеспечении развития охотничьего хозяйства в ЧССР (425). — Засмета В.: Некоторые вопросы экономики и руководства охотничьим хозяйством в ЧССР (439). — Моттл С., Секера Я.: Проблематика разведения куропаток и фазанов в ЧССР (457). — Ганзак Я.: Защита перелетной пернатой дичи в ЧССР (468). Дворжачек Я.: Вопросы разведения зайца в ЧССР (479). — Нечас Я.: Проблематика и перспективы разведения оленей, косуль и муфлонов (495). — Шкултеты Я.: Дикие свиньи (501). — Терен Ш.: Редкие виды наших охотничьих зверей и дичи (510). — Ружичка В.: Собаководство в ЧССР (517). — Губачек Ф., Часноха П.: Забота о дичи (529). — Индра Я.: Задачи научного исследования при развитии охотоведения (536). — Котрлы А.: Заключение научной конференции по защите лесных насаждений и сельскохозяйственных культур от вреда, причиненного лесной дичью (539).

CONTENT

Zásměta V.: For further Development of Huntsmanship in ČSSR (407). — Sýkora F.: The Present-Day Conditions and Perspectives for the Development of Hunting in ČSSR (418). — Hrubý L.: Tasks of the Czechoslovak Hunting Association in Securing the Development of Hunting in ČSSR (425). — Zásměta V.: Some Problems of Economics and Management of Hunting and Game-Keeping in ČSSR (res. G/440, F/440). — Mottl S., Sekera J.: The Problems of Partridge and Pheasant Rearing in ČSSR (res. G/457, F/458). — Hanzák J.: The Protection of Migratory Wild-Fowl in ČSSR (469). — Dvořáček J.: Problems of the Breeding of Hares in ČSSR (479). — Nečas J.: The Problems and Perspectives of Rearing of the Antlered and Moufflon Game (res. G/495, F/496). — Škultéty J.: Wild Boar (501). — Teren Š.: Rare Kinds of our Game (res. F/510). — Růžička V.: Dog-Breeding in ČSSR (518). — Hubáček F., Časnocha P.: Care of the Game (529). — Jindra J.: The Tasks in the Research of the Development of the Hunting Craft (536). — Kotrlý A.: Conclusions of the Scientific Conference concerning the Protection of Forest Stands and Agricultural Crops against Injuries caused by Game (539).

INHALT

Zásměta V.: Für die weitere Entwicklung des Jagdwesens in der ČSSR (407). — Sýkora F.: Gegenwärtiger Stand und Entwicklungsperspektiven des Jagdwesens in der ČSSR (419). — Hrubý L.: Aufgaben des Tschechoslowakischen Jägerverbandes bei der Sicherung der Entfaltung des Jagdwesens in der ČSSR (426). — Zásměta V.: Einige Fragen der Ökonomik und Verbreitung des Jagdwesens in der ČSSR (440). — Motil S., Sekera J.: Problematik der Rebhuhn- und Fasanhaltung in der ČSSR (457). — Hanzák J.: Schutz der ziehenden Wasserwildarten in der ČSSR (470). — Dvořáček J.: Fragen der Hasenzucht in der ČSSR (479). — Nečas J.: Problematik und Perspektiven der Haltung von Geweihtragendem- und Muflonwild (495). — Škultéty J.: Das Schwarzwild (502). — Teren Š.: Seltene Arten unseres Jagdwildes (res. F/510). — Růžicka V.: Kynologie in ČSSR (518). — Hubáček F., Časnocha P.: Wildpflege (529). — Jindra J.: Forschungsaufgaben bei der Entwicklung des Jagdwesens (537). — Kotrlý A.: Schlüsse der wissenschaftlichen Konferenz über den Schutz der Waldbestände und landwirtschaftlicher Kulturen vor Wildschäden (539).

TABLE DES MATIÈRES

Zásměta V.: Pour le développement ultérieur de la cynégétique en ČSSR (407). — Sýkora F.: Etat présent et perspectives de l'évolution de la cynégétique en ČSSR (419). — Hrubý L.: Tâches de l'Union tchécoslovaque cynégétique devant assurer le développement de la cynégétique en ČSSR (427). — Zásměta V.: Quelques questions concernant l'économie et la gestion de la cynégétique en ČSSR (440). — Motil S., Sekera J.: Problèmes de l'élevage de perdrix et de faisan en ČSSR (458). — Hanzák J.: Protection du gibier de passage à plume en ČSSR (471). — Dvořáček J.: Questions de l'élevage du lièvre en ČSSR (480). — Nečas J.: Problèmes et perspectives de l'élevage des mouflons et du gibier à ramure (496). — Škultéty J.: Sangliers (502). — Teren Š.: Espèces rares de notre gibier de chasse (510). — Růžicka V.: Cynologie en ČSSR (518). — Hubáček F., Časnocha P.: Soins donnés au gibier (530). — Jindra J.: Tâches de la recherche dans le développement de la cynégétique (537). — Kotrlý A.: Les conclusions de la conférence scientifique concernant la protection de peuplements forestiers et de cultures agricoles contre les dommages causés par gibier (539).

Rozšiřuje Poštovní novinová služba. Objednávky a předplatné přijímá PNS - ústřední expedice tisku, administrace odborného tisku, Jindřišská ul. 14, Praha 1. Lze též objednat u každé pošty i poštovního doručovatele. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS - ústřední expedice tisku, oddělení vývozu tisku, Jindřišská 14, Praha 1. Vytiskl MfR, novinářské závody, n. p., závod 2, provozna 22, Legerova 22, Praha 2.

A-25*51246